

TO

Comentarii

Fericitul Augustin

**Comentarii
la Psalmi
I-XXI**

Traducere, prefață, note și comentarii
Ierom. Drd. ARSENIE OBREJA

Studiu introductiv
Martine Dulaey
ÉPHÉ-Sorbona Paris IV

Apare cu binecuvântarea
Î. P. S. Teodosie,
Arhiepiscopul Tomisului

Fără îndoială, textul Psalmilor comentați de Augustin nu este permanent al nostru, căci noi dispunem astăzi de traduceri mai bune decât ale lui. Dar interesul comentariului rămâne neatins, pentru că Augustin l-a hrănit cu propria sa experiență duhovnicească. Acest interes nu se dezmințe în cursul secolelor ce urmează, ca mărturie având actualitatea lor.

MARTINE DULAEY,
ÉPHE- Sorbona, Paris IV

Comentariu la Psalmul I

*Omul pământesc și omul
ceresc:
Adam și Hristos*

1. „Fericit bărbatul care nu s-a abătut în adunarea necredincioșilor.” (v. 1) Acest cuvânt trebuie să se înțeleagă despre Domnul nostru Iisus Hristos, adică despre omul lui Dumnezeu¹. „Fericit bărbatul care nu s-a abătut în adunarea necredincioșilor” precum și omul pământesc, care, la convingerea femeii sale înșelate de șarpe, a consimțit să încalce poruncile lui Dumnezeu². „Și în calea păcătoșilor nu s-a oprit” (Ibidem). El (Hristos) a venit în calea păcătoșilor născându-Se ca păcătoșii³, dar nu s-a oprit pentru că amăgirile veacului nu l-au reținut.

„Și pe scaunul putreziciunii⁴ n-a șezut.” (Ibid). Nu a vrut împărăție pământească, țel al poftelor mândriei; la mândrie se referă de fapt, scaunul putreziciunii, pentru că nu este aproape nimeni care să fie ferit de dragostea de stăpânire și să nu caute slava omenească: ori pestilența⁵ este o boală care se întinde până departe și care cuprinde cu otrava sa pe toți sau aproape pe toți oamenii. Totuși scaunul putreziciunii se referă mai clar la învățăturile vătămătoare, a căror molipsire se face din aproape în aproape ca și cangrena⁶.

---

¹ În prima carte a Retractărilor sale, cap. XIX, 8, Augustin, făcând recenzia operei *De Sermones Domine in monte II*, 6, 20, spune: „Dar nu văd dacă este bine spus *om dumnezeiesc* despre Acela care este Mijlocitor între Dumnezeu și oameni, Omul Iisus Hristos, când El este, oricum, Domn... Dar, oriunde am spus acest lucru, nu aș vrea să îl fi spus” blamându-se pe sine de a fi numit pe Hristos *omul lui Dumnezeu*.

² Gen 3,6.

³ În trup material.

⁴ Literal: de molimă, pestilențial, infect.

⁵ Deci mândria.

⁶ II Tim 2, 17.

Apoi trebuie să distingem progresia cuvintelor: „a se abate, a se opri, a se așeza”. Omul s-a abătut când s-a îndepărtat de Dumnezeu. S-a oprit când s-a complăcut în păcat. S-a așezat, când, întărit în mândria sa, nu a putut să se întoarcă decât eliberat de Cel care nu S-a abătut în adunarea necredincioșilor, nu s-a oprit în calea păcătoșilor și nu a șezut pe scaunul putreziciunii.

2. „Ci a cărui voință s-a atașat legii Domnului și care, ziua și noaptea, cugetă la această lege” (v. 2). „Legea nu este făcută pentru cel drept” zice Apostolul⁷. Dar altceva este de a fi în lege și altceva a fi sub lege. Cel care este în lege se conduce după lege, cel care este sub lege este condus după lege. Primul este deci liber și al doilea rob. Pe de altă parte, altceva este legea scrisă, impusă celui de sub lege, altceva este legea văzută prin ochii sufletului de omul care nu are nevoie de litera legii. „Care cugetă ziua și noaptea,” adică fără odihnă; sau încă „ziua” cu bucurie, „noaptea” cu frământare. S-a zis, într-adevăr: „Avraam a văzut ziua mea și s-a bucurat” (In 8, 56). Și despre frământare s-a spus: „Până și noaptea răunchii mei m-au învățat⁸” (Ps 15, 7).

3. „Va fi ca un pom răsădit aproape de curentul⁹ apelor” (v. 3) adică lângă Însăși Înțelepciunea care a binevoit a lua firea omenească pentru mântuirea noastră. Astfel, omul este cu adevărat un pom răsădit lângă curgerea apelor, legând, în acest sens, cuvântul unui alt psalm: „Râul lui Dumnezeu este plin de apă” (Ps 64, 10). Sau încă, lângă Duhul Sfânt despre Care este spus: „Vă va boteza cu Duhul Sfânt” (Mt 3, 11) și

⁷ I Tim 1, 9.

⁸ Legea Domnului.

⁹ cădere de ape.

„Cel căruia îi este sete să vină și să bea” (In 7, 37) și încă:
„Dacă ai cunoaște darul lui Dumnezeu și ai ști Cine îți cere apă, tu ai fi cerut să bei și ți-ar fi dat o apă vie a cărei putere este aceea că cel care va fi băut nu va avea niciodată sete, ci se va face în el un izvor de apă curgătoare spre viața veșnică” (In 4, 10-14).

Mai putem interpreta „lângă căderea apelor” prin „lângă păcatele oamenilor”, căci în Apocalipsă apele simbolizează oamenii¹⁰ și nu este nepotrivit de a înțelege prin cuvântul „curent” o cădere de apă; ori o cădere are legătură cu păcatul. Deci, acest pom, adică Domnul nostru așezat aproape de căderea apelor sau de oamenii păcătoși îi va atrage din calea lor în rădăcinile legii Sale și „vor da roade” prin instituirea Bisericilor Sale „în timpul Său”, adică după ce a fost slăvit prin Învierea și Înălțarea Sa la Ceruri. Atunci, într-adevăr, a trimis pe Duhul Sfânt Apostolilor, i-a întărit în credința pe care o aveau în El, i-a trimis spre neamuri și drept roade au apărut Bisericile Sale.

„Și frunzele Sale nu vor cădea” ceea ce vrea să spună că cuvântul Său nu va fi deșert. „Căci tot trupul este ca și iarba uscată și slava omului ca floarea câmpului: iarba s-a uscat și floarea a căzut, dar cuvântul Domnului rămâne în veac” (Isaia 40, 8). „Și tot ce va fi făcut va spori” (v. 3), adică tot ceea ce acest pom va fi purtat; el poartă roade și frunze, simboluri ale faptelor și cuvintelor.

4. „Nu sunt așa necredincioșii, nu sunt așa! Ci sunt ca praful ce-l spulberă vântul de pe fața pământului” (v. 4). Aici pământul trebuie înțeles ca statornicie în Dumnezeu

---

¹⁰ Apoc 17, 15.

Însuși, despre Care este spus: „Domnul este partea moștenirii mele și această moștenire este măreață” (Ps 15, 5-6); și asemenea: „Așteptați pe Domnul, păziți căile Lui; El vă va înălța să moșteniți pământul” (Ps 36, 34); și încă: „Fericiți cei blânzi, că ei vor moșteni pământul” (Mt 5, 4). Această apropiere¹¹ vine din aceea că pământul văzut hrănește și susține omul trupesc și că, în același fel, pământul nevăzut hrănește și susține omul lăuntric. Vântul, sau mândria care semețește¹², mătură pe cel necredincios de pe fața acestui pământ. Știa să se păzească cel care, desfătându-se de bogăția lui Dumnezeu și bând la torentul plăcerilor Lui, zicea: „Picioar al mândriei să nu vină până peste mine” (Ps 35, 11). Din contră, mândria a aruncat departe de acest pământ pe cel care a zis: „Îmi voi pune tronul deasupra norilor¹³ și voi fi asemenea Celui Prea Înalt” (Isaia 14, 14). Mândria a izgonit în același fel de pe fața pământului pe cel care, după ce a consimțit să guste din fructul oprit, pentru a fi asemenea lui Dumnezeu, s-a ascuns de dinaintea feței lui Dumnezeu¹⁴. Că acest pământ are legătură cu omul lăuntric și că mândria îl respinge, este ceea ce reiese mai ales din acest cuvânt: „Pentru ce, cel care nu este decât cenușă și pulbere, se mândrește? Căci prin mândrie el aruncă propriile simțăminte interioare” (Eccl 10, 9). Este cu siguranță drept de zis că s-a respins pe sine din locul de unde a fost respins.

5. „De aceea necredincioșii nu se vor ridica la judecată” (v. 5). Într-adevăr, ei sunt spulberați precum praful de pe fața pământului. S-a spus că cei mândri sunt lipsiți de ceea

¹¹ Legătura între texte.

¹² I Cor 8, 1.

¹³ Literal: lângă Aquilion, vânt puternic de nord.

¹⁴ Gen 3, 6.

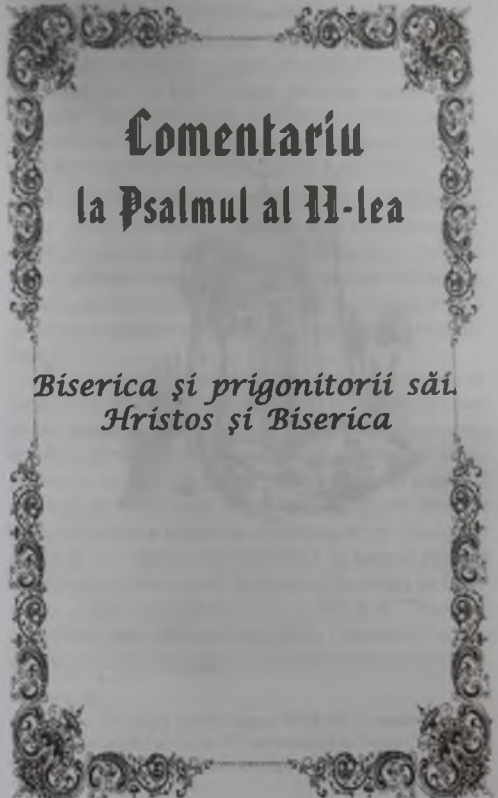
ce caută, adică de puterea de a judeca; și acest cuvânt este cel mai bine explicat prin cel care urmează: „nici păcătoșii în adunarea dreptilor” (Ibid). Scriptura reia, deseori, în acest fel cu mai multă claritate ceea ce a enunțat deja; prin *necredincioși* trebuie deci înțeles păcătoșii și cuvântul „judecată” înseamnă „în adunarea dreptilor”.

Totuși, dacă altceva sunt necredincioșii și altceva sunt păcătoșii, tot necredinciosul este păcătos, dar nu tot păcătosul este necredincios. Aceste cuvinte: „necredincioșii nu se ridică la judecată” înseamnă că necredincioșii se vor ridica, dar nu pentru a fi judecați, fiindcă ei sunt deja făgăduiți pedepsei celei mai sigure; iar celelalte cuvinte: „nici păcătoșii în adunarea dreptilor” arată că păcătoșii se vor ridica, nu pentru a judeca, ci pentru a fi judecați, și astfel este de cei despre care s-a spus: „Focul va pune la încercare lucrurile fiecăruia. Dacă lucrul unuia rămâne, el va primi plata sa; dacă, dimpotrivă, focul a ars lucrul său, el va îndura suferința; totuși va fi mântuit, dar ca trecând prin foc” (I Cor 3, 13-15).

6. „Că știe Domnul calea dreptilor”(v. 6).¹⁵ La fel cum medicina, se zice, cunoaște sănătatea și nu cunoaște bolile, și că, în același timp, bolile sunt recunoscute de arta medicinei; astfel putem spune că Dumnezeu cunoaște calea dreptilor și că nu cunoaște calea necredincioșilor. Asta nu înseamnă că Dumnezeu ignoră ceva, deși zice păcătoșilor: „nu vă cunosc pe voi” (Mt 7, 23) și: „calea necredincioșilor va pieri”. Este ca și cum am zice: Domnul nu cunoaște calea necredincioșilor; primul cuvânt enunță mai precis că a nu fi cunoscut de Dumnezeu înseamnă a pieri și că a fi cunoscut

¹⁵ a se vedea comentariul la psalmii 36 și 141, versetul 1.

de Dumnezeu înseamnă a trăi; ca ceea ce aparține științei
lui Dumnezeu și ceea ce nu este cunoscut de El. Căci Dom-
nul a zis: „Eu sunt Cel ce sunt” și „Cel ce este, M-a trimis”
(Iș 3, 14).

**Comentariu
la Psalmul al II-lea**

*Biserica și prigonitorii săi.
Hristos și Biserica*

1. „Pentru ce neamurile s-au ridicat cu freamăt și po-poarele au format intrigi deșarte? Pentru ce regii pământului s-au ridicat și căpeteniile s-au adunat împotriva Domnului și a Hristosului Său?” (v. 1-2). Cuvântul „pentru ce” vrea să spună „degeaba”. Într-adevăr, ei n-au împlinit ceea ce vroiau, anume de a nimici pe Hristos. Se spune așa despre prigonitorii Domnului despre care se vorbește în Faptele Apostolilor¹.

2. „Să rupem legăturile lor și să aruncăm jugul lor departe de noi” (v. 3). Deși aceste cuvinte ar putea fi înțelese altfel, totuși este mai bine să le aplicăm celor despre care proorocul a zis că au format intrigi deșarte. „Să rupem legăturile lor și să aruncăm jugul lor departe de noi” înseamnă deci: să luăm aminte ca religia creștină să nu ne subjuge; să nu o lăsăm să ne si-lească².

3. „Cel ce locuiește în ceruri va râde de ei; Domnul îi va batjocori” (v. 4). Este repetarea aceleiași idei. Nu trebuie totuși să dăm acestor expresii un sens carnal,³ ca și cum Dumnezeu ar râde cu gura sau și-ar bate joc cu nasul; ci trebuie să vedem puterea pe care El o dă sfinților Săi de a prevedea viitorul și de a înțelege că noroadele au format intrigi deșarte când vor vedea că numele și stăpânirea lui Hristos se vor întinde, vor dăinui și vor stăpâni toate neamurile. În această putere a preștiinței profetice constă derâderea și batjocura lui Dumnezeu. „Cel ce locuiește în ceruri va râde de ei.” Dacă prin *ceruri* înțelegem sufletele sfinte, prin ele Dumnezeu, Care are mereu preștiința viitorului, va râde și va batjocori noroadele.

¹ Fapte 4, 26.

² Este vorba aici despre aceeași atașare liberă față de credință, cum s-a vorbit în paragraful al doilea din comentariul la Psalmul precedent. Credința ne face liberi de orice subjugare.

³ literal.

4. „Anunci-le va vorbi întru mânia Sa și întru furia Sa îi va umple de tulburare” (v. 5). Pentru a arăta mai clar cum le va vorbi, spune: „îi va umple de tulburare”. La fel lămurește că „întru mânia Sa” înseamnă „întru furia Sa.” Prin *mânia* și prin *furia* Domnului Dumnezeu nu trebuie să înțelegem o tulburare a sufletului, ci forța care pedepsește cu o supremă dreptate, întreaga creație fiind supusă acțiunii Sale. Căci trebuie să ne raportăm aici cu grijă la ceea ce este scris la Solomon: „Iar Tu, Dumnezeul oștirilor, judeci cu calm și ne conduci cu mare purtare de grijă” (Înț. Sol 12, 18); Mânia lui Dumnezeu este deci mișcarea ce se produce în sufletul învățat de legea dumnezeiască, când vede această lege încălcată de cel păcătos; căci simțăminte sufletelor drepte este pedepsirea mulțimii greșelilor. Totuși, mai putem vedea, cu dreptate, în mânia lui Dumnezeu întunecarea sufletului care lovește pe călcătorii Legii dumnezeiești.

5. „El m-a pus rege pe muntele Său cel sfânt al Sionului, pentru a vesti poruncile Sale.” (v. 6) Este cu siguranță vorba aici de Persoana Domnului nostru Iisus Hristos. Dacă, așa cum interpretează unii, *Sionul* înseamnă contemplare, noi trebuie, înainte de toate, să recunoaștem Biserica, ce în fiecare zi tinde din toate puterile sale să se înalțe la contemplarea luminii dumnezeiești, după cum spune Apostolul: „și noi contemplăm cu fața descoperită slava Domnului” (II Cor 3, 18). Sensul acestor cuvinte este deci: „El M-a pus rege în Sfânta Biserică, căreia i se dă numele de *munte* pe motivul înălțării și al statorniciei sale. „El m-a pus rege” pe mine, de ale cărui legături ei voiau să se rupă și de al cărui jug ei vroiau să se lepede: „pentru a vesti poruncile”. Cine nu ar înțelege ceea ce vede împlinindu-se zilnic?

6. „Domnul Mi-a zis: Tu ești Fiul Meu, Eu astăzi Te-am născut” (v. 7)⁴. Deși putem crede că ziua arătată în profeție este aceea în care Iisus Hristos este născut ca om, (având în vedere) totuși că „astăzi” arată un timp prezent și că în veșnicie nimic nu este trecut ca încetând să existe, nici viitor ca nexistând încă, ci că totul este prezent pentru că tot ceea ce este veșnic există mereu. Cuvintele: „Astăzi Te-am născut” trebuie să fie înțelese după sensul dumnezeiesc în care credința adevărată și universală mărturisește veșnica naștere a Virtuții și a Înțelepciunii lui Dumnezeu, care este Unicul Său Fiu.

7. „Cere de la Mine și îți voi da neamurile de moștenire” (v. 9). Aceste cuvinte sunt spuse în sens vremelnic despre omul răscumpărat de Fiul lui Dumnezeu, care S-a oferit ca jertfă pentru a înlocui toate jertfele și care mijlocește pentru noi⁵. Trebuie deci să raportăm aceste cuvinte „Cere de la Mine” la ansamblul iconomiei divine în privința umanității care are drept țintă să reunească toate neamurile sub nume creștinesc, să le răscumpere din moarte și de a face ca Dumnezeu să le stăpânească. „Îți voi da neamurile drept moștenire,” pentru că le stăpânești spre mântuirea lor și ca ele să-ți aducă roade duhovnicești drept moștenire. „Și stăpânirea Ta se va întinde până la marginile pământului” (v. 8). Cuvintele: „marginile pământului” nu sunt decât repetarea termenului precedent „neamurile”, dar sunt mai precise și ne arată că este vorba despre toate neamurile. La fel expresia „stăpânirea Ta” o înlocuiește pe aceasta: „moștenirea Ta”.

8. „Le vei conduce cu toiag de fier” (v. 9); în alți termeni: cu o dreptate neînduplecată. „Și le vei sparge ca pe vasele de lut,” adică vei zdrobi în ei poftele pământești, dorințele

⁴ A se vedea comentariul la Ps 70, v. 7.

⁵ Rom 8, 34.

mocirloase ale vechiului om și tot ceea ce este impregnat și mânjit de noroiul păcatului. „Și acum împărați, înțelegeți” (v. 10). „Și acum,” adică fiind de acum înnoiiți, spărgând de acum învelșurile de noroi sau vasele trupești ale greșelii care aparțin vieții omului vechi; „acum înțelegeți” voi care sunteți de acum înainte împărați, voi care puteți de acum înainte să stăpâniți ceea ce este în voi de rob și de fiară, voi care puteți de acum înainte lupta nu ca izbind aerul ci pedepsindu-vă trupul și supunându-l⁶. „Învățați-vă toți cei care judecați pământul”. Este și o repetiție: „învățați-vă” după „înțelegeți”; „voi care judecați pământul” după „voi, care sunteți împărați”. Cei care judecă pământul indică pe oamenii duhovnicești. Într-adevăr, tot ceea ce judecăm este sub noi și tot ceea ce este dedesubtul omului duhovnicesc este, numit într-adevăr, cu nume pământesc, pentru că aceste lucruri sunt corupte, stricate de o otravă produsă de pământ.

9. „Slujiți Domnului în frică” (v. 11) de teamă ca aceste cuvinte: „împărați care judecați tot pământul” să nu vă inspire orgoliu. „Și vă bucurați Lui cu cutremur”. Această invitație la bucurie vine după cea de dinainte, pentru ca porunca de a sluji Domnului cu frică să nu pară a însemna o umilire excesivă. Dar, de teamă ca bucuria să nu meargă până la manifestare îndrăzneacă, s-a adăugat „cu cutremur”. Prin acestea suntem avertizați să fim atenți și să veghem cu grijă la sfințirea noastră.

Mai putem da acestor cuvinte „Și acum, o, împărați, înțelegeți” explicația următoare: Actuala Mea înălțare la regalitate să nu vă întristeze, o, regi ai pământului, ca și cum bunul vostru v-ar fi răpit, ci mai degrabă înțelegeți și vă învățați. Căci vă este mai bine să fiți supuși Celui care vă dă înțelegerea

și știința. Vă este mai bine să nu stăpâniți fără socoteală, ci, dimpotrivă, să slujiți cu frică Stăpânului tuturor și să vă bucurați cu o adevărată și temeinică fericire, veghind cu grijă să nu cădeți prin mândrie.

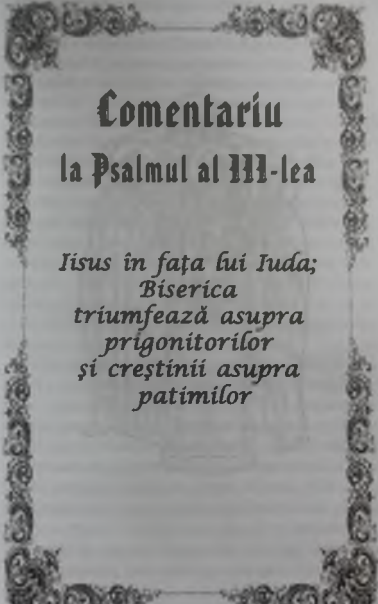
10. „Luați învățatură de la Domnul, de teamă să nu se mânia și să nu vă pierdeți în afara căilor dreptății” (v. 12). În acest sens a fost spus: „Înțelegeți și vă învățați” căci a înțelege și a învăța înseamnă a îmbrățișa o rânduială. „Luați” arată că această rânduială este un ajutor și o apărare în calea obstacolelor care ar fi fatale dacă le-am lua cu atâta răvnă. „De teamă ca Domul să nu se mânia”. Aceste cuvinte exprimă o înndoială nu în ochii profetului, care vede cu certitudine, ci din partea celor care primesc avertizarea. Aceștia într-adevăr gândesc, de obicei, cu înndoială la mânia lui Dumnezeu, căci descoperirea nu le este făcută pe față. Trebuie deci să zică: „Să luăm învățatură, de teamă ca Domnul să nu se mânia, și npi să ne pierdem de căile dreptății”. Am spus deja mai sus cum trebuie să înțelegem „mânia Domnului”. „Și să nu vă pierdeți din căile dreptății”. Este aici o mare pedeapsă de care se tem cei care au gustat ceva din dulcele dreptății. Căci cel care se pierde în afara căilor dreptății va fi rățacitor, în mijlocul celor mai mari nenorociri în căile nedreptății.

11. „Când degrabă mânia Sa va fi aprinsă, fericiți cei care vor avea pusă în El nădejdea lor” (v. 13). Înseamnă: Atunci când va veni ceasul pedepsei pregătită celor necredincioși și păcătoși, pedeapsa nu doar că nu va atinge pe cei ce își pun nădejdea în Domnul, ci, mai mult, momentul acesta va sluji la eterna așezare a împărăției și slavei lor. Atunci, „când degrabă se va aprinde mânia Lui”, vor fi în siguranță toți cei care își vor fi pus nădejdea în El. În ceea ce privește cuvintele „în puțină vreme” sau „degrabă” cred că ele înseamnă că

⁶ I Cor 9, 26-27.

această mânia va izbucni deodată, în timp ce păcătoșii vor crede că s-a amânată într-un viitor îndepărtat.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

Comentariu la Psalmul al III-lea

*Iisus în fața lui Iuda;
Biserica
triumfează asupra
prigonitorilor
și creștinii asupra
patimilor*

1. Acest psalm trebuie înțeles ca referindu-se la Persoana lui Iisus Hristos cum dovedesc cuvintele: „Eu m-am culcat și am adormit și m-am sculat că Domnul va fi ajutorul meu” (v. 6).

Ele se aplică ,intr-adevăr, mai cuviincios Patimii și Învierii Domnului decât istoriei fugii lui David dinaintea fiului său revoltat împotriva lui¹. Și cum este scris despre ucenicii lui Hristos: „Câtă vreme Mirele este cu ei, fiii Mirelui nu postesc.” (Mt 9, 15) nu trebuie să ne mire dacă fiul necredincios al lui David îl semnifică ucenicul cel necredincios care a trădat pe Iisus. Deși am putea admite, în mod istoric, că Iisus a fugit din fața lui Iuda când, după plecarea acestui ucenic, s-a retras cu ceilalți pe munte, totuși, în sens spiritual, când Fiul lui Dumnezeu, adică Puterea și Înțelepciunea lui Dumnezeu, a părăsit sufletul lui Iuda și când diavolul a pus stăpânire în întregime, după cuvintele: „Și diavolul a intrat în inima sa” (In 13, 2). Putem spune îndreptățit că Hristos a fugit din fața lui Iuda; nu că Hristos ar fi cedat demonului, ci pentru că Iisus, retrăgându-Se demonul a rămas pe deplin posesor al lui Iuda.

Cred că în psalm această retragerea este numită fugă pentru a exprima rapiditatea; ceea ce arată și cuvântul Domnului: „Ceea ce faci fă repede” (In 13, 27). În limbaj obișnuit spunem: aceasta îmi scapă, despre un lucru care nu ne vine în minte; și spunem despre un om savant: nimic nu-i scapă. În maniera aceasta de a vorbi, adevărul a scăpat minții lui Iuda, când a încetat să o lumineze. Pe de altă parte, Abesalom, după interpretarea unora, înseamnă în limba latină: „*Patris pax, pacea Tatălui*”. Poate părea uimitor, fie în istoria Regilor, unde vedem pe Abesalom făcând război tatălui său, fie în istoria Noului Testament, unde vedem pe Iuda trădând pe Domnul,

¹ II Rg XV,17.

ca acest nume să poată semnifica pacea Tatălui. Dar, citind cu grijă cartea Regilor, găsim că în acest război David a rămas pașnic în privința fiului său și chiar l-a plâns cu amar după moarte, strigând în durerea sa: „Abesalom, fiul meu, mai bine muream eu în locul tău!” (II Rg 18, 33).

Și în istoria Noului Testament vedem, la fel, imensa și admirabila răbdare a Domnului, Care a acceptat atâta vreme pe Iuda ca pe un ucenic bun; deși cunoștea gândurile sale², l-a primit la Cina unde încredința și lăsa ucenicilor Taina Trupului și a Sângelui Său; în sfârșit, în însuși momentul trădării, acceptând sărutul trădătorului,³ demonstra că îi oferea pacea deși nefericitul era chinuit de războiul interior al ticăloșiei sale groaznice. Astfel, Abesalom este numit *pacea Tatălui*, deoarece tatăl său a avut față de el sentimente de pace, pe care el nu le-a avut față de tatăl său.

2. „Doamne, de ce s-au înmulțit cei care mă tulbură?” (v. 2). Într-adevăr, până într-atât s-au înmulțit, încât chiar între ucenicii Săi s-a găsit unul pentru a se alătura numărului persecutorilor. „Mulți s-au ridicat împotriva mea, mulți zic sufletului meu că nu este mântuire lui în Dumnezeu” (v. 3). Este arătat că, dacă n-ar fi crezut că nu va învia, ei nu l-ar fi dat morții. Aceasta înseamnă cuvintele: „Să coboare de pe Cruce dacă este Fiul lui Dumnezeu” (Mt 27, 42) și: „A mântuit pe alții, nu poate să Se mântuiască pe Sine” (Ibid). Iuda nu l-ar fi trădat dacă n-ar fi fost dintre aceia care disprețuiau pe Hristos și care ziceau: „Nu este mântuire Lui întru Dumnezeu Lui”.

3. „Ci, Doamne, Tu ești sprijinul Meu” (v. 3). În calitatea Sa de Om, adresează lui Dumnezeu aceste cuvinte, căci

---

² In 13, 2.

³ Mt 21, 43.

sprijinul omului este Cuvântul făcut trup. „Tu ești slava Mea” și Cel care zice cum că Dumnezeu este slava Sa, este Însuși Acela care Cuvântul lui Dumnezeu a luat în așa fel încât este Dumnezeu cu el. Ce lecție pentru orgolioșii care îndură cu greutate că le zicem: „Ce aveți voi pe care să nu-l fi primit? Și, dacă l-ați primit, de ce vă măriți ca și cum nu l-ați primit?” (I Cor 4, 7). „Și prin Tine eu pot să-mi ridic capul”. Cred că trebuie înțeleasă aici mintea omenească ce este numită, nu fără motiv, capul sufletului⁴. Acest spirit s-a lipit și oarecum sudat așa de intim de neasemuita mărire a Cuvântului întrupat că nu a cedat în chiar mijlocul tuturor înjosirilor suferinței.

4. „Glasul Meu s-a ridicat cu un strigăt spre Domnul” (v. 4), nu glasul trupului care se face auzit cu ajutorul vibrațiilor aerului pe care îl lovește, ci glasul inimii, care rămâne mut pentru oameni și care pentru Dumnezeu răsună ca un strigăt puternic. Este glasul prin care Suzana s-a făcut auzită⁵ și prin acest glas Dumnezeu ne poruncește să-L rugăm cu ușile închise⁶ anume în taina inimii și fără zgomot de cuvinte.

Nimeni nu poate spune că rugăciunea să fie mai puțină pentru a fi făcută cu acest glas fără ca trupul să redea nici un sunet de cuvânt, căci, în această rugăciune tăcută a inimii,⁷

---

⁴ Puterea minții dă putere sufletului. Este recunoscută în spiritualitatea ortodoxă puterea minții în lucrarea duhovnicească, gândul coordonând mișcarea inimii. De aceea se poate spune că omul se identifică tot cu ceea ce gândește. Dacă în minte ai rugăciunea, nu poți avea altceva în inimă; dacă ai gânduri deșarte, inima este goală. În *Confesiuni*X, 24, 35, Augustin ne spune că Dumnezeu locuiește în memorie „fiindcă, din clipa când Te-am cunoscut, rămâi în memoria mea și acolo Te găsesc când îmi amintesc de Tine”.

⁵ Daniel 13, 44.

⁶ Mt 6, 6.

⁷ O surpriză și bucurie mare mi-a făcut acest pasaj despre rugăciunea tăcută a inimii la dumnezeiescul rugător Augustin, despre care

dacă gânduri străine duhului de rugăciune intervin, nu mai putem spune: „Glasul meu s-a ridicat spre Domnul”. În plus, nu putem să ne exprimăm astfel, pe bună dreptate, decât atât cât sufletul vorbește singur cu Dumnezeu, acolo unde poate singur să audă, fără ca la rugăciunea sa să se amestece ceva de la trup sau din preocupările trupești. Această rugăciune este numită *strigăt*, pe motivul avântului său spre Dumnezeu.

„Și El m-a auzit din muntele cel sfânt al Lui”. Proorocul numește cu numele de *munte*⁸ pe Însuși Domnul nostru, când zice că piatra tăiată fără ajutorul mâinilor a crescut până la dimensiunile unui munte. Dar cuvântul psalmului nu poate fi luat despre Însăși Persoana lui Hristos, afară de cazul când, din întâmplare, să nu fi vrut să spună: «M-a auzit din mine însumi ca din muntele Său cel sfânt, locuind în mine ca într-un munte». Dar o interpretare mai clară și mai convenită este să admitem că Dumnezeu l-a auzit din înălțimile dreptății Sale. Într-adevăr că Dumnezeu l-a înviat din morți pe nevinovatul jertfit, căruia i se răsplătise binele cu rău, și să pedepsească persecutorii cum meritau; și mai citim: „Dreptatea ta este ca munții lui Dumnezeu”.

5. „M-am culcat și am adormit” (v. 6). Putem, îndreptățit, să remarcăm cum cuvântul „Eu” este folosit pentru a face

---

niciodată nu am auzit vorbindu-se în literatura teologică românească. De fapt, această profundă idee, împreună cu cea a cămării inimii, prezentă mai sus, este o temă frecventă în opera sa. Astfel, în comentariile la Psalmii 35, 5; 67, 7; 143, 11 este scris: „cămara noastră este inima noastră.” și în predica 2, 8: „când intri în cămara ta, intri în inima ta”.

⁸ Pentru o altă semnificație a acestui cuvânt, putem privi la *De sermone Domini in monte* I, 1, 2.

cunoscut că El a suferit moartea prin propria Sa voință, după cuvintele: „Tatăl Meu Mă iubește, pentru că Îmi dau viața pentru a o relua apoi. Nimeni nu mi-o răpește. Eu am puterea de a o da și am și puterea de a o recăpăta” (In 10, 17-18). Deci nu voi M-ați prins, zice El, și dat morții împotriva Mea, ci „Eu M-am culcat și am adormit, și M-am sculat, că Domnul va fi sprijinitorul Meu”. Scripturile cuprind nenumărate exemple de somn luat în sens de moarte, precum acest cuvânt al Apostolului: „Nu vreau, frații mei, să nu știți soarta celor care dorm ultimul somn” (I Tes 4, 12). Este fără folos să căutăm de ce cuvintelor „am adormit” au fost adăugate și „m-am dat somnului”. De fapt, aceste feluri de repetiții sunt folosite în Sfintele Scripturi și am arătat numeroase exemple în cel de-al doilea psalm.

Câteva manuscrise prezintă: *Dormivi et soporatus sum*; altele prezintă variante după modul în care fiecare a crezut că trebuie să interpreteze textul grecesc: *εγω δέ εκοιμηθην και υπνωσα*. Poate primul termen exprimă ațipirea sau faptul de a muri, și al doilea somnul sau starea de moarte. Ațipirea este astfel, trecerea spre somn, cum trezirea este trecerea la starea de veghe. Dar să ne păzim de a crede că aceste repetări în cărțile sfinte să nu fie decât podoabe deșarte de cuvântări. Putem deci să interpretăm cuvintele: „Eu m-am culcat și am adormit” în acest sens: *M-am dat suferinței și moartea a urmat*. „M-am sculat, că Domnul va fi ajutorul meu”.

Este important de remarcat cum în aceeași frază verbele sunt folosite la trecut și la viitor: „m-am sculat” este la trecut; „va fi ajutorul meu” este la viitor și totuși nu putea să învie decât cu acest ajutor. Dar, în profeții, lucrurile viitoare se amestecă foarte bine cu lucrurile trecute, pentru a semnifica, în același timp, și trecutul și viitorul. Lucrurile viitoare vestite

în mod profetic urmează în ce privește timpul, dar, cât despre preștiința celor care le profetesc, sunt deja ca și fapte împlinite. Găsim, de asemenea, amestecat prezentul cu alte timpuri în verbe. Vom examina aceste moduri de a vorbi, fiecare la locul său când se vor prezenta.

6. „Nu mă voi teme de mulțimea de popoare care mă înconjoară” (v. 7). Evanghelia povestește câtă mulțime de popoare înconjură pe Hristos suferindu-și Patimile și țintuit pe Cruce.⁹ „Scoală-Te, Doamne, Mântuiește-mă Dumnezeu meu!” Dar nu spunem lui Dumnezeu adormit sau culcat: „Scoală-Te!”; ci, în dumnezeiasca Scriptură, de obicei, se atribuie Persoanei lui Dumnezeu ceea ce El ne dă nouă înșine să facem; totuși nu în toate ocaziile, ci când există o oarecare cuviință; de exemplu, când zicem că Dumnezeu Însuși ne vorbește, în timp ce harul Său dăruiește darul cuvântului profeților, Apostolilor sau altor vestitori ai adevărului. Iată un exemplu: „Vreți să puneți la încercare pe Cel ce grăiește în mine?” (II Cor 13, 3). Sfântul Pavel nu zice: Pe Cel prin inspirația sau prin porunca Căruia vorbesc, ci atribuie cuvintele sale direct Celui care i-a acordat darul.

7. „Pentru că Tu ai lovit pe toți cei care m-au vrăjmășit fără motiv” (v. 8). Nu trebuie să acceptăm aici o interpretare care ar presupune o singură idee în cuvintele: „Scoală-Te, Doamne, mântuiește-mă, Dumnezeu meu, că Tu ai bătut pe toți care m-au vrăjmășit fără motiv”. Căci Dumnezeu nu îl mântuiește lovindu-i vrăjmașii, ci, mai degrabă, lovește vrăjmașii după ce l-a mântuit.

A doua parte a acestei fraze ține, mai degrabă, de ceea ce urmează; și iată sensul: „Că Tu ai lovit pe toți cei care m-au

⁹ Mt 27, 39.

vrăjmășit fără motiv, Tu ai zdrobit dinții păcătoșilor” adică ai zdrobit dinții păcătoșilor pentru că ai lovit pe toți vrăjmașii mei. Pedepșa vrăjmașilor este să fi avut dinții zdrobiți, anume vorbele păcătoșilor care batjocoresc și sfășie pe Fiul lui Dumnezeu, au fost zădărnice și nimicite. Prin cuvântul „dinți” trebuie să înțelegem cuvintele insultătoare, pricină pentru care Apostolul a zis: „Dacă vă mușcați unul pe altul, păziți-vă să nu vă nimiciți unul pe altul!” (Gal 5, 15). Dinții păcătoșilor sunt și căpeteniile păcătoșilor care, prin autoritatea lor, scot afară pe cine pot din adunarea celor buni pentru a-i încorpora, oarecum, în adunarea celor răi. Dinților păcătoșilor le sunt opuși dinții Bisericii, a cărei putere separă pe cei credincioși de greșelile păgânilor și de falsele învățături și îi aduce în propriul său mediu, care este Trupul lui Hristos. Cu acești dinți i-a fost zis lui Petru să mănânce animalele care vor fi sacrificate¹⁰. Adică să nimicească în neamurile păgâne greșeli și vicii și să le transforme în ceea ce el însuși era.

Se spune despre dinții Bisericii: „Dinții tăi sunt ca o turmă de oi dezgolite de lâna lor, care urcă de la scâldătoare: toate ducând un dublu rod și nici una dintre ele nu este steapă” (C. Cânt 4, 2; 6, 5). Sunt cei care dau sfaturi bune și cei care își conformează după ele propria lor viață. Fac ceea ce este scris: „Faptele voastre să strălucească în ochii oamenilor, astfel, ca ei să binecuvânteze pe Tatăl Vostru Care este în ceruri” (Mt 5, 16). Sub influența autorității lor, Dumnezeu vorbind și lucrând prin ei, oamenii cred, se despart de veacul acesta, și devin mădularele Bisericii. Cei prin care se fac aceste lucruri sunt numiți, îndreptățiți, *dinți*, pe care Scriptura îi compară cu oile dezgolite de lâna lor, pentru că au lăsat povara grijilor lumești; urcă de la scâldătoare, purificați de mizeriile veacului

¹⁰ Fapte 10, 13

prin Taina Botezului: și toți duc un dublu rod, căci împlinesc cele două porunci de care se spune: „Toată legea și profeții sunt cuprinși în cele două porunci” (Mt 22, 40). Iubesc pe Dumnezeu din toată inima și din tot cugetul și iubesc pe aproapele lor ca pe ei înșiși. Printre ei, nici unul nu este sterp, de vreme ce aduc lui Dumnezeu asemenea roade. Deci, după această lămurire trebuie înțelese cuvintele: „Tu ai zdrobit dinții păcătoșilor” și să zicem: Tu ai nimicit pe căpeteniile păcătoșilor lovind pe cei care m-au vrăjmășit fără motiv. Vedem, într-adevăr, în istoria Evangheliei, cum căpeteniile au chinuit pe Hristos în timp ce mulțimea copiilor Îl cinstea.

8. „Mântuirea vine de la Domnul: Bindecuvântarea Ta să fie peste poporul Tău” (v. 9). În aceeași frază a arătat oamenilor ceea ce trebuia să creadă și s-a rugat pentru cei care vor crede. Căci, când spune: „Mântuirea vine de la Domnul,” vorbește oamenilor; dimpotrivă, restul frazei „Bindecuvântarea Ta să fie peste poporul Tău” nu mai este pentru oameni, ci cuvintele se adresează lui Dumnezeu în favoarea aceluiași popor căruia i-a fost spus: „Mântuirea vine de la Domnul”. Care este deci ideea sa dacă nu aceasta? Nimeni să nu se încreadă în sine, căci nu este decât al lui Dumnezeu de a ne mântui din moartea păcatului. Căci „nenorocit om ce sunt, cine mă va elibera de acest trup al morții? Harul lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos Domnul Nostru,” (Rom 7, 24); dar Tu, Doamne, bindecuvântează poporul Tău, care își așteaptă de la Tine mântuirea.

9. Mai putem atribui acest psalm Persoanei lui Hristos într-un alt fel, anume, presupunând că vorbește în întregime. Zic în *întregime*, cu trupul căruia El îi este cap, după ceea ce zice Apostolul: „Voi sunteți trupul și mădularele lui Hristos” (I Cor 12, 27). El este deci Capul acestui trup. De aceea

Apostolul zice altundeva: „Respectând adevărul în iubire, să creștem în toate în Iisus Hristos Care este Capul, cu Care tot trupul este unit și sudat” (Ef 4, 15). Profetul face deci să vorbească aici, în același timp cu Capul Bisericii, Biserica însăși, așezată în întreaga lume în mijlocul furtunilor persecuțiilor. Faptul este deja sigur în ochii noștri: „Doamne, de ce cei care mă tulbură s-au înmulțit? Mulți se ridică împotriva mea” (Ps 3, 2), năzuind să nimicească numele creștinesc. „Mulți spun sufletului meu că nu este mântuire lui întru Dumnezeu” (Ibid 3), căci ei nu ar trage nădejde să poată distruge Biserica ce se întinde până la marginile pământului, dacă nu ar crede că Dumnezeu nu are grijă de Biserică.

„Ci, Doamne, Tu ești sprijinul meu” (Ibid) mereu în Hristos, căci, în umanitatea Sa, Biserica a fost alcătuită, zidită de Cuvântul „care s-a făcut trup și a locuit printre noi” (Ioan. 1, 14), dându-ne, prin aceasta, de a fi, într-o zi, așezați cu El în Ceruri¹¹. Căci, precedați de cap, celelalte mădulare vor urma. Cine va putea să ne despartă de iubirea lui Iisus Hristos¹². Biserica are deci motiv să zică: „Tu ești sprijinul meu”. Ea mai zice: „Tu ești slava mea,” căci Ea nu își atribuie cauza mării Sale, deoarece știe harul și milostivirea Cui le datorează. „Și Tu înalți capul meu,” adică Primul Născut dintre morți Care, s-a suit la cer. „Glasul meu s-a înălțat ca un strigăt spre Domnul și El m-a auzit dintru înălțimea muntelui Său cel sfânt” (v. 5).

Aceasta este rugăciunea tuturor sfinților, parfum de bună mireasmă, care se suie spre Domnul. „Și Biserica este auzită dintru înălțimea muntelui care este însuși Capul ei, sau dintru înălțimile dreptății dumnezeiești, care izbăvește pe aleșii Săi și

¹¹ Ef 2, 6.

¹² Rom 8, 35.

pedepsește pe prigonitorii lor. Să zică deci și poporul lui Dumnezeu: „M-am culcat și am adormit, m-am sculat pentru că Domnul va fi ajutorul meu” (Ibid 6), pentru a fi ajutor și unit capului său. Căci acestui popor i se spune: „Scoală-te, tu cel ce dormi, trezește-te dintre morți, și Hristos se va apropia de tine!” (Ef 5, 14). Cum acest popor este prins în mijlocul păcătoșilor, despre care s-a scris în general: „Cei ce dorm, dorm în timpul nopții” (II Tes 5, 7) să spună și: „Nu mă voi teme de mulțimea de oameni ce mă înconjoară” (v. 7), adică mulțimea de neamuri care trasează în jurul lui înconjur de tranșee, pentru a distruge peste tot, dacă ar putea, numele creștinesc. Dar cum să se teamă de aceste neamuri, când în Iisus Hristos, fierbințele dragostei se aprinde în sângele martirilor ca focul în ulei? „Scoală-te, Doamne, mântuiește-mă Dumnezeul meu!” (Ibid). Acestea trupul le poate spune capului; de fapt, trupul a fost mântuit când Capul a înviat și s-a suit la cer, înlănțuind în victoria Sa pe captivii păcatului și copleșind oamenii de darurile Sale¹³. Toate aceste lucruri spuse de profet au rămas ca evenimente ce urmau să vină în ziua când Domnul nostru a fost atras pe pământ prin secerișul ajuns la maturitate, de care vorbește Evanghelia¹⁴ și a cărei mântuire este Învierea Celui ce a binevoit să moară pentru noi. „Pentru că Tu ai lovit pe toți cei care m-au vrăjmășit fără motiv, Tu ai zdrobit dinții păcătoșilor” (v. 8). Prin Împărăția Bisericii, dușmanii numelui creștinesc au fost reduși la tăcere iar sufletele și stăpânirea lor au fost nimicite. Omule, să crezi deci că: „mântuirea vine de la Domnul” și Tu, Doamne, „fă să coabore binecuvântarea Ta peste poporul Tău!” (Ibid 9).

10. Oricare dintre noi poate să zică, de asemenea, când mulțimea defectelor și a poftelor vrea să ne târască sufletul, în

¹³ Ps 67, 19.

¹⁴ Mt 9, 37.

ciuda opoziției lui, sub jugul păcatului: „Doamne, pentru ce cei care mă tulbură s-au înmulțit? Mulți se ridică împotriva mea”. Și, mai adesea, în fața unui asemenea morman de vicii, disperarea de a rămâne teferi se strecoară în sufletele noastre, asupra cărora aceleași vicii par a triumfa, în mod orgolios; sau încă această disperare este produsă în noi de vătămătoarele sugestii ale diavolului și ale îngerilor săi; atunci putem să strigăm, într-adevăr: „Mulți zic sufletului meu că nu este mântuire lui întru Dumnezeu lui” (v. 3). Ci, Doamne, „Tu ești sprijinul meu” (v. 3). Izvorul nădejzii noastre este, într-adevăr, că Dumnezeu a binevoit a Se face sprijinul firii omenești în Persoana lui Hristos. „Tu ești slava mea,” după principiul că nimeni nu trebuie să își atribuie nimic. „Și înalți capul meu” fie Hristos care este Capul nostru, al tuturor, fie mintea fiecăruia dintre noi este capul sufletului și al trupului.

De fapt, pe deoparte, bărbatul este capul femeii și Hristos este Capul bărbatului¹⁵; și, pe de altă parte mintea este înălțată când putem spune: „Sunt supus, prin minte, legii lui Dumnezeu” (Rom 7, 25) în așa fel încât celelalte puteri ale omului să fie curățite și supuse, într-atât încât, trupul fiind deja ca înviat, moartea să fie înghițită în această victorie. „Glasul meu s-a înălțat ca un strigăt spre Domnul” (I Cor 15, 44) glasul lăuntric, strigăt prea puternic. „Și El m-a auzit dintru înălțimea muntelui Său cel Sfânt” (v. 4), adică a celui prin care ne-a adus ajutorul și prin mijlocirea căruia ne-a auzit. „Am adormit și m-am dat somnului; și m-am sculat, căci Domnul va fi ajutorul meu” (v. 5). Care credincios nu are dreptul de a rosti aceste cuvinte când își aduce aminte de moartea păcatelor sale și de darul înnoirii sale? „Nu mă voi teme de mulțimea de popoare care mă înconjoară” (v. 6).

¹⁵ I Cor 15, 54.

Dincolo de încercările prin care Biserica a trecut și trece, fiecare dintre noi are ispitele sale care îl asaltează să zică: „Scoală-Te, Doamne, Mântuiește-mă, Dumnezeul meu!”; adică: Fă să mă ridic, „pentru că Tu ai lovit pe toți care m-au vrăjmășit fără motiv”. Este o prezicere plină de adevăr despre diavol și îngerii săi, care nu atacă doar tot trupul lui Iisus Hristos, ci și separat pe fiecare din mădularele Sale. „Tu ai zdrobit dinții păcătoșilor”. Fiecare are dușmani care îl jignesc prin cuvintele lor, fiecare are lângă el sfătuitori ai păcatului care se silesc să îl îndepărteze de Trupul lui Iisus Hristos. Dar „mântuirea vine de la Domnul”. Trebuie să ne temem de mândrie și să zicem: „Sufletul meu s-a alipit de următorii Tăi” (Ps 62, 8). „Și binecuvântarea Ta să coboare peste poporul Tău”, anume, peste fiecare dintre noi.

**Comentariu
la Psalmul al IV-lea**

Adevărata fericire

1. „Hristos este sfârșitul legii pentru îndreptarea oricui crede în El” (Rom 10, 4). Aici sfârșitul înseamnă perfecțiunea și nu distrugerea. Ne putem întreba dacă orice imn religios este un psalm sau, mai degrabă, dacă orice psalm este un imn; sau și dacă există imnuri pe care să nu le putem numi *psalmi* și psalmi pe care să nu putem să îi numim *imnuri*. Dar, după Scripturi, *imnul* nu este un cântec de bucurie? Dimpotrivă, dăm nume de *psalm* la tot ce se cântă cu psalterionul, instrument pe care istoria, descoperindu-ne aici un mare mister, semnalează că David se sluzea de el¹. Nu este locul să vorbim mult despre acest subiect, care ar cere cercetări lungi și o discuție vastă: pentru moment, vom găsi în acest psalm cuvinte care se potrivesc fie Omului-Dumnezeu după Învierea Sa, fie omului care aparține Bisericii și care crede și nădăjduiește în El.

2. „Dumnezeul dreptății mele m-a auzit când L-am chemat” (v. 1)². Dumnezeul de la Care am dreptatea m-a auzit, spune el, când L-am chemat. „Când eram tulburat, m-ai desfătat.” Tu m-ai dus din neliniștea mâhnirii la desfătarea bucuriei, căci tulburările și mâhnirea pun stăpânire pe sufletul oricui face rău³. Dar cel care zice: „Ne bucurăm în suferințe, știind că ele aduc răbdarea” și restul până la cuvintele „pentru

---

¹ I Par 13, 8; 16, 5.

² De acest prim verset este, spune în *Confesiuni IX, 4, 8*, Augustin legat în mod intim: „Aș fi vrut ca ei (manihaii) să se afle undeva prin preajma mea și să asculte cuvintele mele în momentul în care, cu liniștea sufletească de atunci, citeam psalmul al patrulea, și să priceapă cât de mult mă emoționa acest psalm”. Este vorba despre perioada de retragere la Cassiciacum și pregătirea pentru botez, timp în care zice: „câte strigăte nu am înălțat către Tine, Dumnezeul meu, când am citit Psalmii lui David, aceste cântări de credință!”.

că dragostea lui Dumnezeu a fost revărsată în inimile noastre prin Duhul Sfânt, Care ne-a fost dăruit” (Rom 5, 3-5) acela nu simte neliniștile sufletului, în ciuda tuturor ispitelor exterioare ale prigonitorilor.

Dacă schimbarea persoanei, care, de la a treia: „El m-a auzit,” trece, pe neașteptate, la a doua: „Tu m-ai desfătat” nu a fost făcută pentru diversitatea și plăcerea stilului, ar fi uimitor ca profetul să fi vrut, dintru început, să împărtășească oamenilor că a fost auzit și să întrebe apoi pe cel care l-a ascultat. Afară de cazul când, exprimând cum fusese ascultat prin desfătarea inimii, nu a preferat să-i vorbească direct lui Dumnezeu. Arăta în acest fel ce înseamnă a avea inimă desfătăată, adică a avea pe Dumnezeu în adâncul inimii sale, și a vorbi cu El. Acestea se înțeleg despre cel care, crezând în Iisus Hristos, este luminat de lumina Sa. Dar nu văd cum aceste cuvinte ar putea să se potrivească Persoanei Omului-Dumnezeu, în Care este întrupată Înțelepciunea lui Dumnezeu, căci ea nu l-a părăsit niciodată. Dar, ca și cum rugăciunea lui Hristos ar fi, mai ales atunci, un indiciu al slăbiciunii noastre, tot așa Domnul poate vorbi în același fel despre desfătarea neașteptată a inimii, în ceea ce îi privește pe credincioșii Săi, al căror rol l-a luat când a zis: „Am fost flămând și nu Mi-ați dat să mănânc. Mi-a fost sete și nu Mi-ați dat să beau” (Mt 25, 35) și următoarele.

Poate deci să zică: „Tu m-ai desfătat” în numele unui slujitor al Său vorbind lui Dumnezeu și având în inimă dragostea divină, revărsată în el prin Duhul Sfânt care ne-a fost dat³. „Miluiește-mă și îmi ascultă rugăciunea” (v. 1). De ce se roagă din nou după ce a arătat că fusese ascultat și desfătat? Pentru noi spune: „Dacă nădăjduim ceea ce nu vedem, așteptăm prin

³ Rom 2, 9.

⁴ Rom 5, 5.

răbdare?” (Rom 8, 25). Sau, mai degrabă, pentru a vedea implinindu-se în cel care a crezut ceea ce a fost început?

3. „Fii ai oamenilor, până când veți avea inima greoaie?” (v. 2). Când greșeala voastră spune el, ar fi durat până la venirea Fiului lui Dumnezeu, de unde vine apoi greutatea inimilor voastre? Când veți înceta de a mai fi înșelați, dacă sunteți în însăși prezența Adevărului? „De ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?”. De ce să căutați fericirea în lucruri așa mizerabile? Fericirea nu este dată decât prin singur Adevărul, de la Care tot ce vine este adevărat⁵. „Căci deșertăciunea este partea celor îngâmfați și totul este deșertăciune. Ce folos are omul din toată truda lui cu care se trudește sub soare?” (Eccl 1, 3). Deci de ce sunteți robii iubirii de lucruri vremelnice? Pentru ce țintiți cele mai josnice lucruri, ca și cum ar fi cele dintâi bunătați? Nu este decât deșertăciune și minciună, căci doriți să aveți, într-un mod trainic, lucruri care trec ca umbra.

4. „Și să știți că minunat a făcut Domnul pe Cel Sfânt al Său” (v. 3). Cine este, dacă nu Cel ce a înviat din morți și a șezut de-a dreapta Sa în cer? Oamenii sunt conjurați de a se întoarce la El, respingând dragostea acestei lumi. Dacă cineva se uimește de adăugarea acestei conjuncții „și să știți”, îi va fi

⁵ Ca toți filosofii antichității târzii, din rândul cărora face parte, Augustin ne pune înaintea sa o problemă ce i-a frământat tinerețile: *fericirea*. Și ce ne-o poate da? „Fericit este acela care îl are pe Dumnezeu” concluzionează căutătorul ei în dialogul *De beata vita III, 19*, scris la Cassiciacum în 13-15 noiembrie 386. Tema aceasta, împreună cu cea a cunoașterii Adevărului, revine într-o stăruitoare și tulburătoare rugăciune: „Pe Tine Te invoc, Dumnezeule-adevăr..., Dumnezeule-înțelepciune..., Dumnezeule-fericire..., Dumnezeule-lumină inteligibilă, întru Care, de la Care și prin Care sunt toate!” (S. III, c. 11, l. 2)

ușor să bage de seamă cât de familiar este acest mod de a vorbi limbajului de care Profetii se serveau. Deseori, într-adevăr, fraza începe astfel: „Și Domnul zice”, „Și Domnul îi spuse cuvântul Său” (Ezechiel 1, 1-3). Legătura unei conjuncții, atunci când nici o frază nu este înainte, la care ideea următoare să se poată lega, este, poate, un mijloc excelent de a insinua legătura intimă între adevărul exprimat prin cuvânt și sentimentul produs în inimă.

Totuși, aici putem spune că prima frază: „Pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?” înseamnă: „Păziți-vă să iubiți deșertăciunea și să căutați minciuna!”. În această presupunere, a doua frază: „Și să știți că Domnul a făcut minunat pe cel Sfânt al Său” se înlanțuiește cu precedenta într-o perfectă armonie. Dar *Diapsalma*⁶ interpusă între cele două fraze interzice să le unim astfel. Ca acest cuvânt să fie, după părerea unora, o expresie ebraică însemnând „așa să fie,” sau să fie un cuvânt grecesc desemnând o pauză în cântarea psalmilor. Astfel încât, să înțelegem prin *Psalma* cuvintele de cântat și prin *Diapsalma* pauza ce întrerupe cântarea; și, astfel încât, cum numim *Sympsalma* cuvintele pe care cântarea trebuie să le unească, în același fel *Diapsalma* slujește la a separa și a indica un anumit repaos în această întrerupere; oricare ar fi una sau cealaltă dintre aceste păreri, sau cu totul alta, un lucru este cel mai puțin probabil că nu trebuie căutată continuitate de sens între două fraze separate de *Diapsalma*.

5. „Domnul mă va auzi când voi striga către Dânsul”. Cred că aici suntem atenționați să chemăm fierbinte ajutorul lui Dumnezeu din toate puterile inimii noastre, adică printr-un strigăt al sufletului căruia trupul nu i se alătură. Dar, așa cum în

---

⁶ o pauză în cântarea psalmilor.

această viață trebuie să ne mulțumim de a fi primit lumina lui Hristos, tot la fel trebuie să ne rugăm să dobândim odihna de după această viață. Să primim, deci, sfatul Său din gura credinciosului Prooroc al lui Dumnezeu, sau din gura Domnului Însuși și să îl înțelegem în acești termeni: „Domnul vă va auzi când veți striga la El”.

6. „Mâniați-vă și păziți-vă să nu păcătuiți!” (v. 4). Ideea care se înfățișa singură era aceasta: Cine este vrednic să fie auzit, sau cum păcătosul nu strigă fără rost către Domnul? De aceea proorocul zice: „Mâniați-vă și nu păcătuiți!”. Aceste cuvinte ar putea să fie înțelese în două feluri: *primul, dacă vă mâniați, păziți-vă să nu păcătuiți*, anume, dacă se ridică în inima noastră o mișcare care să nu fie în puterea noastră, ca o consecință a păcatului care ne duce la suferință, cel puțin, rațiunea și mintea noastră, reînnoite înăuntru după Dumnezeu, să nu consimtă la această mișcare, pentru ca, prin minte, să fim supuși lui Dumnezeu, dacă prin trup suntem încă robi ai păcatului⁷.

Al doilea, faceți pocăință, adică mâniați-vă pe voi din cauza păcatelor voastre trecute și încetați de a mai păcătu! „Ceea ce ziceți în inimile voastre”, imperativul ziceți, este aici subînțeles și fraza întreagă este aceasta: „Ceea ce ziceți, ziceți în inimile voastre” și, în consecință, păziți-vă de oamenii despre care s-a scris: „Mă slăvesc cu buzele, dar inima lor este departe de Mine” (Isaia 29, 13). „Pocăiți-vă întru odihna paturilor voastre”, ceea ce trimite la expresia dinainte: „în inimile voastre”. De fapt, despre acest pat Dumnezeu a vorbit atrăgându-ne atenția să ne rugăm cu ușile închise. Cuvintele: „pocăiți-vă” se referă la durerea pocăinței, sufletul înseși

⁷ Rom 7, 25.

pedepsindu-se prin pocăință pentru a se feri la judecata lui Dumnezeu de osândă și pedeapsa Sa; sau sunt ca imbold destinate să trezească, pentru a vedea lumina lui Hristos. Unii spun că nu trebuie să citim „pocăiți-vă!”, ci, mai degrabă „deschideți-vă inimile!”, pentru că în Psaltirea grecească se găsește expresia χατανύγητε, căreia i se potrivește deschiderea inimii, trebuincioasă pentru primirea căldurii dragostei căreia Duhul Sfânt îi este săvârșitorul.

7. „Oferiți jertfa dreptății și nădăjduiți în Domnul!” (v. 5). Proorocul zice, într-un alt psalm: „Sufletul pocăit este jertfa demnă de Dumnezeu” (Ps 50, 18). La fel, nu este fără motiv că putem înțelege aici prin *jertfa dreptății* ceea ce se face prin pocăință. Ce este mai drept, de fapt, decât ca fiecare să se mânie împotriva propriilor păcate mai curând decât pe ale celorlalți și să se jertfească înaintea lui Dumnezeu pedepsindu-se pe sine? Sau, mai mult: jertfa dreptății nu poate consta în faptele dreptății împlinite după pocăință? Poate *Diapsalma* pusă înaintea acestor cuvinte insinuează trecerea de la viața de dinainte la viața cea nouă; pentru ca omul cel vechi fiind mort sau redus la neputință prin pocăință, jertfa dreptății, precum se cuvine reînnoirii noului om, să fie adusă lui Dumnezeu; ceea ce se face când sufletul deja curățit se aduce și se așază pe altarul credinței, pentru a fi mistuit de focul dumnezeiesc, adică de Duhul Sfânt. Sensul cuvintelor: „Aduceți jertfa dreptății și nădăjduiți în Domnul!” ar fi deci: Trăiți în dreptate și nădăjduiți să primiți Duhul Sfânt; pentru ca adevărul în care ați crezut să vă lumineze.

8. Dar folosim cuvintele: „Nădăjduiți în Domnul!” fără să le fi lămurit încă. Or, ce nădăjduim decât binele? Ci, cum fiecare vrea să obțină de la Dumnezeu cu titlu de bine ceea ce iubește și cum este neobișnuit să găsești oameni care să

iubească bunurile sufletești, anume cele ce aparțin omului sufletesc, singurele pe care trebuie să le iubim, în timp ce trebuie să folosim celelalte din nevoie și nu din plăcere. Profetul, după ce a zis: „Nădăjduiți în Domnul!”, adaugă în chip minunat: „Mulți zic: «Cine ne va arăta nouă cele bune?»” (v. 6). Această vorbă, această întrebare se găsește zilnic în gura tuturor nebulilor și a celor răi. Pe de o parte, ei doresc pacea și liniștea în această viață a veacului, și, din cauza corupției neamului omenesc nu le găsesc; atunci, orbi ce sunt, îndrăznesc să învinuiască ordinea lucrurilor și, învăluindu-se în meritele lor, cred că timpurile lor sunt mai rele decât timpurile vechi. Pe de altă parte, se îndoiesc și deznădăduiesc de viața viitoare care ne este promisă, și repetă: Cine știe dacă asta este adevărat? Cine a venit din mormânt să ne spună ce este?⁸

De aceea profetul arată minunat și în puține cuvinte, dar numai acelor care văd cu ochii sufletești, care sunt bunurile ce trebuie căutate, răspunzând la întrebarea: „Cine ne va arăta nouă cele bune?” prin cuvintele: „Lumina feței Tale este întipărită peste noi Doamne” (Ibid). Această lumină *este întipărită peste noi* vrea să zică precum reprezentarea chipului regelui pe un dinar. Căci omul a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu⁹, asemănare pe care el a distrus-o prin păcat: adevăratul său bine, binele său veșnic, este deci de a primi din nou această amprentă printr-o a doua naștere.

Cred, ca și alți exegeți, că aceasta se referă la cuvintele Domnului, când, după ce a privit un dinar al Cezarului, a zis: „Dați Cezarului ceea ce este al Cezarului, și lui Dumnezeu ceea ce este al lui Dumnezeu” (Mt 22, 21). E ca și cum ar fi zis: Cezar are de la voi întipărirea chipului său, la fel și

⁸ Atitudine a zilelor noastre.

⁹ Gen 1, 26.

Dumnezeu: așa cum această monedă trebuie să fie dată Cezarului, așa sufletul luminat și însemnat cu lumina chipului lui Dumnezeu trebuie să-I fie dat lui Dumnezeu.

„Tu ai revărsat bucuria în inima mea” (v. 7). Deci nu în afară trebuie să caute bucuria cei care mai au încă inima greoaie, care iubesc deșertăciunea și care urmează minciuna, ci înăuntru, unde este întipărită lumina chipului lui Dumnezeu. Că spune Apostolul: „Hristos locuiește în omul interior” (Ef 3, 17); și, de vreme ce Hristos a zis: „Eu sunt Adevărul” (In 14, 6), contemplarea Lui nu aparține decât omului interior. De altfel, când Hristos transmitea Apostolului cuvântul Său, după mărturia aceluia: „Vreți să dovedesc puterea lui Hristos care vorbește în mine?” (II Cor 13, 3), este evident că nu-i vorbea din afară, ci din adâncul inimii, acest loc închis, unde trebuie să se roage¹⁰.

9. Dar oamenii lacomi de lucruri vremelnice, și, cu siguranță, sunt mulți, nu știu decât să spună: „Cine ne va arăta cele bune?”, pentru că nu pot vedea în ei înșiși bunurile adevărate și sigure. La fel este, cu mare dreptate, că proorocul adaugă în privința lor: „Au sporit în timpul recoltei grâului, a vinului și a untdelemnului lor”.

Nu în mod inutil cuvântul „lor” a fost adăugat. Există într-adevăr, grâul lui Dumnezeu, deoarece există pâinea cea vie, coborâtă din Ceruri¹¹. Există și vinul lui Dumnezeu, căci profetul a zis: „Vor fi îmbătați de bogăția casei Tale” (Ps 35, 8). Este și untdelemnul lui Dumnezeu, despre care se zice: „Ai uns capul meu cu untdelemn sfințit” (Ps 22, 6). Dar cei care zic: „Cine ne va arăta nouă cele bune?”, și care nu văd înăuntru

---

¹⁰ Mt 6, 6.

¹¹ In 7, 15.

lor Împărăția Cerurilor¹² aceia „s-au înmulțit la vremea culesului grâului, a vinului și a untdelemnului lor”.

Căci sporirea nu aduce întotdeauna bogăția; poate aduce lipsă. Este ca și cum un suflet dat plăcerilor vremelnice se mistuie în focul dorințelor sale neîncetate fără a se putea sătura; captivat în mulțimea și frământarea gândurilor sale, nu poate vedea binele în simplitatea lui. Despre acesta este spus: „Trupul care se alterează îngreunează sufletul, și această locuință pământească doboară sufletul printr-o mulțime de griji” (Înț Sol 9, 15). Un astfel de suflet tulburat de necazurile și schimbările bunurilor vremelnice, adică plin de tulburări nenumărate legate de recolta grâului, a vinului și a untdelemnului său¹³, arată un fel de plinătate care îl împiedică să împlinească porunca: „Aveți către Dumnezeu sentimente demne de El și căutați-L cu inimă sinceră!” (Înț Sol 1, 1).

Ori mulțimea de griji este în întregime împotriva simplității. De aceea, desprinzându-se de această mulțime de oameni care nu doresc decât bunuri vremelnice și care spun: „Cine ne va arăta nouă cele bune?”, bunuri pe care trebuie să le căutăm, nu în afară prin ochii trupești, ci înăuntru, prin umilința inimii, omul credincios se bucură și zice: „Mă voi culca și voi adormi în pace” (v. 8). Oamenii credincioși sunt, într-adevăr, întemeiați să nădăjduiască o totală despărțire de lucrurile supuse stricăciunii și o uitare totală de necazurile veacului, foloase fericit arătate de expresiile profetice „ațipirea” și „somnul”, care ne descoperă o pace căreia nici o frământare nu va putea să-i tulbure profunzimea.

Dar este un bun pe care nu-l putem avea în această viață și pe care sperăm să îl obținem în cealaltă. Găsim această indicație în chiar cuvintele care sunt la viitor. Căci nu este spus:

¹² Lc 17, 22.

¹³ aluzie la nădăjduirea bogatului căruia i-a rodit tarina

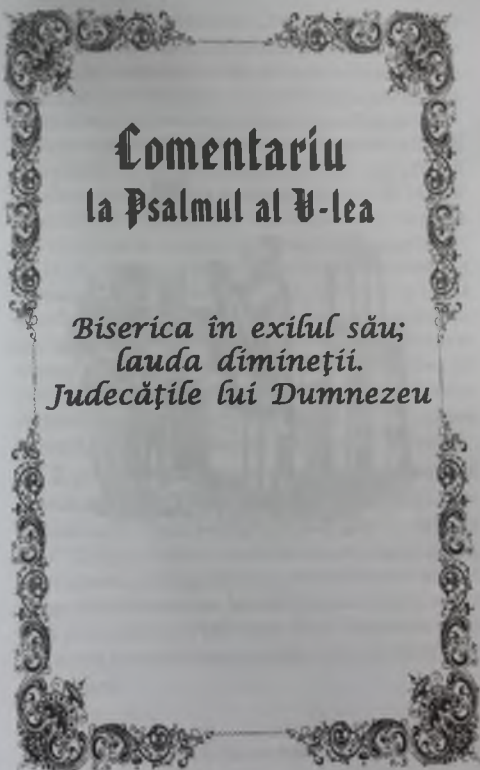
„M-am culcat și am adormit”, nici „Mă culc și adorm” ci: „Așa mă voi culca și voi adormi”. Atunci, această natură stricătioasă va fi îmbrăcată în nesticăciune, și această fire muritoare va fi îmbrăcată în nemurire; atunci moartea va fi înghițită în această victorie¹⁴. Despre acest lucru a fost spus: „Dacă nădăjduim ceea ce nu vedem, așteptăm cu răbdare” (Rom 8, 25).

10. De aceea profetul îndreptățit adaugă această ultimă idee: „Că Tu, Doamne, m-ai făcut să trăiesc îndeosebi întru nădejde” (v. 8). Nu a zis aici: Mă vei face, ci M-ai făcut. Deci cel ce are deja nădejdea va avea, cu siguranță, ceea ce nădăjduiește. Adaugă, pe bună dreptate: „îndeosebi”; căci el poate fi pus în fața mulțimii oamenilor, care, fiind înmulțiți în vremea culesului grâului, a vinului și a untdelemnului lor, strigă: „Cine ne va arăta nouă cele bune?” Această multiplicitate pierdută și unitatea se păstrează în sfinții despre care Faptele Apostolilor au spus: „Or, mulțimea de credincioși nu avea decât un singur suflet și o singură inimă” (Fapte 4, 32). Trebuie deci să trăim singuri și simpli, adică deosebiți de multiplicitatea și de vacarmul lucrurilor ce se nasc și mor, neîubind decât veșnicia și unitatea, dacă vrem să fim uniți cu Acela care singur este Domnul și Dumnezeu nostru¹⁵.

---

¹⁴ I Cor 15, 54.

¹⁵ Unul și unitatea filozofiei eline este aici încreștinat de Augustin, aducându-ne și nouă aminte de cuvântul Sfântului Arsenie cel Mare care spune: „Toate cetele cerești, mii și milioane, au o singură voință, iar într-un singur om se luptă atâtea dorințe”

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

Comentariu la Psalmul al V-lea

*Biserica în exilul său;
lauda dimineții.
Judecățile lui Dumnezeu*

1. Titlul acestui psalm este: „Pentru cea care primește moștenirea”. Cuvântul acesta se referă la Biserică, aceea care prin Domnul Nostru Iisus Hristos, primește în moștenire viața veșnică, ce constă în a avea pe Domnul Însuși și a găsi fericirea în această unire¹. Dovada acestei propoziții se află în cuvintele: „Fericiți cei blânzi că aceia vor moșteni pământul” (Mt 5, 4). Care pământ, de nu acela despre care este spus: „Tu ești nădejdea mea și partea mea în pământul celor vii” (Ps 141, 6)? Și cuvântul acesta este încă și mai clar: „Domnul este partea care mi-a căzut de moștenire și partea pusă în paharul meu” (Ps 15, 5)². Biserica, la rândul ei, este numită *moștenire a lui Dumnezeu*, după cuvintele: „Cere de la Mine și îți voi da neamurile de moștenire” (Ps 2, 28). Despre Dumnezeu se zice că este *moștenirea noastră*, pentru că El ne hrănește și ne păstrează; despre noi se zice că suntem *moștenirea lui Dumnezeu*, deoarece El ne guvernează și ne conduce. Biserica vorbește deci, în acest psalm, ca fiind chemată la moștenirea cerească, pentru a deveni ea însăși moștenirea lui Dumnezeu.

2. „Doamne, ascultă cuvintele mele” (v. 1). Cea care este chemată cheamă pe Domnul, pentru a învinge, prin ajutorul Său răutatea acestui veac și a ajunge până la El. „Înțelege strigarea Mea!” (Ibidem). Proorocul arată bine care este strigătul și cum, rostit înăuntru, în retragerea inimii, fără nici un sunet trupesc, ajunge până la Dumnezeu. Într-adevăr, glasul trupului se face auzit, glasul sufletului se face înțeles. Totuși, a auzi nu este pentru Dumnezeu funcția unei urechi trupești, ci prezența măreției Sale dumnezeiești.

---

¹ cu Dumnezeu.

² Versetul acestui psalm, în Psaltire sună așa: „Domnul este partea moștenirii mele și a paharului meu”.

3. „Ia aminte la glasul rugăciunii mele!” (v. 2) adică la glasul cu care Biserica cere lui Dumnezeu să binevoiască să înțeleagă, și pe care l-a arătat prin cuvintele: „Înțelege strigarea mea!”, „Ia aminte glasul rugăciunii mele, o, Împăratul meu și Dumnezeul meu!” (Ibidem).

Să facem această observație: Fiul este Dumnezeu și Tatăl este Dumnezeu, și Tatăl și Fiul sunt un singur Dumnezeu; și, dacă ne întrebăm despre Duhul Sfânt, nu avem altceva de răspuns decât că este Dumnezeu; și, când numim în același timp pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt, nu înțelegem vorbindu-se decât despre un singur Dumnezeu. Totuși, în Scripturi, Fiul este, în mod obișnuit, numit Împărat. De aceea, potrivit cuvintelor: „Prin Mine, se merge la Tatăl Meu” (In 14, 6), Biserica spune cu dreptate, mai întâi: „Împăratul meu” și apoi „Dumnezeul meu”. Nu a zis totuși la plural ci la singular: „Ia aminte!”.

Într-adevăr, credința adevărată³ nu învață să fie doi sau trei dumnezei; ea învață, dimpotrivă, că Treimea nu este decât

---

³ *Fides catholica* ne spune originalul latin, în grecește καθολικός-universal. Până în secolul al doilea, termenul distingea Biserica de comunitățile locale și de sectele eretice sau schismatice. În timpul lui Augustin, acesta făcea trimitere la un creștin care se menținea în sânul Bisericii universale și adevărate, fără a face deosebirea între orientul sau occidentul Imperiului Roman. Având în vedere că Africa Romana era împărțită între donatiști, care, paradoxal, se numeau pe sine *vere catholici*, și creștinii Bisericii adevărate, termenul de *catholic* se dădea unui credincios al acestei Biserici. Reactualizând astăzi termenul, după două mii de ani de creștinism, în care cei doi termeni, *katholikos* și *orthodoxos*, au primit atât de adânci și variate conotații, putem ajunge la o oarecare neînțelegere. Astfel, riscăm să facem o greșeală traducând acest termen prin *catholic*. Dimpotrivă, dacă vorbim despre Biserica păstrătoare a adevărului, putem asimila cuvântul lui *orthodoxos*, desemnând, astfel, Biserica adevărată și universală în păstrarea dogmei de credință.

un singur Dumnezeu. Totuși ea nu crede cu Sabellius⁴ că Treimea poate fi numită, în același timp, când Tatăl, când Fiul și când Duhul Sfânt; ci ea susține dimpotrivă: că Tatăl nu este decât Tatăl, Fiul nu este decât Fiul, Duhul Sfânt nu este decât Duhul Sfânt, și că Toți Trei, împreună, nu sunt decât Un Singur Dumnezeu. Asemenea, Apostolul care a vrut, credem, să arate Treimea în cuvintele: „Toate lucrurile vin de la El, toate există prin El, toate sunt în El” (Rom 11, 36) nu a adăugat totuși: Slavă lor! , ci: „Slavă Lui!”.

---

⁴ Originar din Libia, acesta trăiește, la începutul secolului al treilea, (230) la Pentapole, apoi la Roma. Punctul de plecare în teza lui Sabelie este monoteismul „monarhic” de influență iudaizantă. Combătând arianismul, care separa pe Tatăl de Fiul în mod radical, Sabelie susține că Tatăl și Fiul trebuie să fie interpretați ca diferite aspecte, moduri sau condiții în care ființa dumnezeiască apare în exterior, nu ca persoane distincte în unitatea dumnezeirii. Dumnezeu, în propria Sa ființă nediferențiată, simplă, este numai o singură Persoană, dar în relațiile cu creația, se exprimă în trei moduri (de unde denumirea de *modalism*): este Tatăl, când îl considerăm ca ființă supremă Care a creat universul, așa cum se descoperă, mai ales, în Vechiul Testament; este Fiul ca revelat în Hristos și ca Mântuitor. Dumnezeu care este în Hristos este Tatăl Însuși, Care a luat trup din Fecioara Maria și a devenit Fiu, Care este deci umanitatea lui Hristos, și Care a suferit pe Cruce (*patripasianism*); El este Duhul ca *paraclet*, sfântitor. Prin urmare, pentru Sabelie, distincția dintre Tatăl și Fiul este doar nominală, Tatăl și Fiul fiind simple „modalități” în care Dumnezeu apare. Ființa lui Dumnezeu sau dumnezeirea este, în fond, nediferențiată, personalitatea trinitară reprezentând doar o „mască” pe care o ia în manifestarea ei în afară. Sabelie neagă astfel, distincțiile ipostatice în Ființa Divină. Cele trei Persoane ale Treimii nu sunt realități sau relații personale în Treime, ci simple relații cu creația și umanitatea ale aceleiași Ființe. La Roma, Sabelie a fost condamnat de papa Callistus. În canonul 7 al Sinodului din Constantinopol (381), se impune ca sabelienii să fie rebotezați, ca necreștini, dacă revin la Ortodoxie.

4. „Căci către Tine mă voi ruga, Doamne, dimineța vei auzi glasul meu” (v. 2-3). Ce înseamnă această diferență de limbaj? Biserica a zis mai sus: „Ascultă”, ca și cum ar vrea să fie în prezent auzită, și acum spune: „Dimineța vei auzi” și nu *mei*. Și mai zice: „Mă voi ruga către Tine” și nu *mă rog către Tine*; și mai departe: „Voi sta înaintea Ta și voi vedea” și nu *mă arăt și stau*.

Poate, în prima ei rugăciune, se arată chemându-și Dumnezeu; dar, cufundată în întunecimile frământărilor acestei lumi, simte că nu vede ceea ce dorește și că totuși nu încetează să nădăjduiască. Într-adevăr, „când vedem ceea ce am nădăjduit, nu mai este nădejde” (Rom 8, 24). Ea înțelege totuși de ce nu vede, pentru că, noaptea (sau întunecimile meritate de păcate), nu este încă sfârșită. Ea zice deci: „Căci către Tine mă voi ruga, Doamne” anume fiindcă Tu ești Dumnezeuul mării spre Care mă voi ruga; „dimineța vei auzi glasul meu”.

Nu poți fi văzut de cei ai căror ochi nu sunt încă eliberați de noaptea păcatelor; când deci noaptea rătăcirilor mele va fi încetat, când întunecimile pe care le-am creat în jurul meu prin păcatele mele se vor fi împrăștiat, atunci vei asculta glasul meu. Pentru ce deci mai înainte nu spune: „vei asculta”, ci „ascultă”? Deoarece, după ce a strigat: Ascultă, a simțit, nefiind auzită, care era calea de urmat pentru a fi auzită. Sau, deși auzită imediat, nu crede că este încă, pentru că nu vede încă deloc pe Cel care a auzit-o; și, zicând acum: „Dimineța vei auzi glasul meu”, a vrut să facă să se înțeleagă acestea: „Voi ști dimineța că vei fi ascultat glasul meu?” Ar fi ca și în cuvintele: „Scoală-Te, Doamne!” (Ps 3, 7), care înseamnă: Fă să mă scol! Dar cuvintele acestea se referă la Învierea lui Hristos, iar cuvintele Bisericii se potrivesc textului: „Domnul Dumnezeuul vostru vă încearcă să știe dacă Îl iubiți” (Deut 13, 3), care nu

poate fi bine înțeles decât în acest sens: pentru ca să știți prin El, și că El Însuși vă face cunoscut ce creștere veți fi făcut în dragostea Lui.

5. „Dimineața voi sta înaintea Ta și voi vedea” (v. 3)⁵.

Ce înseamnă „Voi sta” decât că nu voi rămâne întins? Or, ce înseamnă a fi întins, dacă nu a te odihni pe pământ sau a căuta fericirea în plăcerile pământești? „Voi sta” zice ea „și voi vedea”. Nu trebuie deci să ne atașăm de lucrurile pământești dacă vrem să vedem pe Dumnezeu, pe Care doar o inimă curată Îl poate contempla. „Că Tu ești Dumnezeu, Care nu iubește nedreptatea” (v. 4). Cei vicleni nu vor locui lângă Tine și cei nedrepți nu vor sta înaintea ochilor Tăi. Tu urăști pe toți cei care săvârșesc fărădelegea; pierzi pe toți cei ce rostesc minciuna.

„Domnul va urî pe omul sângheros și viclean” (v. 6). Nedreptatea, răutatea, minciuna, uciderea, înșelarea și celelalte păcate de acest fel sunt, cu siguranță, noaptea căreia îi urmează dimineața ce face posibilă vederea lui Dumnezeu. Ea a redat deci motivul pentru care dimineața va sta înaintea lui Dumnezeu și Îl va vedea; aceasta „pentru că nu ești Dumnezeu care iubești nedreptatea”. Dacă Dumnezeu era Acela Care să aprobe nedreptatea, chiar și cei vicleni ar putea să Îl vadă, și aceasta nu ar fi doar dimineața, adică după noaptea nedreptății.

6. „Cel viclean nu va sta lângă Tine” (v. 4) adică nu Te va vedea în așa fel încât să rămână unit cu Tine. De aceea se spune apoi: „Și nedrepții nu vor sta înaintea ochilor Tăi”, pentru că ochii, adică mintea lor, ar fi orbită de lumina Adevărului:

---

⁵ De remarcat că Psaltirea scrie: „mă vei vedea”, ceea ce presupune pasivitate, în timp ce „voi vedea” implicare personală. Despre aceasta a se vedea paragraful 5, comentariul al doilea la psalmul 26.

obișnuții cum sunt cu întunecimile păcatului, nu ar putea suporta strălucirea dreptății supreme. Cei care deci nu văd decât puțin, adică înțeleg Adevărul și, cu toate acestea, sunt încă nedrepti, nu rămân sub privirea divină, pentru că iubesc lucruri care îi abat de la Adevăr. Ei își duc cu ei noaptea lor, adică nu doar obișnuința, ci și dragostea de păcat. Dacă această noapte se risipește, anume, dacă ei încetează de a mai păcătui, dacă izgonesc și dragostea și obișnuința păcatului, dimineța sosește, și nu doar că înțeleg Adevărul, ci chiar i se și atașează.

7. „Tu urăști pe cei ce lucrează nedreptatea” (v. 5). Trebuie să înțelegem, după aceste cuvinte, că ura lui Dumnezeu nu este alta decât aceea a păcătosului pentru Adevăr⁶. Cuvintele acestea ne arată că păcătosul urăște adevărul și că Dumnezeu nu lasă pe nici unul dintre ei să rămână întru El. Cei care nu pot suferi Adevărul nu locuiesc întru El. „Vei pierde pe toți cei ce rostesc minciuna” (v. 6). Este, într-adevăr, împotriva adevărului. Dar, de teamă să credem că există vreo substanță sau natură de lucru opusă adevărului, nu trebuie să pierdem din vedere că minciuna aparține nu a ceea ce este, ci a ceea ce nu este.

Într-adevăr, dacă zicem ceea ce este, zicem adevăr; dimpotrivă, este minciună a zice ceea ce nu este⁷. De aceea

---

⁶ Dumnezeu nu urăște pe cel păcătos, ci el însuși, urând Adevărul, se îndepărtează de Stăpânul.

⁷ O temă care a frământat tinerețile lui Augustin: existența răului. După cum Binele are o existență ontologică în sine, răul poate fi numit drept o lipsă a Binelui (*privatio boni*), fără o existență în sine. Asemenea se poate vorbi și despre binomul Adevăr-Minciună: adevărul înseamnă existența, minciuna, ca lipsă a adevărului, non existența, sau mai degrabă un adevăr înșelător. Fericitul episcop folosind polemica pentru a demonstra acest lucru. Pe această temă a se vedea lucrările *Despre natura binelui*

psalmul adaugă: „Vei pierde pe toți care urăsc minciuna”, deoarece se îndepărtează de ceea ce este și se lasă duși spre ceea ce nu este.

Deseori, este adevărat, minciuna pare fi făcută, nu din răutate, ci din bunătatea inimii, în vederea mântuirii sau binelui celuilalt; așa este în Exod minciuna moașelor care au spus regelui Egiptului un lucru inexact, pentru a salva de la moarte copii evreilor⁸. Cei care mint doar astfel, pot fi lăudați pentru inima lor bună, dar nu pentru cuvintele lor și vor ajunge într-o zi să se elibereze de toată minciuna. Căci chiar acest gen de minciună nu se găsește în gura celor dreți. Lor le-a fost spus: „Să vă mărginiți la aceste cuvinte: ceea ce este este, și ceea ce nu este nu este; căci ce este în plus vine de la cel rău” (Mt 5, 37). Cu înțelepciune este scris altundeva: „Gura care minte dă moarte sufletului” (Înț Sol 1, 11), și aceasta pentru ca nimeni să nu creadă că omul drept și duhovnicesc trebuie să mintă pentru a salva viața vremelnică, fie a sa, fie a celuilalt, de o moarte care nu poate să atingă sufletul.

Dar, cum altceva este să minți și altceva să ascunzi adevărul, fiindcă este cu totul diferit să afirmi un lucru fals sau să ascunzi un lucru adevărat; dacă se întâmplă să nu vrem deloc să dăm un om acestei morți văzute, putem să fim hotărâți să ascundem adevărul, dar să nu spunem o minciună pentru a nu da pe nimeni la moarte și pentru a nu minți de teamă de a nu ne ucide sufletul pentru a salva trupul altuia. Dar dacă cineva nu are încă acest curaj, dacă, de altfel, nu

---

(399 sau 404), *Despre ordine* (386), *Despre liberul arbitru* (396) prin care luptătorul pentru adevăr ia poziție împotriva maniheilor ce susțineau existența a doua împărății contrare: a întunericului și a luminii cu existența de sine stătătoare. Asupra acestui lucru vom mai reveni, când vom vorbi despre manihei.

⁸ Exod 1, 19.

mai are să-și reproșeze decât aceste minciuni smulse de împrejurări absolut necesare, merită să fie eliberat și să primească puterea Duhului Sfânt, cu ajutorul Căruia va disprețui toată suferința pentru adevăr.

Sunt două feluri de minciuni în care greșeala nu este gravă, deși totuși există greșeala: sunt minciunile în glumă și minciunile cu caracter legal. Cea care se face în glumă nu este foarte vătămătoare, fiindcă nu înșală pe nimeni. Acela care o ascultă știe prea bine că nu este decât o glumă. Al doilea gen de minciună este obiectul unei îngăduințe, deoarece păstrează un caracter de bunăvoință. De altfel, nu este minciună acolo unde nu este fățărnicia inimii⁹.

De exemplu, dacă o sabie este încredințată cui face promisiunea că o va înapoia când îi va fi cerută, dacă cel care a încredințat această sabie o cere într-o clipă de nebunie violentă, este învederat că nu trebuie să i-o înapoiem, de teamă să nu se omoare, sau să omoare pe altcineva, atâta vreme cât nu își va fi recăpătat stăpânirea de sine. Nu este aici fățărnicia inimii; căci cel căruia sabia i-a fost încredințată, cu promisiunea de a o înapoia la prima cerință, nu gândise că ar putea fi cerută la un moment de furie.

Domnul Însuși a ascuns adevărul când, considerându-și ucenicii încă nepregătiți, le zicea: „Am multe lucruri să vă spun, dar nu le puteți duce acum” (Rom 16, 4). Sfântul Apostol Pavel a făcut la fel, zicând: „Nu am putut să vă vorbesc ca unor oameni duhovnicești; v-am vorbit ca unor oameni trupești” (I Cor 3, 1). De unde urmează, în mod vădit, că nu putem fi acuzați de a ascunde, uneori, adevărul.

⁹ Aceasta este, poate, cea mai importantă caracteristică a minciunii. Tema aceasta a abordat-o Augustin în două opere: *Despre minciună* și *Împotriva minciunii* (420).

Dar nu găsim nicăieri să fie acceptat celor care vor să fie desăvârșiți să spună orice, cât de puțin fals.

8. „Domnul va urî pe omul crud și viclean” (v. 6). Putem vedea, în mod îndreptățit, aici o repetare a ceea ce a fost spus mai sus: „Tu urâști pe toți cei ce săvârșesc fărădelegea; Tu pierzi pe toți cei ce rostesc minciuna”. „Omul crud” se referă la cel care săvârșește fărădelegea, și „viclean” la cel care spune minciuna. Viclenia constă în a ne comporta altfel decât ne prefacem că ne comportăm. Expresia „va urî” este aici îndreptățit folosită.

Este obiceiul, într-adevăr, de a considera urâți pe cei ce sunt dezmoșteniți. Însă psalmul acesta este scris „pentru cea care primește moștenirea” și care arată în acești termeni bucuria și speranțele ei: „Eu, încrezându-mă în bogăția milei Tale, voi intra în casa Ta” (v. 7). Poate David vrea să înțeleagă prin cuvintele „în bogăția milei Tale” mulțimea de oameni desăvârșiți și fericiți, din care va fi alcătuită această cetate pe care Biserica¹⁰ o naște acum și pe care o rodește puțin câte puțin.

Cine va tăgădui să putem vedea în această mulțime de oameni înnoiți și desăvârșiți mulțimea milelor lui Dumnezeu? De vreme ce a fost spus în tot adevărul: „Ce este omul să Îți amintești de el? Ce este Fiul Omului ca Tu să-l cercetezi pe el?” (Ps 8, 4).

„Voi intra în casa Ta” (v. 8), ca și o piatră într-o clădire vrea să spună, îmi pare. Căci ce este casa lui Dumnezeu, dacă nu Templul Său, despre care este spus: „Templul lui Dumnezeu este sfânt și acesta sunteți voi” (I Cor 3, 17). Și piatra din capul unghiului a acestei clădiri¹¹ este Cel care a luat în

¹⁰ Ideea Bisericii ca cetate a lui Dumnezeu.

¹¹ Ef 2, 20.

Persoana Sa Puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu, împreună veșnică cu Tatăl.

9. „Plin de frica Ta, Te voi preaslăvi apropiindu-mă de sfânt Templul Tău” (v. 8). *Ad templum*, „înspre Templu” înseamnă lângă Templu. Proorocul nu zice: „Te voi slăvi în Templul Tău cel sfânt”, ci „Te voi slăvi apropiindu-mă de sfânt Templul Tău”. Trebuie să înțelegem că nu vorbește aici de perfecțiune, ci de o sporire spre perfecțiune. Desăvârșirea este exprimată prin cuvintele: „Voi intra în casa Ta”. Dar, pentru a ajunge aici, spune mai întâi: Te voi slăvi apropiindu-mă de Templul Tău cel sfânt. Poate că a adăugat: „Plin de frica Ta”, deoarece frica este un ajutor puternic pentru cei ce merg în calea mântuirii. Dar, când fiecare va fi sosit la țintă, acest cuvânt se va împlini în El: „Dragostea desăvârșită înlătură frica” (I In 4, 18). Într-adevăr, cei ce posedă binele promis, nu se mai tem de prietenul care le-a zis: „De acum înainte nu vă voi mai numi slujitorii Mei, ci prietenii Mei” (In 15, 15).

10. „Doamne, povățuiește-mă în calea dreptății Tale, din cauza vrăjmașilor mei” (v. 9). Biserica arată bine aici că este în creștere, adică pe calea desăvârșirii, și nu încă în însăși desăvârșirea, de vreme ce cere să fie povățuită. „A dreptății Tale”, și nu a ceea ce este dreptatea în ochii oamenilor. Le pare drept a înapoia răul pentru rău; dar nu aceasta este dreptatea „Celui care face să răsară soarele peste buni și peste răi” (Mt 5, 45). Căci, chiar când Dumnezeu pedepsește păcătoșii, nu le face un rău care vine de la El, ci îi dă propriilor rele, după cuvintele: „Păcătosul a dus nedreptate înăuntrul său, a zămislit durerea și a născut nelegiuirea. A deschis groapă și a adâncit-o, și a căzut în groapa pe care a făcut-o. Durerea pe care a zămislit-o să cadă iarăși pe capul lui, și nedreptatea lui să vină asupra lui” (Ps 7, 14-16). Deci, când Dumnezeu

pedepsește, pedepsește ca judecător pe călcătorii legii Sale. Și, pentru a duce la culme prea multa lor nenorocire, nu face să cadă peste ei un rău care vine de la El, ci îi aruncă în răul pe care ei l-au ales. Dimpotrivă, când răul înapoiază răul pentru rău, îl face printr-un principiu rău și se face mai întâi vinovat, în timp ce vrea să pedepsească o greșeală.

11. „Îndreptează-mi calea înaintea ochilor Tăi” (v. 8). Este foarte clar că Biserica vorbește aici de vremea sporirii sale. Acest drum nu se împlinește datorită locurilor pe care le parcurgem, ci se face prin pregătirile inimilor. „Îndreptează calea mea înaintea ochilor Tăi”, anume acolo unde nu pot vedea oamenii, a căror laudă sau blam nu trebuie să le credem. Oamenii nu pot, într-adevăr, să judece conștiința altuia, și în conștiință este drumul care duce la Dumnezeu¹².

„Căci adevărul nu este în gura lor” (v. 9). Să nu dăm deci crezare judecăților lor. De aceea trebuie să ne adăpostim propria conștiință și sub privirea lui Dumnezeu. „Inima lor este plină de deșertăciune” (Ibidem). Cum ar putea adevărul să fie în gura celor a căror inimă rămâne orbită de păcat și de pedepsele păcatelor? Cuvântul care se potrivește acestor oameni, pentru a le reaminti lor înșiși, este acesta: „De ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?” (Ps 4, 3).

12. „Grumazul lor e un mormânt deschis” (v. 9). Acest cuvânt se poate înțelege despre dorința puternică de laude care duce pe ceilalți la mii de mincinoase lingușiri. „Mormânt deschis”, minunată expresie, fiindcă această lăcomie puternică este mereu larg deschisă, spre diferența de morminte care, după ce au primit cadavrele, sunt închise.

¹² Într-adevăr, drumul cel drept este conștiința: ea, chiar și fără lege sau poruncă, îndeamnă la desăvârșire și respinge păcatul.

Mai putem explica acest cuvânt în acest sens că acești oameni atrag la ei prin minciună și farmecul lingușirii, pe cei pe care îi duc la păcat și atunci îi sfășie, să zicem așa, aducându-i la o viață asemănătoare cu a lor. Și, cum cei la care se întâmplă acest necaz mor de păcatele lor, este îndreptățit că seducătorii lor sunt numiți *morminte deschise*. Într-adevăr, acești corupători ei înșiși sunt morți într-un oarecare fel, de vreme ce nu au viața adevărului, și primesc în ei pe alți morți, adică pe cei care li se fac asemenea, după ce i-au omorât prin minciuna și îngâmfarea mîmii.

„S-au slujit de limbile lor cu viclenie” (Ibidem) adică de limbi viclene, asta pare să însemne „limbile lor”. Cei răi au limbi rele, adică spun lucruri rele când vorbesc cu viclenie. Lor li se adresează Domnul, când spune: „Cum a-ți putea vorbi cele bune, voi, care sunteți răi?” (Mt 12, 34).

13. „Judecă-i, Dumnezeuul meu, intențiile lor să fie ruinate” (v. 10)¹³. Este o profeție și nu un blestem. Nu este dorința nenorocirii lor, ci prevederea unui eveniment. Aceasta le va fi soarta, nu pentru că profetul le va fi dorit-o, ci pentru că ei vor fi meritat-o prin răutatea lor. Profetic este și ceea ce zice mai jos: „Să se bucure toți cei ce nădăjduiesc în Tine” (v. 11), pentru că le prevede bucuria. Tot la fel a spus: „Deșteaptă puterea Ta și vino!” (Ps 79, 3), pentru că vedea venirea Mântuitorului.

Totuși cuvintele „intențiile lor să fie ruinate” ar putea ele singure să se înțeleagă ca o dorință a profetului de a-i vedea căzuți din relele lor intenții, adică de a-i vedea renunțând; dar ceea ce urmează: „Alungă-i pe ei!” nu ne permite această interpretare. Căci nu putem în nici un fel să luăm faptele lor de bune, de vreme ce ei sunt alungați de Dumnezeu.

¹³ Psaltirea spune: „să cadă din sfaturile lor”.

Nu este deci aici decât o profeție, ci nu un cuvânt răuvoitor, de vreme ce spune doar că evenimentul anunțat va sosi negreșit pentru cei care vor fi vrut să stăruiască în greșelile pe care el le destăinuie: „Sfaturile lor să fie deci surpate”, este spus ca ei să cadă sub învinuirea propriilor gânduri, prin mărturia conștiinței lor, după acest cuvânt al Apostolului: „Gândurile lor îi învinovătesc sau îi apără în ziua în care dreapta judecată a lui Dumnezeu va arata ceea ce este ascuns” (Rom 2, 15-16).

14. „Alungă-i după mulțimea nedreptăților lor” (v. 10) adică alungă-i departe. Căci a fi respins după mulțimea nedreptății lor înseamnă a fi alungat la mare distanță. Necredincioșii sunt deci lipsiți de această moștenire pe care o avem prin înțelegerea și vederea lui Dumnezeu, așa cum ochii bolnavi sunt lipsiți de strălucirea luminii, deoarece lumina care face bucuria altora este pentru ei o suferință. Aceia deci nu se vor înfățișa dimineața înaintea lui Dumnezeu și nu Îl vor vedea¹⁴. Și această izgonire este pentru ei o pedeapsă la fel de mare cum este recompensa vestită prin cuvintele: „Bucuria mea este de a fi unit cu Domnul” (Ps 72, 27). Contrariul acestei pedepse este exprimat în termenii: „Intră întru bucuria Domnului Tău” (Mt 25, 2); pe când condamnarea: „Aruncați-i în întunecimile din afară” (Ibid. 30) corespunde pedepsei izgonirii.

15. „Pentru că Te-au amărât, Doamne” (v. 10). „Eu sunt pâinea coborâtă din cer” (In 6, 51) zice Domnul; „Lucrați să dobândiți hrana cea nestrucăcioasă” (In 6, 27). „Gustați și vedeți cât de dulce este Domnul” (Ps 33, 8). Însă Pâinea Adevărului este amară păcătoșilor¹⁵, asemenea urâsc gura ce grăiește adevărul. Deci ei au amărât pe Domnul, ei, care prin păcat au ajuns la boala de a nu putea suporta, ca și cum ar avea amă-

¹⁴ a se vedea paragraful 5.

¹⁵ Nu Dumnezeu este amar, ci, după gustul amărăciunii păcatelor, cel păcătos simte pe Domnul amar.

răciunea fierii, pâinea adevărului, care face plăcerea sufletelor sănătoase.

16. „Și să se bucure toți cei ce nădăjduiesc în Tine” (v. 11) adică cei cărora gustul Domnului le este dulce¹⁶. „Veșnic se vor bucura și vei locui în ei” (Ibid.). Bucuria veșnică a dreptilor va fi deci să devină templul lui Dumnezeu și Dumnezeu, devenit oaspetele lor, le va fi El Însuși bucurie...

„Și toți cei ce iubesc numele Tău se vor lăuda în Tine”, fiindcă vor avea în ei înșiși, pentru a se bucura, ținta dragostei lor. Pe drept este spus „în Tine”, pentru că vor avea moștenirea de care vorbește titlul psalmului, în timp ce vor fi ei înșiși moștenirea Domnului; ceea ce arată cuvintele: „vei locui în ei”. Și de la acest bine suprem vor fi excluși toți cei pe care Dumnezeu îi va alunga de la El, după mulțimea nedreptăților lor.

17. „Că vei binecuvânta pe cel drept” (v. 12). Această binecuvântare este de a fi slăvit de Dumnezeu și locuit interior¹⁷ de El. Aceasta este sfințirea dăruită dreptilor. Dar, pentru a deveni drepti, trebuie să fie mai întâi chemați; și datorează această vocație nu meritelor lor, ci harului lui Dumnezeu. „Căci toți au păcătuit și toți au nevoie de slava lui Dumnezeu” (Rom III, 23) „Cel pe care El i-a chemat i-a îndreptat; și cei pe care i-a îndreptat i-a slăvit” (Rom 8, 30). Chemarea nefiind fapta meritelor noastre, ci a bunătății și milostivirii lui Dumnezeu, adaugă, prin urmare: „Tu ne-ai acoperit de dragostea Ta ca și de o pavăză” (v. 12)¹⁸.

Într-adevăr, dragostea lui Dumnezeu premerge dragostei noastre, căci El cheamă pe cei păcătoși la pocăință. Acestea

¹⁶ În contrast cu amarul cel păcătos.

¹⁷ în suflet, înlăuntru.

¹⁸ Versetul 12 al acestui psalm este în Psaltire: „Căci cu arma bunăvoinii ne-ai încununat pe noi”.

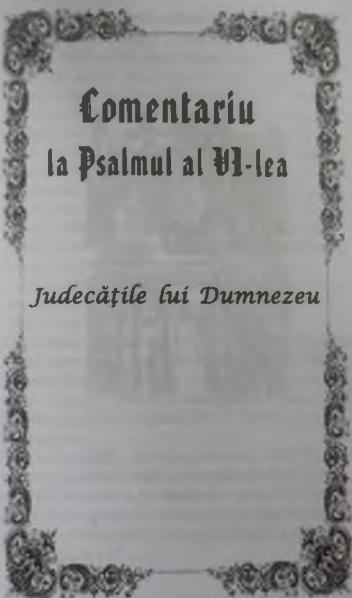
sunt armele cu care este combătut dușmanul, împotriva căruia se spune: „Cine va învinui pe aleșii lui Dumnezeu?” (Rom 8, 33). „Dacă Dumnezeu este pentru noi, cine va fi împotriva noastră? El nu a cruțat pe Unicul Său Fiu, și, dimpotrivă, L-a dat pentru noi toți” (Rom 8, 31-32). Și, dacă Hristos a murit pentru noi, pe când noi eram dușmanii lui Dumnezeu, cu atât mai mult, fiind împăcați cu El, vom fi izbăviți de mânia Sa prin Însuși Hristos” (Rom 5, 9-10). Acesta este scutul de neînving care alungă dușmanul atunci când, prin nenumărate tulburări și ispite, el caută să ne facă să deznădăjduim de mântuirea noastră.

18. Deci tot textul acestui psalm este o rugăciune a Bisericii care cere să fie ascultată de la cuvintele: „Doamne, ascultă graiurile mele!” (v. 1), până la cuvintele: „O, Împăratul meu și Dumnezeul meu!” (v. 2). Vine, apoi, lămurirea lucrurilor ce împiedica Biserica să vadă pe Dumnezeu, adică să știe că este ascultată, de la cuvintele: „Căci mă voi ruga către Tine Doamne, dimineața vei auzi glasul meu” (v. 2), până la „Vei urî pe omul ucigaș și viclean” (v. 6).

În al treilea rând, ea nădăjduiește să devină casa lui Dumnezeu și de acum să se apropie de El cu frică, înaintea acestei desăvârșiri a dragostei care scoate afară orice frică; de la cuvintele: „Eu mă încred în mulțimea milei Tale” (v. 7), până la acestea: „Plin de frica Ta, Te voi slăvi apropiindu-mă de sfânt templul Tău” (v. 7).

În al patrulea rând, avântându-se și înaintând în mijlocul tuturor piedicilor pe care le întâlnește, cere de la Dumnezeu să fie ajutată interior, acolo unde nu pătrunde privirea oamenilor, de teamă de a nu fi abătută de la bine prin limbile viclene; de la cuvintele: „Doamne, povățuiește-mă în calea dreptății Tale din pricina dușmanilor mei” (v. 8); până la: „S-au slujit de limbile lor cu viclenie” (v. 9).

... În al cincilea rând, vine preluarea podgoriei care așteaptă pe
cei necredincioși, pe cînd dreptul cu greu va fi izbăvit; și răsplată
pe care o vor primi dreptii care vor fi răspuns la chemarea lui
Dumnezeu și au îndurat tot chinul pînă la dobîndirea Slavei
de la „Judecă-ți Dumnezeu meu!” (v. 10), pînă la sfârșitul
puterii.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Comentariu
la Psalmul al VI-lea**

Judecățile lui Dumnezeu

1. „Ajungând până la octavă”, pare neclar aici. (Căci restul titlului este mai clar). Unii au crezut că aceste cuvinte înseamnă Ziua Judecării, anume timpul celei de-a Doua Veniri a Domnului nostru, atunci când El va veni să judece viii și morții. Această Venire va avea loc după șapte mii de ani, începând de la Adam, astfel că, șapte mii de ani scurgându-se ca șapte zile, ar veni apoi timpul judecării care ar fi ca a opta zi; dar, cum a zis Domnul: „Nu vă este vouă să știți timpurile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa supremă” (Fapte 1, 7) și asemenea: „Nimeni nu știe ziua și ceasul, nici îngerii, nici Puterile, nici Fiul, ci numai Tatăl” (Mt 24, 36), cum, în plus, este scris că ziua Domnului va veni ca un fur¹; reiese clar că nimeni nu poate pretinde să ajungă la cunoașterea acestui timp prin vreun calcul al anilor.

Dacă, într-adevăr, această zi trebuie să vină la sfârșitul celor șapte mii de ani, orice om poate să cunoască timpul celei de-a doua veniri socotind anii. Ce va deveni deci cuvântul că această zi este neștiută de Fiul? Totuși sensul acestui cuvânt este că oamenii nu vor afla această zi prin Fiul și că Fiul nu o știe pentru Sine. Astfel s-a spus: „Domnul Dumnezeu vostru va încerca să știe” (Deut 13, 3), adică pentru a vă face să știți; și încă: „Scoală-Te, Doamne!” (Ps 3, 7), adică *fă ca noi să ne deșteptăm*.

În consecință, – de vreme ce se spune că Fiul nu știe această zi, nu că nu o știe, ci că face să nu fie știută, nedescoperind-o lor, celor ce nu trebuie să o cunoască ce vrea să spună nu știu ce semeață îndrăzneală care, după un calcul al anilor, privește ca sigură venirea zilei Domnului după o durată de șapte mii de ani?

---

¹ I Tes V, 2.

2. Cât ne privește pe noi, bucușii ignorăm ceea ce Dumnezeu vrea ca noi să ignorăm și căutăm semnificația titlului: „Ajungând la octavă”. Putem, mai întâi, fără să facem nici o socoteală îndrăzneată a anilor, să înțelegem prin acest cuvânt Ziua Judecării: căci viața veșnică, urmând la sfârșitul acestui veac, sufletele dreptilor nu vor mai fi supuse trecerii timpului; și, cum timpul se compune din mișcarea continuă de șapte zile, numele de *octavă* este, poate, dat zilei care nu va mai fi supusă acestei succesiuni.

Mai este încă un alt motiv îndreptățit de a numi astfel judecata, care nu va veni decât peste două generații, din care una este a trupului, și cealaltă a duhului. Căci sub Adam și sub Moise, neamul omenesc a trăit viața trupului, adică după trup: este numit omul exterior, omul vechi², și lui i-a fost dat Vechiul Testament, pentru ca să fie, prin faptele sale, credincios încă de pe atunci; dar încă trupesc, înfățișarea profetică a lucrurilor ce vor veni.

În tot acest timp în care trăiam după trup, „moartea a împărțit, cum vorbește Apostolul, chiar asupra celor care nu au păcătuit. Ea a împărțit, cum iarăși zice, prin asemănarea greșelii lui Adam” (Rom 5, 14). Într-adevăr, cuvintele „și sub Moise” arată tot timpul în care faptele legii, adică regulile ei respectate după trup, au ținut legați, printr-o tainică înfăptuire, chiar pe cei ce nu ascultau decât pe Dumnezeu. Dar, după venirea Domnului, de la Care începând s-a făcut trecerea de la tăierea împrejur a trupului la tăierea împrejur a inimii – neamul omenesc a fost chemat să trăiască după duh, adică după omul lăuntric, care este numit și omul cel nou,³ pentru reinnoirea sa și a intrării sale într-o viață cu totul duhovnicească.

Or, este clar că numărul patru se referă la trup, din cauza celor patru elemente atât de cunoscute din care este alcătuit,⁴ și

² Ef 4, 22.

³ Col 3, 10.

⁴ Este vorba despre: apă, aer, foc, pământ, cele patru elemente ale naturii.

acelor patru calități ale sale: uscăciunea și umiditatea, frigul și căldura. De aceea trece prin patru anotimpuri: primăvara, vara toamna și iarna; toate lucrurile sunt foarte cunoscute. *Am tratat în altă parte⁵ despre numărul patru* cu privire la trup și am făcut-o cu mai multă profunzime, dar, la fel, cu mai puțină claritate; dar în acest tratat trebuie să evităm orice neclaritate pentru că vrem ca el să fie și la îndemâna celor mai puțin învățați.

Pe de altă parte *numărul trei⁶* se referă la suflet, după cum demonstrează porunca ce ne este dată, să iubim pe Dumnezeu în trei feluri: din toată inima noastră, din tot sufletul nostru și din tot cugetul nostru⁷. Nu în legătură cu psalmii, ci cu Evanghelia se cuvine să vorbim despre fiecare din acești termeni. Acum cred să fi zis destul pentru a arăta că *numărul trei* se referă la suflet⁸.

---

⁵ *De Musica I, 12, 21-22*: Nu trebuie să ne mire această zăbovire a lui Augustin asupra numerelor. Să nu uităm că drumul spre filosofie, căreia i s-a atașat atât de mult, trece, inevitabil, prin însușirea temeinică a celor șapte arte liberale din care face parte și Aritmetica. Despre numere vorbește foarte mult în tratatul *Despre musica*, unde, în cartea întâi, spune că *numărul patru* este „întreg și perfect”, sumă a primelor trei numere ($4=1+2+3$) de o armonie admirabilă care nu se va mai regăsi într-un șir de trei numere consecutive.

⁶ Tot în această operă, Augustin arată că în *numărul trei* rezidă o anumită perfecțiune, dat fiind că el formează un tot, fiind alcătuit dintr-un început, un mijloc și un sfârșit, reprezentate fiecare prin câte o unitate ($3=1+1+1$).

⁷ Deut VI, 5 și Mt XXII, 37; Eruditul episcop al Hiponei folosește cultura laică pe care a dobândit-o la Madaura, Cartagina, Roma, în consolidarea unei culturi creștine. Poate că lui i se datorează, în cel mai înalt grad, încreștinarea culturii păgâne pe care nu a refuzat-o ci a folosit-o în slujba afirmării Adevărului.

⁸ Din cele spuse de Augustin, putem concluziona că numărul 4 este al trupului, iar 3 al sufletului.

Când, dar, se vor fi scurs vremurile acestor numere ale trupului cu privire la vechiul om și Vechiul Testament și acelea ale numerelor Duhului, cu privire la omul cel nou și Noul Testament, adică atunci când al șaptelea număr⁹ va fi scurs¹⁰, pentru că fiecare număr reprezintă o anumită durată și că există patru pentru trup și trei pentru suflet; atunci va veni octava sau, în al optulea rând, Ziua Judecării, care, dând fiecăruia ce va fi meritat, va face să treacă sfinții de la lucrurile vremelnice la viața veșnică și va osândi necredincioșii pentru veșnicie.

3. De teama acestei osânde, Biserica se roagă în acest psalm și zice: „Doamne, nu mă învinui întru mânia Ta!” (v. 1). Apostolul folosește și termenul „mânia judecării”: „Îți aduni, zice el, bogăția de mânie pentru ziua mâniei și a dreptei Judecări a lui Dumnezeu” (Rom 2, 5), zi înfricoșătoare, în care nimeni nu vrea să fie muștrat, a tuturor celor ce în aceasta viață vor să fie vindecați. „Și nu mă certa întru furia Ta”. Expresia „nu mă certa” pare mai blândă, căci certăm pentru a îndrepta; pe când un acuzat trebuie să se teamă ca învinuirea să nu îl ducă la osândire. Pe de altă parte, cum furia pare a fi ceva mai grav decât mânia¹¹, putem să ne întrebăm de ce expresia mai blândă de muștrare este alăturată celei mai dure, adică furiei.

---

⁹ În cele *Optzeci și trei de probleme* referitoare la Epistola către romani, Augustin scrie, la cea de-a 57-a chestiune, că: „numărul șapte cuprinde toată creația, de vreme ce numărul trei este atribuit sufletului și numărul patru trupului.”

¹⁰ Omului, trup și suflet, îi aparține cifra 7.

¹¹ În această comparație, Fericitul Augustin are dreptate. Despre *mânie* dicționarul *Larousse* ne spune că este o stare violentă și trecătoare ce rezultă din sentimentul de a fi fost ofensat, iar despre *furie* că este o mânie violentă, frenetică, dezlănțuită.

Eu cred că aceeași idee este exprimată în doi termeni diferiți. Căci în textul grecesc cuvântul θυμός, care este în prima parte a frazei, are același înțeles ca și cuvântul ὀργή, care se găsește în a doua parte. Traducătorii latini, vrând să folosească în mod egal două expresii, au căutat termenul mai apropiat de cuvântul „ira” și au adoptat pe cel de „furor”; celelalte pun „furor”, în primul rând, și „ira” în al doilea rând. În sfârșit, alții pun „indignatio” – indignare / revoltă sau „bilis” – pornire în loc de „furor”¹². Dar, oricare ar fi expresia, ea desemnează mereu o mișcare a sufletului care împinge la aplicarea unei pedepse. Dar această mișcare nu poate fi atribuită lui Dumnezeu ca și născut în sufletul / cugetul Său, de vreme ce este scris despre El: „Iar Tu, Doamne al Oștirilor, judeci cu liniște” (Înț Sol 12-18).

Or, cel care este calm nu este tulburat. Nu se află deci tulburarea în Dumnezeu când judecă; dar pentru că El este în slujitorii hotărârilor Sale, cum aceștia nu lucrează decât prin legile Sale, o numim *mânia lui Dumnezeu*. Aceasta este mânia cu care sufletul ce se roagă în acest psalm nu vrea să fie nici învinuit, nici chiar certat, adică îndreptat sau învățat; căci acesta este sensul cuvântului παιδεύσῃς folosit în textul grecesc.

Însă, în ciuda judecății, aceia sunt acuzați care nu clădesc pe singura temelie care este Hristos¹³. Și aceia sunt îndreptați sau curățiți, care pe această temelie au clădit lemn, fân, paie. Vor suferi o încercare, dar vor fi izbăviți ca prin foc. Ce cere deci acela care nu vrea să fie acuzat nici certat în mânia lui Dumnezeu? Ce cere dacă nu să fie în bună sănătate? Într-adevăr, cel ce este

¹² Gramaticianul și dialecticianul Augustin folosește exegeza literală.

¹³ I Cor 3, 11.

sănătos nu are să se teamă nici de moarte, nici de mâna doctorului într-armat cu fier și foc.

4. De aceea profetul zice apoi: „Ai milă de mine, Doamne, că sunt bolnav! Vindecă-mă, Doamne, că s-au tulburat oasele mele!” (v. 2). „Oasele mele”, adică sprijinul sau puterea sufletului meu: aceasta înseamnă oasele. Sufletul recunoaște deci, sub acest termen figurat, că puterea îi este zdruncinată. Nu trebuie să credem că sufletul să aibă oase asemănătoare celor ale corpului. Și, pentru a lămuri, profetul zice apoi: „Și sufletul meu este tulburat foarte” (v. 3) de teamă ca noi să nu înțelegem oasele trupului în cele despre care el a vorbit.

„Iar Tu, Doamne, până când mă vei părăsi?” Cine nu înțelege că este vorba aici despre sufletul care luptă împotriva bolilor sale, despre sufletul pe care doctorul l-a abandonat cu mai multă vreme înainte, pentru a-l face să simtă în ce rele s-a aruncat el însuși prin păcat? Ne păzim de un rău ce se tămăduiește cu ușurință; dimpotrivă, cu cât vindecarea va fi fost mai grea, cu atât vom avea mai multă grijă să păstrăm sănătatea recăpătată. Nu trebuie deci să învinuim pe Dumnezeu de cruzime, fiindcă profetul îi zice: „Ci Tu, Doamne, până când mă vei părăsi?” Trebuie să-L privim, din contra, ca pe Bunul Sfătuitor al sufletului, pentru a-l face să înțeleagă ce rele și-a pricinuit. Acest suflet nu se roagă încă destul de desăvârșit pentru ca Dumnezeu să îi poată spune: „Chiar înainte ca tu să fi terminat de vorbit, îți voi răspunde: «Iată-Mă!»” (Isaia 65, 24). De asemenea, vrea să-i descopere ce mare pedeapsă este pregătită pentru necredincioșii ce refuză să se întoarcă la Dumnezeu, de vreme ce chiar pe cei ce se întorc îi încearcă atâtea greutăți pentru a ajunge la mântuire. Despre aceasta s-a scris în

altă parte: „Dacă dreptul se mântuiește cu atâta chin, ce va fi cu păcătosul și necredinciosul?” (I Ptr 4, 18).

5. „Întoarce-Te spre mine, Doamne, și scoate sufletul meu din abis!” (v. 4)¹⁴. Întors spre Dumnezeu, sufletul Îl roagă să Se întoarcă spre el, după cuvintele: „Întoarceți-vă spre Mine, și Mă voi întoarce spre voi! zice Domnul” (Zah 1, 3). Sau, mai mult, trebuie să înțelegem cuvintele „*Convertere, Domine*” în acest sens: Fă să mă întorc, până într-atât profetul simțea că această întoarcere era pentru el trudnică și grea. Căci întoarcerea noastră, când este desăvârșită, găsește pe Dumnezeu pregătit, cum a zis profetul: „Îl vom găsi pregătit ca și ivirea zorilor” (Osea 6, 3). Dacă L-am pierdut nu înseamnă că El S-a depărtat de noi, El, Care este pretutindeni; ci înseamnă că noi ne-am abătut de la El. „Era în lume, spune Evanghelistul, și lumea a fost făcută de El, și lumea nu L-a cunoscut” (In 1, 10). Dacă deci era în lume și lumea nu L-a cunoscut, înseamnă că murdăria noastră nu poate îndura arătarea Sa. Dimpotrivă, când ne întoarcem, anume când ne înnoim sufletul prin schimbarea vieții noastre celei vechi, simțim că este greu și dureros să te întorci din întunecimile poftelor pământești la seninătatea calmă a luminii dumnezeiești. În mijlocul unei asemenea greutăți, strigăm: „Întoarce-Te spre noi, Doamne!” adică: Ajută-ne să împlinim în noi schimbarea ce trebuie să Te găsească pregătit și să dăruiască bucuria prezenței Tale celor care Te iubesc.

Asemenea, după ce a zis: „Întoarce-Te spre mine Doamne”, adaugă „și scoate sufletul meu din abis,” ca și cum ar fi înlănțuit în încurcăturile acestui veac și ca și cum, în întoarcerea sa spre Dumnezeu, ar avea de îndurat spini dureroși ai

¹⁴ în Psaltire nu este: *din abis*.

dorințelor lumesti. „Mântuiește-mă pentru mila Ta!”. El înțelege că nu își datorează vindecarea propriilor merite, de vreme ce păcatele sale și încălcările legii pe care a primit-o i-au adus o dreaptă osândire. „Vindecă-mă deci!”, striga, nu socotind vrednicia mea ci milostivirea Ta!”¹⁵.

6. „Căci nu este în moarte nimeni care să-și amintească de Tine” (v. 5). Înțelege că timpul de acum este cel al întoarcerii; fiindcă la ieșirea din viața aceasta nu mai rămâne decât să moștenească ceea ce a meritat.

„Și cine, în iad, va mărturisi numele Tău?” Numele acesta a fost mărturisit în iad de omul bogat de care vorbește Domnul¹⁶, care a văzut pe Lazăr bucurându-se de odihnă, pe când el însuși gemea în chinuri; și această mărturisire a mers până în punctul în care voia să prevină pe ai săi să renunțe la păcat pentru chinurile iadului în care refuzăm să credem. Deși fără rost, el mărturisea deci totuși că aceste chinuri îi erau aplicate cu dreptate, fiindcă dorea să-i prevină pe ai săi, de teamă ca și ai săi să nu se piardă.

Deci, ce vor să spună aceste cuvinte: „Și cine în iad va mărturisi numele Tău”? Vrea să vorbească de iad, unde necredincioșii vor fi aruncați după Judecată și în care, din cauza adâncimii întunericului, nu vor vedea nici o lumină a lui Dumnezeu pentru a I se mărturisi. Dar acest bogat, ridicându-și ochii, în ciuda nemăsuratei adâncimi ce îl separa de Lazăr în odihnă, și, prin comparația celor două condiții, a fost silit să recunoască dreptatea osândirii sale.

---

¹⁵ Acest pasaj al lui Augustin nu trebuie considerat ca o susținere a supremației harului în opera mântuirii, pentru că sufletul smerit nu își socotește niciodată meritul sau vrednicia, ci își socotește mântuirea în milostivirea lui Dumnezeu, cu Care are o permanentă colaborare.

¹⁶ Lc 16, 23.

Mai putem admite că David numește *moarte* păcatul făcut disprețuind legea divină. Astfel, s-ar numi *moarte* boldul morții pentru că boldul o produce. Or, acest bold este păcatul¹⁷. A fi în această *moarte* înseamnă a-L uita pe Dumnezeu, a disprețui legea și poruncile Sale, până într-atât David numește iad întunecimile sufletului care înhață și învăluie pe cel păcătos, anume pe muribund. Căci, după Apostol: „Cum ei nu au vrut să recunoască pe Dumnezeu, Dumnezeu i-a lăsat fără judecată” (Rom 1, 28)¹⁸. Din această *moarte* și iad sufletul cere să fie eliberat, în timp ce se ostenește să se întoarcă și simte greutatea schimbării sale.

7. De aceea el continuă zicând: „M-am istovit din cauza suspinelor” (v. 6). Și, ca și cum această durere ar fi puțin lucru, mai adaugă: „În fiecare noapte voi spăla patul meu cu lacrimi” (Ibid.). Numește *pat al său* locul în care își odihnește sufletul bolnav și neputincios, adică adâncit încă în plăcerile trupului și în toate desfătărilor veacului. Aceste plăceri și le spală în lacrimi, silindu-se să și le smulgă deoarece deja condamnă singur poftele trupului și totuși slăbiciunea sa este atrasă de aceste plăceri și consimte să rămână cufundat în aceste plăceri din care poate singur să iasă un suflet ajuns sănătos. Prin cuvintele: „în fiecare noapte” a vrut poate să exprime că cel care, eliberat în suflet și minte, percepe câteva luminițe ale adevărului, și care totuși, stăpânit uneori de slăbiciunea trupului, se oprește în mijlocul bucuriilor veacului acestuia, din cauza acestei succesiuni de sentimente potrivnice, trăiește într-un oarecare fel, o alternanță de zile și nopți. Când, de exemplu, zice: „prin minte sunt supus legii lui Dumnezeu” (Rom 7, 25), simte venind ziua; când, din contra, zice: „Prin

¹⁷ I Cor 15, 56.

¹⁸ Literal: i-a dat stricăciunii, unui sens imoral.

trup sunt supus legii păcatului” (Ibid.), el pare să recadă în noapte, până când toată noaptea se va risipi și va veni ziua unică despre care se spune: „Mă voi arăta dimineța înaintea Ta și voi vedea” (v. 5). Atunci se va înfățișa înaintea lui Dumnezeu. Dar, deocamdată, nu se poate ține în picioare, fiindcă este în patul pe care îl va spăla în fiecare noapte cu lacrimi, pentru ca mulțimea lor să obțină de la milostivirea divină deplina vindecare.

„Îmi voi uda așternutul cu lacrimi” (v. 6) este o repetare. Zicând „de lacrimile mele” arată în ce sens a zis mai sus „voi spăla”. Înțelegem cuvântul „așternut” ca mai înainte pe cel de „pat”. Dar „voi uda” arată ceva mai mult decât „voi spăla”, căci un lucru poate să nu fie spălat decât la suprafață, în timp ce un lucru udat este pătruns în întregime; ceea ce înseamnă că lacrimile sale se varsă până în adâncul inimii.

Folosirea timpurilor diferite, a trecutului la început: „M-am istovit din cauza suspinelor”, apoi a viitorului „în fiecare noapte îmi voi spăla patul de plâns” și „voi uda așternutul cu lacrimi” arată ceea ce trebuie să zică oricine; mai întâi, s-a istovit în suspine fără rost. Ca și cum profetul ar fi zis: Ceea ce am făcut nu mi-a folosit la nimic, voi face deci altceva¹⁹.

8. „Mânia mi-a tulburat privirea” (v. 7). Care mânie? A sa, sau a lui Dumnezeu, prin care cere să nu fie nici învinovățit nici muștrat? Dar, dacă această mânie înseamnă Ziua Judecării cum putem să o înțelegem pentru prezent? Este începutul acestei mâinii, pentru că, încă de pe acum, oamenii suferă aici jos dureri și zbucium, mai ales pierderea înțelegerii adevărului

---

¹⁹ Cât de minunat compară aici Augustin frumusețea vieții creștine cu luptele și biruințele sale. Despre aceasta recomand opera *Despre lupta creștină*, scrisă în 396.

în sensul potrivit cuvântului pe care l-am spus mai înainte: „Dumnezeu i-a lăsat fără judecată” (Rom 1, 28). Căci așa este orbirea sufletului, că oricine îi cade pradă este lipsit de lumina interioară a lui Dumnezeu, dar nu încă cu totul, câtă vreme este în această viață. Căci există, în plus, întunecimile cele mai dinafară²⁰ care aparțin, mai ales, Zilei Judecății; așa încât, cel care nu va fi vrut să se îmbunătățească, în timp ce era încă vreme, se va găsi cu totul aruncat afară de Dumnezeu; or, ce înseamnă a fi cu totul aruncat afară de Dumnezeu dacă nu de a fi lovit de o orbire completă? Căci Dumnezeu locuiește într-o lumină neajunsă²¹ în care pătrund cei cărora li se spune: „Intră în bucuria Domnului tău” (Mt 25, 21-23). Este vorba deci aici de începutul acestei furii, ale cărei efecte orice păcătos le resimte în această viață. De aceea, înfricoșându-se de Ziua Judecății, plânge și suspină pentru a nu fi târât în această nenorocire ale cărei prime lovituri le resimte deja atât de temute. De asemenea, nu a zis că „mânia” a stins, ci că „i-a tulburat privirea”.

Dacă totuși el a vrut să vorbească de propria mânie, nu este de mirare că pune pe seama mâniei tulburarea privirii. Căci poate ca urmare a acestor cuvinte s-a spus: „Soarele să nu apună peste mânia voastră” (Ef 4, 26) pentru că soarele interior, care este înțelepciunea lui Dumnezeu, dispare ca și apunând ochilor sufletești care, din cauza tulburării, nu mai pot să-l observe.

9. „Am îmbătrânit în mijlocul tuturor vrăjmașilor mei” (v. 7). El nu vorbise decât despre mânie (presupunând că a vorbit despre propria sa mânie), dar, după ce a socotit celelalte

---

²⁰ Mt 25, 30.

²¹ 1 Tim 6, 16.

²² Col 3, 9.

defecte, se găsește inconjurat de toate, și, cum ele aparțin vieții celei vechi și omului vechi, de care trebuie să ne dezbrăcăm pentru a ne îmbrăca în cel nou²², zice cu dreptate: „Am îmbrăcat”. Când adaugă: „în mijlocul tuturor vrăjmașilor mei”, vorbește sau despre însăși slăbiciunile sale, sau despre oamenii care nu vor să se întoarcă la Dumnezeu.

Căci acești oameni, deși cruță pe cei buni, deși folosesc cu ei, fără discuție și într-o armonie aparentă, aceeași mâncare, aceleași locuințe, aceleași cetăți, totuși, din cauza deosebiri intențiilor lor, acești oameni, chiar fără știrea lor, sunt vrăjmașii celor din urmă. Căci, dacă ar putea, i-ar duce în aceleași chinuri. Și este o mare binefacere a harului să fie amestecați în fiecare zi discuțiilor lor și să nu treacă peste calea poruncilor lui Dumnezeu. Că, adesea, sufletul care tinde spre Dumnezeu se simte clătinat și tremură în această cale, și, în cazul în care nu îndeplinește bunele sale hotărâri, aceasta este, mai curând, pentru a nu șoca pe cei cu care trăiește și care iubesc și caută bunurile stricăcioase și trecătoare. Orice om de bine este separat de ei, nu de loc, ci de suflet; căci trupurile locuiesc locul pe care îl conțin, însă sufletul are ca loc ținta iubirii sale²³.

---

²² Opera sa magistrală *Despre Cetatea lui Dumnezeu*, scrisă între 413-426, ilustrează atât de frumos coexistența pe acest pământ a cetății lui Dumnezeu cu cetatea terestră, fondate pe două principii diametral opuse: *Două iubiri au făcut două cetăți, iubirea de sine dusă până la disprețul lui Dumnezeu a produs cetatea pământescă; iubirea lui Dumnezeu împinsă până la disprețul de sine a produs cetatea cerească*. Această teologie a istoriei pune în același spațiu terestru două cetăți ce se opun în materie religioasă (*Cetatea lui Dumnezeu XIX, 17*), pune împreună pe cei păcătoși cu sfinții ce locuiesc aceeași cetate, dar au scopuri și preocupări diferite. Păgânii coexistă cu creștinii. Cunosc aceleași bunuri materiale, însă traiul și năzuințele lor sunt cu totul altele: unii sunt dominați de egoism (*amor sui*), ceilalți sunt oameni virtuoși.

10. Pentru aceea, după aceste dureri, suspinări, potopuri de lacrimi, cum este posibil ca o rugăciune așa de fierbinte să fie deșartă pe lângă Cel ce este izvorul tuturor milelor? Și, cum Însuși Adevărul a zis: „Domnul este aproape de cei cu inima smerită” (Ps 33, 19), sufletul evlavios, prin care putem înțelege Biserica, ne arată că, după atâtea greutăți, este ascultat. Și vedeți cum o face: „Depărtați-vă de la mine, toți cei care săvârșiți fărădelegea, că a auzit Domnul glasul lacrimilor mele!” (v. 8). Ori vorbește profetic despre viitor, fiindcă necredincioșii se vor depărta, adică vor fi separați de cei drepecți, când va veni Ziua Judecării; ori vorbește despre prezent. Îi vedem, într-adevăr, participând chiar la aceleași adunări; dar, pe suprafața unui hambar, boabele de grâu mai înainte bătute sunt separate de paie, deși ascunse în mijlocul lor; se mai pot găsi împreună, dar nu pot fi luate împreună de vânt²⁴.

11. „Că Domnul a auzit glasul lacrimilor mele; Domnul a ascultat stăruințele mele; Domnul a primit rugăciunea mea” (v. 8-9). Această bogată repetiție a aceleiași idei nu este una din necesitățile expunerii, ci arată marea sa bucurie. Așa vorbesc în mod obișnuit cei care au o mare bucurie; nu le ajunge să-și exprime o singură dată fericirea. Iată roada acestor dureroase suspine, a acestor plângeri cu care își spală patul, cu care își udă așternuturile; căci „va secera cu bucurie cel ce seamănă cu lacrimi” (Ps 125, 5) și „Fericiti cei ce plâng, căci vor fi mângâiați” (Mt 5, 5).

12. „Să se rușineze toți vrăjmașii mei și să se umple de tulburare” (v. 10). „Depărtați-vă de la mine!” a zis mai sus, ceea ce se poate face încă din această viață, după cum am arătat; dar pentru ceea ce zice apoi: „Să se rușineze și să se

---

²⁴ Așa cum vântul duce paiete și lasă grăul, așa vor fi separați cei răi de cei buni.

umple de tulburare”, nu văd cum aceste cuvinte s-ar înfăptui, dacă nu în ziua în care vor fi arătate răsplătirile celor dreapți și chinurile păcătoșilor.

Căci acum necredincioșii, departe de a se rușina, nu incetează să ne jighească. Chiar adesea ei reușesc, prin batjocurile lor, să facă să roșească cei slabi de numele lui Iisus Hristos; greșeala împotriva căreia e spus: „Mă voi rușina înaintea Tatălui Meu de acela care se va rușina de Mine înaintea oamenilor” (Lc 9, 26). Și, pe de altă parte, dacă un om vrea să împlinească aceste minunate porunci de a împărți bunurile sale celor săraci pentru ca dreptatea sa să rămână veșnic²⁵, să vândă toate averile sale pământești, să le împartă nevoiașilor și să urmeze pe Hristos zicând: „Noi nu am adus nimic în această lume și nu putem să scoatem ceva; deci, să ne mulțumim cu hrana și îmbrăcămintea noastră” (I Tim 6, 7), acela este expus la batjocura nelegiuită a acestor necredincioși și este numit *nebun* de cei care nu vor ca să fie sănătoși sufletește.

Precum se întâmplă că, pentru a nu primi un astfel de nume din partea acestor bolnavi disperați, acest om se teme și amână să facă ceea ce i-a insuflat Cel mai credincios și mai puternic dintre Doctori. Aceia deci nu pot să se rușineze acum și mai degrabă este de dorit ca ei să nu aibă puterea de a ne face să roșim noi înșine, de a ne abate din drum, a ne pune piedici sau a ne întârzia din mers. Dar va veni o vreme în care ei vor roși și vor zice cu Sfânta Scriptură: „Iată deci cei care au fost altădată ținta batjocurilor noastre și pe care îi judecam demni de ocară. Nebuni ce eram! Viața lor ni se părea o nebunie și moartea lor fără de cinste. Cum sunt acum socotiți între fiii lui Dumnezeu? Cum partea lor este cu Sfinții? Noi am

²⁵ Ps 111, 9.

rătăcit de la calea adevărului; lumina dreptății nu a strălucit pentru noi și soarele nu a răsărit peste noi. Ne-am umplut de căile fărâdelegii și ale pierzării și am mers în groaznice pustietăți și nu am știut calea Domnului. La ce ne-a slujit trufia? Ce folos ne rămâne din bogățiile cu care ne-am fâlit? Toate acestea au trecut ca o umbră” (Înț Sol 5, 3-9).

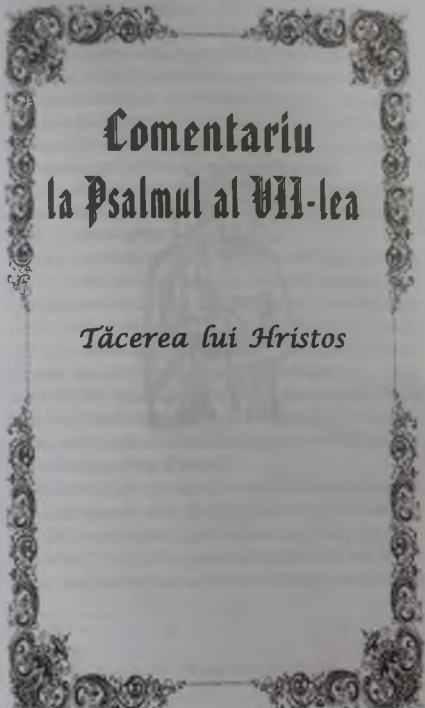
13. Cât despre cuvintele următoare: „Să se întoarcă și să fie acoperiți de rușine” (v. 10) cine nu ar vedea o pedeapsă prea dreaptă? Întoarcerea lor nu trebuie să-i ducă la rușine de vreme ce nu au vrut să o facă să slujească mântuirii? Profetul adaugă: „pe neașteptate, dintr-o dată”. În momentul când nu vor mai aștepta Ziua Judecării, când își vor striga: „Iată pacea!”, atunci o moarte neprevăzută va veni peste ei”²⁶ (I Tes 5, 3). Un lucru este mereu neașteptat, în orice moment ar veni, atunci când nu mai gândim că poate veni. Nu simțim lungimea acestei vieți decât prin nădejdea de a mai trăi; căci nimic nu ne pare mai rapid decât timpul deja trecut de când trăim.

Când deci va veni Ziua Judecării, păcătoșii vor simți că toată viața ce trece nu poate fi de lungă durată. Astăzi nu li se va părea să fi venit târziu, zi care va sosi fără ca ei să o dozească, sau, mai degrabă, fără să creadă. În același timp, aceste cuvinte au și o altă însemnătate. Sufletul ascultat de Dumnezeu pentru atâtea suspine și lacrimi poate fi privit ca slobozit de păcatele sale și triumfător asupra tuturor rețelilor mișcări ale patimilor trupești. El spune, în aceasta privință: „Depărtați-vă de la mine toți cei ce săvârșiți fărâdelegea; pentru că Domnul a auzit glasul lacrimilor mele!” (v. 8).

Ajuns în acest punct, nu este uimitor ca el să fie deja destul de desăvârșit să se roage pentru binele vrăjmașilor lui. Cuvintele: „Toți vrăjmașii mei să se rușineze și să se umple de tulburare”

²⁶ literal: îi va apuca, îi va înhăța.

se pot deci potrivi dorinței pe care ar avea-o de a-i vedea făcând pocăință pentru păcatele lor, ceea ce cere rușinare și tulburare. Nimic nu ne oprește să luăm în acest sens cuvintele care urmează: „Să se întoarcă și să fie acoperiți de rușine”, adică să se întoarcă spre Dumnezeu și să fie rușinați de a se fi lăudat altădată cu întunecimile păcatelor în care erau adânciți. Astfel a zis Apostolul: „Ce mărire ați găsit altădată în lucrurile de care vă rușinați astăzi!” (Rom 6-21). Ultimul cuvânt: „dintr-o dată” se poate referi fie la intensitatea dorinței sale, fie la puterea lui Hristos care a întors în atât de puțin timp la credința Evangheliei neamuri care, pentru a-și apăra idoli, prigoneau Biserica.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Comentariu
la Psalmul al VII-lea**

Tăcerea lui Hristos

1. Este ușor să cunoști, din a doua carte a Regilor¹, faptele istorice care au fost prilejul acestei profeții. Vedem că Chusi, unul din prietenii regelui David, a trecut de partea lui Abesalom, fiul lui David, în timpul revoltei împotriva tatălui său; pentru a cunoaște și a dezvălui regelui planurile făcute împotriva lui de către fiul la incitarea lui Achitofel. Acesta renunțase, într-adevăr, la prietenia lui David și ajută cu sfaturile sale, după putere, pe fiul ridicat împotriva tatălui.

Dar cum nu avem să luăm în seamă, în acest psalm, istoria sub valul căreia profetul ne arată tainice adevăruri, să tragem vâlul², trecând degrabă la Iisus Hristos.

Să ne întrebăm, mai întâi, despre semnificația numelor pentru a le descoperi valoarea. Căci s-au găsit interpreți care, examinând aceste nume într-un mod spiritual, și nu literal, după sensul carnal, ne-au învățat că Chusi înseamnă *tăcere*, Gemini – *cel care este în dreapta*, Achitofel – *prăbușirea fratelui*. Urmând aceiași interpreți, trădătorul Iuda este reprezentat de Abesalom, acest nume însemnând *pacea tatălui*. Tatăl său a fost, într-adevăr, pașnic față de el, deși el, prin fățarnicia sa, nu a avut în inimă decât război împotriva tatălui său, așa cum am zis în psalmul al treilea³.

Pe de altă parte, precum în Evanghelie vedem că ucenicii lui Iisus Hristos sunt numiți fiii Săi⁴, tot așa Evanghelia îi numește frații Săi. Domnul zice, după Învierea Sa: „Mergeți și ziceți fraților Mei” (In 20, 17). Apostolul declară că El este Întâiul Născut dintr-un mare număr de frați⁵. Prăbușirea atrasă asupra

¹ II Rg 16.

² II Cor 3, 16.

³ Comentariul la psalmul 3, sfârșitul primului paragraf.

⁴ Mt 9, 15.

⁵ Rom 8, 29

Lui prin trădarea unui ucenic este deci înțelept numit *prăbușirea fratelui*, și aceasta este, am zis, interpretarea numelui lui Achitofel.

Cât îl privește pe Chusi, care înseamnă *tăcere*, se înțelege foarte bine despre tăcerea prin care Domnul Nostru a combătut aceste șiretlicuri viclene, adică despre această taină adâncă a orbirii unei părți din Israel care a prigonit pe Domnul și care, astfel, a fost motivul că mulțimea păgânilor a intrat în Biserică și că tot Israelul a fost izbăvit. Apostolul, contemplând profunzimea acestei taine și tăceri, a strigat, ca și lovit de groază, la vederea acestui abis: „O, adâncurile bogăției înțelepciunii și ale științei lui Dumnezeu! Că judecățile Lui sunt neînțelese și căile nepătrunse. Cine deci a cunoscut planurile lui Dumnezeu? Cine a intrat în sfaturile Lui?” (Rom 11, 33). Astfel slăvește această mare tăcere prin admirația sa, fără totuși să dezvăluie taina prin lămuririle sale. Domnul, ascunzând sub acest văl taina pătimirii Sale, a făcut să câștige planurile milei și providenței Sale, prăbușirea de bunăvoie a fratelui, adică groaznică crimă a celui ce l-a trădat; încât ceea ce unul împlinea prin viclenia sufletului pentru căderea Unuia Singur, Celălalt, printr-o faptă providențială, făcea să se întoarcă spre mântuirea tuturor. Sufletul desăvârșit, deja vrednic de cunoașterea tainelor lui Dumnezeu, adresează deci, în acest psalm, cânturile sale Domnului. El cânta: „pentru cuvintele lui Chusi”, fiindcă a meritat să cunoască cuvintele ascunse sub această tăcere. Într-adevăr, pentru necredincioși și prigonitori este tăcere și taină. Dar pentru cei credincioși, cărora le-a fost spus: „Nu vă mai numesc slujitorii Mei, pentru că toate lucrurile ce le-am primit de la Tatăl Meu vi le-am făcut cunoscute” (In 15, 15), pentru prietenii Domnului, prin urmare, aceasta nu mai este o tăcere, sunt cuvintele tăcerii, anume,

motivul acesteia lămurit și arătat. *Tăcerea*, adică Chusi, este numit fiul lui Gemini sau al celui care este în dreapta. Căci ceea ce era făcut pentru sfinți nu trebuia să le fie ascuns. Și totuși a zis Domnul nostru: „Mâna stângă să nu știe ce face dreapta” (Mt 6, 3). Pentru aceea, sufletul desăvârșit, căruia această taină îi este cunoscută, cânta profetic „pentru cuvintele lui Chusi”, adică pentru cunoștința pe care el o are despre această taină. Aceasta taină este Dumnezeu, Care este de-a dreapta, adică este prielnic și binevoitor pentru el, care l-a desăvârșit. Iată de ce tăcerea este numită *fiul celui de-a dreapta*, sau, în alți termeni, „Chusi, fiul lui Gemini”.

2. „Doamne Dumnezeul meu, în Tine am nădăjduit, izbăvește-mă de toți cei ce mă prigonesc și mă slobozește!” (v. 1). Fiindcă este deja desăvârșit și învingătorul tuturor atacurilor și tuturor vrăjmașiiilor slăbiciunilor, și că, astfel, nu îi rămâne alt vrăjmaș decât demonul invidios, strigă: „Mântuiește-mă de toți cei ce mă prigonesc și mă slobozește, de teamă ca, precum un leu, să nu răpească sufletul meu” (v. 2). Sfântul Apostol Petru a zis: „demonul, dușmanul vostru, vă înconjoară ca un leu ce rage, căutând pe cine va sfâșia” (I Pt 5, 8). De aceea, după ce a zis la plural: „Mântuiește-mă de toți cei care mă prigonesc”, folosește apoi singularul și zice: „De teamă ca, precum un leu, să nu răpească sufletul meu”. Nu zice: De teamă ca ei să nu răpească, căci știe care este dușmanul care îi rămâne și care atacă puternic sufletul desăvârșit. „În timp ce nu este nimeni să mă izbăvească și să mă mântuiască”, adică de teamă să nu mă răpească, pe când Tu nu mă mântuiești nici nu mă izbăvești. Dacă, într-adevăr, Dumnezeu nu mântuiește sufletul și nu îl izbăvește, demonul îl răpește.

3. Și, pentru a fi foarte evident că sufletul desăvârșit vorbește astfel, atunci când nu are a se păzi decât de capcanele

înșelătoare ale demonului, vedeți ce urmează: „Doamne Dumnezeu meu, de am făcut acestea” (v. 3). Ce vrea să spună prin „acestea?” Deoarece nu numește un păcat în particular, trebuie să se tragă concluzia că vorbește de păcat în general? Dacă această interpretare nu ne place, putem presupune că spune ceea ce va urma, ca și cum i-ar fi cerut: Ce înțelegi prin „acestea”? și el să ne răspundă: „De am răsplătit cu rău celor ce mi-au făcut rău” (v. 4). Or, nu este decât un desăvârșit cel care poate vorbi astfel îndreptățit. Într-adevăr, Domnul a zis: „Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru Care este în Ceruri, Care face să strălucească soarele peste cei buni și peste cei răi și să cadă ploaia Sa peste drepti și peste cei nedrepti” (Mt 5, 48); acela este deci desăvârșit care nu întoarce răul pentru rău.

Asemenea, când sufletul desăvârșit se roagă pentru a cunoaște „cuvintele lui Chusi, fiul lui Gemini”, adică pentru a cunoaște taina tăcerii săvârșită pentru mântuirea noastră prin bunătatea și milostivirea Domnului, pe când el suporta și suferea cu o extremă răbdare înșelăciunile celui ce l-a trădat, pare că Dumnezeu spune acestui suflet motivele tainei și îi zice: Pentru Tine, necredincios și păcătos, pentru a-ți spăla fărădelegile în sângele Meu, am suportat în tăcere și cu răbdare pe cel ce mă trăda. Nu vei putea să Mă imiți și să nu răsplătești răul cu rău? Atunci sufletul ce gândește și înțelege ceea ce Domnul a făcut pentru el, și, mergând după modelul Său pe calea desăvârșirii, spune: „De am întors răul celor ce mi l-au făcut pentru bine”, anume, dacă nu am îndeplinit ceea ce M-ai învățat prin exemplul Tău, „să cad lipsit de tot sub loviturile vrăjmașilor mei” (v. 5). El nu spune, și este drept, „dacă am răsplătit răul celor ce mi l-au făcut”, ci „celor care mi-au răsplătit cu răul pentru bine”. Cel care răsplătește a primit deja ceva.

Or, este mai multă răbdare în a nu face rău cui a întors răul pentru bine după o binefacere, decât a nu face rău cui a vrut să facă rău fără să fi primit până atunci nici o binefacere. Dacă deci, spune el, „am răsplătit răul celor care mi l-au făcut pentru bine”, adică dacă nu Te-am imitat întru tăcerea Ta, sau răbdarea pe care ai arătat-o pentru mine, „să cad gol sub loviturile vrăjmașilor mei”.

Acela se agită în zadar care, fiind el însuși om, vrea să se răzbune împotriva unui om. În timp ce caută pe față să-l domine, este dominat el însuși în taina de demon, care îl golește de orice bunătate prin deșarta și orgolioasa bucurie pe care i-o insuflă, făcându-l să creadă că nu a putut fi învins. Sufletul înțelege deci unde se câștigă cea mai mare victorie și unde răsplătește Tatăl, care vede în taină⁶. Pentru a nu întoarce răul celor care deja i l-au întors pentru bine, își triumfă mai degrabă asupra mâniei sale decât asupra unui om, urmează învățătura cuprinsă în cuvintele: „Cel ce este stăpânul mâniei sale valorează mai mult decât cel ce cucerește un oraș” (Prov 16, 32). „De am întors răul celor care mi l-au răsplătit pentru bine, să zac gol sub loviturile vrăjmașilor mei”. Profetul pare să pronunțe aici un jurământ cu blestem, și nici un blestem nu este mai grav decât atunci când omul zice: „Dacă am făcut acestea, pot suferi acelea!” Dar altceva este jurământul în gura celui care jură, și altceva în sufletul celui care profețește. David spune doar ceea ce se întâmplă celor care întorc răul pentru rău, dar nu pronunță nici împotriva lui, nici împotriva oricui ar fi o ocară în formă de jurământ.

4. „Să prigonească vrăjmașul sufletul meu și să-l stăpânească” (v. 5). Vorbind din nou despre un singur vrăjmaș

⁶ Mt 6, 6.

arată din ce în ce mai mult cine este cel pe care mai înainte îl arăta ca pe un leu. Căci acest vrăjmaș prigonește sufletul; și, dacă ajunge să îl înșele, i se face stăpân. Oamenii pot pedepsi până la moartea trupului, dar după această moarte văzută nu mai pot avea sufletul în puterea lor: demonul, dimpotrivă, va fi stăpân sufletelor pe care le va fi chinuit și înhățat.

„Să calce în picioare viața mea și în pământ să o prefacă” anume, călcând viața mea în picioare o face ca pământul, sau, în alți termeni, să și-o facă mâncare. Căci nu poartă doar numele de leu, ci și pe acela de șarpe; și a fost zis șarpelui: „Pământ vei mânca” (Gen 3, 14). I-a mai fost spus omului vinovat: „Pământ ești, și în pământ vei merge” (Ibidem 19). „Și să prefacă slava mea în țărână”. Este vorba aici de praful pe care vântul îl mătură de pe fața pământului⁷ adică deșarta și stupida îngâmfare a celor mândri, plini de ei și seci, asemănători unui nor de praf ridicat de vânt. Îndreptătit vorbește aici despre slava sa, pentru că nu vrea să o vadă prefăcută în pământ. Vrea să o aibă solidă și întregă în conștiința sa, în prezența lui Dumnezeu, înaintea Căruia îngâmfarea dispare. „Cel care se laudă, să se laude în Dumnezeu, zice Apostolul” (I Cor 1, 31). Temeinicia laudei este prefăcută în pământ în omul care prin mândrie disprețuiește tainele conștiinței unde Dumnezeu este singurul aprobator al omului și vrea să se slăvească înaintea celorlalți.

De aici, celălalt cuvânt al Profetului: „Dumnezeu va zdrobi oasele celor care vor să plăcă oamenilor” (Ps 52, 6). Însă cel care a învățat sau trăit care este mersul progresiv al omului întru îndreptarea slăbiciunilor știe că păcatul slavei deșarte este singurul sau cel puțin cel mai important de care cei

⁷ A se vedea comentariul la Psalmul 1, versetul 4.

desăvârșiți trebuie să se păzească. Căci sufletul nu învinge decât în ultimul rând păcatul care i-a cauzat prima cădere. Or, „mândria este începutul tuturor păcatelor” (Eccl 10, 15) și „primul păcat al celui mândru este căderea care îl desparte de Dumnezeu” (Ibidem 14).

5. „Scoală-Te, Doamne, întru mânia Ta” (v. 6). Pentru ce Cel căruia noi îi zicem desăvârșit mai provoacă pe Domnul la mânie? Cel cu adevărat desăvârșit nu era mai degrabă cel care striga, pe când îl băteau cu pietre: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta?” (Fapte 7, 59)⁸. Sau profetul nu pronunță această ocară împotriva oamenilor, ci împotriva demonului și a îngerilor săi, cărora păcătoșii și necredincioșii le sunt pradă? Deci, aceasta nu înseamnă să pedepsim, ci să facem faptă de milostivire să ne rugăm împotriva demonului și să cerem ca prada să fie smulsă de Domnul Care îndreaptă pe cel păcătos⁹. Căci prin îndreptare necredinciosul devine drept din necredincios ce era, și din temnița demonului trece în Templul lui Dumnezeu. Și, cum este o pedeapsă să pierzi o posesie asupra căreia vrea să își exercite stăpânirea, profetul numește mânie a lui Dumnezeu împotriva demonului această pedeapsă dată de a pierde pe cei care îi ținea în puterea sa. „Scoală-Te, Doamne, întru mânia Ta!”. „Scoală-Te”, adică, arată-Te zice profetul într-un limbaj figurat și potrivit gândurilor omenești, ca și cum Dumnezeu ar dormi, când rămâne ascuns sub vălul tainelor Sale. „Fă să strălucească puterea Ta peste hotarele vrăjmașilor mei!” (v. 6). Prin aceste hotare înțelege aici locul unde vrea Dumnezeu, înaintea demonului, să fie înălțat, adică cinstit și slăvit, prin întoarcerea necredincioșilor și prin laudele pe care le vor dărua Domnului.

⁸ este cuvântul Sfântului Ap. și Întâiul Mucenic Ștefan.

⁹ Rom 4, 5.

„Scoală-Te Doamne Dumnezeu meu, după porunca pe care ai dat-o” (Ibidem) anume, fiindcă ai poruncit smerenia, arată-Te smerit, îndeplinește primul ceea ce ai poruncit; pentru ca oamenii, biruitori ai mândriei după exemplul Tău, să nu fie pradă demonului care a îndrăznit prin mândrie să încalce poruncile Tale zicând: „mâncați, și ochii voștri vor fi deschiși și veți fi ca dumnezeii” (Gen 3, 5).

6. „Și adunarea popoarelor Te va înconjura” (v. 7). Această propoziție prezintă două sensuri. Adunarea popoarelor poate fi interpretată ca adunare a credincioșilor sau a prigonitorilor; căci amândouă au fost pricinuite de aceeași umilință a Domnului nostru. Mulțimea prigonitorilor, nesocotindu-l umilința, L-au înconjurat, și despre ei este spus: „Pentru ce neamurile s-au ridicat cu freamăt? Pentru ce popoarele au format intrigi deșarte?” (Ps 2, 1). Pe de altă parte, mulțimea de credincioși, câștigată prin umilința Sa, L-a înconjurat astfel încât acest cuvânt s-a întemeiat: „O parte din Israel a orbit, pentru ca mulțimea neamurilor să intre în Biserică” (Rom 11, 25). Și încă: „Cere de la Mine și îți voi da neamurile de moștenire și stăpânirea Ta se va întinde până la marginile pământului” (Ps 2, 28). „Și pentru ea întoarce-Te la înălțime” (v. 7), adică având în vedere această adunare, aceasta a făcut Domnul înviind și suindu-se la cer. Căci, fiind astfel slăvit, a dăruit Duhul Sfânt; ceea ce nu putea avea loc înaintea preamării Sale, cum citim în Evanghelie: „Însă Duhul Sfânt nu fusese încă dat, pentru că Iisus nu fusese încă slăvit” (In 7, 39). Fiind deci ridicat la Cer, ținând seama de adunarea popoarelor, a trimis Duhul Sfânt, și predicatorii Evangheliei, fiind plini de El, au umplut de biserici toată lumea.

7. Mai putem înțelege acest text: „Scoală-Te, Doamne, întru mânia Ta și fă să strălucească puterea Ta peste hotarele

vrăjmașilor mei!” astfel: „Scoală-Te întru mânia Ta, încât dușmanii mei să nu Te înțeleagă”! În acest sens, „scoală-Te” ar însemna: ridică-Te la o asemenea înălțime ca să nu fi înțeles; ceea ce se referă la tăcerea despre care am vorbit¹⁰. Este spus într-un alt psalm despre această manieră de a se înălța: „S-a ridicat pe Heruvimi și a zburat”; și încă: „A ales întunecimile drept retragere” (Ps 17, 2). Prin acest fel de a Te înălța sau mai degrabă de a Te ascunde, cei care Te vor răstigni nu Te vor înțelege din cauza păcatelor lor și adunarea celor necredincioși Te va înconjura. Or, prin umilința Lui S-a ridicat, adică pentru ea nu a fost înțeles.

Mai putem raporta acestui sens cuvintele care urmează: „Scoală-Te, Doamne Dumnezeul meu, după porunca pe care ai dat-o”, adică fii înălțat pe măsura aparentă a josiției Tale pentru ca vrăjmașii mei să nu Te înțeleagă. Or, păcătoșii sunt vrăjmașii celui drept și necredincioșii a celui evlavios. „Și adunarea poporului Te va înconjura”, adică, chiar prin aceasta, că cei care Te răstignesc nu Te înțeleg, neamurile vor crede în Tine și astfel adunarea popoarelor Te va înconjura.

Dar, dacă aceasta este semnificația a ceea ce urmează, El încearcă mai multă durere din aceea că începem să-L înțelegem, decât bucuria de a fi înțeles. Într-adevăr, iată ceea ce urmează: „Și pentru ea la înălțime Te întoarce”, adică pentru această adunare a neamului omenesc alcătuită din ansamblul Bisericilor, întoarce-Te la înălțime sau încetează iarăși de a fi înțeles. Ce înseamnă deci „pentru ea”, dacă nu fiindcă ea trebuie să Te supere îndeajuns că vei profeti în toată dreptatea, când vei pronunța cuvintele: „Crezi că Fiul Omului când va veni va găsi credință pe pământ?” (Lc 18, 8).

¹⁰ în acest comentariu la primul paragraf.

Același lucru este spus și despre falșii profeti, sub numele cărora sunt arătați ereticii: „Din cauza nedreptăților lor dragostea multora se va răci” (Mt 24, 12). Deci, pentru că va fi în Biserici, adică în adunarea popoarelor și a neamurilor, până la marginile cărora numele *creștin* este răspândit, o asemenea mulțime de păcătoși (prezicere deja înfăptuită în mare parte), aceste cuvinte nu arata foamea după cuvântul lui Dumnezeu, indicată și printr-un alt profet?¹¹ Nu de aceea, că această adunare îndepărtează de ea, prin păcatele ei, lumina adevărului, Dumnezeu Se întoarce la înălțime; astfel încât credința pură și curățită de toată pata de greșală să nu fie cunoscută și păstrată de oameni sau cel puțin să nu fie decât de câțiva despre care este spus: „Fericit cel ce va stăruia până în sfârșit, acela va fi mântuit” (Mt 6, 16). Pe drept este deci spus: „Din cauza acestei adunări, întoarce-Te la înălțime”, adică retrace-Te iarăși întru măreția tainelor Tale, chiar din cauza acestei adunări a popoarelor care poartă numele Tău și nu împlinește legile Tale.

8. Dar, ca prima sau a doua noastră lămurire a acestui pasaj să pară mai potrivită, și aceasta fără a prejudicia o alta mai bună sau la fel de bună, ceea ce urmează: „Domnul judecă popoarele” (v. 8) se potrivește minunat. Într-adevăr, că Domnul S-a întors întru înălțimi când, după Învierea Lui, S-a ridicat la cer, cum trebuie să coboare pentru a judeca viii și morții, profetul a zis îndreptățit: „Domnul judecă popoarele”. Dar care Domn, dacă nu Iisus Hristos? Căci „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci a încredințat toată judecata Fiului” (In 5, 22). Asemenea vedeți până la ce punct acest suflet care se roagă desăvârșit este fără frică în ceea ce privește Ziua Judecății, și

¹¹ Amos 8, 11.

cu ce siguranță a doririlor spune în rugăciunea sa: „Vie Împărăția Ta” (Mt 6, 6).

„O, Doamne, judecă-mă după dreptatea mea!” (v. 8). În psalmul de dinainte, profetul era slab și rugător, implora mila lui Dumnezeu mai degrabă decât să-I amintească ceva din meritele sale, fiindcă Fiul lui Dumnezeu a venit să cheme păcătoșii la pocăință¹². De aceea zicea: „Mântuiește-mă, Doamne, pentru mila Ta!” (Ps 6, 5), ceea ce vrea să zică: nu ca urmare a meritului meu. Dar, acum, după ce a fost chemat, a respectat și păzit poruncile pe care le-a primit, îndrăznește să zică: „Doamne, judecă-mă după dreptatea și după nevinovăția care este asupra mea”. Aceasta este adevărata nevinovăție, care nu face răul nici măcar unui dușman. Așa cere să fie judecat pe bună dreptate după nevinovăția sa, el, care a putut zice cu adevărat: „De am întors răul celor care mi l-au făcut pentru bine” (v. 5).

Cuvintele: „care sunt asupra mea” se pot aplica nu doar nevinovăției, ci și dreptății sale; astfel că sensul acestui verset ar fi: Doamne, judecă-mă după dreptatea și după nevinovăția mea, virtuți care sunt peste mine. Completând astfel ideea sa, arată că sufletul drept și nevinovat nu își datorează aceste virtuți lui însuși, ci le consideră de la Dumnezeu, Care îl aprinde și îl luminează. Zice despre acest subiect într-un alt psalm: „Doamne, vei aprinde făclia mea” (Ps 17, 29). Și este spus despre Ioan Botezătorul că nu era el Lumina, ci dădea mărturie despre Lumină¹³. El era o torță arzând și strălucitoare¹⁴. Deci această lumină prin care sufletele sunt aprinse precum torțele nu strălucesc de o lumină străină, ci de propriul foc; și această

¹² Lc 5, 32.

¹³ In 1, 8.

¹⁴ In 5, 35.

lumină este Însuși Adevărul. Când, deci, s-a spus: „după dreptatea și după nevinovăția care este peste mine”, este, ca să spunem așa, una din torțele arzânde și strălucitoare ce strigă: Judecă-mă după flacăra ce este asupra mea, care face să nu fiu eu însumi flacăra, ci prin care strălucesc fiind aprins de Tine.

9. „Ci ca răutatea păcătoșilor să fie desăvârșită”, (v. 9)¹⁵. „Să fie desăvârșită” adică dusă la culme după cuvântul Apocalipsei: „Ca dreptul să devină și mai drept, și ca omul pătat să se păteze încă și mai mult” (Apoc 22, 11). Într-adevăr, răutatea oamenilor care au răstignit pe Fiul lui Dumnezeu pare a fi desăvârșită; dar și mai mare este a celor care nu vor să ducă o viață dreaptă și care urăsc legile adevărului pentru care Fiul lui Dumnezeu a fost răstignit. „Ca răutatea păcătoșilor să fie desăvârșită” zice, adică să fie dusă până la ultima limită, ca să poată veni o dreaptă judecată.

Totuși, cum nu este zis doar ca omul murdar să se murdărească încă și mai mult, ci cum este spus și: ca dreptul să devină mai drept, profetul adaugă: „Vei cârmui pe cel drept o, Dumnezeule, care cercetezi inimile și rărunchii” (v. 9). Cum poate fi cârmuit cel drept dacă nu în taină? Căci aceleași lucruri care, în primele timpuri ale creștinismului, pe când sfinții erau încă prigoniți prin persecuțiile adepților acestei lumi, păreau așa de minunați oamenilor, astăzi, că numele creștinesc s-a înălțat așa de sus, aceleași lucruri, ce fac dacă nu să sporească fățarnicia celor care sub nume creștin iubesc să placă mai mult oamenilor decât lui Dumnezeu? Cum va fi deci cel drept cârmuit de Dumnezeu în mijlocul unei asemenea amestec de prefăcătorii, de nu prin Cel care cercetează inimile și rărunchii,

¹⁵ Psaltirea propune: sfârșească-se răutatea păcătoșilor.

adică vede gândurile tuturor, semnificate prin inima și plăcerile pe care le caută semnificate prin rărunchi? Este drept că plăcerile obținute prin lucrurile vremelnice și pământesti sunt atribuite rărunchilor.

Căci rărunchii sunt partea de jos a corpului, și chiar locul unde rezidă plăcerile nașterii trupesti, prin care natura omenească transmisă din neam în neam este adusă în această viață de mândnire și de bucurii înșelătoare. Dacă deci Dumnezeu, cercetându-ne inima, vede că se află acolo unde se găsește comoara noastră¹⁶, adică în ceruri, dacă, cercetându-ne măruntaiele, vede că nu urmăm trupul și sângele¹⁷, ci că desfătările noastre sunt în Domnul, atunci îl cârmuiește pe cel drept, prin prezența Sa în conștiința acestuia, acolo unde nici un om nu vede și unde pătrunde doar Cel care cunoaște ceea ce fiecare gândește și ce place fiecăruia. Fericirea este sfârșitul a toată dorirea, deoarece fiecare se silește prin grijile și preocupările sale să ajungă la fericirea pe care o urmărește. Cel care cercetează inimile noastre ne vede deci dorințele, și Cel care cercetează rărunchii vede sfârșitul dorințelor noastre, adică bucuriile pe care le căutăm: când deci recunoaște că dorințele noastre nu se apleacă spre poftele cărnii, nici spre pofta ochilor, nici spre ambiția veacului¹⁸, toate lucruri care trec ca umbra, ci că, dimpotrivă, dorințele noastre se înalță spre bucuriile cele veșnice pe care nici o schimbare nu le-ar putea atinge, atunci Dumnezeu, Care cercetează inimile și rărunchii, îl cârmuiește pe cel drept. Actele noastre, care se lucrează prin cuvinte și fapte, pot fi cunoscute de oameni; dar intenția întru care le împlinim și ținta pe care vrem să o atingem

¹⁶ Mt 6, 22.

¹⁷ Gal 1, 6.

¹⁸ 1 In 2, 17.

prin ele nu sunt cunoscute decât doar de Dumnezeu, Care cercetează inimile și rărunchii.

10. „Se cuvine să găsec ajutor în Domnul, Cel ce mântuiește pe cei drepti la inimă”. Medicina are două slujbe de îndeplinit: una, să vindece boala; cealaltă, să mențină sănătatea. Prin referire la această primă datorie, profetul a zis în psalmul precedent: „Miluiește-mă, Doamne, că sunt slab!” (Ps 6, 3); prin referire la cea de-a doua, spune în acest psalm: „dacă este vreo nedreptate în mâinile mele, dacă am răsplătit răul pentru bine, să cad lipsit de tot sub loviturile vrăjmașilor mei” (v. 4-5). Bolnav la început, își cere vindecare; întors la sănătate, cere apoi să îi fie păstrată. În vederea vindecării lui, zicea: „Mântuiește-mă, Doamne, întru mila Ta!” (Ps 6, 5), în a doua idee zice: „Se cuvine să găsec ajutor în Domnul, Cel ce mântuiește pe cei drepti la inimă” (v. 11). Aceste două haruri dau mântuirea; dar prima face trecerea de la boală la sănătate, și a doua păstrează sănătatea. Acolo, ajutorul este în întregime milostiv, deoarece nu există nici un merit în păcătosul care dorește încă să fie îndreptat și care crede în Cel ce îndreptează pe cel necredincios¹⁹. Aici este un drept ajutor, fiindcă este dat celui ce este deja drept.

Acolo deci, păcătosul, după ce a zis: sunt slab, adaugă: „Doamne, mântuiește-mă întru mila Ta!”; aici dreptul, după ce a zis: „De am întors răul celor ce mi l-au făcut pentru bine”, adaugă: „Se cuvine să găsec ajutor întru Domnul, Cel ce izbăvește pe cei drepti la inimă”. Într-adevăr, dacă Dumnezeu ne dă remediul care trebuie să vindece bolile noastre, cu cât mai degrabă ne va da pe acela care ne va păstra sănătatea? Căci, dacă Hristos a murit pentru noi pe când noi eram încă

¹⁹ Rom 4, 5.

păcătoși, cu și mai multă dreptate, acum, că suntem îndreptați, ne va izbăvi de mânia lui Dumnezeu²⁰.

11. „Se cuvine să îmi găsesc ajutorul în Domnul, Cel ce mântuiește pe cei dreپți la inimă” (v. 11). Dumnezeu călăuzește pe cel drept, căruia îi cercetează inima și rărunchii: și printr-un drept ajutor izbăvește pe cei dreپți la inimă. El nu lucrează la fel, cercetând inimile și rărunchii și izbăvind pe cei ale căror inimi și rărunchi sunt dreپți; deoarece gândurile sunt rele într-o inimă stricată, în timp ce ele sunt bune într-o inimă dreaptă: și pe de altă parte plăcerile rele aparțin rărunchilor, fiindcă sunt josnice și pământești; pe când plăcerile curate aparțin nu rărunchilor, ci inimii. De aceea nu putem să spunem: oamenii ai căror rărunchi sunt dreپți, în același sens în care zicem oameni a căror inimă este dreaptă, fiindcă plăcerea se găsește în mod necesar unde este gândirea; ceea ce nu poate avea loc decât când toate gândurile sunt întoarse spre lucrurile veșnice și divine.

„Ai răspândit bucurie în inima mea” a spus profetul după ce la început a spus: „Lumina feței Tale este întipărită peste noi, Doamne” (Ps 4, 7). Căci deși iluziile bunurilor vremelnice, așa cum sufletul și le creează în clipele în care este agitat de speranțe deșarte și perisabile, îi aduc apoi, prin imaginile lor lipsite de realitate, tulburarea unei bucurii nebune, totuși această plăcere nu poate fi atribuită inimii, ci rărunchilor, fiindcă toate aceste imagini sunt scoase de aici, de jos, adică din lucrurile pământești și trupești.

În consecință, când Dumnezeu, cercetând inimile și rărunchii, vede că în inimă toate gândurile sunt bune și că rărunchii sunt lipsiți de orice plăcere, dăruiește cuvenitul ajutor

²⁰ Rom 5. 9.

celor cu inima dreaptă și care, întru curăția gândurilor, se fac părtași mai înainte bucuriilor cerești. De aceea, într-un alt psalm, după ce a zis: „Mai mult, până chiar și noaptea, rărunchii mei m-au îndemnat” (Ps 15, 7), adaugă vorbind despre ajutorul pe care l-a primit: „Priveam spre Domnul și îl aveam pururea înaintea ochilor mei, că este de-a dreapta mea, de teamă să nu fru clătinat” (Ps 15, 8). Arăta prin aceasta că nu a simțit din rărunchi decât ispite, și nu bucurii; căci dacă ar fi simțit bucurii ar fi fost zdruncinat. Or, este spus: „Domnul este de-a dreapta mea, de teamă să nu mă clatin”; apoi adaugă: „pentru aceasta inima mea s-a veselit” (Ps 15, 9), fiindcă rărunchii săi, dacă au putut să îl îndemne nu au putut să îi impună plăcerile lor. Deci nu în rărunchi s-au născut plăcerile, ci acolo unde Domnul s-a așezat de-a dreapta sa pentru a-l apăra împotriva provocărilor rărunchilor, adică în inima sa.

12. „Dumnezeu este drept judecător, tare și răbdător” (v. 11). Care este acest Dumnezeu judecător dacă nu Domnul care judecă popoarele? Este drept, El, Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui²¹. Este tare, El, Care a suportat pentru mântuirea noastră prigonirea necredincioșilor, în ciuda puterii Lui asupra lor. Este răbdător, El, Care nu a tras pe cei necredincioși la chin imediat după Învierea Sa, ci, dimpotrivă, i-a suportat, pentru ca ei să revină de la această necredință la mântuire, și Care încă suportă pe cei păcătoși, punând deoparte ultima pedeapsă pentru Judecata de Apoi, și de aici încolo invitându-i la pocăință.

„El nu cheamă la Sine mânia în toate zilele” (v. 11). Poate cuvintele: „Nu cheamă la Sine mânia” au un sens mai energic

²¹ Mt 16, 27.

decât acestea: „Nu se mânie”; și acestea, de altfel, le găsim în textul grec²².

Nu întru El este mânia prin care pedepsește, ci în spiritul slujitorilor Săi, care sunt supuși rânduielilor adevărului. Ei sunt cei care transmit slujitorilor de ultim grad, numiți îngeri ai mâniei, grija de a pedepsi pe cei păcătoși. Or aceștia se complac în pedepsirea oamenilor, nu în vederea dreptății, pe care nu o iubesc, ci pentru propria lor răutate. „Dumnezeu nu Își cheamă la Sine mânia în fiecare zi”, adică nu însărcinează zilnic pe slujitorii Săi să răzbune dreptatea Sa. Căci acum dreptatea lui Dumnezeu cheamă păcătoșii la pocăință; dar în ultima clipă, când oamenii, din cauza învârtosării și nepocăinței inimii lor, vor fi adunat împotriva lor înșiși „bogăție de mânie în ziua mâniei și a arătării dreptei judecăți a lui Dumnezeu” (Rom 2, 5), atunci El va scoate sabia.

13. „De nu vă veți întoarce, zice el, sabia Sa o va scoate” (v. 12). Omul lui Dumnezeu²³ poate fi El însuși luat drept sabie cu două tăișuri a lui Dumnezeu: sabia care nu a scos-o la prima venire, ci pe care a ascuns-o în teaca umilinței; sabie pe care o va scoate, din contră, în momentul celei de-a doua veniri a Sa, când va veni să judece viii și morții, și când, arătând splendoarea slavei Sale, va face să cadă asupra dreptilor lumina Sa, și asupra necredincioșilor flăcările groazei Sale.

Într-adevăr, în câteva exemple, în loc de cuvintele: „va scoate sabia Sa” citim: „va face sabia Sa să arunce sclipiri” și cred că aceste cuvinte exprimă perfect ultima venire a slavei lui Dumnezeu, de vreme ce chiar despre Persoana lui Hristos sunt înțelese cuvintele unui alt psalm: „Doamne, izbăvește sufletul meu de cei necredincioși, scoate sabia Ta vrăjmașilor

²² μή ὀργήν ἐπάγων.

²³ vezi nota nr. 1 de la Cap. 12.

măinii Tale” (Ps 16, 13). „El a încordat arcul Său și îl ține pregătit”. Să nu ometem să remarcăm diferitele timpuri ale verbelor, după ce a zis la viitor: „își va scoate sabia”, spune la trecut: „a încordat arcul”. Începând de acolo, toate verbele sunt întrebuintate la trecut.

14. „În arcul acesta a pus unelte de moarte; săgețile Sale ascund foc arzător” (v. 13). În acest arc aș vedea cu plăcere Sfintele Scripturi în care forța Noului Testament precum coarda unui arc, a făcut să cedeze și a umilit rigiditatea Vechiului Testament. De acolo, ca și săgețile, sunt trimiși Apostolii și împrăștiate dumnezeieștile învățături. Aceste săgeți „au foc arzător” fiindcă aprind de dragostea divină pe cei pe care îi lovesc. Într-adevăr, cu ce altă săgeată a fost lovit sufletul ce strigă: „Bagă-mă în crame unde este vinul, pune-mă în mijlocul parfumurilor, așază-mă printre faguri, ca dragostea m-a rănit” (C. Cânt 2, 4)²⁴.

De ce altă săgeată este aprins cel care, dorind să se apropie de Dumnezeu și să revină asupra urmelor sale în calea vieții, cere ajutor împotriva limbilor viclene, și ca răspuns aude cuvintele: „Ce vei primi? Ce-ți va fi dat împotriva limbilor viclene? Iată săgețile Celui Puternic sunt ascuțite și întărite cu cărbuni mistuitori” (Ps 119, 3-4). Adică, lovit și aprins de aceste săgeți, vei arde de o dragoste așa de puternică pentru Împărăția Cerurilor, că vei disprețui cuvintele celor ce îți vor face piedici și vor vrea să te abată de la hotărârea ta și că vei râde de prigonirile lor, zicând: „Ce mă va despărți de dragostea lui Iisus Hristos? Necazul, strâmtorările, prigonirea, foamea, goliciunea, primejdia, sabia? Sunt sigur, zice Apostolul, că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici bucuriile

²⁴ acest citat este după Septuaginta.

de acum, nici cele viitoare, nici puterea, nici înălțimea, nici adâncul, nici vreo făptură nu va putea să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu în Iisus Hristos Domnul nostru” (Rom 8, 35-39). Astfel, săgețile Sale au foc arzător. Căci acesta este sensul textului grecesc ce arată că „săgețile Sale sunt făcute din materie arzătoare” ; în ceea ce privește textele latine arată majoritatea că săgețile Sale „sunt aprinse”. Dar chiar săgețile să fie ele însele aprinse sau să poată doar să aprindă, ceea ce presupune evident că ele însele sunt arzânde, sensul rămâne neschimbat.

15. Dar cum profetul spune că Domnul a pregătit în arcul Său nu doar săgeți, ci și unelte de moarte, putem să ne întrebăm care sunt aceste unelte. Este vorba, din întâmplare, deeretici? Căci și ei, din același arc, adică din aceleași Scripturi se avântă asupra sufletelor, nu pentru a le aprinde prin dragoste, ci pentru a le ucide prin otravă ceea ce, de altfel, nu se întâmplă decât în aceeași măsură în care l-a meritat. De aceea putem să raportăm această dispoziție la Providența Divină, nu că ea face pe oameni păcătoși, ci pentru că, după păcatul lor, ea urmează acest mers, în privința lor citind Sfânta Scriptură cu o dorință răutăcioasă, și, prin păcat, negreșit, ei o înțeleg rău, ceea ce este pedeapsa păcatului lor. În acest timp, copiii Bisericii Universale, îmboldiți de moartea acestor păcătoși, ca și de spini, sunt puși în gardă împotriva somnului și înaintează în înțelegerea Sfintei Scripturi. Căci „trebuie, zice Apostolul, să existe erezie, pentru ca aceia dintre noi care sunt de o virtute încercată să fie cunoscuți pe față” (I Cor 11-19), adică să fie cunoscuți de oameni, căci Dumnezeu îi vede descoperit.

Sau trebuie să spunem că Dumnezeu a pregătit săgețile ca niște instrumente de moarte pentru pierderea necredincioșilor, în timp ce pentru folosul spiritual al credincioșilor ele sunt

aprinse, sau alcătuite din materie arzătoare? Într-adevăr, Apostolul a zis: „Suntem pentru unii mireasmă de viață care-i face să trăiască, iar pentru alții mireasmă a morții, care-i face să moară. Și cine este capabil de o astfel de slujire?” (II Cor 2, 16). Nu este deci de mirare dacă Apostolii au fost în același timp instrumente ale morții pentru cei de la care au suferit prigoană, și săgeți de foc spre a aprinde inimile credincioșilor.

16. Acestor pregătiri providențiale le vor urma dreapta judecată a lui Dumnezeu. Ceea ce zice aici profetul trebuie să ne facă să înțelegem că chinul oricărui om vine de la păcatul său, și că nedreptatea sa se schimbă în pedeapsă. Nu trebuie, într-adevăr, să credem că din seninătatea lui Dumnezeu și din negrăita Sa lumină provin suferințele ce pedepsesc păcatul; dar aceasta este legea pentru orice greșeală, ca aceleași obiecte care au adus plăcerea, să devină instrumentele lui Dumnezeu în pedepsele Sale. „Iată, zice, că a născut nelegiuirea” (Ps 7, 15). Deci ce a zămislit pentru a naște nelegiuirea? „A zămislit durerea”, răspunde. De unde acest cuvânt; „Îți vei mânca pâinea intru durere” (Gen 3, 17) și încă „veniți la Mine, toți care sunteți îndurerăți și împovărați, căci jugul Meu este dulce și povara ușoară” (Mt 11, 28-30). Într-adevăr, durerea nu va putea să sfârșească, dacă fiecare nu ajunge să iubească doar bunurile care să nu-i poată fi luate fără voia lui. Căci, câtă vreme iubim lucruri pe care putem să le pierdem împotriva voinței noastre, avem inevitabil de suferit din cauza lor cele mai mari dureri; și noi uneltim nedreptăți pentru a obține, în mijlocul grijilor, necazuri pământeste, pentru că fiecare vrea să le acapareze înaintea celorlalți sau să le smulgă celui ce le are.

Era deci normal și conform ordinii ca acela să nască nedreptatea, care a zămislit durerea. Dar, ce aduce în lume de nu ceea ce a născut, cu toate că nu a născut ceea ce a zămislit? Într-adevăr, ceea ce naște nu este ceea ce a fost

zămislit; căci sămânța este zămislire și ceea ce se naște este format din această sămânță. Durerea este deci sămânța nedreptății și ea este zămislită prin fapta păcatului, anume prin acest prim păcat care este apostazia în ceea ce îl privește pe Dumnezeu (Eccl 10, 14). Cel ce a zămislit deci durerea a născut fărădelegea, „a adus în lume nedreptatea”. Fărădelegea este același lucru ca nedreptatea: a adus deci în lume, ceea ce a născut. Dar ce zice apoi?

17. „A săpat groapa și a adâncit-o” (v. 16). În cele omeneste, a deschide o groapă înseamnă, să zicem așa, a pregăti o cursă în pământ, pentru a face să cadă pe acela pe care omul nedrept vrea să îl înșele. Or, această groapă este deschisă, imediat când cineva a consimțit rețelilor sugestii ale poftelor pământeste; este adâncită când după aceasta primă consimțire se predă, intrigilor viclene. Dar cum se face că nedreptatea rănește pe cel drept, împotriva căruia ea se face, înainte de a răni inima nedreptă din care porcedea? De aceea, de exemplu hoții de bani, imediat ce aspiră (și ajung) să supere pe celălalt printr-o pagubă, chiar el este rănit de avaricie. Și cine deci ar fi așa de nebun să nu vadă ce diferență este între cele două răni, unul nepierzându-și decât banii, celălalt pierzându-și nevinovăția. „Va cădea în groapa pe care a pregătit-o”. Ceea ce mai este exprimat într-un alt psalm „Domnul este cunoscut într-o judecăție Sale, păcătosul s-a găsit prins în faptele mâinilor sale” (Ps 9, 17).

18. „Durerea pe care a vrut să o provoace se va întoarce asupra lui, și nedreptatea lui va cădea pe capul lui” (v. 17). Dorința lui nu a fost de a evita păcatul și a căzut sub stăpânirea lui ca și un sclav, precum i-a zis Domnul: Oricine păcătuiește este rob (In 8, 34). Nedreptatea lui va trece deci asupra lui, fiindcă este supus nedreptății sale, și nu poate să zică lui

Dumnezeu cu oamenii drepti și nevinovați: „Tu ești slava mea și înalți capul meu” (Ps 3, 4). Va fi deci astfel umilit și nedreptatea se va ridica deasupra lui și va cădea peste el, pentru că ea apasă pe capul său, îl copleșește, și nu îi permite să-și reia zborul spre odihna Sfinților. Aceasta se întâmplă în omul pervers, atunci când rațiunea este subjugată și patima domină.

19. „Voi mărturisi dreptatea Domnului” (v. 18). Această mărturisire nu este cea a păcatelor. Căci cel ce vorbește astfel este același care zicea mai sus în toată dreptatea: „De este vreo nedreptate în mâinile mele” (v. 4). Această mărturisire este a dreptății lui Dumnezeu, căreia iată-i limbajul: Doamne Tu ești cu adevărat drept; fiindcă aperi pe cei drepti în așa fel că chiar Tu ești lumina lor și fiindcă rânduiești destinul păcătoșilor astfel încât sunt pedepsiți nu prin efectul mâniei Tale, ci al propriei lor răutăți. Această mărturisire Îl slăvește pe Dumnezeu până la a face neputincioase blasfemiile necredincioșilor care, pentru a-și scuza crimele, nu vor să-și atribuie greșelile păcatelor lor, adică nu vor să-și privească greșelile ca fiind ale lor. De aceea găsesc modalitatea de a acuza norocul sau soarta sau demonul, deși, după voința Creatorului nostru, este în puterea noastră a nu consimți sugestiilor lui; sau acuză nu știu ce altă natură care nu ar fi opera lui Dumnezeu²⁵, nefericiți care preferă să plutească astfel după vânt și să rătăcească la întâmplare, mai degrabă decât să-și mărturisească greșelile lor lui Dumnezeu, pentru a obține iertarea; căci nu poate fi iertare decât pentru cel ce zice: *Am păcătuit*. Cel ce vede deci că Dumnezeu a rânduit așa de bine tot ceea ce revine meritelor ficcării, ca frumusețea întregului să nu fie distrusă

---

²⁵ greșeala maniheilor.

din nici o parte, acela laudă pe Dumnezeu în toate lucrurile și aceasta este mărturisirea, nu a păcătoșilor, ci a dreptilor.

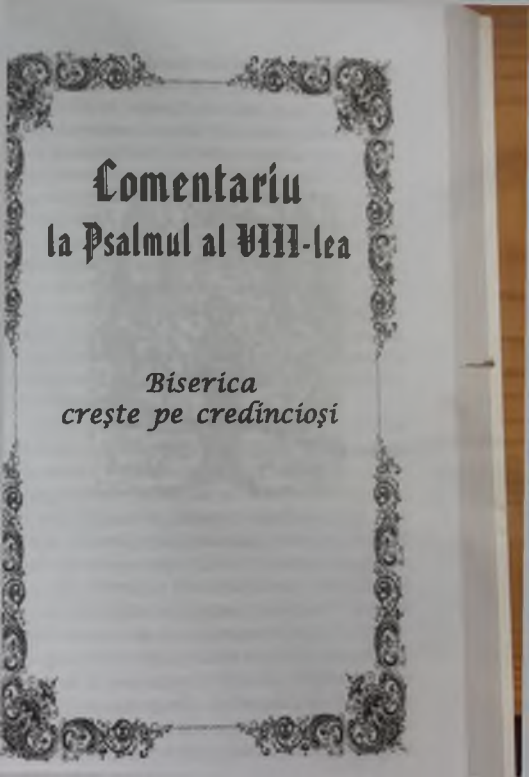
Într-adevăr, nu aceasta este mărturisirea ce convine păcătoșilor, când Dumnezeu zice: „Te laud, Dumnezeul cerului și al pământului, pentru că ai ascuns aceste lucruri înțelepților și le-ai descoperit copiilor” (Mt 11, 25). La fel citim și în Ecclesiastul: „Mărturișiți pe Domnul în toate lucrurile Sale, și spuneți în aceasta că toate faptele Domnului sunt minunate” (Eccl 39, 19).

În acest psalm, oricine, în spiritul evlaviei și cu ajutorul Domnului, observă diferența ce există între răsplătirile celor drepti și chinurile păcătoșilor, poate înțelege cum, cu ajutorul acestor două mijloace, toată făptura pe care Dumnezeu o conduce, după ce a alcătuit-o, este îmbrăcată într-o frumusețe minunată pe care puțini oameni o pot recunoaște. Profetul zice deci „voi mărturisi dreptatea Domnului”, căci vede că Domnul nu a făcut întunericul, ci le supune legilor Sale. Dumnezeu a zis „Să se facă lumină, și lumina a fost făcută” (Gen 1, 3). Nu a zis: „Să se facă întunericul și întunericul a fost făcut; totuși le-a supus legilor Sale”. Iată de ce este zis: „Dumnezeu a separat lumina de întuneric și a dat numele de *ziua* luminii și numele de *noapte* întunericului” (Ibid 4, 5). Distincția importantă este deci aceasta: „Sunt lucruri pe care Dumnezeu le-a făcut și le-a supus legilor Sale; sunt altele pe care nu le-a făcut, dar pe care totuși le-a supus legilor Sale”.

Or, întunecimile semnifică păcatele, după cum vedem de la început prin cuvintele profetului: „Întunecimile Tale vor fi luminate ca ziua” (Isaia 58, 10), și apoi prin cele ale Apostolului: „Cel ce își urăște fratele este în întuneric” (I In 2, 11); și mai ales prin acestea: „Să aruncăm faptele întunericului și să îmbrăcăm armele luminii” (Rom 13, 12). Aceasta nu înseamnă că întunericul are natura lui; căci ideea de *natură* cuprinde în mod necesar ideea de *ființă*. Or, ființa aparține luminii și non-ființa întunericului.

Cel ce se îndepărtează de Creatorul său și se apropie de acela din care a fost scos, adică de neant, se adâncește în întuneric prin păcatele sale; nu piere în întregime, ci este aruncat în cea din urmă demnitate a ființelor. De aceea, după ce a zis: „Mă voi mărturisi Domnului”, de teamă să nu înțelegem că vorbea despre mărturisirea păcatelor, adaugă aceste ultime cuvinte: „Și voi cânta psalmi în numele Domnului Celui Preaînalt”. Or, psalmodierea este o manifestare de bucurie, și pocăința păcatelor o faptă de tristețe.

26. Acest psalm mai poate fi înțeles despre Persoana Omului lui Dumnezeu cu condiția să-l raportăm cuvintelor umilinței pe care le cuprinde la slăbiciunea umană cu care Hristos era îmbrăcat.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text on the page.

**Comentariu
la Psalmul al VIII-lea**

*Biserica
crește pe credincioși*

1. Deși titlul psalmului este „pentru teascuri”, totuși profetul pare să nu zică nimic despre aceasta în cursul psalmului. Este o dovadă că, adesea, în Scripturi, un singur și același lucru ne este prezentat sub mai multe imagini diferite. Putem deci, să înțelegem Bisericiile sub termenul de *teasc*, precum aplicăm Bisericii pe cel de *arie*. Căci, fie în *arie*, fie în *teasc*, nu facem altceva decât să curățăm fructele de coaja ce le era necesară pentru a se naște, a crește și a ajunge la maturitatea care permite sau strângerea sau culesul. În *arie* și la *teasc*, fructele sunt deci separate de învelitori sau suporturi; grâul de paie, vinul de drojdia strugurilor. Asemenea, în Biserici, cei buni, în virtutea dragostei ce îi însuflețește, sunt separați, prin grija slujitorilor lui Dumnezeu, de mulțimea oamenilor veacului, mulțime în mijlocul căreia se mai găsesc încă, și care, mai întâi, le era necesară pentru a se naște spiritual și a se forma după cuvântul divin.

Nu este, într-adevăr, vorba acum să separăm pe cei buni de cei răi printr-o schimbare a locului, ci doar prin diversitatea sentimentelor, deși în Biserici ei sunt împreună în ceea ce privește prezența trupească. Dar va veni un timp când grânele vor fi puse deoparte în grânare și vinurile în crame, după cuvintele: „Va strânge grâul în hambarele Sale și va arde paieile în focul care nu se va stinge” (Lc 3, 17). Același lucru poate fi înțeles sub o altă imagine: El va închide vinul în pivnița Sa și va arunca drojdia porcilor, încât putem prin comparație să privim pânțelele acestor animale ca reprezentând chinurile iadului.

2. Mai putem înțelege altfel teascurile, fără totuși să încetăm să le comparăm cu Bisericiile. Putem compara Cuvântul divin cu strugurele; căci Domnul a fost imaginat cu ciorchinele de struguri pe care exploratorii trimiși de poporul Israel l-au adus din pământul promis suspendat pe o pârghie

de lemn, ca pe o cruce¹. De aceea, cuvântul divin, când este exprimat prin sunetul vocii, pentru a ajunge la urechile celor care îl ascultă, este, într-un fel, ascuns, ca sunetul vocii în drojdia strugurelui și ca lumina înțelegerii în vin; și, astfel, acest strugure ajunge la urechi ca și la teascul culegătorilor de struguri.

Aici, într-adevăr, cuvântul este mai întâi perceput, sunetul vocii ajunge până la urechi, este înțeles, adică primit în mintea celor ce ascultă, ca într-o cuvă de teasc; pentru ca de acolo să treacă în adâncul inimii spre a deveni regula morală, cum vinul trece din cuvă în crame, unde se întărește îmbătrânind, dacă, fără de grijă, nu îl lăsăm să se acrească; căci el (cuvântul) s-a acrit în inima iudeilor și cu acest oțet au adăpat ei pe Domnul². Dar vinul ieșit din vița noului legământ, pe care trebuie să-l bea Domnul cu sfinții Săi în Împărăția Tatălui Său³, nu poate fi decât foarte plăcut și calitativ.

3. La fel, adesea, interpretăm cuvântul *teasc* prin cel de *martiriu* în sensul că, atunci când mărturisitorii Numelui lui Iisus Hristos au fost striviți prin suferințele prigonirii, rămășițele lor pământești stau pe pământ ca și drojdia strugurilor, și sufletele se înalță până la locul de cerească odihnă. Dar acest sens nu se îndepărtează încă de comparația noastră aceea de rodire a Bisericilor. Psalmul „pentru teascuri” este deci un cântec menit să celebreze întemeierea Bisericii, în momentul Înălțării Domnului nostru după Învierea Sa. Atunci, într-adevăr, a trimis pe Duhul Sfânt, Care a umplut pe Apostoli și i-a făcut să predice cu încredere cuvântul lui Dumnezeu, pentru a forma Bisericile.

4. Psalmul începe deci astfel: „Doamne, Stăpânul nostru, numele Tău este minunat în tot pământul” (v. 1). Întreb: De ce

¹ Num 13, 24.

² Rom 19, 29.

³ Lc 22, 18.

acest Nume este minunat în tot pământul; primesc răspunsul: „Pentru că măreția Ta s-a înălțat peste ceruri” (Ibid.). Sensul este deci: Doamne, care ești Stăpânul nostru, cât Te admiră toți cei ce locuiesc pământul! Fiindcă măreția Ta, după umilința condiției Tale pe pământ, s-a înălțat deasupra cerurilor. Căci am știut în mod arătat ceea ce erai coborând pe pământ, când mai mulți au văzut unde Te-ai suit, și că ceilalți au crezut prin mărturia lor.

5. „Ai scos din gura copiilor, chiar și a celor ce sug, lauda desăvârșită, pentru a rușina pe vrăjmașii Tăi” (v. 2). Nu pot înțelege prin acești *copii și hrănire încă cu lapte*, decât pe cei cărora Apostolul le-a zis: „Ca și pruncilor în Iisus Hristos v-am dat lapte să beți, și nu hrană tare” (I Cor 3, 1). Ei sunt cei care înfățișau pe cei ce mergeau înaintea Domnului și îl laudau; și Domnul, pe când iudeii îl rugau să îi certe, S-a slujit în favoarea lor de mărturia acestui psalm, și a răspuns iudeilor: „Nu a-ți citit aceste cuvinte: Ai scos din gura pruncilor laudă desăvârșită?” (Mt 21, 16) Este drept că nu a zis: „Ai scos laudă”, ci „Ai scos laudă desăvârșită”. Căci sunt la fel în Biserică credincioși care deja nu se mai hrănesc cu lapte, ci cu alimente solide, și sunt desemnați chiar prin aceste cuvinte ale aceluiași Apostol: „Predicăm înțelepciunea celor desăvârșiți” (I Cor 2, 16).

Dar Bisericile nu sunt alcătuite doar din ei; căci, dacă erau numai ei, Dumnezeu nu ar fi avut grijă de nevoile neamului omenesc. Însă El a avut grijă, făcând ca acei ce nu sunt încă în stare să cunoască lucrurile spirituale și veșnice să fie hrăniți prin credință în istoria realizată în timp despre lucruri pe care, după patriarhi și profeți, preamărita putere și înțelepciune a lui Dumnezeu le-a săvârșit pentru mântuirea noastră prin taina Întrupării; căci această credință este mântuirea tuturor credincioșilor. Dumnezeu vrea astfel ca fiecare credincios, atins de

respect pentru puterea Sa, să respecte poruncile; și, curățat prin acest mijloc, înrădăcinat și întărit în dragoste, să poată, nemaifiind un copil de piept, ci un tânăr hrănit cu alimente solide, să alerge cu sfinții, să înțeleagă lățimea, lungimea, înălțimea și adâncimea dragostei lui Iisus și să intre în abisul acestei științe care întrece orice cunoștință⁴.

6. „Ai scos din gura copiilor ce sug laudă desăvârșită pentru a rușina pe vrăjmașii Tăi” (v. 2). Trebuie să privim ca dușmani ai ordinii lucrurilor stabilite prin Iisus și prin Iisus răstignit, în general pe toți cei care interzic să creadă în lucrurile necunoscute și care promit știință sigură, cum fac toți ereticii și cei care, aparținând superstiției păgânilor, poartă nume de filosofi⁵.

Promisiunea științei nu este condamabilă, ci faptul că ei neglijează cu deadinsul treapta atât de mântuitoare și necesară a credinței prin care ajungem la o siguranță nu poate fi decât în ceea ce este veșnic. Astfel, este evident că nu au știința pe care o promit disprețuind credința, de vreme ce nu cunosc această treaptă atât de utilă și necesară. „Ai scos din gura copiilor ce sug lauda desăvârșită”. Tu, adică Domnul nostru, Care ne dai acest sfat prin profetul Său: „Dacă nu aveți credință, nu veți avea înțelegere” (Isaia 7, 9)⁶, și care ne zice El Însuși: „Fericiți cei ce vor crede fără să fi văzut” (In 20, 29).

„Pentru a rușina pe vrăjmașii Tăi.” Tot împotriva lor este zis: „Te slăvesc, Doamne al cerului și al pământului, că ai ascuns

⁴ Ef 3, 18.

⁵ Filosofii sunt numiți aici dușmani ai lui Hristos. Totuși, cel ce însuși a fost filosof se folosește de ideile lor în sprijinul credinței. De fapt, Augustin reproșează acestora în *De vera religione* că, deși au idei foarte apropiate creștinismului, participă încă la cultul păgân al zeilor.

⁶ după Septuagintă.

aceste lucruri înțelepților și Le-ai descoperit copiilor” (Mt 11, 25). Vorbește de cei înțelepți, nu că ar fi, ci pentru că ei cred că ar fi. „Pentru a nimici pe dușman și pe răzbunător”. De cine vorbește, dacă nu de eretic? Căci el este, în același timp, dușmanul și apărătorul, el, care, atacând credința creștină, pare că o apără.

Totuși putem să privim și pe filosofii acestei lumi ca dușmani și apărători; fiindcă Fiul lui Dumnezeu este puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu care luminează orice om cu adevărat înțelept. Însă ei mărturisesc că iubesc această înțelepciune, de unde le vine numele de filosofi, de aceea par să apere, în timp ce ei sunt vrăjmașii, fiindcă nu încetează să învețe superstițiile mortale, propunând respectul și cultul elementelor acestei lumi⁷.

7. „Voi contempla cerurile, lucrul mâinilor Tale” (v. 3). Citim că Legea a fost scrisă de degetul lui Dumnezeu și dată prin Moise, credinciosul Său slujitor⁸. Prin acest deget al lui Dumnezeu mulți înțeleg pe Duhul Sfânt. De aceea, dacă slujitorii lui Dumnezeu, plini de Duhul Sfânt, sunt priviți pe bună dreptate ca degete ale lui Dumnezeu, pe motivul aceluiași Duh ce lucrează în ei, cum toată dumnezeiasca Scriptură a fost făcută pentru noi prin slujirea lor, putem în acest pasaj să înțelegem, cu cuviință, prin ceruri, cărțile celor două Testamente.

Într-adevăr, vrăjitorii regelui Faraon, învinși de Moise, au zis despre el: „Acesta este degetul lui Dumnezeu” (Gen 8, 19); și pe de altă parte este scris: „Cerule va fi strâns ca o carte” (Isaia 34, 4). Fără îndoială, aceste cuvinte se aplică cerului propriu-zis, dar mai rezultă din această comparație că putem

⁷ Este vorba despre filosofii elini, care învățau că lumea este creată din aer, apă, foc și pământ.

⁸ Iș 31, 18; Deut 9, 10.

să dăm în mod simbolic cerurilor numele de *cărți*. Profetul zice deci: „Pentru că voi contempla cerurile, lucrul mâinilor Tale”, adică: voi vedea și voi înțelege Scripturile, pe care le-a scris prin slujitorii Tăi sub inspirația Duhului Sfânt.

8. Cerurile de care s-a vorbit mai sus în termenii: „Slava Ta s-a înălțat deasupra cerurilor” (v. 1) pot fi luate, de asemenea, drept aceleași cărți. Toată această parte a psalmului ar prezenta acest sens: Pentru că slava Ta s-a înălțat peste ceruri, adică slava Ta întrece orice cuvânt al Scripturii, ai scos din gura copiilor, chiar din gura celor ce sug, lauda desăvârșită, pentru aceea să înceapă, prin credința în Scripturi, cei care doresc să ajungă să cunoască slava Ta.

Cât despre ea, este deasupra Scripturilor, pentru că depășește în măreție orice laudă prin cuvânt sau alte limbaje. Dumnezeu a făcut deci să coboare Scripturile la nivelul înțelegerii copiilor, chiar al celor ce sug, cum cântă profetul într-un alt psalm: „A plecat cerurile și S-a coborât” (Ps 17, 11). Și a făcut aceasta din cauza vrăjmașilor Lui care, fiind dușmani ai crucii lui Hristos, nu pot, chiar când cuvântul lor orgolios exprimă ceva adevăr, să fie de folos celor mici și copiilor sugari. Astfel este doborât cel ce este vrăjmaș și apărător, care, deși pare să aperse înțelepciunea sau chiar Numele lui Hristos, încearcă totuși să răstoarne de la treapta credinței chiar adevărul, pe care promite să îl comunice foarte curând. Dar el demonstrează astfel că nu posedă adevărul; căci, atacând prima sa treaptă care este credința, arată că nu știe cum să se înalțe până la el (adevăr). Acest îndrăzneț, acest orb care promite adevărul și care este, în același timp, dușman și apărător, este deci nimic alt decât vederea cerurilor, lucrarea lui Dumnezeu, adică prin înțelegerea Scripturilor ce sunt puse la îndemâna slăbiciunii copiilor, și care, prin umilința credinței

evenimentele istorice împlinite în timp, îi înalță până la sublima înțelegere a lucrurilor veșnice, după ce i-a hrănit și întărit printr-un aliment tare. Iată care sunt cerurile, anume cărțile, lucrările degetelor lui Dumnezeu: sunt opera Duhului Sfânt, lucrând în sfinții Săi. Pentru cei ce sunt preocupați de propria lor mărire mai mult decât de mântuirea oamenilor, au vorbit fără insuflarea Duhului Sfânt, în care este adâncul milostivirii divine.

9. „Voi contempla cerurile, lucrul degetelor Tale, luna și stelele pe care Tu Le-ai așezat” (v. 3). Luna și stelele sunt așezate în ceruri, fiindcă Biserica universală, căreia luna îi este adesea imagine și Bisericile locale răspândite în toate locurile, care cred să fi fost arătate sub nume de *stele*, sunt așezate în aceleași Scripturi, pe care le credem desemnate sub numele de *ceruri*. De ce luna este simbolul potrivit Bisericii vom lămurii, de preferință, vorbind despre un alt psalm, unde s-a zis: „Păcătoșii au întins arcul, pentru a străpunge cu săgețile lor, în nopțile lipsite de lumina lunii, pe oamenii cu inima dreaptă” (Ps 10, 2).

10. „Ce este omul că-Ți amintești de el, sau fiul omului că îl cercetezi pe el?” (v. 4). Putem să ne întrebăm ce diferență este între om și fiul omului. Dacă nu era nici o diferență, atunci cuvintele „omul” sau „fiul omului” nu ar fi astfel separate. Dacă era scris: „Ce este omul că-Ți amintești de el și fiul omului că îl cercetezi pe el”, am vedea o repetiție a cuvântului „om”; dar, cum este spus „omul sau fiul omului”, este evident că a vrut să arate o oarecare diferență.

Și, mai întâi, nu este îndoielnic că orice fiu al omului este om, dar nu despre orice om se poate spune că este fiul omului. Adam era om dar nu era fiu al omului. Din această idee putem să concluzionăm și să deducem ce diferență este în acest fragment între om și fiul omului. Cei ce poartă în ei imaginea omului pământesc, care nu este fiul omului, trebuie să fie

chemați cu nume de *oameni*; și cei care, dimpotrivă, poartă în ei imaginea omului ceresc⁹ trebuie să fie mai degrabă numiți cu numele de *fiu al omului*. Omul pământesc este, de fapt, numit *vechiul om*, iar celălalt, *omul cel nou*¹⁰; dar cel nou se naște din cel vechi, fiindcă regenerarea spirituală începe prin schimbarea unei vieți pământești și lumești.

În acest pasaj al psalmului, „omul” este deci omul pământesc și „fiul omului”, omul ceresc; primul este departe de Dumnezeu și al doilea este în prezența Sa; de aceea Dumnezeu Își amintește de acela, fiindcă este îndepărtat, în timp ce îl cercetează pe cel care este în prezența Sa, luminându-l cu lumina feței Sale. Căci „mântuirea este departe de cei păcătoși” (Ps 118, 155) și „lumina feței Tale este întipărită peste noi, Doamne” (Ps 4, 7). Această idee mai este exprimată într-un alt psalm, unde profetul pune în același rând oamenii și dobitoacele; nu pentru că le atribuie, fără deosebire, de a fi străluciți de aceeași lumină interioară, ci pentru a arăta bogăția milei lui Dumnezeu, care întinde bunătatea Sa până la făpturile cele mai puțin nobile; și profetul zice atunci că oamenii vor fi mântuiți chiar cu dobitoacele.

Într-adevăr, mântuirea oamenilor trupești este trupească ca și cum ar fi animale. Separând, dimpotrivă, pe *fiii oamenilor* de cei pe care i-a numit *oameni* și pe care i-a pus în același rând cu animalele, el prezice că vor ajunge la fericire într-un mod mult mai deplin, primind lumina adevărului însuși și fiind ca inundați de izvoarele vieții spirituale. Căci iată cuvintele sale: „Doamne Dumnezeule, vei mântui oamenii și animalele după bogăția milei Tale. Dar *fiii oamenilor* vor fi

⁹ I Cor 15, 49.

¹⁰ Ef 4, 22-24.

nădăjduind în umbra aripilor Tale. Vor fi îmbătați de mulțimea bunurilor casei Tale și le vei potoli setea la torentul desfătărilor Tale; pentru că în Tine este izvorul vieții și întru lumina Ta vom vedea lumina. Întinde mila Ta peste cei care Te cunosc” (Ps 35, 7-8). Dumnezeu Își aduce aminte deci de om și de animale prin mulțimea milei Sale; fiindcă această milă nesfârșită ajunge chiar până la cei ce sunt cel mai îndepărtați; dar cercetează pe fiul omului care s-a adăpostit sub protecția aripilor Sale și peste care Își întinde El Însuși mila Sa; căruia îi dăruiește lumina din propria Sa lumină, pe care îl adapă cu desfătările Sale și pe care îl îmbată de bogăția bunurilor casei Sale, pentru a-l face să uite necazurile și rătăcirile vieții sale trecute.

Acest fiu al omului, adică omul cel nou, este născut în durere și gemete prin pocăința omului vechi. Deși nou, este totuși numit încă *trupesc*, câtă vreme este hrănit cu lapte: „Nu am putut încă să vă vorbesc, zice Apostolul, ca unor oameni duhovnicești, ci ca unora trupești” (I Cor 3, 1). Și, pentru a arăta că totuși ei erau deja reînnoiți, adaugă: „Ca unor copii în Iisus Hristos, v-am dat lapte, și nu hrană tare” (Ibidem). Și când unul dintre ei recade în viața sa cea veche, cum se și întâmplă adesea, aude reproșându-i-se că nu este nici măcar om: „Nu sunteți oameni, zice Apostolul, și nu vă purtați potrivit oamenilor” (Ibidem).

11. Deci Fiul Omului a fost cercetat, mai întâi, în Persoana Omului lui Dumnezeu¹¹, născut din Fecioara Maria. Și, din cauza slăbiciunii trupului nostru cu care Înțelepciunea lui Dumnezeu a binevoit să se îmbrace, și pentru umilința patimilor

---

¹¹ Așa cum am menționat la comentariul primului psalm, Augustin se căiește de a fi numit pe Hristos *Omul lui Dumnezeu*. A se vedea nota nr. 1a acestui comentariu.

Sale, profetul a zis, îndreptățit, despre acest Om al lui Dumnezeu: „L-ai coborât puțin sub îngeri” (v. 5). Dar profetul sărbătorește și slava pe care a dobândit-o după Învierea Sa prin ridicarea la Cer: „L-ai încununat, zice el, de slavă și cinste și L-ai înălțat deasupra lucrurilor mâinilor Tale” (v. 6). Cum îngerii sunt lucrul mâinilor lui Dumnezeu, vedem astfel înălțat deasupra îngerilor chiar pe Fiul unic al lui Dumnezeu despre care știm și credem că a fost coborât dedesubtul lor prin umilința Nașterii Sale după trup și a patimilor.

12. „Ai supus toate sub picioarele Lui” (v. 6). Profetul nu face excepție de la nimic, căci zice: „toate”. Și nu am putea înțelege altfel aceste cuvinte, căci Apostolul le confirmă, zicând: „Afară de cel ce i-a supus toate lucrurile” (I Cor 15, 27). El invocă înaintea evreilor¹² mărturia acestui psalm, când vrea să demonstreze că toate lucrurile au fost supuse Domnului nostru Iisus Hristos, în așa fel încât nimic nu a fost exceptat.

Asemenea, profetul pare să nu adauge mult, când zice apoi: „Toate oile și toți boii și, în plus, toate animalele câmpului; păsările cerului și peștii mării, care străbat cărările în toate părțile” (v. 7-8). Pare să lase la o parte Virtuțile și Puterile și toate rândurile cetelor cerești și chiar oamenii, și să nu supună lui Hristos decât animalele, doar dacă prin *oi* și *boi* înțelegem sufletele sfinte care dau roade de nevinovăție și chiar fac să rodească pământul, anume, fac ca oamenii pământești să se înnoiască și să participe la bogăția bunurilor spirituale. Prin aceste suflete sfinte trebuie să înțelegem nu doar oamenii, ci și îngerii, dacă vrem să concluzionăm că toate lucrurile sunt supuse Domnului nostru Iisus Hristos. Nici o făptură nu ar putea să nu fie supusă, dacă primele între toate, să vorbim așa, spiritele angelice îi sunt supuse.

¹² Evr. 12, 8

Dar cum să dovedim că putem înțelege prin numele de *oi* creaturile admise la o fericire așa de mare și nu doar oamenii, dar și spiritele angelice? Nu prin acest cuvânt al Domnului, care spune că a lăsat nouăzeci și nouă de oi în munte, adică în locurile cele mai înalte, și a coborât pentru una singură?¹³ De vedem această oaie căzută în sufletul omenească, adică în Adam, de vreme ce Eva însăși a fost alcătuită din coasta lui¹⁴ (și nu este aici timp să tratăm și să explicăm în mod spiritual toate aceste lucruri), rezultă că cele nouăzeci și nouă lăsate în munți nu sunt sufletele omenești, ci spiritele îngerești. Cât privește termenul de *hou*, putem ușor să-i dăm o interpretare conformă planului nostru. Căci oamenii nu primesc acest nume decât după imitarea îngerilor, ei vestesc cuvântul lui Dumnezeu, potrivit cu textul: „Nu vei lega gura bouului care adună grâul în țarină” (Deut 25, 4). Mai mult, vom da acest nume îngerilor, care sunt mesagerii adevărului, de vreme ce Evangheliștii nu l-au primit decât prin participarea îngerilor¹⁵. Cuvintelor: „I-ai supus toate oile și toți boii” distingem toate sfintele făpturi spirituale; și în acest număr înțelegem sfinții care trăiesc în Biserică sau în teasc¹⁶ și pe care i-am văzut în mod egal figurați de lună și stele¹⁷.

13. „Și, în plus, toate animalele câmpului” (v. 7). Cuvântul „în plus” nu este deloc inutil. Mai întâi prin *animalele câmpului* am putea înțelege oile și boii, căci deși caprele locuiesc stâncile și locurile răpoase, oile locuiesc câmpurile. Dacă deci profetul a zis: oile, boii și animalele câmpului, ne-am fi întreat cu

¹³ Lc 15, 4.

¹⁴ Gen 2, 22.

¹⁵ I Cor 9, 9; I Tim 5, 18.

¹⁶ a se vedea supra.

¹⁷ asemenea.

dreptate ceea ce însemnau animalele câmpului, de vreme ce oile și boii puteau să fie în acest număr. Dar cum profetul a adăugat: „și, în plus”, ne îndeamnă să recunoaștem între ele nu știu ce diferență.

De altfel, cuvintele: „și, în plus” se aplică nu doar animalelor câmpului, ci și păsărilor cerului și peștilor mării care străbat căile în toate direcțiile. Care este deci această diferență? Să ne amintim teascurile ce conțin drojdia strugurilor și vinul, aria care cuprinde paie și grâu¹⁸, plasele în care sunt prinși pești buni sau răi¹⁹, arca lui Noe unde erau animale curate și necurate²⁰ și vom vedea că Bisericele, până în Ziua Judecării, vor cuprinde nu doar oi și boi, adică sfinți laici și sfinți preoți, ci, în plus, animale de câmp, păsări din cer, și pești din mare, ce străbat căile în toate direcțiile.

De fapt, putem în mod potrivit să interpretăm *animalele câmpului* prin *oamenii* ce caută plăcerile lor în desfătările trupului, în care nu găsesc să urce nici un loc răpos, nici un drum obositor. *Câmpurile* sunt calea cea largă ce duce la moarte²¹ și în câmpuri Abel este omorât²².

Asemenea, este de temut pentru omul care coboară din munții dreptăților lui Dumnezeu, „căci dreptatea Ta, zice profetul, este asemenea munților lui Dumnezeu” (Ps 35, 7), ca să nu aleagă căile largi și ușoare ale desfătărilor trupești și acolo să nu cadă sub loviturile demonului. Vedeți acum în *păsările cerului* pe cei orgolioși, despre care este zis: „Și-au ridicat gura lor până la cer” (Ps 72, 9). Vedeți cum ei sunt

---

¹⁸ Mc 3, 12.

¹⁹ Mt 13, 47.

²⁰ Gen 7, 8.

²¹ Mt 7, 13.

²² Gen 4, 8.

purtați la înălțime de vântul orgoliului, când zic: „Vom obține mărire prin vorbele noastre; buzele noastre ne aparțin. Cine ne este stăpân?” (Ps 11, 5). Priviți și peștii mării, adică pe cei pe care îi mistuie curiozitatea: străbat în toate direcțiile cărările mării, anume caută bunuri vremelnice în abisurile acestei lumi; dar aceste bunuri se șterg și dispar cu aceeași rapiditate ca și o cărare trasată pe mare, pe care apa o șterge în aceeași clipă în care ea a lăsat să treacă vasele sau pe cei ce o străbat înot.

Profetul nu a zis doar: Care urmează cărările mării, ci „Care le străbat în toate direcțiile”, pentru a arăta grijile îndărătnice pe care le cer aceste lucruri deșarte și trecătoare. Or, aceste trei feluri de vicii, dragostea de plăceri trupești, orgoliul și curiozitatea, cuprind în ele toate păcatele. Și mi se pare că Sfântul Apostol Ioan le enumeră, când zice: „Păziți-vă să iubiți lumea, fiindcă nu este în lume decât pofta trupului, pofta ochilor și ambiția pământească” (I In 2, 15). Într-adevăr, mai cu seamă prin ochi se satisface curiozitatea; în ce privește restul, știm la ce se referă.

Ispitele pe care le-a suferit Omul lui Dumnezeu²³ sunt, de asemenea, în număr de trei. A fost ispitit prin hrană, adică prin pofta trupului, potrivit sugestiei: „Zi acestor pietre să devină pâini” (Mt 4, 3). A fost ispitit prin slava deșartă, când demonul, ducându-l pe un munte, l-a arătat toate împărățiile acestui pământ și i le-a făgăduit dacă l-ar adora. A fost ispitit de curiozitate, când demonul l-a sfătuit să se arunce de pe culmea Templului, pentru a vedea dacă îngerii îl vor sprijini. Asemenea, vrăjmașul neputând prevala asupra Lui prin nici unul din aceste mijloace, se spune după această luptă: „După ce diavolul sfârșise toată ispitirea” (Lc 4, 13).

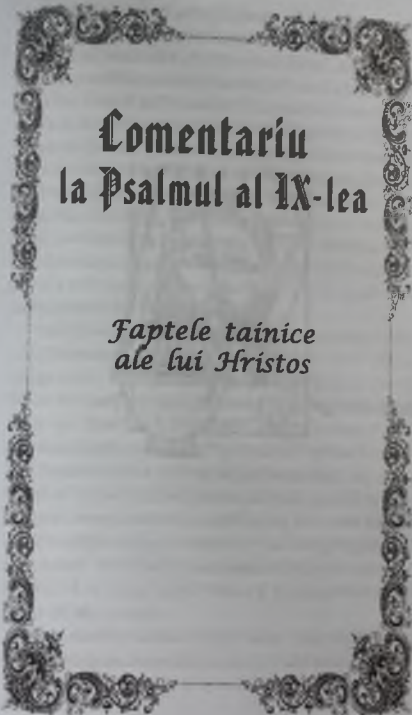
²³ A se vedea ceea ce s-a spus la nota 1 a comentariului la primul Psalm referitor la acest lucru.

De aceea, pe motivul semnificației teascurilor, Hristos are sub picioare nu doar vinul și drojdia strugurilor nu doar oile și boii, adică sufletele sfinte ale credincioșilor, fie ale poporului fie ale slujitorilor lui Dumnezeu; ci, în plus, animalele plăcerii, păsările orgoliului și peștii curiozității, toate felurile de păcătoși pe care îi vedem acum amestecați în Biserici cu oamenii virtuoși și sfinți.

Să lucreze deci în Bisericile Sale și să despartă vinul de drojdie; noi să ne silim să fim vinul, oile, boii, și nu drojdia strugurilor, animalele câmpului, păsările cerului sau peștii mării care străbat cărările în toate direcțiile. Nu înseamnă că aceste cuvinte nu pot fi interpretate decât în acest fel, dar trebuie să le explicăm potrivit cu locul unde se găsesc întrebuințate: căci în altă parte înseamnă altceva.

În lămurirea oricărei alegorii trebuie să urmăm această regulă, să examinăm fiecare termen folosit în mod alegoric potrivit sensului pasajului de care ne ocupăm. Aceasta a fost practica Domnului nostru și a Apostolilor.

Să repetăm deci ultimul verset al psalmului care este, de asemenea, și primul, și să lăudăm pe Dumnezeu, zicând: „Doamne, Stăpânul nostru, cât de minunat este Numele Tău în tot pământul!” Se potrivește la sfârșitul discursului să revenim la primele cuvinte la care se referă întregul discurs.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Comentariu
la Psalmul al IX-lea**

*Faptele tainice
ale lui Hristos*

1. Acest psalm este intitulat „Pentru sfârșit, pentru tainele fiului, al lui David, pentru el însuși”. Putem să ne întrebăm despre sensul cuvintelor „Pentru tainele fiului”, dar, fiindcă profetul nu arată al cui este fiul acesta, trebuie să înțelegem pe **Însuși Fiul Unic** al lui Dumnezeu. Căci psalmul în care David vorbea de fiul său a avut ca titlu: „Pe când fugise dinaintea lui Abesalom, fiul său” (Psalmul 3), și deși acesta fusese numit, și nu era nici o îndoială posibilă, nu s-a mulțumit să pună „înaintea lui Abesalom”, ci a adăugat: „fiul său”. Dar aici cuvântul „său” nu există, și, de altfel, se vorbește mult despre neamuri în cursul psalmului; nu poate deci să fie vorba de Abesalom. Căci războiul pe care fiul nefericit l-a purtat împotriva tatălui său nu a avut legătură cu neamurile, de vreme ce a divizat doar poporul iudeu împotriva sa însuși¹.

Psalmul acesta este deci cântat pentru tainele Fiului Unic al lui Dumnezeu. Căci Domnul Însuși, când zice „Fiul”, fără a adăuga nimic, înțelege să vorbească despre El, Fiul Unic al Tatălui; de exemplu în pasajul: „Dacă Fiul vă eliberează, veți fi cu adevărat liberi” (In 8, 36), nu zice „Fiul lui Dumnezeu”; dar prin acest singur cuvânt „Fiul” ne dă să înțelegem al Cui este Fiul. Acest mod de a vorbi nu se potrivește decât supremei măreții a Celui pe care Îl arătăm așa; astfel că, fără să Îl numim, înțelegem despre cine vorbim. Astfel zicem: plouă, este frumos, tună și tot atâtea lucruri asemănătoare; nu adăugăm prin cine se fac acelea, fiindcă suprema măreție a Celui ce le este autor se prezintă ea însăși minții tuturor și nu are nevoie să fie exprimată prin cuvinte.

Care sunt deci tainele Fiului? Acest cuvânt ne face mai întâi să înțelegem că oarecare lucruri ale Fiului sunt cunoscute,

---

¹ II Rg cap. 15.

dintre care trebuie să le distingem pe cele pe care le numim tainele Sale. De aceea, fiindcă credem în două venituri ale Domnului, una deja săvârșită pe care iudeii nu au înțeles-o, cealaltă încă neîmplinită și în care noi toți nădăjduim; și cum această venire pe care iudeii nu au înțeles-o a fost folositoare neamurilor, putem fără neajunsuri să raportăm la „tainele Fiului” prima venire, unde o parte din Israel a fost lovit de orbire, pentru ca mulțimea neamurilor să intre în Biserică².

Scripturile menționează, de asemenea, două judecăți, dacă ne gândim, una tainică și cealaltă arătată. Judecata tainică se înfăptuiește acum; și Sfântul Apostol Petru vorbește (despre ea) astfel: „Iată timpul în care Domnul Își va începe Judecata de la propria Sa casă” (I Pt 4, 17). Judecata tainică este deci o durere pe care o încearcă un om pentru a-l curăți, sau care îl înștiințează în scopul de a se întoarce; sau, dacă a disprețuit chemarea și legea lui Dumnezeu, care îl surprinde de orbire, pentru condamnarea sa.

Judecata arătată este aceea pe care o va face Domnul când va veni să judece viii și morții, toți mărturisind atunci că El este Judecătorul suprem, Care va da celor buni răsplata lor și celor răi pedeapsa. Dar această mărturisire nu va sluji de îndreptare chinurilor păcătoșilor; dimpotrivă, va pune vârf osândeii lor.

După mine, Domnul a vorbit de aceste două judecăți, una tainică, cealaltă arătată, când a zis: „Cel ce crede în Mine a trecut de la moarte la viață și nu va veni la Judecată” (In 5, 24), anume la Judecata arătată. Căci suferința prin care el trece de la moarte la viață, Dumnezeu pedepsind astfel pe tot fiul pe care îl primește, este o judecată ascunsă. „Dar cel care nu

---

² Rom 2, 25.

crede în Mine, mai zice, este deja judecat" (In 3, 18), adică prin judecata cea tainică este deja totul pregătit pentru Judecata arătată. Aceste două judecăți sunt arătate și în cartea Înțelepciunii unde scrie: „De aceea i-ai judecat ca pe niște copii fără de minte în chip de amenințări; dar cei pe care această judecată nu i-a îndreptat au încercat o judecată vrednică de Dumnezeu" (Înț Sol 12, 25-26). Aceia deci pe care nu îi va fi îndreptat tainica judecată a lui Dumnezeu, vor fi pedepsiți după cum merită, prin Judecata arătată.

În consecință, avem să examinăm în acest psalm tainele Fiului, adică smerita Sa Venire, pe care orbirea iudeilor a făcut-o folositoare păgânilor, și pedeapsa ce acum lovește în taină, încă nu pentru a osândi pe cei păcătoși, ci pentru a încerca pe cei întorși sau pentru a avertiza pe cei ce nu s-au întors sau pentru a pregăti condamnării, printr-o orbire spirituală, pe cei care refuză să se întoarcă.

2. „Doamne, Te voi mărturisi din toată inima mea" (v. 1). Acela nu mărturisește pe Dumnezeu din toată inima, care are îndoieli de ceva în providența Sa. Ci acela îl mărturisește, care înțelege deja tainele înțelepciunii lui Dumnezeu și valoarea recompenselor Sale nevăzute; care strigă: „Ne bucurăm în necazuri" (Rom 5, 3), care vede cum pedepsele trupești slujesc la întărirea celor întorși la Dumnezeu sau la avertizarea celor ce au nevoie de întoarcere, sau la pregătirea păcătoșilor împietriți pentru ultima lor osândire; și care, astfel, înțeleg cum toate lucrurile sunt supuse guvernării providenței divine, în timp ce nebunii cred că ele vin din întâmplare, din voia sorții și fără nici o dirijare din partea lui Dumnezeu.

„Voi povesti toate minunile Tale". A povesti toate minunile lui Dumnezeu înseamnă a le vedea împlinindu-se nu doar într-un fel care poate fi arătat în trupuri, ci și în suflete, într-un mod ascuns

fără îndoială, dar mult mai înalt și mai minunat. Căci oamenii pământești, prizonieri ai simțurilor lor, admiră mai mult învierea trupului la Lazăr³, decât învierea sufletului la Pavel persecutorul⁴. Dar cum un miracol vizibil cheamă sufletul la lumina cerească, pe când un miracol nevăzut luminează sufletul care deja a răspuns la chemarea harului, acela povestește toate minunile lui Dumnezeu, care, de la credința în lucrurile văzute, trece la înțelegerea lucrurilor nevăzute.

3. „Mă voi bucura în Tine și voi face să-mi strălucească veselia” (v. 2). Aceasta nu va mai fi în lucrurile acestei lumi că mă voi bucura, nici în desfătarea pe care o dau trupurile, nici în plăcerea cerului gurii și a limbii, nici în delicatetea mirosurilor, nici în plăcerile sunetelor trecătoare, nici în formele și culorile trupurilor, nici în deșertăciunile laudei omenești, nici în dulcele căsătoriei și în copiii făgăduiți morții, nici în inutilitatea bogăției vremelnice, nici în cercetările științei lumești, fie de acelea care străbat spațiile, fie acelea ce își pun întrebări despre trecerea timpului; ci „mă voi bucura și voi face să strălucească marea mea bucurie în Tine, Doamne”, adică în tainele Fiului prin care „lumina feței Tale este întipărită peste noi” (Ps 4, 7), căci profetul a zis: „îi vei ascunde în taina feței Tale” (Ps 30, 21). Acela deci se va bucura în Tine și va face să strălucească marea sa bucurie, care va povesti toate minunile Tale. Și acela va povesti toate minunile Tale (căci aceste cuvinte au un sens profetic), care a venit nu pentru a face voia Sa, ci voia Celui care L-a trimis⁵.

4. Deja Persoana Domnului începe să apară și să vorbească în acest psalm. Căci iată urmarea: „Voi cânta slavei

³ In 11, 44.

⁴ Fapte cap. 9.

⁵ In 6, 38.

numelui Tău, o, Dumnezeule Preaînalte, că ai făcut să se întoarcă vrăjmașul Meu înapoi” (2-3). Și când vrăjmașul Meu a fost întors înapoi? Când i-a zis: „Retrage-te, satan?” (Mt 4, 10). Atunci cel care voia să înainteze prin ispită a fost întors înapoi, neputând nici să înșele pe Cel pe care Îl ispitesc, nici să învingă cu nimic împotriva Lui.

Astfel că oamenii pământești au fost respinși înapoi; căci omul ceresc a fost făcut primul, deși nu a venit decât după ei⁶, „Primul om ieșit din pământ este pământesc; cel de-al doilea coborât din cer, este ceresc” (I Cor 15, 47). Dar acela aparținea, de asemenea, acestei prime origini, care a zis: „Cel care vine după mine era înaintea mea” (In 1, 15). Și Apostolul, uitând tot ceea ce este în spatele lui, se întinde spre lucrurile care sunt înaintea lui⁷. Vrăjmașul a fost aruncat înapoi după ce a încercat inutil să înșele pe omul cel ceresc prin ispitele sale și s-a întors spre oamenii pământești, asupra cărora îi este ușor să-și întărească stăpânirea. Nimeni nu poate deci să-l depășească și să-l întoarcă înapoi decât cu condiția de a dezbrăca chipul omului pământesc și să poarte chipul omului ceresc⁸.

Dar, pe de altă parte, dacă prin „vrăjmașul Meu” preferăm să înțelegem, în general, pe cel păcătos sau păgân, nimic nu se împotrivesc. Și, atunci, cuvintele: „Ai făcut să se întoarcă vrăjmașul meu înapoi” nu va fi luat în sens de pedeapsă, ci de binefacere; și o astfel de binefacere cu care nimic nu se poate compara. Ce e mai fericit decât să lași acolo tot orgoliul; să nu pretinzi să mergi înaintea lui Hristos ca și cum ai fi un om sănătos, căruia doctorul nu îi este de folos; și

⁶ după oamenii trupești.

⁷ Flp 3, 13.

⁸ I Cor 15, 19.

să vrei, dimpotrivă, să mergi în urma lui Hristos, care chemându-și ucenicii la desăvârșire, le-a zis: „Urmați-Mă!” (Mt 19, 21).

Totuși este mai bine să aplicăm demonului aceste cuvinte: „Ai făcut să se întoarcă dușmanul meu înapoi”. Căci demonul a fost împins înapoi și în prigonirea sa contra dreptilor; și le este mai folositor ca prigonitor decât dacă le-ar merge înainte ca ghid sau șef. Să cântăm deci Slavei Numelui Celui Preainalt Care a împins inamicul înapoi, căci mai bine să fugi de stăruințele lui, decât să urmezi comportamentul lui. Știm unde să fugim și unde să ne ascundem: în tainele Fiului, „fiindcă Domnul a devenit scăparea noastră”.

5. „Vor slăbi și vor pieri dinaintea feței Tale” (v. 3). Care sunt cei care vor slăbi și vor pieri, dacă nu cei răi și necredincioși? „Vor slăbi”, adică, reduși la neputință, „și vor pieri”, deoarece vor înceta să mai fie necredincioși; „dinaintea feței lui Dumnezeu”, adică a cunoașterii lui Dumnezeu, cum a pierit cel ce a zis: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Gal 2, 20). Dar de ce necredincioșii „vor slăbi și vor pieri dinaintea feței Tale?” „Fiindcă ai făcut să se întoarcă în folosul meu judecata și cauza mea”, adică ai făcut a mea judecata ce părea împotriva mea; și că ai făcut a mea cauza în care oamenii mă condamnaseră, în ciuda dreptății și a nevinovăției mele. Într-adevăr, această judecată și condamnare au slujit la izbăvirea noastră și Fiul le declară ale Sale, așa cum marinarii numesc *vântul lor* pe cel ce le este favorabil în navigație.

6. „Te-ai așezat pe tronul Tău, Tu, care judeci cu dreptate” (v. 4). Poate este Fiul Cel ce adresează aceste cuvinte Tatălui, El, Care a mai zis: „Nu ai avea asupra Mea nici o putere dacă nu ți-ar fi fost dată de Sus” (In 19, 11); și, în acest sens, El s-ar raporta la dreptatea Tatălui și propriile Sale taine, ca judecătorul oamenilor, a fost judecat El însuși pentru binele omenirii.

Poate este omul care zice lui Dumnezeu: „Te-ai așezat pe tronul Tău, Tu, Care judeci după dreptate”, numindu-și sufletul *tronul lui Dumnezeu*, și privindu-și trupul ca pământul care a fost numit *scaun sau rogojină a lui Dumnezeu*⁹ căci Dumnezeu era în Iisus Hristos împăcând lumea cu El¹⁰. În sfârșit, poate este sufletul Bisericii, desăvârșit deja, fără nici o zbârcitură¹¹ și vrednic de tainele Fiului, fiindcă Regele l-a băgat în camera Sa¹² Care zice logodnicei Sale: „Te-ai așezat pe tronul Tău, tu, care judeci cu dreptate”, fiindcă ai înviat din morți, că Te-ai suit la Ceruri și te-ai așezat de-a dreapta Tatălui. Oricare ar fi cea din cele trei interpretări a versetului, pe care să vrem să o adoptăm, nici una din ele nu iese din limitele credinței.

7. Aceste cuvinte ni se par mai potrivit adresate Domnului nostru, decât puse în gura Sa. Cine altcineva a certat neamurile și a distrus necredințioșii, dacă nu Cel ce s-a urcat la Cer, a trimis Duhul Sfânt pentru ca Apostolii, animați de suflul Său, să predice cu încredere cuvântul lui Dumnezeu și să certe liberi păcatele oamenilor? Ca rezultat al acestor muștrări, necredinciosul a pierit, fiindcă a fost îndreptat și a devenit credincios. „Ai șters numele lor în veac și în veacul veacului” (v. 5). Numele credincioșilor este șters, căci cei ce cred în adevăratul Dumnezeu nu mai sunt chemați *necredincioși*. Iar numele lor este șters „în veac”, anume, în timpul acestui veac trecător, „și în veacul veacului”. Ce înseamnă *veacul veacului*, dacă nu *veșnicia*, ale cărei chip și umbră ni le oferă veacul prezent, să zicem așa.

⁹ Isaia 66, 1.

¹⁰ II Cor 5, 19.

¹¹ Ef 5, 27.

¹² Cânt. C 1, 3.

Într-adevăr, schimbarea timpurilor ce se succed, marcată prin luna ce descrește și crește, rând pe rând, prin soarele ce revine în fiecare an în același loc, prin primăvara, vara, toamna și iarna, ce trec pentru a se reîntoarce, este un fel de imitare a veșniciei. Dar veacul acestui veac trecător constă în imuabila eternitate. Așa este cu un vers pe care îl avem în minte și unul pe care îl pronunțăm. Acela se înțelege, acesta este auzit de ureche și primul imprimă măsura celui de-al doilea; asemenea, primul trăiește în arta care l-a născut, în timp ce al doilea răsună în aer și trece. Asemenea, felul acestui veac trecător este determinat de veacul neschimbător numit aici *veacul veacului*. De aceea acesta subzistă în măiestria divină, adică în Înțelepciunea și Puterea lui Dumnezeu pe când veacul trecător se epuizează slujind nevoilor creaturilor.

Cu condiția totuși ca acești doi termeni să nu fie o repetiție și ca profetul, după ce a zis: „în veac”, să nu fi adăugat: „și în veacul veacului”, de teamă a nu înțelege primul cuvânt în sensul a ceea ce trece. În textele grecești citim: εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος; ceea ce mare parte din latini interpretează nu prin cuvintele: *în veac și în veacul veacului*, ci *în veșnicie și în veacul veacului*, astfel că *în veacul veacului* ar avea același sens ca *în veșnicie*. Ai șters deci pentru veșnicie numele necredincioșilor, pentru că, de acum înainte, nu vor mai fi necredincioși. Și, dacă în veacul de acum acest nume nu le mai este dat, cu atât mai puțin le va fi dat în veacul veacului.

8. „Săbiile dușmanului s-au tocit până într-un sfârșit” (v. 6). Nu trebuie să luăm cuvântul latin *inimici* la plural, ci la singular și înseamnă *dușmanul*. Și care este dușmanul ale cărui săbii s-au tocit, dacă nu demonul? Aceste săbii sunt diferite greșeli prin care, precum spada, face să piară sufletele. Pentru a birui și

tocii aceste săbii, Hristos le opune sabia, despre care este spus în psalmul al șaptelea: „De nu vă veți întoarce, sabia Sa și-o va pregăti” (Ps 7, 13). Și, poate, este chiar El sfârșitul în care se tocesc săbiile vrăjmașului, căci până la El și-au păstrat puterile lor. El lucrează acum într-un mod ascuns, dar la Judecata de Apoi va lovi deschis.

Această sabie va distruge cetățile, căci astfel este urmarea textului: „Săbiile dușmanului s-au tocit în sfârșit și Tu ai distruge cetățile” (v. 6). Sunt cetățile peste care împărătește demonul; unde sfaturi de șiretenie și de înșelătorie țin, într-un fel, loc de conducere; unde puterea are ca dependenți și slujitori pe fiecare din membrele corpului: ochii pentru curiozitate, urechile pentru cuvinte lascive și tot cuvântul rău, mâinile pentru răpire și orice altă crimă rușinoasă și celelalte membre care ajută în acest fel puterea tiranică a unei voințe perverse. Toate sentimentele pline de voluptate, toate mișcărilor dezordonate ale minții, care provoacă în om răzvrătiri zilnice, sunt ca și poporul acestei cetăți. Este deci o cetate oriunde se găsesc rege, consiliu, sfat, slujitori și popor. Într-adevăr, toate aceste rele nu ar exista în cetățile corupte dacă nu ar exista, mai întâi, în oameni, care sunt elementele și principiul cetăților.

Hristos distruge aceste cetăți, când izgonește pe stăpânul despre care se zice: „Stăpânul acestei lumi a fost dat afară” (In 12, 31); când regatele sunt pustiite prin cuvântul adevărului; când sfaturile perfide sunt potolite, sentimentele rușinoase îmblânzite, slujirea membrilor și a simțurilor redusă la captivitate, și puterea lor pusă în slujba dreptății și a faptelor bune; când, în sfârșit, după cuvântul Apostolului: „Păcatul nu mai împărătește în trupul nostru muritor” (Rom 6, 12). Atunci sufletul este curățit și omul pregătit să guste odihna și fericirea.

„Pomenirea lor”, anume a necredincioșilor, „a pierit” *cum strepitu*, „cu zgomot” sau „cu zgomotul”. În primul sens, profetul ar fi zis „cu sunet”, fiindcă se face sunet când necredința este distrusă. Nu ajungem la o mare pace, unde împărățește o adâncă tăcere, fără a fi combătut mai întâi patimile sale cu mare zgomot. În al doilea sens, „cu zgomotul”, ar însemna că aducerea aminte a necredinciosului se stinge chiar cu zgomotul în care necredința lucrează¹³.

9. „Și Domnul rămâne în veac” (v. 7). „Pentru ce neamurile s-au ridicat cu freamăt? De ce popoarele au format intrigi deșarte împotriva Domnului și a Hristosului Său?” (Ps 2, 1), de vreme ce Domnul rămâne veșnic? „El a pregătit tronul Său de judecată și va judeca toată lumea cu dreptate”. A pregătit acest tron în momentul în care El Însuși era judecat. Prin răbdarea Sa, El ne-a dat dreptul la cer, și Dumnezeu făcut om a fost de folos celor credincioși. Aceasta este judecata tainică a Fiului. Dar, cum trebuie să vină în plus să judece deschis și arătat viii și morții, El a pregătit tronul Său prin această tainică judecată, și va veni ziua în care va judeca deschis toată lumea cu dreptate, răsplătind fiecăruia după meritele lui și așezând mieii de-a dreapta Sa și țapii de-a stânga¹⁴.

„Va judeca popoarele cu dreptate” (v. 8). Este aceeași idee ca și precedenta: „Va judeca toată lumea cu dreptate”. Judecata Domnului nu va fi asemenea celei a oamenilor, care nu văd adâncul inimilor și care lasă să scape mai mulți vinovați decât condamnă; va fi dreaptă și echitabilă; se va întemeia pe

¹³ După ce Augustin a vorbit despre coexistența celor dreți cu cei necredincioși într-o singură cetate, așa cum am văzut în comentariul la psalmul 6, paragraful 9, în acest pasaj face o radiografie a cetății terestre, sau, mai bine zis, a diavolului.

¹⁴ Mt 25, 33.

mărturia conștiinței și chiar a gândurilor oamenilor care îi vor acuza sau îi vor apăra¹⁵.

10. „Și Domnul a devenit scăpare săracului” (v. 9)¹⁶. Cum va putea vătămă vrăjmașul, care a fost aruncat înapoi să facă toate stăruințele sale care îi vor plăcea, aceloră căroră Domnul le va fi devenit scăpare? Această scăpare le va fi asigurată dacă aleg să fie săraci în această lume, în care demonul este stăpân, neiubind nimic decât bunurile pe care le pierde cel care trăiește și se atașează de acestea care le pierdem în ceasul morții. Acesta este săracul căruia Domnul se face scăpare. „Îi va ajuta la timp potrivit în necazuri”. Dumnezeu cheamă la sărăcie, fiindcă pedepsește pe toți cei pe care îi primește în numărul fiilor Săi¹⁷, și sensul cuvintelor: „la timp potrivit” este determinat de cuvântul următor: „în necazuri”. Într-adevăr, sufletul nu se întoarce la Dumnezeu decât în măsura în care se rupe de lume și, prin urmare, în măsura în care chinurile și durerile sunt amestecate cu inutilitățile sale și cu vătămătoarele și primejdioasele sale plăceri.

11. „Să-și pună întru Tine nădejdea cei ce cunosc Numele Tău” (v. 10), când vor fi încetat să nădăjduiască în bogății și în celelalte dulceți ale lumii. Căci sufletul ce caută în ce să-și pună nădejdea, din momentul în care se smulge lumii, găsește la timp înaintea sa cunoașterea Numelui lui Dumnezeu. Însuși Numele lui Dumnezeu este răspândit în toate părțile; dar să cunoști un nume înseamnă să cunoști pe cel care îl poartă. Un nume nu este un nume prin el însuși, ci prin ceea ce el semnifică.

¹⁵ Rom 2, 5.

¹⁶ Despre același verset a se vedea comentariul la Psalmul 82.

¹⁷ Evr 12, 6.

Or, s-a zis: „Domnul este Numele Lui” (Ier 33, 2). Iată de ce cel ce se bucură să fie slujitorul lui Dumnezeu, cunoaște acest Nume divin. „Să își pună nădejdea în Tine cei ce cunosc Numele Tău”. Acest Nume Dumnezeu l-a descoperit lui Moise: „Eu sunt Cel ce sunt”, și voi veți zice copiilor lui Israel: „Cel ce este m-a trimis la voi” (Exod 3, 14). „Să-și pună în Tine deci nădejdea cei ce cunosc Numele Tău”. Să nu și-o pună în lucrurile pe care timpul le ia, în trecerea sa rapidă, și care nu cunosc decât un viitor și un trecut. Viitorul care pare că le aparține nu a venit, că deja este trecut; îl așteptăm cu nesăț, îl pierdem cu durere. În Dumnezeu, dimpotrivă, nu există viitor care să nu fie încă; nu există trecut care deja nu mai e; nu este decât *ceea ce este*, și aceasta este *veșnicia*. Să înceteze deci aceia, să-și pună nădejdea și dragostea lor în lucrurile vremelnice și să se întoarcă spre nădejdea cea veșnică care cunosc Numele Celui ce a zis: „Eu sunt Cel ce sunt” și despre Care s-a spus: „*Cel ce este m-a trimis la voi*”. „Fiindcă Tu nu lași pe cei ce Te caută”. Ci cei ce caută pe Domnul nu mai caută lucrurile trecătoare și stricăcioase; căci „nimeni nu poate să slujească la doi domni” (Mt 6, 24).

12. „Cântați Domnului Care locuiește în Sion” (v. 11). Profetul se adresează celor pe care Domnul nu îi lasă deloc fiindcă Îl caută. *Locuiește în Sion*, ceea ce vrea să spună să căutăm cu privirea, care este simbolul Bisericii de acum, așa cum Ierusalimul este simbolul Bisericii viitoare, adică a cetății sfinților primiți să se bucure de viața îngerilor, fiindcă *Ierusalimul înseamnă vedere de pace*. Într-adevăr, căutarea prin privire precede vederea, cum Biserica actuală precede cetății fără de moarte și veșnice ce ne este promisă. Dar ea o precedă în timp nu prin vrednicie; fiindcă scopul pe care ne silim să-l ajungem este mai bun decât ceea ce noi facem pentru

a merita să îl ajungem; or, noi acționăm prin privire, pentru a ajunge la vedere. Dar, dacă Domnul nu ar locui și în Biserica de acum, cele mai înflăcărate căutări nu ar ajunge decât la greșeală.

Asemenea s-a spus acestei Biserici: „Templul lui Dumnezeu este sfânt și acest Templu sunteți voi” (I Cor 3, 17); și încă: „Hristos locuiește prin credință în inimile voastre, în omul dinlăuntru” (Ef 3, 16). Ne este deci poruncit să cântăm Domnului Care locuiește în Sion, adică să Îl lăudăm în armonie obștească pe Domnul Care locuiește în Biserică. „Vestiți minunile Sale printre neamuri”, ceea ce a fost făcut și nu va înceta să se facă.

13. „Fiindcă El Și-a adus aminte de sângele slujitorilor Săi și l-a cercetat” (v. 12). Este ca și cum la porunca: „Vestiți minunile Sale printre neamuri”, cei care sunt trimiși să predice Evanghelia ar răspunde: „Doamne, cine a crezut cuvântului nostru?” (Isaia 53, 1), „Suntem jertfiți în fiecare zi pentru Tine” (Ps 43, 22). Și profetul adaugă, îndreptățit, că creștinii ce vor muri în prigoane vor lua cu ei o răsplată pentru veșnicie, „fiindcă Și-a adus aminte de sângele slujitorilor Săi și l-a cercetat”. Dar de ce profetul a vorbit cu precădere „de sângele lor”? Ar fi acestea că un om mai puțin ascuțit la minte și de o mai mică credință ar întreba: *Cum vor vesti Evanghelia, când neamurile necredincioase îi vor prigoni?* El i-ar fi răspuns: *că și-a amintit de sângele slujitorilor Săi și l-a cercetat*, adică va veni Judecata de Apoi, unde slava celor jertfiți și pedeapsa ucigașilor vor izbucni dintr-o dată.

„Și-a amintit”; nimeni să nu vadă în această expresie o presupunere că Dumnezeu poate să uite; dar, cum Judecata nu trebuie să vină decât într-un timp îndepărtat, aceste cuvinte sunt puse aici ca printr-o acomodare cu slaba înțelegere a

oamenilor, care își imaginează aproape că Dumnezeu uită, fiindcă nu lucrează așa de repede cum ar vrea ei. Lor li se adresează cuvintele următoare: „Nu a uitat strigătul săracilor”, ca și cum, după ce a auzit cuvintele: „Și-a adus aminte”, ar zice: *Deci, a uitat*; „Nu a uitat strigătul săracilor” le răspunde profetul.

14. Dar mă întreb: *Care este strigătul celui sărac, pe care Domnul l-a uitat?* Este acela pe care îl exprimă cuvintele: „Ai milă de mine Doamne, vezi smerenia la care m-au întors vrăjmașii mei!” (v. 13). De ce nu zice: *Ai milă de noi, Doamne, vezi smerenia la care ne-au adus vrăjmașii noștri*, ca și cum mulțime de săraci ar striga? De ce zice, dimpotrivă: „Ai milă de mine, Doamne?” Oare, nu pentru că Unul Singur mijlocește pentru sfinți, Care, din bogat ce era, s-a făcut Sărac primul pentru noi¹⁸.

De fapt, El Însuși spune: „O, Tu care mă ridici din porțile morții să vestesc laudele Tale porții fiicei Sionului” (v. 14). Căci în El s-a ridicat nu doar Omul pe care l-a răscumpărat și care este Capul Bisericii, ci și pe fiecare dintre noi care suntem celelalte mădulare ale Sale; și s-a ridicat din toate poftele cele rele care sunt porți ale morții fiindcă duc la moarte. Or, dacă moartea constă în bucuria de a avea o plăcere pe care nu putem să o dorim fără păcat, cum „poftea este rădăcina tuturor relelor” (I Tim 6, 10), este chiar prin aceasta poarta morții; căci zice Apostolul: „Văduva care trăiește în desfătări este deja moartă” (I Tim 5, 6). Ajungem la aceste desfătări prin poftă ca prin porțile morții. Dimpotrivă, porțile fiicei Sionului sunt eforturile pline de râvnă pentru bine, prin care ajungem la vederea păcii în Sfânta Biserică. La aceste porți vestim cum-

¹⁸ II Cor 8, 9.

secade laudele lui Dumnezeu, pentru ca lucrurile cele sfinte să nu fie date căinilor, nici perlele aruncate înaintea porcilor¹⁹; căci primii iubesc mai mult să latre cu încăpățănare decât să caute cu râvnă, și ceilalți, fără să latre, nici să caute nu le place, decât în mocirla desfătărilor.

Dar, când laudele lui Dumnezeu sunt vestite cu o râvnă sfântă, cei care cer primesc, cine caută, zărește și poarta este deschisă celor ce bat. Sau poate porțile morții sunt în simțurile trupului și al ochilor, care au fost deschise în om după ce a gustat fructul oprit²⁰, și deasupra cărora sunt înălțați cei cărora le este spus să caute nu cele văzute, ci cele nevăzute; „fiindcă lucrurile văzute sunt trecătoare, și cele nevăzute, veșnice” (II Cor 4, 18). Cu privire la această interpretare, porțile fiicei Sionului sunt tainele și începuturile credinței, porți ce sunt deschise celor ce bat pentru a pătrunde în Tainele Fiului; și „ochiul omului nu a văzut, urechea lui nu a auzit, inima lui nu a gustat ceea ce Dumnezeu a pregătit celor care Îl iubesc pe El” (I Cor 2, 9). Aici se oprește strigătul săracilor pe care Dumnezeu nu i-a uitat.

15. Vine apoi cuvântul: „Mă voi bucura în Mântuitorul pe Care mi-L dai”, adică voi fi plin de bucurie primind mântuirea care îmi va veni de la Iisus Hristos Domnul nostru, Puterea și Înțelepciunea lui Dumnezeu²¹. Acestea sunt cuvintele Bisericii, care este îndurerată aici, jos, și se bucură deja de mântuire prin nădejde. Câtă vreme judecata Fiului rămâne tainică, ea zice întru nădejde: „Mă voi bucura de Mântuitorul pe Care mi-L dai”, căci pentru prezent ea este sub presiunea dureroasă a violenței și greșelii din partea neamurilor necredincioase.

¹⁹ Mt 7, 6.

²⁰ Gen. 3, 7.

²¹ I Cor 1, 24.

„Neamurile sunt cufundate în abisul morții pe care l-au săpat” (v. 15). Băgați de seamă în ce fel pedeapsa pregătită celor păcătoși este pregătită de propriile lor fapte și cum cei ce doreau să prigonească Biserica, au căzut în prăpastia unde doreau să o arunce. Doreau să ucidă trupurile, și sufletul lor primea moartea. „Piciorul lor a fost prins în cursa pe care au întins-o în secret”. Cursa întinsă în secret este un gând perfid. Prin piciorul sufletului înțelegem cu cuviință dragostea care, când este coruptă, se numește *poftă* sau *patimă*, și când este dreaptă, *dragoste duiosă* sau *milă*. Intr-adevăr, dragostea pune sufletul în mișcare și îl poartă unde el tinde, ca în orice loc. Or, locul sufletului nu este în spațiul ocupat de forma trupului, ci în plăcerea unde se bucură de a fi adus de dragoste. Poftea este urmată de o plăcere mortală și dragostea de o plăcere roditoare. Poftea a primit deci numele de *rădăcină*²², și rădăcina este privită ca *picior al copacului*.

Asemenea, dragostea este numită cu acest nume, în paragraful unde Domnul nostru vorbește despre semințe²³, care puse în loc pietros, se usucă sub arșița soarelui, fiindcă nu își înfig rădăcini adânci. Aceste semințe sunt simbolul celor ce primesc cu bucurie cuvântul adevărului, dar care cedează persecuțiilor cărora nu rezistăm decât prin dragoste. Și Apostolul zice: „Pentru ca, întemeiați și întăriți în dragoste, să puteți înțelege” (Ef 3, 17). Deci piciorul păcătoșilor, adică dragostea, este prins în cursa pe care o întind în secret. După ce faptele lor perfide au fost urmate de plăcere, după ce Dumnezeu i-a lăsat dorințelor imorale ale inimilor lor²⁴ însele, plăcerea îi leagă până în punctul în care nu au tăria de a-și detașa dragostea de această plăcere și de a o muta spre lucruri

²² I Tim 6, 10.

²³ Mt 13, 5.

²⁴ Rom 1, 24.

folositoare. Căci curând ei încearcă și să ispitească, să zicem așa, să își smulgă piciorul din cursa care îl ține, suferă în ei înșiși, și, învinși de această durere, nu au curajul de a se retrage din plăcerile lor vătămătoare. „Piciorul lor”, anume dragostea ce ajunge în mod înșelător la o bucurie deșartă de unde naște durerea, „piciorul lor a fost deci prins în cursa pe care chiar ei au întins-o în taină”, adică în planurile lor perfide.

16. „Se cunoaște Domnul întru judecățile Sale” (v. 16). Așa sunt judecățile lui Dumnezeu. El nu scoate nici cuțit, nici flăcări, nici forță animalică, nici orice alt instrument de chin; pacea fericirii Sale și tainele înțelepciunii Sale unde sunt primite sufletele sunt fericite. Dar cum atunci sunt pedepsiți păcătoșii și cum Dumnezeu face judecățile Sale? „Păcătosul, zice profetul, s-a prins întru faptele mâinii Sale”.

17. Aici se găsește o întrerupere arătată prin cuvintele: „Cântec de pauză”²⁵. Atât cât putem presupune, profetul exprimă astfel bucuria tainică pe care o simte prin separația care se face, nu cât privește locurile și sentimentele sufletului între cei drepti și cei păcătoși, ca și între grâu și paie în arie. El adaugă: „Să fie aruncați păcătoșii în iad” (v. 17), adică să fie dați lor înșiși, pe când Dumnezeu îi cruță, și să se lege cu propriile lor mâini în legăturile plăcerilor lor mortale. „Și toate popoarele care uită pe Dumnezeu”, căci, nedând dovadă că aveau cunoașterea lui Dumnezeu, au fost lăsați de Dumnezeu minții lor condamnabile²⁶.

18. „Căci săracul nu va fi uitat niciodată” (v. 18). Pare uitat acum, în timp ce privim păcătoșii ca fericiți de toate bogățiile veacului, și pe cei drepti ca lăsați durerii. „Dar răbdarea

²⁵ din textul grecesc după Septuaginta.

²⁶ Rom 1, 28.

săracilor nu va fi înșelată în veac”. De aceea răbdarea este necesară celor drepti în viața aceasta, pentru a suporta pe cei răi, care deja sunt separați de ei prin voință, așteptând să fie și la Judecata de Apoi.

19. „Scoală-Te, Doamne, să nu biruie omul asupra Ta!” (v. 19). Aici profetul cheamă Judecata de Apoi, dar înainte de a veni. „Neamurile să fie judecate înaintea Ta”, adică judecate prin această judecată tainică, care este hotărâtă înaintea lui Dumnezeu și nu este înțeleasă decât de un număr mic de sfinți și drepti. „Doamne, pune un legiutor peste ele” (v. 20). Cred că este vorba aici de Antihrist, despre care Apostolul a zis: „Când omul păcatului va fi arătat” (II Tes 2, 3). „Ca să știe popoarele că oameni sunt”. Ca cei ce refuză să fie izbăviți de Fiul lui Dumnezeu, să aparțină Fiului Omului și să fie ei înșiși fii ai omului, adică oameni noi; aceia să fie robii omului, adică ai omului vechi și păcătos, „fiindcă sunt oameni”.

20. Și fiindcă credem că Antihrist trebuie să ajungă la un așa înalt grad de slavă deșartă ca să îplinească tot ceea ce va vrea împotriva oamenilor și a sfinților lui Dumnezeu, așa încât câțiva oameni slabi își vor imagina, pentru aceasta, că Dumnezeu nu poartă grijă de lucrurile omenești; profetul, după ce a făcut o pauză, pare să expună cuvintele celor care suspină și se plâng că judecata este amânată: „Doamne, zice el, de ce Te-ai retras departe?” (v. 21).

Dar, imediat după această întrebare, ca și cum dintr-o dată a înțeles, sau ca și cum nu a pus-o decât pentru a da răspunsul pe care îl știa dinainte, adaugă: „Tu nu treci cu vederea la vreme de necazuri”, adică nu binevoiești să folosești uitarea și faci să se nască necazurile pentru a aprinde

inimile de dorința venirii Tale²⁷. De fapt, izvorul vieții este plăcut mai ales celor care au simțit arsurile setei. Pentru aceea profetul ne sfătuiește să fim în stare să așteptăm, prin cuvintele: „În timp ce necredinciosul se mândrește, săracul se aprinde” (v. 22).

Este uimitor, tot atât cât adevărat, de ce râvnă vederea celui păcătos aprinde nădejdea modeștilor credincioși și îi duce la virtute. Pentru acest motiv ascuns, Dumnezeu acceptă existența ereziilor. Nu aceasta este dorința ereticilor, ci aceasta este lucrarea harului pe care îi scoate din păcatele lor Providența divină. Ea cedează și conduce lumina, dar doar conduce întunericul²⁸, pentru ca, prin contrast cu întunericul, lumina să pară mai plăcută; la fel, prin comparație cu ereticii, cunoașterea adevărului devine mai prețioasă. Căci, prin această comparație, dreptii cunoscuți de Dumnezeu sunt, de asemenea, cunoscuți de oameni.

21. „S-au prins în intențiile pe care le au” (v. 22), adică intențiile lor vinovate devin lanțuri pentru ei. Dar de ce devin lanțuri? „Fiindcă, zice profetul, păcătosul se laudă cu dorințele cele păcătoase ale sufletului” (v. 23). Limbile lingușitorilor înlănțuiesc sufletele în legăturile păcatelor lor. Se complac în fapte, nu doar fără a se teme de a le vedea sancționate, ci chiar sunt laudate. „Și cel ce păcătuiește primește laude”. Astfel, păcătoșii sunt prinși în gândurile pe care le au.

22. „Cel păcătos a supărat pe Domnul” (v. 24). Nimeni nu felicită pe cel vinovat care prosperă în cale, care nu găsește un răzbunător să îi pedepsească greșelile, ci lingușitori, pentru

²⁷ De multe ori, Domnul „uită” pe om, în scop pedagogic, pentru a-L chema cu și mai mare râvnă în ziua necazului.

²⁸ Așa cum am amintit la comentariul psalmului 5, paragraful 7, răul nu are existență în sine, pentru că Dumnezeu nu este creatorul răului. El este lumină, dar are în stăpânirea Sa și întunericul, ca lipsă a luminii.

a-l lăuda. Este cea mai grozavă mânie a Domnului. E o dovadă că cel păcătos a supărat pe Domnul îndeajuns, pentru a avea de suportat toată indiferența Sa; și de a nu mai fi judecat vrednic de pedepsele prin care El îndreaptă pe cei vinovați. „Păcătosul a supărat pe Domnul; întru mulțimea mâniei Lui, Domnul nu Se va neliniști pentru el”. Dumnezeu este foarte supărat când nu se mai neliniștește pentru cel păcătos; când pare să uite greșelile lui și să nu dea nici o atenție; când îl lasă să ajungă prin înșelătorii și crime la bogății și onoruri. Aceasta va fi mai ales soarta lui Antihrist, care va părea așa de fericit, că oamenii îl vor lua chiar ca pe un dumnezeu. Dar ceea ce urmează ne arată până unde merge această mânie a lui Dumnezeu.

23. „Dumnezeu nu este înaintea ochilor lui, căile lui sunt spurcate în toată vremea” (v. 25). Cel care știe în ce constă bucuria și veselia sufletului, acela știe cât este de nefericit să fi lipsit de lumina adevărului; pentru că oamenii privesc deja ca o nenorocire groznică orbirea trupească ce ne lipsește de lumina zilei. Cât de mare este deci pedeapsa celui care, prin progresul în crime, ajunge la punctul ca Dumnezeu să nu mai fie înaintea ochilor lui, și căile lui să fie spurcate în toată vremea, adică gândurile și planurile lui să fie necurate. „Judecățile Sale lepădate de la privirea Sa”. Căci sufletul ce are conștiința greșelilor sale, și care nu se simte lovit de nici o pedeapsă, crede că Dumnezeu nu îl judecă; și, astfel, judecățile lui Dumnezeu sunt îndepărtate privirii sale, orbire care este deja cea mai gravă condamnare. „Și va birui asupra tuturor vrăjmașilor lui”. Într-adevăr, este vestit că Antihristul va domina peste toți regii și singur va împărății. Apostolul a spus la fel despre el: „Va stăpâni în Templul lui Dumnezeu și se va înălța deasupra a tot ceea ce este cinstit și numit Dumnezeu” (II Tes 2, 4).

24. Lăsat poftelor inimii sale și sortit să fie, în sfârșit, lovit de condamnare, ajunge totuși, prin șiretlicurile sale criminale, la deșarta și goala mărire și la această stăpânire; iată de ce profetul adaugă: „Și-a zis în inima sa: *Numai prin crimă voi trece din neam în neam*” (v. 26) adică: numele și renumele meu nu va ajunge din veacul de acum la veacurile ce urmează decât atât cât, prin șiretlicurile criminale, voi fi dobândit o putere așa de mare că posteritatea să nu o poată trece sub tăcere. Căci un suflet pierdut de vicii, lipsit de orice virtute și străin luminii dreptății nu se teme de a-și croi prin șiretlicuri criminale un drum care să-l ducă la un renume așa de durabil pentru a fi faimos în generațiile următoare. Cei care nu pot fi cunoscuți într-o lumină favorabilă năzuiesc ca ceilalți să vorbească despre ei, chiar de rău, pentru ca numele lor să se răspândească până departe. Astfel interpretez eu acest paragraf: Numai prin rău voi trece din neam în neam.

Mai putem să îl luăm în acest sens, că un suflet mândru și plin de greșeală și-ar imagina să nu poată trece din această generație muritoare la generația veșnică decât prin mijloace criminale. Este mărturia dată împotriva lui Simon²⁹ care a crezut că poate să dobândească cerul prin șiretlicuri vinovate și să treacă cu ajutorul magiei din generația omenească la cea divină. Ce ar fi deci uimitor în aceea că Antihrist, acest om al păcatului, care trebuie să pună vârf la toată necredința și ticăloșia tuturor profetilor falși și să împlinească minuni uimitoare și să înșele chiar pe cei aleși, dacă ar fi posibil, își zice în inima sa: „Numai prin rele voi trece din generație în generație”.

25. „Gura lui este plină de blesteme, de amărăciuni și înșelăciuni” (v. 27). Este, într-adevăr, o blasfemie îngrozitoare

²⁹ Fapte 8, 9-24; Simon Magul cere prin bani Apostolilor darul Duhului Sfânt.

să pretinzi să dobândești cerul prin mijloace atât de rele și să strângi astfel de merite pentru a lua loc în locuințele sau corturile cele veșnice. Dar gura lui este, într-adevăr, plină de blestern; căci această dorință nu va avea nici un efect și va fi doar pentru pierderea sa în gura care a îndrăznit să-și promită astfel aceste bunuri prin amărăciune și înșelăciune, adică prin violență și vicleșugurile cu ajutorul cărora atrage mulțimea de partea sa.

„Sub limba lui sunt munca și durerea”. Nimic cu mai multă trudă decât nedreptatea și necredința. Durerea urmează acestei munci, fiindcă nu este doar fără roadă, ci mortală. Munca și durerea se referă la ceea ce Antihristul va zice în inima sa: „Numai prin rău voi trece din neam în neam”. Asemenea este scris apoi „sub limba sa”, și nu pe limba sa, căci se va deda în tăcere acestor gânduri vinovate și va avea înaintea oamenilor un alt limbaj, pentru a părea în ochii lor drept și bun și fiu al lui Dumnezeu.

26. „Se așază la pândă cu cei bogați”, (v. 28). Cu care bogați de nu cu cei pe care el îi va fi coplesit de bunurile acestei lumi? Și, dacă s-a spus că stă la pândă cu ei, este fiindcă, pentru a înșela oamenii, va expune ochilor lor cu ostentație falsă fericire a acestor bogați. Cei care, în dorințele lor corupte, vor aspira să li se asemene și nu vor băga în seamă bunurile veșnice, vor cădea în plasele lor. „Ca să omoare pe cel nevinovat în locuri ascunse”. „În locuri ascunse”, adică acolo unde nu este ușor să distingi ceea ce trebuie să dorești și ce trebuie să eviți. A ucide un nevinovat înseamnă a face din nevinovat un vinovat.

27. „Ochii lui sunt ațintiți asupra celui sărac” (v. 28). Într-adevăr, el va prigoni mai ales pe cei drepti, despre care s-a spus: „Feriți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția Cerurilor” (Mt 5, 3). „Va pune capcane secrete, ca și leul în

vizuina sa³⁰. Profetul numește leu în vizuina sa pe cel care lucrează cu violență și prin șiretenie.

Prima persecuție tocmită împotriva Bisericii a fost violentă fiindcă se căzneau, prin exilări, torturi și masacre să-i constrângă pe creștini să jertfească idolilor. A doua persecuție folosește înșelăciunea; este ceea ce acum urzesc ereticii, oricare ar fi ei, și falșii frați. Rămâne a treia care va fi stârnită de Antihrist și care va fi cea mai periculoasă dintre toate, fiindcă va pune în lucru, dintr-o dată, violența și înșelăciunea. Va folosi violența asupra și înșelăciunea făcând miracole. La violență se referă cuvântul „leu”, și la înșelăciune „în vizuina sa”. Și aceleași preziceri sunt repetate doar într-o ordine diferită: „Va pune capcane, zice profetul, pentru a răpi pe cel sărac”, cuvinte care profetesc înșelăciunea „să ridice pe cel sărac atrăgându-l la el”, cuvinte care vestesc violența. Căci cuvintele „atrăgându-l la el” arată suferințele pe care le va aplica să le suporte celor care vor fi înhâțați, aducându-i la el.

28. Cele două fraze care urmează au încă același înțeles: „Îi va umili în cursa lui”; iată șiretenia: „va clătina și va cădea pe când va stăpâni asupra celor săraci” (v. 10), iată violența. Cursa reprezintă capcanele; stăpânirea arată în mod clar teroarea. Profetul zice îndreptățit: „Îl va umili în capcana sa”. De fapt, când Antihrist va fi început să facă minunile sale, cu cât vor părea mai minunate oamenilor, cu atât mai mult sfinții ce vor trăi în vremea aceea vor fi disprețuiți și priviți ca de nimic; căci el va părea să depășească prin minunile sale pe cei care îi vor rezista pentru dragostea de dreptate și nevinovăție. Dar „va clătina și va face să cadă când va stăpâni pe cei săraci”, adică pe când va face să sufere mii de chinuri pe slujitorii lui Dumnezeu care îi vor rezista.

³⁰ al doilea comentariu la Psalmul 29.

29. Dar de ce îl vom vedea clătinându-se și căzând? „Pentru că a zis în inima lui: Dumnezeu a uitat, a întors ochii Săi ca să nu vadă nimic până în sfârșit” (v. 31). Iată cea mai tristă prăbușire și cea mai jalnică cădere! Astfel, sufletul omenească crede că prosperă în nedreptate și că scapă de orice pedeapsă, în timp ce este lovit de orbire și menit celei mai mari răzbunări care îl va aștepta la ceasul său. Aceasta exprimă profetul acum: „Scoală-te, Doamne Dumnezeule, striga el, și ridică mâna Ta!” (v. 32), anume: arată puterea Ta. Mai înainte spusese: „Scoală-Te, Doamne, pentru ca omul să nu biruie asupra Ta, toate neamurile să fie judecate înaintea Ta”, adică în taina unde Dumnezeu singur poate vedea. Este ceea ce se face în momentul în care cei necredincioși au ajuns, după judecata oamenilor, la culmea fericirii. Un legislator le-a fost dăruit așa cum l-au meritat, despre care este spus: „Doamne, pune peste ei un judecător, pentru ca popoarele să știe că nu sunt decât oameni”. Dar acum, după această pedeapsă tainică, și răzbunare ascunsă, profetul strigă: „Scoală-Te, Doamne Dumnezeule, și ridică mâna Ta!”, nu în secret, ci în toată strălucirea slavei Tale. „Nu uita pe sărac până în sfârșit”, după cum gândesc necredincioșii care zic: „Dumnezeu a uitat, a întors ochii Săi, pentru ca să nu vadă nimic până în sfârșit”.

Aceia pretind că Dumnezeu nu vede nimic până în sfârșit care susțin că Dumnezeu nu se ocupă de lucruri omenești și pământești. Pământul, este de fapt, ca și sfârșitul lucrurilor, fiindcă este ultimul element pe care oamenii suferă dureri minunate rânduite de Dumnezeu; dar nu pot să discearnă rânduiala ce aparține în principal tainelor Fiului. Biserica ce suferă în vremurile acestea, ca și corabia în mijlocul valurilor și a furtunilor, provoacă pe Domnul, ca și cum ar fi adormit, pentru a porunci vânturilor și liniștea să restabilească. Îi zice

deci Lui: „Scoală-Te, Doamne Dumnezeu, și ridică mâna Ta, nu uita pe săracii Tăi până în sfârșit!”

30. De aceea, la gândul acestei Judecări obștești a lui Dumnezeu, cei dreپți strigă plini de bucurie: „Pentru ce a mâniat cel necredincios pe Dumnezeu?” (v. 33). Deoarece și-a găsit fericirea în răul pe care l-a făcut! Fiindcă și-a zis în inima sa: „Dumnezeu nu va cerceta greșelile mele”. Vin apoi cuvintele: „Vezi, că Tu privești osteneala și mânia, pentru a le lua în mâinile Tale” (v. 34). Acest paragraf cere să fie spus ironic, căci astfel devine neclar. Iată deci ce își zic necredincioșii în inima lor: „Dumnezeu nu va cerceta greșelile mele”, ca și cum Dumnezeu ar privi truda și mânia, cărorora s-ar deda pentru a le face să cadă în mâinile Sale, anume ca și cum Dumnezeu temându-Se să sufere și să se enerveze, i-ar cruța de teamă ca pedeapsa lor să nu Îl coste prea mult, sau ca frământările mâniei să nu îi tulbure odihna. Astfel se întâmplă adesea oamenilor să renunțe la răzbunare pentru a evita încurcătura sau ura.

31. „Cel sărac se lasă în grija Ta” (Ib). De fapt, el s-a făcut sărac, adică a făcut să dispară bunurile vremelnice ale acestei lumi, pentru ca Tu singur să-i fii nădejdea. „Voi veni în ajutorul orfanului”, adică acelui pentru care nu mai există lumea care îi era tată și care îl născuse după trup, încât să poată zice: „Lumea este răstignită pentru mine, cum sunt și eu răstignit pentru lume” (Gal 6, 14). Dumnezeu devine un Tată pentru astfel de orfani, și Domnul învață pe ucenicii Săi să devină astfel, când le zice: „Nu dați nimănui pe pământ numele *Tată*” (Mt 25, 9). El Însuși le-a dat primul exemplu, întrebând: „Cine este mama Mea? Și care sunt frații Mei?” (Mt 12, 48).

De aici, câțivaeretici foarte periculoși (manihei) vor să conchidă că n-a avut deloc mamă, și nu văd că urmarea acestor cuvinte, dacă ar fi atenți, ar fi că ucenicii lor nu ar fi avut părinți.

Căci cel ce a zis: „Cine este mama Mea?”, a zis și ucenicilor Săi, învățându-i: „Nu dați nimănui pe pământ numele de *Tată*”

32. „Zdrobește brațul celui păcătos și a celui rău” (v. 35); aici este vorba despre cel de care profetul zicea mai sus: „Va stăpâni peste toți vrăjmași săi” (Ib 35). Prin *brațul său* el înțelege *puterea sa*, căreia îi este opusă *puterea lui Hristos*, despre Care este spus: „Scoală-Te, Doamne Dumnezeu, ridică mâna Ta” (v. 32). „Domnul va cerceta păcatul său și cel vinovat nu se va mai găsi” (v. 35). Și acela, din cauza păcatului său, adică cel care va fi judecat de greșelile sale, și că pe motivul greșelilor sale va pieri. Asemenea, ce este uimitor ca profetul să adauge apoi: „Domnul va împărăți în veac și în veacul veacului. Neamuri, veți dispărea din pământul Său?” Prin *neamuri* el înțelege pe păcătoși și pe cei necredincioși.

33. „Dumnezeu a auzit dorința săracilor” (v. 37), dorința care îi mistuia, în timp ce, în mijlocul neliniștilor și tulburărilor acestei lumi, ei năzuiau la ziua Domnului. „Urechea Ta auzit răvna inimii lor” (Ib). Este pregătirea inimii pe care o cântă profetul într-un alt psalm: „Gata este inima mea, Doamne, gata este inima mea” (Ps 56, 8) și despre care Apostolul a zis: „Dacă nădăjduim ceea ce nu vedem încă, așteptăm prin răbdare” (Rom 8, 25). Prin urechea lui Dumnezeu este drept să înțelegem nu un mădular trupesc, ci puterea prin care El ne aude. Este la fel cu toate mădularele lui Dumnezeu numite în psalmi: pentru noi acestea sunt mădulare văzute și trupești, pentru Dumnezeu sunt puterile prin care lucrează. Să înțelegem această idee, pentru a nu o repeta deseori. Căci noi nu putem să gândim că Dumnezeu aude prin mijlocirea unui organ trupesc, nu sunetele vocii, ci pregătirea unei inimi.

„Va face dreptate orfanului și celui smerit” (v. 38), adică celui ce nu este nici potrivit acestui veac, nici orgolios. Alceva este să judeci pe orfan, alceva să-i faci dreptate. Să judeci

pe orfan înseamnă să îl osândești; să-i faci dreptate celui orfan înseamnă a pronunța o judecată în favoarea sa. „Pentru ca omul să nu încerce, pe viitor, să se înalțe pe pământ” (1b.) Este vorba aici de cei care sunt numiți *oameni* și despre care profetul a zis: „Doamne, pune peste ei un legiuitor, pentru ca neamurile să știe că oameni sunt” (v. 21). Dar judecătorul care va fi așezat peste ei nu va fi decât un om, și despre el s-a spus: „Pentru ca omul să nu încerce pe viitor să se înalțe pe pământ”. „Pe viitor”, adică atunci când Fiul Omului va fi venit să aducă și să facă dreptate orfanului, care s-a dezbrăcat de omul cel vechi și se arată ca și Tatăl Său.

35. După tainele Fiului, despre care s-a vorbit mult în acest psalm, vor veni faptele publice, despre care s-au spus iarăși câteva cuvinte de la sfârșitul aceluiași psalm. Dar întregul psalm are pus ca titlu ceea ce face principalul său obiect. Chiar ziua venirii Domnului pare a fi socotită printre Tainele Fiului, deși prezența Domnului trebuie să fie arătată. S-a spus despre această zi că nimeni nu o cunoaște, nici îngerii, nici Puterile, nici Fiul Omului³¹. Oare ce este mai tainic decât ceea ce zicem că este ascuns chiar judecătorului, nu în ce privește cunoștința faptului, ci puterea de a o descoperi?

Dar prin tainele Fiului, dacă cineva vrea să înțeleagă, nu tainele Fiului lui Dumnezeu, ci cele ale fiului lui David, căruia toată Psaltirea îi este atribuită (căci toți psalmii sunt numiți Psalmi ai lui David), să asculte cuvintele adresate Domnului: „Miluiește-mă, Fiul lui David!” (Mt 20, 30). Astfel încât va înțelege că este încă vorba de același Domn Iisus Hristos, ale Cărui taine sunt vestite în titlul psalmului. Și Îngerul a zis despre El: „Dumnezeu îi va da tronul lui David, tatăl Său” (Lc 1, 3).

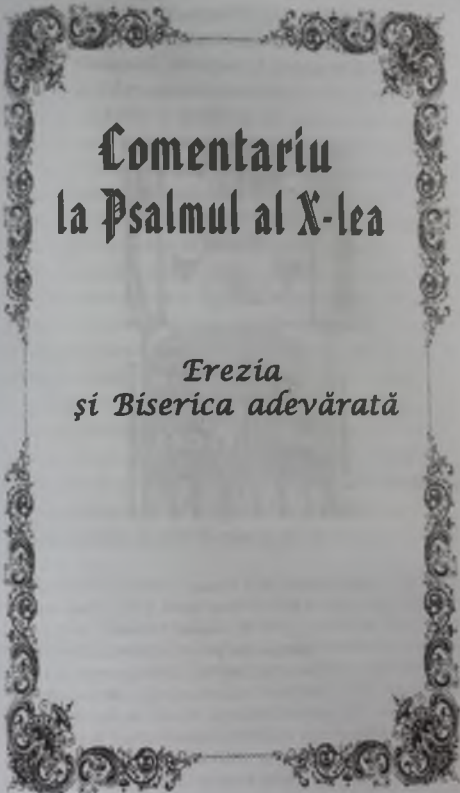
³¹ Mt 24, 36.

Și această interpretare nu este contrazisă de pasajul în care Domnul nostru pune iudeilor întrebarea: „Dacă Hristos este fiul lui David, cum David Îl numește în duh *Domnul* sau prin cuvintele: „Domnul a zis Domnului meu: *Șezi de-a dreapta mea până voi face pe vrăjmașii tăi drept așternut picioarelor?*” (Mt 22, 44; Ps 109, 1). Căci această întrebare este adresată oamenilor puțin învățați, care, deși nădăjduiau în venirea lui Hristos, nu Îl așteptau totuși ca pe un om și nu ca fiind Puterea și Înțelepciunea lui Dumnezeu. El învață, prin aceasta, credința cea mai adevărată și curată, pe de o parte că este Domnul rege al lui David în sensul că, este Cuvântul cel veșnic³², Dumnezeu cu Dumnezeu prin care toate lucrurile au fost făcute, și, pe de altă parte, că este fiul lui David, în sensul că S-a născut, după trup din neamul lui David³³. Într-adevăr, nu zice: *Hristos nu este fiul lui David*, ci zice: „dacă deja Îl priviți ca fiu al său, învățați și cum este Domnul său, nu vă mulțumiți să priviți pe Hristos ca Fiu al Omului, fiindcă este fiul lui David”, ignorând că El este Fiul lui Dumnezeu, căci este astfel Domnul lui David.

---

³² In. 1, 1

³³ Rom. 1, 3

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text on the page.

Comentariu la Psalmul al X-lea

*Erezia
și Biserica adevărată*

1. Acest titlu nu are nevoie să fie lămurit din nou. Am zis deja suficient ce înseamnă cuvintele: „Pentru sfârșit”. Vedeți chiar textul psalmului. Mi se pare că îl putem opune ereticilor¹ care, amintind și exagerând greșelile mai multora care sunt în Biserică (ca și cum în rândul lor toți sau cel puțin cea mai mare parte ar fi dreți), se silesc să ne abată și să ne smulgă din sânul Bisericii, singura noastră adevărată mamă. Pentru aceea și afirmă că Hristos este cu ei și ne invită, printr-un fel de râvnă pioasă, să trecem cu ei și să ne apropiem astfel de Hristos, pe Care, zic ei în mod mincinos, Îl posedă.

Or, este cunoscut că, în profeții, printre numeroasele nume simbolice date lui Hristos, figurează cel de „Munte”. De aceea, trebuie să răspundem acestoreretici prin cuvintele: „Îmi pun nădejdea în Domul; cum ziceți voi sufletului meu: treci peste munți ca o pasăre?” (v. 1). Nu cunosc decât un Munte în Care mi-am pus nădejdea; cum îmi ziceți să trec la voi, ca și cum ar fi mai mulți Hristoși? Sau, dacă vă luați din orgoliu nume de *munte*, fără îndoială eu trebuie să fiu pasărea cu aripi armate de puterile și poruncile lui Dumnezeu, dar aceste puteri și precepte îmi interzic să zbor spre munții voștri și să îmi pun nădejdea în oameni mândri. Am un locaș unde să mă

---

¹ Este vorba de donatiști. Această sectă creștină apare în Africa la începutul anilor 300 și atinge apogeul chiar în timpul episcopatului lui Augustin, dispărând definitiv în secolul al VII-lea. Iată câteva trăsături: între Biserică și lume există o opoziție insurmontabilă, orice contact cu puterea politică distruge și pătează Biserica; apoi Biserica nu poate accepta în sânul ei slujitori îndoielnici moral, nevrednici, deoarece validitatea Tainelor depinde de statutul moral al săvârșitorului. Pentru că Tainele Bisericii Universale erau săvârșite de slujitori imorali, deci nerecunoscute ca valide, toți credincioșii acestei Biserici trebuiau rebotezați pentru a se putea mântui.

odihnesc, pentru că nădejdea mea este în Domnul. Pasărea de fapt, își găsește lăcaș² și Dumnezeu S-a făcut scăpare săracului³. Să spunem, deci, cu toată încrederea, de teamă să pierdem pe Hristos căutând la eretici: „Îmi pun nădejdea în Domnul, cum ziceți voi sufletului meu: treci peste munți ca o pasăre?”

2. „Căci iată că păcătoșii și-au întins arcul și au pregătit săgețile în tolă, pentru a le arunca, în nopțile lipsite de lumina lunii, asupra oamenilor drepti la inimă” (v. 2). Acestea sunt groaznicele amenințări pe care ni le fac acești oameni vorbind de păcătoși, pentru ca noi să trecem în rândul lor, ca și cum ei ar fi adevărații drepti. „Iată, zic ei, că păcătoșii și-au întins arcul”, Scripturile, fără îndoială, pe care le interpretează într-un mod trupesc și de unde scot sentințe pline de otravă pentru a le arunca asupra noastră. „Și-au pregătit săgețile în tolă”, sunt cuvintele pe care le-au pregătit în taina inimii lor și pe care vor să le lanseze cu ajutorul autorității Scripturilor. „Pentru a le arunca în nopțile lipsite de lumina lunii asupra celor drepti la inimă”. Adică nădăjduiesc că lumina Bisericii se va întuneca din pricina mulțimii oamenilor ignoranți și trupești, iar ei nu vor putea să fie recunoscuți ca vinovați de greșeală, și că, atunci vor corupe obiceiurile bune prin cuvintele lor vătămătoare⁴. Dar tuturor acestor amenințări ajunge să răspundem: „Îmi pun nădejdea în Domnul”.

3. Îmi amintesc că am promis⁵ să arăt, vorbind de acest psalm, că luna era privită, pe bună dreptate, ca imagine a Bisericii. Există asupra lunii doua păreri posibile; dar care este

² Ps 83, 3.

³ Ps 9, 10.

⁴ II Cor 15, 33

⁵ în comentariul la Ps 8, 9.

cea bună e foarte dificil, dacă nu cu totul imposibil de știut. De fapt, când căutăm origine luminii lunii, unii răspund că ea are propria sa lumină, dar că globul ei este pe jumătate luminos și pe jumătate întunecat; însă, în timp ce ea se mișcă în cercul ei, întoarce puțin câte puțin spre pământ partea ei luminoasă, în felul de a fi văzută de noi, și, prin urmare, ne apare mai întâi sub forma de corn.

Dacă, într-adevăr, luați o minge pe jumătate albă și pe jumătate neagră, când aveți înaintea ochilor partea neagră, nu observați nimic din partea albă. Dacă începeți să întoarceți partea albă înspre ochii voștri, și să faceți aceasta lent, o veți vedea, mai întâi, în formă de corn, apoi, se va mări puțin câte puțin, până ce jumătatea albă va fi înaintea ochilor voștri și jumătatea neagră va fi dispărut în întregime. Continuați aceeași mișcare și, curând, partea neagră reapare, și cea albă se micșorează; din nou nu rămâne mai mult ca un corn și, în sfârșit, dispare în întregime, și ochiul nu mai zărește decât partea întunecată. Astfel, zicem, este luna a cărei lumină se va mări până în a cincisprezecea zi și diminuea până la a treizecea, redusă mai întâi la un corn și, în sfârșit, dispărând cu totul.

După această părere, luna reprezintă în mod simbolic Biserica, fiindcă Biserica este în întregime luminoasă din punct de vedere spiritual și întunecată în ceea ce este trupesc. Câteodată partea spirituală strălucește ochilor oamenilor prin fapte bune, și câteodată este ascunsă în adâncul conștiinței și nu este cunoscută decât de Dumnezeu, deoarece doar trupul apare oamenilor. Este ceea ce se întâmplă când ne rugăm din inimă și părem că nu facem nimic, fiindcă harul ne îndeamnă să ne înălțăm inimile spre Dumnezeu, neglijând pământul.

O a doua părere este că luna nu are propria sa lumină și primește lumina de la soare. Când se apropie de el, ne prezintă

o parte din ea care nu mai este luminoasă, astfel încât nu vedem în ea nici o lumină. Când începe, dimpotrivă, să se îndepărteze de soare, arată pământului partea sa strălucitoare și, mai întâi are, prin urmare, forma unui corn, până ce, în a cincisprezecea zi este cu totul în partea opusă soarelui. (Căci atunci ea răsare la asfințitul soarelui, astfel încât, după cum s-a observat, soarele asfințind, dacă ne întoarcem spre est, în clipa când soarele a dispărut, se observă luna răsărind.) Dar, apoi, când luna, urmându-și cursul, începe să se apropie de soare, își întoarce puțin câte puțin spre noi partea sa întunecoasă, până ce își reia forma de corn și încetează în întregime să apară, ceea ce se întâmplă când partea ei strălucitoare este îndreptată în sus, spre cer, și partea pe care razele soarelui nu pot cădea este întoarsă spre pământ.

Urmând cea de-a doua părere, luna rămâne încă simbolul Bisericii, fiindcă aceasta nu are propria lumină și este luminată de Fiul Unic al lui Dumnezeu, Care, în multe locuri ale Sfintei Scripturi, a primit în mod simbolic numele de Soare. Și anumiți eretici, neștiind sau neputând să înțeleagă acest sens mistic⁶, se silesc să atragă gândirea celor simpli doar asupra acestui soare material și vizibil ce este lumina comună a trupurilor omenești și a muștelor. Reușesc, într-adevăr, să seducă pe câte unii care nu pot vedea în suflet lumina adevărului și nu vor

---

⁶ Este vorba despre manihei, pe care Fericitul Augustin, în *Despre Geneza contra maniheilor*, cartea I, cap. 3 și cartea a II-a, cap. 25, îi prezintă ca adorând soarele, și în *Despre obiceiurile maniheilor*, cap. 8, 4, 13 ca plecând genunchii înaintea lui. Apoi, în *Despre erezii*, spune cum aceștia îi adresează rugăciuni întorcându-se cu fața spre el. Din adept al acestei secte, Augustin devine cel mai redutabil combatant al ei. Întemeiată de *profetul* Mani, în jurul anului 275, aceasta are doctrină principală dualismul: existența a două principii diametral opuse, permanent în luptă.

să se mulțumească cu simpla credință ortodoxă⁷; și totuși, această credință este singura mântuire a celor mici, este singurul lapte ce întărește și permite să primim apoi o hrană mai tare.

Oricare ar fi aceea din cele două păreri unde se găsește adevărul, luna este, evident, simbolul potrivit al Bisericii. Dacă acum nu are sau voința sau răgazul sau capacitatea de a-și pregăti mintea asupra acestor întrebări obscure, mai mult stânjenitoare decât folositoare, ajunge să privești luna cu același ochi ca poporul obișnuit, fără a căuta să pătrunzi cauzele misterioase ale diferitelor sale faze, și să recunoști, ca toată lumea, că are creșterea, deplinătatea și descreșterea sa. Și ajunge ca ea să nu-și piardă lumina decât pentru a și-o relua, pentru ca, chiar mulțimea neștiutoare să recunoască imaginea Bisericii, în care credem în învierea morților⁸.

4. Trebuie acum să căutăm ceea ce înseamnă în acest psalm cuvintele: „Noaptea lipsite de lumina lunii”, timp în care cei păcătoși se pregătesc să arunce săgețile lor asupra oamenilor cu inima dreaptă.

Lumina lunii poate, într-adevăr, să lipsească în mai multe feluri: când acest astru este la sfârșitul ciclului său lunar, când lumina sa este oprită de un nor, sau când este eclipsă în clipă de lună plină. Or, putem spune, mai întâi, despre persecutorii martirilor că au vrut să-și arunce săgețile asupra celor drepti în timp ce luna nu-și răspândea deloc lumina. Și, într-adevăr, Biserica fiind atunci în primele sale zile nu răspândea încă o lumină mare pe pământ și nu risipise întunecimile superstițiilor păgâne. Apoi luna, adică Biserica, atunci nu putea fi văzută în

⁷ A se vedea distincția de termeni pe care am făcut-o în comentariul la Psalmul al cincilea, paragraful 3

⁸ Frumoasă comparație: ca și luna, omul are o creștere, o desăvârșire și apoi o înviere în Hristos, toate acestea împlinindu-se în Biserică.

strălucirea sa, din cauza norilor ce acopereau pământul și care erau, să zicem așa, formați din blestemele și calomniile celor care defăimau numele creștinesc. În sfârșit, moartea mucenicilor și torențele de sânge răspândite făceau că luna, întunecată ca în momentul unei eclipse, nu mai arăta decât o față sângerândă, ceea ce abătea pe cei slabi să mărturisească numele creștinesc; și, în mijlocul acestei terori, păcătoșii aruncau cuvintele lor viclene și pângăririle pentru a perverti chiar și pe cei drepti.

Putem să spunem același lucru despre păcătoșii pe care îi cuprinde Biserica și care, prinzând prilejul unui timp lipsit de lumina lunii, au comis mulțime de greșeli⁹ pe care ereticii ni le reproșează acum ca să ne acopere de necinste, deși îi acuzăm pe partizanii lor de a le fi fost autori. Dar, oricum s-ar fi petrecut lucrurile în acest timp în întunecime, acum că numele de *ortodox* este răspândit și vestit în toată lumea, pentru ce m-aș tulbura pentru lucrurile care îmi sunt necunoscute?

„Nădăjduiesc deci în Domnul” și nu ascult pe cei ce zic sufletului meu: „Treci peste munți ca o pasăre. Căci, iată, păcătoșii au întins arcul lor pentru a străpunge cu săgețile, în timpul nopții lipsite de lumina lunii, pe cei drepti” (v. 1-2). Sau dacă păcătoșii pretind că luna se întunecă fiindcă ei ar vrea să arunce bănuiele asupra adevăratei Biserici ortodoxe și să o acuze de păcatele atâtor oameni trupești pe care ea îi cuprinde, ce contează pentru cel care zice, într-adevăr: „Îmi pun nădejdea în Domnul”. Prin aceste cuvinte, el arată că este grâul

---

⁹ Se face aluzie aici la trădările comise în timpul nenorocirilor persecuției, și reproșate în mod calomnios credincioșilor Bisericii adevărate, de către donatiști; în timp ce s-a demonstrat de arhivele orașului că foștii donatiști au dat persecutorilor Sfintele Scripturi și sfintele vase, așa cum scrie Augustin în scrisorile 76, 2 și 105, 2.

Domnului și, până la vremea când vântul îl va separa de paie, îi suportă cu răbdare.

5. „Îmi pun deci nădejdea în Domnul” (v. 1). Să se teamă cei care își pun nădejdea în om și care nu pot tăgădui că aparțin partidei celui pe al cărui păr alb se jură¹⁰. Când, de altfel, îi întrebăm în conversație cărei comunități aparțin, nu pot fi recunoscuiți pentru ceea ce sunt dacă nu zic că sunt din partida acestui om. Ziceți, ce fac ei, când amintim nenumăratele păcate și crime zilnice ale celor de care este plină această societate. Pot răspunde ei: „Îmi pun nădejdea în Domnul; cum ziceți voi sufletului meu: treci peste munte ca o pasăre?” (v. 1). Căci nu își pun nădejdea în Domnul cei ce susțin că tainele nu sunt sfinte, decât atâta vreme cât sunt administrate de oameni sfinți¹¹.

De asemenea, când îi întrebăm care sunt sfinții, se rușinează să răspundă: *Noi suntem*. Or, dacă ei nu se rușinează să zică, aceia care îi aud roșesc pentru ei. Ei obligă pe cei care primesc tainele să își pună nădejdea lor într-un om căruia nu îi pot vedea inima. Și totuși: „Blestemat cel ce își pune nădejdea sa în om” (Ier 17, 1). Căci ce înseamnă a zice: *Ceea ce eu dau este sfânt* dacă nu: *Puneți în mine nădejdea voastră?* Dar ce este dacă nu ești sfânt? Arată-mi inima! Dacă nu poți, cum voi vedea eu că ești sfânt? Ziceți cu Scriptura: „Îi veți cunoaște prin faptele lor” (Mt 7, 16).

Văd, într-adevăr, lucruri minunate. Văd în toate zilele violențele Circoncellionilor¹²; le văd în purtarea episcopilor lor și a preoților, fugind ici și colo și dând numele lui Israel

¹⁰ Donatiștii se jurau pe părul alb al lui Donat

¹¹ poziție donatistă amintită mai sus

¹² Bandeile lor se dădeau la cruzimi de tot felul: băteau cu ciomegele, vărsau apă de var și oțet în ochii credincioșilor Bisericii Universale; însuși Augustin a fost batjocorit și amenințat cu moartea

groaznicelor bastoane cu care sunt înarmați¹³; toate aceste lucruri oamenii timpului nostru le văd și le suferă în fiecare zi. În ceea ce privește timpul lui Macarie¹⁴, pe care ereticii ni-l reproșează, cel mai mare număr nu l-a văzut și nimeni acum nu îl vede; și tot ortodoxul care ar fi fost martor a putut spune, dacă dorea să fie slujitorul lui Dumnezeu: „Îmi pun nădejdea în Domnul”. Acela zice la fel astăzi la vederea lucrurilor pe care le deplânge în Biserică, acela care se simte încă dus în mijlocul apelor în aceste plase pline de pești buni și pești răi¹⁵, până ce ajungem la țarmul mării, locul de separare între cei buni și cei răi.

Care ar fi, dimpotrivă, răspunsul lor, dacă unul din cei pe care ei îl botează le-ar adresa cuvintele: *Pentru ce mă silești la incertitudine, nesiguranță și îngâmfare? Căci dacă meritul aparține celui care dă și celui care primește, lui Dumnezeu care dă și conștiinței mele care primește, cel puțin eu cunosc și bunătatea lui Dumnezeu și sinceritatea conștiinței mele. Pentru ce să interveniți voi aici, voi, asupra cărora nu pot avea nici o siguranță? Lăsați-mă să zic: „Îmi pun nădejdea în Domnul”. Căci dacă o pun în voi cum să fiu sigur că voi nu ați păcătuit chiar în această noapte?*

Dar, în sfârșit, dacă vreți să cred cuvântului vostru, îmi este posibil să merg dincolo? Cum deci să mă încred în cei cu care voi ați vorbit ieri, cu care vorbiți astăzi sau o veți face mâine, și să fiu sigur că ei nu au făcut rău în timpul acestor trei

¹³ Bastoanele lor purtau numele de *Israel*

¹⁴ Macarie, în timpul căruia donatiștii se plângeau de a fi fost crunt persecutați de credincioșii Bisericii Universale, a fost, în jurul anului 348, trimis de Constant spre a alina suferința celor săraci și a întoarce pe schismatici la credința adevărată. Despre acestea a se vedea scri-soarea 44 a lui Augustin.

¹⁵ Mt 13, 47.

zile? Și, dacă ceea ce ignorăm nu pătează nici pe voi nici pe mine, de ce rebotezați pe cei care nu au cunoscut nici timpurile trădării, nici pe cele ale lui Macarie pe care voi ni le reproșați? Pentru ce aveți îndrăzneală de a reboteza creștini veniți din Mesopotamia care niciodată nu au auzit vorbindu-se despre Cecilianus¹⁶ și Donat¹⁷, și cum îndrăzniți să negați că ei sunt creștini? Dar, dacă sunt pătați de păcate de care sunt străini și pe care nu le cunosc chiar, voi sunteți cu siguranță încărcăți de toate greșelile ce se fac în fiecare zi în partida voastră, chiar fără știrea voastră; și veți obiecta degeaba împotriva ortodocșilor constituirile Împăraților, de vreme ce, în ceea ce vă privește, voi, simpli indivizi, pedepsiți cu atâta violență cu ajutorul bâtelor și flăcărilor. Iată până unde au căzut cei care, văzând păcătoși în Biserica Ortodoxă, nu au putut spune: „Îmi pun nădejdea în Domnul” și și-au pus nădejdea lor în om. Și acest cuvânt l-ar spune cu siguranță, dacă nu ar fi ceea ce sunt și dacă n-ar fi ei înșiși așa cum presupun cei de care ei s-au prefăcut că se despart în mândria lor profanatoare.

6. Să zică deci sufletul ortodox: „Îmi pun nădejdea în Domnul; cum ziceți voi sufletului meu: Treci peste munți ca o pasăre? Căci iată, păcătoșii și-au întins arcul și au pregătit săgețile în tolbă, pentru a le arunca, în timpul nopților lipsite de lumina lunii, împotriva oamenilor dreți”. Incetând apoi să răspundă celor care îi vorbeau așa, sufletul să adreseze

¹⁶ În anul 311, imediat după moartea episcopului Mensurius, pe scaunul episcopal din Cartagina este ales pe furiș un colaborator al puterii politice, arhidiaconul Cecilianus. Date fiind antecedentele acestuia, episcopul Secundus de Tigisis îl depune din scaun, numindu-l în locul său pe Maiorinus.

¹⁷ Cel care dă numele mișcării, Donat, va fi succesorul lui Maiorinus la scaunul Cartaginei.

cuvântul Domnului și să-l zică: „Căci ei au distrus lucrurile Tale cele mai desăvârșite” (Ps. 10, 4). Și el să zică nu doar împotriva donatiștilor, ci împotriva tuturor ereticilor. Căci toți, tot atât cât este în ei, au distrus lauda desăvârșită pe care Dumnezeu a pus-o în gura copiilor și a celor care sug¹⁸; și aceasta, agitând pe cei mici prin întrebări deșarte și minuțioase și oprindu-i să se hrănească cu laptele credinței. Este ca și cum am întreba sufletul acesta: Pentru ce acești oameni vă zic „Treceți peste munți ca o pasăre?” Pentru ce cei care au întins arcul spre a arunca săgeți în lipsa luminii lunii împotriva oamenilor drepti vă înspăimântă, amenințându-vă de păcătoși? Și sufletul răspunde: Dacă mă sperie, „aceasta pentru că au distrus cele mai desăvârșite lucruri ale Tale”, Dumnezeul meu! Dar în care loc de nu în adunările lor unde fac să piară prin otrăvurile lor, în loc să-i hrănească cu lapte, pe copiii care nu cunosc încă lumina interioară?

„Dar cel drept ce a făcut?” Dacă Macarie, dacă Cecilianus v-au ofensat, ce v-a făcut Hristos care a zis: „Vă dau pacea Mea, pacea Mea o las vouă” (In 14, 27), pace pe care voi ați încălcat-o prin discuțiile voastre criminale? Ce v-a făcut Hristos care a îndurat cu atâta răbdare pe cel ce îl trăda, căruia i-a dat, ca și celorlalți Apostoli, Euharistia făcută pentru prima dată de propriile Sale mâini și recomandată de propria Sa gură?¹⁹ Ce v-a făcut Hristos care a trimis cu ceilalți Apostoli pentru a predica Împărăția Cerurilor²⁰ pe același trădător pe care l-a numit diavol²¹ și care, înainte de a-și preda Stăpânul, nu fusese chiar credincios dăruitor din punga sa,

¹⁸ Ps 8, 3.

¹⁹ Lc 22, 19-21.

²⁰ Mt 10, 5.

²¹ In 6, 71.

miluiitor²², pentru a arăta că darurile lui Dumnezeu sunt dobândite de cei care le primesc cu credință, când chiar acela căruia i se dau ar fi un alt Iuda?

7. „Domnul locuiește în Templul Său cel sfânt” (v. 4).

Trebuie să înțelegem aceste cuvinte în sensul Apostolului: „Templul lui Dumnezeu este sfânt, și Acesta sunteți voi. Și oricine va strica Templul lui Dumnezeu, Dumnezeu îl va pierde” (I Cor 3, 17). Or, acela strică Templul lui Dumnezeu²³, care strică unitatea. Căci nu rămâne lipit Capului²⁴ de unde trupul întreg, unit și legat²⁵ prin membre între ele, fiecare potrivit cu funcția care îi este proprie, își primește și trage creșterea pentru a spori prin dragoste²⁶. Domnul locuiește în acest Templu sfânt care este al Său și care este alcătuit din numeroasele sale mădulare, în care fiecare are slujba sa proprie și pe care dragostea le reunește în același edificiu.

Templul este stricat de oricine se separă de adunarea²⁷ drept-credincioșilor în scopul de a se înălța pe sine. „Domnul locuiește în Templul Său cel sfânt, Domnul are scaunul Său în cer” (v. 4). Dacă prin *cer* înțelegem pe cel drept, așa cum prin *pământ* înțelegem pe cel păcătos căruia îi este zis: „Tu ești pământ și în pământ vei merge” (Gen. 3, 19), cuvintele profetului: „Domnul este în Templul Său cel sfânt” sunt repetate în următoarele: „Domnul are tronul Său în cer”.

8. „Ochii Lui sunt atenți să privească pe cel sărac” (v. 4).

Căci cel sărac s-a abandonat Lui. El a devenit scăpare săracului.

²² In 12, 6.

²³ Se înțelege că este vorba despre Biserică.

²⁴ Col 2, 19.

²⁵ Textul grecesc spune: ὄφης (contact).

²⁶ Ef 4, 16.

²⁷ Literal: societatea.

Asemenea, răzvrătirile, și dezordinea ce au loc în mrejele pe care Dumnezeu le duce la mal²⁸ și care provoacă împotriva noastră insultele ereticilor, spre pierderea lor și pentru îndreptarea noastră, vin din partea oamenilor care refuză să fie săracii lui Iisus Hristos. Dar reușesc ei să abată ochii lui Dumnezeu de deasupra celor ce vor să fie acești săraci? Nu, căci „ochii Săi privesc spre cel sărac”. Este de temut ca în mijlocul mulțimii de bogați, să nu bage de seamă numărul mic de săraci pe care El îl păzește și îl hrănește în sânul Bisericii Ortodoxe? Nu.

„Pleoapele Sale cercetează pe fiii oamenilor” (v. 4). Aici cred bucuros că prin „fiii oamenilor” putem înțelege pe cei care din omul cel vechi sunt înnoiți prin credință. Într-adevăr, ei sunt pregătiți prin oarecare locuri obscure ale Scripturilor, comparabile ochilor închiși ai lui Dumnezeu, să se dedea cercetărilor; și mai departe sunt luminați, prin alte locuri, cu un sens evident, comparabil ochilor deschiși ai lui Dumnezeu, pentru ca să fie umpluți de bucurie. Această alternativă a sensului *închis* și a sensului *deschis*, așa de frecvente în Cărțile Sfinte, sunt ca pleoapele lui Dumnezeu care cercetează, adică încearcă pe fiii oamenilor, astfel că nu sunt obosiți, ci pregătiți prin obscuritatea anumitor lucruri și că nu sunt umflați²⁹, ci întăriți prin cunoștința pe care o au despre alte adevăruri.

9. „Domnul cercetează pe cel drept și pe cel necredincios” (v. 5). Pentru ce deci să ne temem că necredincioșii nu ne vatămă cu ceva, dacă din întâmplare ei participă cu noi la taine fără sinceritatea inimii, de vreme ce Dumnezeu cercetează și pe cel drept și pe cel necredincios? „Dar pe cel ce iubește nedreptatea îl urăște sufletul Său” (Ibid.), adică adeptul

²⁸ Mt. 13, 47

²⁹ de mândrie

nedreptății nu vatămă pe cel ce crede în Dumnezeu și care nu își pune nădejdea în om; nu își vatămă decât sufletul Său.

10. „Va face să plouă curse peste cei păcătoși” (v. 6). Dacă prin *nori* trebuie să înțelegem profeții în general, fie buni, fie răi (și aceștia din urmă sunt, de asemenea, numiți profeți falși)³⁰, aceasta este rânduiala lui Dumnezeu asupra falșilor profeți, că prin ei, El face să plouă curse asupra celor păcătoși. Căci nu există numai păcătosul; îi urmează, fie pentru a-și pregăti lui însuși ultima pedeapsă, dacă se încăpățânează să stăruie în păcat, fie pentru a fi adus să-și îndrepte mândria, dacă ajunge să Îl caute pe Dumnezeu cu mai multă grijă și sinceritate.

Dacă, dimpotrivă, prin *nori* nu trebuie să înțelegem decât pe profeții buni și adevărați, este clar că Dumnezeu face prin ei, de asemenea, să plouă curse peste cei păcătoși, deși, în același timp, de asemenea, prin ei, El stropește pe oamenii virtuoși, pentru a-i face să aducă roade. „Pentru unii, zice Apostolul, suntem miros de viață care face să trăiască; pentru alții, miros de moarte care face să moară” (II Cor 2, 16). Căci nu doar profeților, ci tuturor celor care stropesc sufletele cu cuvântul lui Dumnezeu, putem să le atribuim numele de *nori*. Când învățăturile lor sunt rău înțelese, acestea sunt curse prin care Dumnezeu face să plouă peste cei păcătoși; când, din contră, aceste sfaturi sunt bine înțelese, este o ploaie prin care Dumnezeu face să rodească inimile oamenilor evlavioși și credincioși.

Așa, de exemplu, dacă le interpretăm în sens de patimi rele, cuvintele: „Vor fi doi într-un singur trup” (Gen 2, 24), cad ca o cursă asupra păcătoșilor. Dacă, împotrivă, le înțelegem ca și cel care le-a explicat astfel: „Vreau să spun în Iisus Hristos

³⁰ Mt 24, 24.

și în Biserică” (Ef 5, 32), ea cade ca ploaia pe un pământ fertil. Și acest dublu rezultat este produs de același nor, anume de Sfânta Scriptură. La fel, Domnul a zis: „Nu ceea ce intră în gura voastră vă spurcă, ci ceea ce iese” (Mt 15, 11). Păcătosul aude aceste cuvinte și își dă gura lăcomiei; cel drept le aude și le înțelege să nu pună distincții superstițioase între alimente. Deci și aici, din același nor al Scripturilor, cade, în raport cu ceea ce fiecare a meritat, asupra celui păcătos o ploaie de curse, și asupra celui drept ploaie roditoare.

11. „Focul, pucioasa și viforul sunt partea paharului lor” (v. 6). Aceasta este pedeapsa, acesta este sfârșitul celor ce blestemă Numele lui Dumnezeu. Mai întâi, ei sunt puși în focul poftelor lor; apoi sunt izgoniți din adunarea celor fericiți, potrivit cu duhoarea faptelor lor criminale; în sfârșit, răpuși și cufundați în abis, suferă dureri inexprimabile. Aceasta este partea pusă în paharul lor; și, dimpotrivă, cât este de minunat paharul pe care Tu îl dai celor drepti și care îmbată de bucurie!³¹ Căci scris este: „Vor fi îmbătați de mulțimea bogăției casei Tale” (Ps. 35, 9).

Cred că cuvântul *pahar* a fost folosit aici de teamă ca noi să nu uităm că niciodată Providența Divină nu lucrează peste dreapta măsură, chiar în pedepsirea păcătoșilor. De aceea profetul, dând socoteală, să zicem așa, de această lucrare divină, adaugă: „Deoarece Domnul este drept și iubește dreptățile” (v. 7). Ultimul cuvânt nu este pus fără folos la plural: nu înseamnă într-adevăr că, vorbind de oameni, profetul folosește cuvântul de *dreptăți* în loc de cel de *drepti*. Pare într-adevăr că există tot atâtea dreptăți câți drepti, pe când unică este dreptatea lui Dumnezeu, la care toate celelalte participă.

³¹ Ps 22, 5.

La fel, când o singură figură este în fața mai multor oglinzi, trăsăturile ei, deși sunt unice în ea, sunt reproduse în număr egal cu numărul oglinzilor. De aceea revine apoi la numărul singular prin cuvintele: „Fața lui a văzut dreptatea”, ca și cum ar fi: „Dreptatea a fost văzută pe chipul Său”, adică în lucrurile prin care Îl cunoaștem. Într-adevăr, chipul lui Dumnezeu este puterea prin care Se face cunoscut celor care Îl merită. Sau cel puțin: „Privirea Sa a văzut dreptatea” fiindcă nu permite celor răi să Îl cunoască, ci numai celor buni, și în aceasta constă această dreptate.

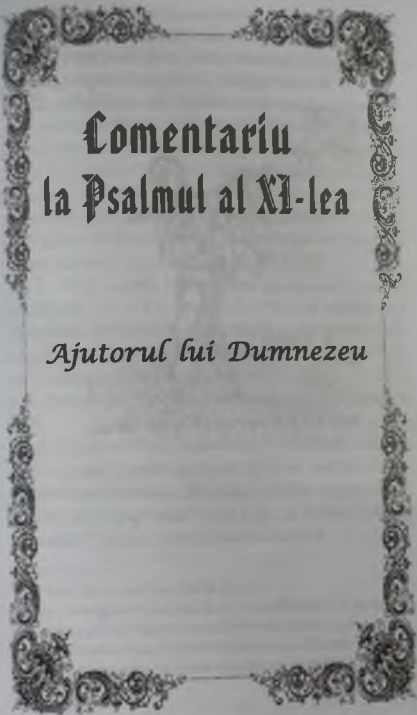
12. Dacă acum vrem să admitem³² că luna reprezintă Sinagoga, nu trebuie decât să raportăm psalmul la Patimile Domnului, să zicem despre iudei: „Ei au distrus lucrurile Tale cele mai desăvârșite” și să întrebăm despre Domnul: „Și Dreptul ce a făcut?” Ei acuzau pe Acest Drept de distrugerea Legii și ei înșiși au distrus poruncile Sale prin viața lor stricată, prin disprețul pentru poruncile Sale și prin înlocuirea voinței Sale cu propria lor voință; în timp ce chiar Domnul strigă, în calitatea Sa de om, potrivit cu limbajul Său obișnuit: „Îmi pun nădejdea în Domnul; de ce ziceți voi sufletului meu: *Treci peste munți ca o pasăre?*” Și aceasta din cauza amenințărilor celor care doreau să-L prindă și să-L răstignească.

Putem admite justificat că „oamenii dreți” pe care păcătoșii vor să-i străpungă cu săgețile lor sunt cei care au crezut în Iisus Hristos; și că „noaptea lipsite de lumina lunii” simbolizează Sinagoga toată plină de păcătoși. Ceea ce urmează: „Domnul locuiește în Templul Său cel Sfânt, Domnul are tronul Său în cer” (v. 4) se potrivește acestei explicații? Da, aceste cuvinte simbolizează Cuvântul făcut om și pe Fiul Omului care Însuși este în Ceruri. „Ochii lui sunt ațintiți spre

³² O altă interpretare alegorică.

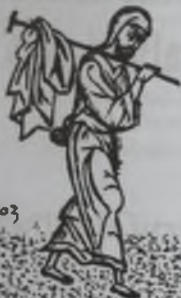
cel sărac” sau cel sărac pe care, ca Dumnezeu, cuvântul l-a unit în Persoana Sa, sau săracul pentru care El a suferit ca om.

„Pleoapele Sale cercetează pe fiii oamenilor”. Această alternativă *deschiși și închiși*, probabil reprezentate prin cuvântul *pleoape*, poate fi interpretat ca simbol al morții și Învierii Sale, prin care El a încercat pe fiii oamenilor, pe ucenicii Săi înspăimântați de Patima Sa și copleșiți de bucurie prin Învierea Sa. „Domnul cercetează pe cel drept și pe cel necredincios”, căci din înălțimea cerului El conduce Biserica. „Ori, pe cel ce iubește nedreptatea îl urăște sufletul Său”. De ce? Urmarea face să se înțeleagă destul. Căci „va face să plouă curse peste cei păcătoși”. Aceste cuvinte și restul până la sfârșitul psalmului trebuie să se înțeleagă în sensul în care l-am expus mai sus.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Comentariu
la Psalmul al XI-lea**

Ajutorul lui Dumnezeu

с 21
и 21/2

1. În comentariul asupra psalmului șase¹, am zis că *octava* ar putea să se înțeleagă ca zi a judecății. „Pentru octavă” se mai poate lua în sensul veacului etern, care, după acest timp împărțit în șapte zile², va fi dat sfinților.

2. „Mântuiește-mă, Doamne, că nu mai este cel drept!” (v. 1), adică nu îl găsim. Astfel, noi zicem: nu mai este grâu sau nu mai sunt bani. „Fiindcă adevărurile aproape au dispărut dintre fii oamenilor” (Ibidem). Nu este decât un Adevăr care luminează sufletele sfinte; dar, deoarece sufletele sunt numeroase, putem spune că, privite în aceste suflete, adevărurile sunt la fel de numeroase, precum în mai multe oglinzi vedem mai multe imagini ale unei singure figuri³.

3. „Toți oamenii folosesc spre aproapele lor cuvinte mincinoase” (v. 2). Prin *aproapele* trebuie să înțelegem pe toți oamenii, fiindcă nu trebuie să facem rău nimănui și că prin dragoste pentru aproapele nu lucrăm răul⁴. „Buzele lor sunt înșelătoare, spun lucruri viclene cu o inimă și o inimă” (Ibidem). Această repetiție: „Cu o inimă și o inimă” exprimă fățarnicia inimii.

4. „Domnul să nimicească toate buzele înșelătoare” (v. 3). Zice „toate” pentru ca nimeni să nu se creadă exceptat. Apostolul a zis asemenea: „În sufletul oricui face răul, a iudeului mai întâi, apoi a păgânului” (Rom 2, 9). „Și limba ce vorbește cu semeție” (Ibidem), adică limba cea mândră.

¹ Este vorba de primul paragraf al acestuia.

² Tot din comentariul la psalmul șase, paragraful al doilea, ne amintim că Augustin a vorbit despre semnificația numărului șapte.

³ Ideea este aceea a omului (sfânt) ca imagine a lui Dumnezeu (*Imago Dei*). Despre aceasta a se vedea comentariul la psalmul precedent, paragraful 11.

⁴ Rom 3, 10.

5. „Ei au zis: Vom fi măriți prin vorbele noastre, buzele noastre ne aparțin; cine ne este stăpân?” (v. 4). Profetul arată aici pe ipocriții mândri care se întemeiază pe cuvintele lor pentru a înșela oamenii și care refuză să se supună lui Dumnezeu.

6. „Pentru necazul nevoiașilor și suspinele săracilor, acum Mă voi scula, zice Domnul” (v. 5).⁵ Într-adevăr, Domnului I s-a făcut milă astfel de poporul Său în Evanghelie, pentru că nu era nimeni să îi călăuzească, atunci când era gata să se supună. Asemenea, pentru acest motiv este spus în Evanghelie: „Secerișul este bogat, dar puțini sunt lucrătorii” (Mt 9, 38). Cuvintele profetului se aplică Persoanei lui Dumnezeu Tatăl, Care, pentru nevoiași și săraci, adică pentru cei ce suferă lipsă și sărăcie de bunuri spirituale, a binevoit să trimită pe Fiul Său pe pământ. La fel, predica lui Iisus de pe munte, expusă de Sfântul Matei, începe prin cuvintele: „Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția Cerurilor” (Mt 7, 29).

„Îmi voi pune în Cel ce este mântuirea”. Tatăl nu zice ce își va pune; ci aceste cuvinte: „În Cel ce este mântuirea” trebuie să se înțeleagă despre Hristos, după cuvântul: „Că ochii Mei au văzut pe Cel ce este mântuirea pe care o dăruiești” (Lc 2, 30). De aceea înțelegem că Tatăl a pus în El ceea ce este necesar, pentru a face să dispară necazul nevoiașilor și să înceteze suspinele săracilor. „El va fi deținătorul întregii mele nădejdi”, după cuvintele Evanghelici: „Însă El îi învăța ca având autoritate, și nu cum făceau cărturarii lor” (Mt 7, 29).

7. „Cuvintele Domnului sunt cuvinte curate” (v. 6). În acest loc profetul zice: „Cuvintele Domnului sunt cuvinte curate”. „Curate” adică nestrucate de prefăcătorie. Într-adevăr, mulți predică adevărul, dar nu într-un mod curat, pentru că îl

⁵ A se vedea comentariul la psalmul 93, versetul 6.

vând la prețul favorurilor acestui veac. Apostolul spune despre ei că vestesc cu gând necurat⁶. „Ca argintul pe care focul l-a curățit de tot pământul” (Ibidem). Cuvintele Domnului sunt arătate păcătoșilor prin propriile lor tulburări. „De șapte ori curățite” prin frica de Dumnezeu, prin evlavie, prin știință, prin putere, prin sfat, prin înțelegere, prin înțelepciune⁷. Acestea sunt cele șapte trepte ale fericirii pe care, după Sfântul Matei, Domnul le-a expus în predica Sa de pe munte: „Feriți cei săraci cu duhul; fericiți cei blânzi; fericiți cei ce plâng; fericiți cei flămânzi și însetați de dreptate; fericiți cei milostivi; fericiți cei cu inima curată; fericiți făcătorii de pace” (Mt 5, 3).

Este de remarcat că întreaga predică nu este decât dezvoltarea acestor șapte sentințe. Cât despre cea de-a opta, unde este spus: „Feriți cei care suferă prigonire pentru dreptate”, ea înseamnă chiar focul prin care argintul este curățit de șapte ori. La sfârșitul acestei predici, Evanghelistul face această remarcă: „Însă El învăța ca având autoritate, și nu cum făceau cărturarii lor” (Mt 7, 29), cuvânt care are legătură cu acest pasaj al psalmului: „El va fi deținătorul întregii mele nădejdi”.

8. „Tu, Doamne, ne vei feri și ne vei păzi de neamul acesta până în veac” (v. 7), aici, jos, ca nevoiași și săraci; în veșnicie, ca îmbelșugați și bogați.

9. „Necredincioșii merg în cerc”, adică în poftele lucrurilor vremelnice care, reproducând fără încetare ciclul celor șapte zile, se rotește în jurul său însuși ca o roată; de asemenea, cei necredincioși nu ajung la octavă sau veșnicie, al cărei titlu acest psalm îl poartă. Solomon a zis, în același sens: „Un rege înțelept risipește pe cei necredincioși ca vântul cel puternic și îi face să treacă pe sub roata durerilor” (Prov. 20, 26)⁸.

⁶ Fil 1, 17.

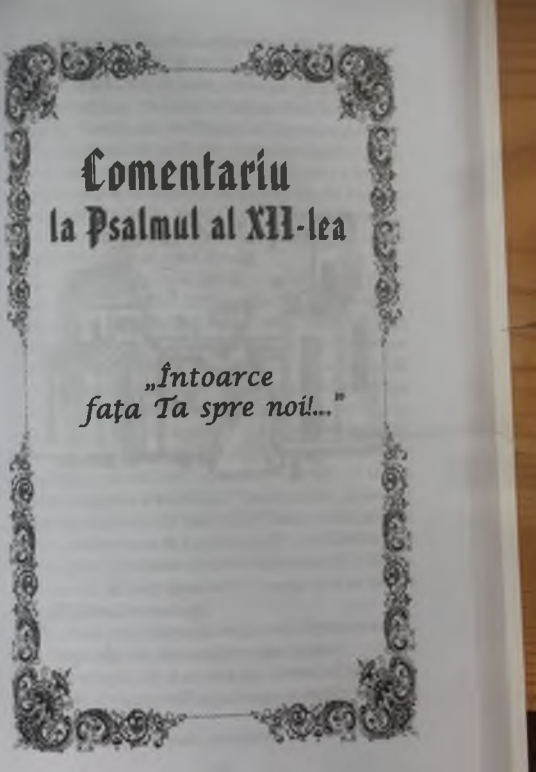
⁷ Isaia 11, 2.

⁸ Acest citat este după Septuaginta.

„Ai înmulțit pe fii oamenilor după măreția Ta.” Există în lucrurile vremelnice o multiplicitate care îndepărtează de unitatea lui Dumnezeu⁹; de unde vine că „trupul care este corupt îngreunează sufletul, și că această locuință terestră doboară sufletul prin mulțimea de griji pe care i le impune” (Înț Sol 9, 15). Dar cei dreți sunt înmulți după măreția lui Dumnezeu, când „avansează din putere în putere” (Ps 83, 8).

---

⁹ Pentru ca toate cele de sus, mii și milioane, au o singură voință, dar într-un singur om se luptă atâtea dorințe, spune Sf. Arsenie cel Mare.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text on the page.

Comentariu la Psalmul al XII-lea

*„Întoarce
fața Ta spre noi...”*

1. „Hristos este sfârșitul Legii pentru îndreptarea tuturor celor ce-ar crede în El” (Rom 10, 4). Primele cuvinte ale psalmului: „Până când, Doamne, mă vei uita, până în sfârșit?” (v. 1) înseamnă deci: Până când vei întârzia să mă faci să înțeleg spiritual pe Hristos, care este Puterea lui Dumnezeu și dreptul sfârșit la care trebuie să tindă toate eforturile sufletului? „Până când vei întoarce fața Ta de la mine?” (Ibidem) La fel cum Dumnezeu nu uită, tot așa nu Își mai întoarce fața, dar Scriptura se conformează limbajului nostru. Or, despre Dumnezeu spunem că Își întoarce fața când nu Se face cunoscut sufletului¹ care nu are încă ochiul spiritual destul de curat.

2. „Până când voi pune gânduri în sufletul meu?” (v. 2). Nu este nevoie de gânduri decât în vrăjmășie. Deci cuvintele: „Până când voi pune gânduri în sufletul meu?” înseamnă: Până când voi fi în vrăjmășie? Sau dimpotrivă, aceleași cuvinte sunt un răspuns la întrebările de mai dinainte, și iată-le sensul: Mă vei uita, Doamne, până în sfârșit, și vei întoarce de la mine fața Ta până ce pun un gând în sufletul meu? Dacă, într-adevăr, omul nu ia în sufletul său hotărârea de a exersa desăvârșit mila, Dumnezeu nu îl va duce spre sfârșit și nu îi va dărui deplina Sa cunoștință, ce constă în a-L vedea față către față. „Și să simt durere în inima mea în toate zilele?” Dar cuvintele: „Să simt” se subînțeleg. Expresia „în toate zilele” arată continuitatea, și cuvântul *ziua* are sens de lungă durată de timp. Oricine duce astfel în inima sa o durere de care nădăjduiește să fie izbăvit, acela cere să se înalțe spre lucrurile eterne și să nu mai fie supus zilei lucrurilor omenești.

3. „Până când vrăjmașul meu se va înălța asupra mea” (v. 3). Vrăjmașul este demonul sau viața trupească.

4. „Privește-mă și ascultă-mă, Doamne Dumnezeul meu!” (v. 4). „Privește-mă” se potrivește cuvintelor: Până când

¹ În comentariul la primul psalm, paragraful 6.

vei întoarce fața Ta de la mine; și „ascultă-mă” cuvintelor de mai dinainte: Până când mă vei uita, până în sfârșit? „Luminează-mi ochii, să nu adorm întru moarte!”. Profetul vorbește despre ochii inimii sale și cere ca niciodată să nu fie închiși ca urmare a încântărilor fatale ale păcatului.

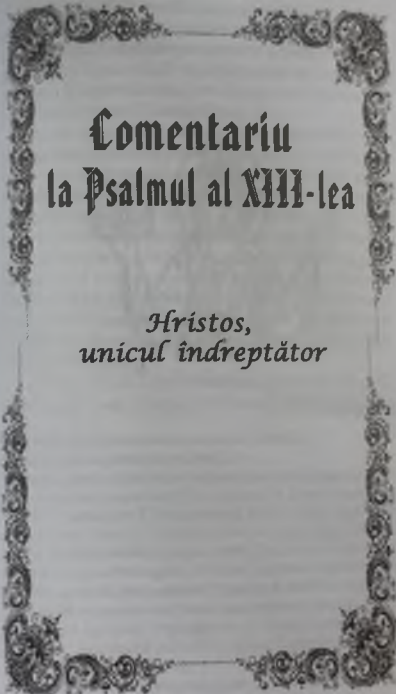
5. „De teamă ca vrăjmașul să nu poată zice: *am biruit împotriva lui*” (v. 5). Trebuie să ne temem de această insultă a demonului. „Cei care îmi stârnesc tulburări vor triumfa dacă sunt clătinați” (Ibidem). Este vorba aici despre diavol și îngeri săi care nu au avut biruință de sărbătorit asupra sfântului bărbat Iov, când îl copleșeau de necazuri, că a fost clătinaat², anume deoarece nu a ieșit din statornicia credinței.

6. „Ci mi-am pus nădejdea în milostivirea Ta” (v. 6). Omul care nu este clătinaat și rămâne statornic în Domnul nu trebuie să își atribuie meritul, de teama că, mărindu-se de a nu fi fost clătinaat, să nu fie într-adevăr clătinaat prin mândrie. „Inima mea va tresări de bucurie întru Mântuitorul Tău” (Ibidem), adică în Hristos, care este Înțelepciunea lui Dumnezeu. „Voi cânta Domnului care m-a umplut de bunătați”, de bunătați spirituale, care nu sunt ale zilei omenești. „Și voi slăvi în psalmi numele Domnului celui Prea Înalt”, adică voi aduce cu bucurie mulțumiri fierbinți și mă voi sluji cu rânduiala cea mai desăvârșită de aptitudinile trupului meu.

Acestea sunt cântările duhovnicești ale sufletului. Dar dacă se impune să băgăm de seamă aici câteva diferențe între cele două expresii ale profetului, trebuie să o înțelegem pe prima: „voi cânta” despre sentimentele inimii și pe cea de-a doua, „voi slăvi în psalmi” despre faptele bune pe care Dumnezeu singur le vede. „Numele Domnului”, prin Numele Său, Dumnezeu se face cunoscut oamenilor, cunoștință folositoare nu lui Dumnezeu, ci nouă.

² Iov 1, 22.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Comentariu
la Psalmul al XIII-lea**

*Hristos,
unicul îndreptător*

1. Este inutil să repetăm ceea ce vrea să zică: „Pentru sfârșit”. Într-adevăr, după învățătura Apostolului, „Hristos este sfârșitul Legii pentru îndreptarea tuturor celor ce cred în El” (Rom 10, 4). Credem în El când începem să intrăm pe calea cea bună; Îl vom vedea când vom ajunge la sfârșitul acestui drum. Iată de ce este El Însuși sfârșitul.

2. „Cel nebun a zis în inima sa: Nu este Dumnezeu” (v. 17). Și totuși, acești detestabili și nelegiuți filosofi care nu au despre Dumnezeu decât gânduri false și perverse³, ei înșiși nu au îndrăznit să zică: Nu este Dumnezeu. Asemenea profetul a scris: „Cel nebun a zis în inima sa”; nici un om într-adevăr nu îndrăznește să zică aceste lucruri, chiar dacă ar îndrăzni să le gândească. „Sunt stricați și au devenit urâți întru faptele lor” (Ibidem), adică iubind lumea și ne iubind deloc pe Dumnezeu. Acestea sunt faptele ce strică sufletul și îl orbesc îndeajuns ca cel nebun să poată spune în inima sa: „Nu este Dumnezeu”. Și, fiindcă ei nu au arătat că aveau cunoștința lui Dumnezeu, Dumnezeu i-a lăsat simțurilor lor decăzute⁴.

„Nu este nici unul care să facă binele, nu este până la unul”. „Până la unul” poate însemna nici chiar unul singur și să exprime

¹ S-a vorbit despre aceasta în comentariul precedent.

² Același verset îl găsim și în psalmul 52, 1.

³ Augustin, marele erudit, format la școala filozofică a antichității târzii, după ce combate scepticismul Noii Academii în *Contra Academicos* (386-387), îmbrățișează neoplatonismul, care îl conduce spre învățătura creștină. Pentru el filozofia nu este rea în sine, pentru că poate avea ca finalitate adevărul creștin. Astfel, filozofia se încreștinează, apărând sintagma *philosophia christiana* care arată creștinismul ca filozofie adevărată. Însă episcopul Hipponi se ridică aici împotriva speculațiilor eronate ale unor filosofi sau a neajunsului acelora care au o învățatură apropiată creștinismului (o credință într-un singur Dumnezeu), dar participă la ritualurile păgâne. Combaterea acestora o face în *De vera religione* (390).

⁴ Rom 1, 28, unde Sfânta Scriptură spune: „I-a lăsat fără judecată”.

că nici măcar un singur om nu a făcut binele; poate să însemne și *afară de unul* și să desemneze pe Domnul Nostru Iisus Hristos. Asemenea zicem: acest câmp se întinde până la mare, fără să înțelegem marea în această întindere. Acest sens este cel mai bun, deoarece mărturisește că nimeni nu a făcut binele până la Iisus Hristos, nimeni neputând să-l facă decât după exemplul Mântuitorului. Și aceasta este adevărat, căci, câtă vreme omul nu cunoaște pe unicul Dumnezeu, nu poate face binele.

3. „Dintru înălțimea cerului Domnul și-a aruncat ochii peste fiii oamenilor, ca să vadă de este vreunul care cunoaște sau caută pe Dumnezeu” (v. 2). Acest paragraf se poate înțelege despre iudei, pe care profetul, din cauza cultului lor pentru singurul adevărat Dumnezeu, îi numește mult mai onorabil *fii ai oamenilor*, în comparație cu păgânii, de care s-a zis mai sus: nebulunul a zis în inima lui: „Nu este Dumnezeu” și restul. Or, Dumnezeu Se apleacă să vadă, când vrea să privească în sufletele sfinte care sunt ale Sale; acesta este sensul cuvintelor: „dintru înălțimea cerului”, căci pentru a vedea prin El Însuși, nimic nu Îi este ascuns.

4. „Toți s-au abătut din calea cea dreaptă și au ajuns netrebnici” (v. 3), adică iudeii au ajuns asemenea păgânilor, despre care s-a vorbit mai sus: „Nu este nici unul care să facă binele; nu este până la unul”. Trebuie să lămurim aceste cuvinte ca mai sus: „Gâtlejul lor este mormânt deschis”⁵. Cuvintele acestea exprimă lăcomia unei guri necumpătate sau arată simbolic pe ucigașii spirituali care își devorează victimele făcându-le să împărtășească moravurile lor decăzute. Acest cuvânt este comparabil prin contrast cu porunca dată Sfântului Petru: „Taie și mănâncă!” (Fapte 10, 13), pentru a întoarce pe păgâni la credința Sa și la sfințenia vieții Sale. „Se slujesc de limbile lor pentru a înșela”. Lingușirea le este familiară celor lacomi și celor răi de toate felurile.

⁵ Ps 5, 9. Acest verset a fost lămurit în comentariul la psalmul 5, paragraful 12.

„Venin și aspidă este sub buzele lor”. Prin *venin* profetul înțelege perfidia; adaugă „și aspidă”, fiindcă cei răi refuză să asculte poruncile Legii; precum aspidelile refuză să asculte vocea vrăjitorilor, ceea ce este redat mai clar încă într-un alt psalm⁶.

„Gura lor este plină de amenințări” – iată veninul aspidelor! „Picioarele lor sunt repezi, când e vorba să verse sângele”; aici profetul arată obișnuința lor de a face răul. „Durerea și mâhnirea sunt în căile lor.”

Într-adevăr, căile păcătoșilor sunt mereu pline de suferințe și dureri. Astfel, Domnul strigă: „Veniți la Mine, toți cei care suferiți și sunteți împovărați, și Eu vă voi ușura! Luați jugul Meu și vă învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima; căci jugul Meu este bun și povara Mea este ușoară” (Mt 11, 28). „Ei nu cunosc glasul păcii;” evident, aceea cu care Domnul cheamă, cum am zis vorbind despre dulceața jugului Său și ușurimea sarcinii Sale. „Nu este frică de Dumnezeu înaintea ochilor lor”; ei nu zic: „Nu este Dumnezeu”, dar totuși nu au frică de Dumnezeu.

5. „Nu vor vedea la sfârșit ceea ce fac, toți cei ce săvârșesc fărădelegea?” (v. 4) Îi amenință cu judecata. „Și care mănâncă⁷ pe poporul Meu ca o bucată de pâine”, adică în fiecare zi, căci pâinea este hrana de fiecare zi. Or, aceia mănâncă poporul, care își trag câștigul din materia sa și care nu își slujesc slujba spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea celor asupra cărora sunt puși.

6. „Nu au chemat pe Domnul” (Ibidem), căci aceia nu Îl cheamă cu adevărat, care doresc lucruri ce Îi displac. „Au tremurat de frică unde nu era nimic de temut”, adică pentru pierderea bunurilor vremelnice. Au zis, într-adevăr: „Dacă îi lăsăm să facă așa, toți vor crede în El și vor veni romanii și ne

⁶ Este vorba de Psalmul 57, 5.

⁷ Literal: sfășie.

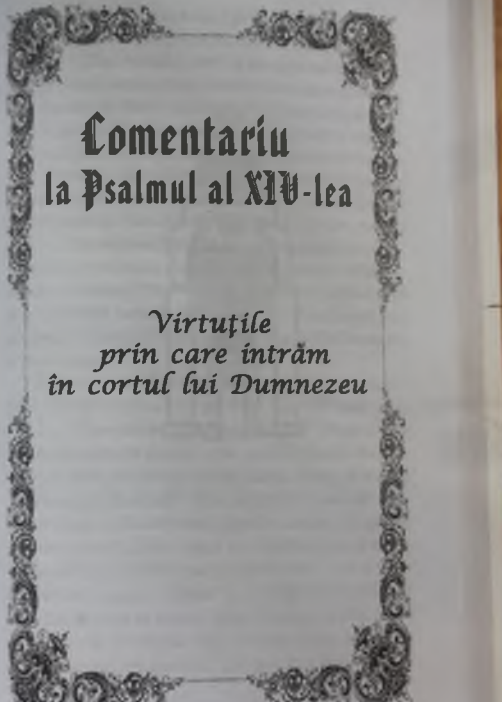
vor răpi țara și neamul” (In 11, 48). Ei s-au temut să piardă o împărăție pământească, lucru de care nu aveau să se teamă; și au pierdut Împărăția Cerurilor, lucru de care trebuia să se teamă. Această vorbă trebuie să se înțeleagă despre toate bunurile vremelnice, din cauza cărora oamenii care se tem să le piardă nu ajung la bunurile cele veșnice.

7. „Că Domnul este cu neamul dreptilor” (v. 5), adică nu este cu cei care iubesc veacul acesta. Este nedrept, într-adevăr, să lăsăm pe Creatorul veacurilor și să iubim veacul și să slujim creaturii înaintea Creatorului. „Tu ești batjocorit de cel pe care sâracu l-a îmbrățișat, pentru că Domnul este nădejdea lui”, adică ai disprețuit smerita venire a Fiului lui Dumnezeu pentru că nu ai văzut decât fastul veacului. Dar cei pe care Dumnezeu i-a chemat și-au pus nădejdea lor doar în El, și nu în lucrurile care trec.

8. „Cine va face să răsară din Sion mântuirea lui Israel?” (v. 6) sub-înțeles: dacă nu este Acesta, Cel căruia voi i-ați disprețuit umilința? Căci va veni întru slava Sa, să judece viii și morții și să așeze Împărăția celor drepti, pentru că, așa cum o parte din Israel a fost lovită de orbire, în momentul acestei umile veniri pentru a permite păgânilor să intre în Biserică⁸, asemenea la cea de-a doua venire să se împlinească profetia care va urma, și prin aceasta tot Israelul să fie mântuit.

Într-adevăr, Apostolul aplică la fel iudeilor un pasaj din Isaia conceput în acești termeni: „Va veni din Sion Cineva care va ucide necredința lui Iacov” (Isaia 59, 20), și acest pasaj este conform cuvântului: „Cine va aduce din Sion mântuirea lui Israel? Când Domnul va fi întors captivitatea poporului Său, Iacov va fi plin de bucurie și Israel se va veseli” (v. 7). Aceasta este o repetare obișnuită a profetului, căci cred că cuvintele: „Israel se va veseli” au același sens ca acestea: „Iacov va fi plin de bucurie”.

⁸ Rom 11, 25.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Comentariu
la Psalmul al XIV-lea**

*Virtuțile
prin care intrăm
în cortul lui Dumnezeu*

1. Acest titlu nu ridică nici o problemă¹.

„Doamne, cine va fi primit în cortul Tău în timpul călătoriei sale?” (v. 1) Deși cuvântul „cort” se folosește uneori pentru a arăta locuințele veșnice, totuși, cortul în accepțiunea sa proprie, este o locuință de război. De aceea soldații sunt numiți prieteni de cort, ca locuind împreună același fel de locuință. Cuvintele: „Cine va fi primit în timpul călătoriei sale?” ajută să determinăm acest ultim sens; căci noi luptăm în timp împotriva demonului și avem pentru aceasta chiar nevoie de un cort unde să ne refacem puterile. Acest loc de odihnă arată, mai ales, credința în ceea ce Dumnezeu a făcut în timp prin întruparea Cuvântului, săvârșită pentru noi în același timp. „Și cine se va odihni în muntele cel sfânt al Tău?” (Ibidem). Poate aici profetul arată deja locuințele veșnice, pentru a ne face să înțelegem prin termenul de *munte* mărimea supremă a dragostei lui Dumnezeu în viața veșnică.

2. „Cel ce merge în calea cea curată și face dreptatea” (v. 2). Enunță aici principiul general și îl dezvoltă apoi.

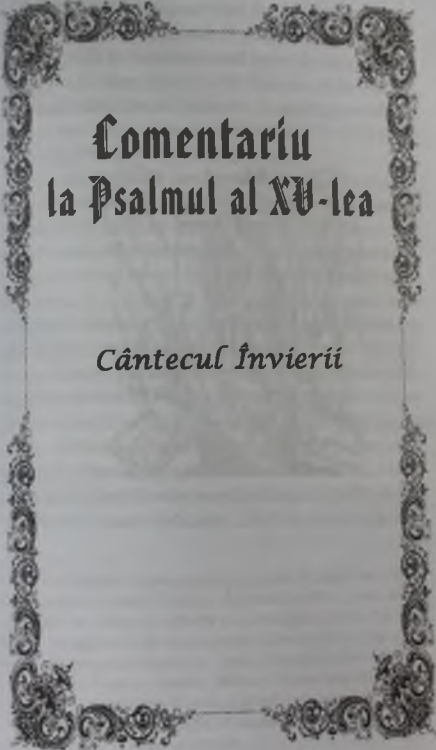
3. „Cel ce vorbește după dreptatea inimii” (Ibidem). Unii au adevărul pe buze și nu în inimă. Sunt asemenea celui care, știind un drum plin de hoți, îl arată, zicând: „Mergi pe acolo și vei fi în siguranță de hoți”. De se întâmplă, într-adevăr, să nu găsească hoți, va fi zis adevărat, dar nu în inima sa, căci gândea contrariul, și va fi zis bine fără să știe. Este deci puțin să zici un lucru adevărat, dacă adevărul nu este în inimă. „Cel ce nu și-a folosit limba pentru viclenie” (v. 3), limba face înșelăciune când gura rostește un lucru și inima tănuiește un altul. „Care nu a făcut rău aproapelui său”, spunem că prin *aproapele* trebuie înțeleși toți oamenii. „Si care nu a ascultat ocară

¹ titlul este : *Psalmul lui David pentru el însuși*.

împotriva aproapelui său” (Ibidem), adică nu a crezut bucuros sau cu îndrăzneală un acuzator.

4. „Vicleanul a fost nimic în ochii Săi” (v. 4). Este desăvârșirea pentru un om, ca cel păcătos să nu aibă nici o influență asupra lui și ca acest fapt să fie clar așezat „în ochii Săi”, anume să știe în modul cel mai sigur că cel viclean este nimic; numai sufletul să nu se abată de la veșnica și neschimbată frumusețe a Creatorului său spre frumusețea creaturii care a fost făcută din nimic. „Dimpotrivă, îi cinstește pe cei ce se tem de Domnul” (Ibidem), și Însuși Domnul îi cinstește. Dar „frica de Domnul este începutul înțelepciunii” (Ps. 110, 10; Ecc 1, 16), deci așa cum tocmai ceea ce zice profetul se aplică celor desăvârșiți, la fel, ceea ce va spune acum se potrivește începătorilor.

5. „Cel ce se jură aproapelui și nu îl înșală; cel ce nu a împrumutat cu camătă argintul său și nu a primit daruri ca să prigonească pe cei nevinovați” (v. 4-5). Nu sunt acestea mari virtuți; dar cine nu le poate îndeplini, poate măcar să zică adevărul în inima sa, spunând simplu: „Asta este, asta nu” (Mt. 5, 37), să nu facă deloc rău aproapelui, adică a nimănui, și să nu asculte ocările împotriva aproapelui. Toate aceste lucruri sunt proprii celor desăvârșiți, în ochii cărora cel viclean a fost nimic. Totuși profetul trage concluzia enumerării acestor virtuți cu cel mai mic merit prin cuvintele: „Cel ce face așa nu va fi niciodată clătinat” (v. 5) adică va ajunge la virtuți mai desăvârșite, unde va găsi o puternică și neclătinată stabilitate. Nu este, poate, fără motiv că timpul verbelor a fost schimbat, astfel că trecutul se găsește în prima concluzie iar viitorul în cea de-a doua. Căci în primul loc profetul a zis: „Cel păcătos a fost nimic în ochii Săi” și apoi a spus: „Nu va fi niciodată clătinat”.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Comentariu
la Psalmul al XV-lea**

Cântecul Învierii

1. Împăratul nostru vorbește în acest psalm ca fiind îmbrăcat în natura omenească, El al Cărui titlu regal înscris deasupra Crucii își răspândește toată lumina în ziua pătimirii¹.

2. Ori, El zice: „Păzește-Mă, Doamne, că în Tine mi-am pus nădejdea. Am zis Domnului: Tu ești Dumnezeu meu că nu ai nici o nevoie de bunătățile Mele” (v. 1-2) că nu aștepti după bunătățile Mele să fii fericit.

3. „Prin sfinții Săi, care locuiesc pământul” (v. 3) sfinți care și-au pus nădejdea lor în pământul celor vii; cetățeni ai Ierusalimului ceresc, cărora viața spirituală, deși sunt prezenți încă în trup pe acest pământ, le este fixată cu ancora nădejzii în această patrie atât de îndreptățit numită pământ al lui Dumnezeu. „Dumnezeu a făcut să pară minunată întru ei toate voile Mele” (Ibidem). Pentru aceste suflete sfinte, Dumnezeu a făcut minunate toate voile Mele în progresul lor spiritual, în care au simțit cât de folositor le era ca umanitatea să fie unită întru divinitatea Mea, pentru ca să pot muri, și divinitatea cu umanitatea Mea pentru a putea învia².

4. „Slăbiciunile lor au fost înmulțite” (v. 4) nu pentru a-i pierde, ci pentru a-i face să-și dorească pe doctor. „Atunci s-au grăbit”. Deci la vederea nenumăratelor lor slăbiciuni s-au grăbit să-și caute vindecarea. „Nu-i voi reuni în adunările

---

¹ Ne aducem aminte că deasupra capului Celui Răstignit scria în trei limbi – ebraică, greacă și latină – *Împăratul iudeilor*, pentru a arata că Hristos va lumina și împărăți nu numai peste iudei, ci și peste păgâni. Aceste trei limbi simbolizează adunarea tuturor popoarelor care îi vor recunoaște stăpânirea. Totuși, inscripția nu zice *Împăratul neamurilor* ci *Împăratul iudeilor*, amintind originea poporului creștin. A se vedea și comentariul la psalmul al doilea, paragraful 5.

² Într-adevăr, întru umanitatea Sa, ne-a arătat moartea, iar întru divinitatea Sa învierea și viața cea veșnică.

lor să vărs sângele victimelor”. Într-adevăr, adunările lor nu vor fi trupești, și nu atunci când voi fi potolit de sângele animalelor îi voi aduna. „Și nu îmi voi mai aminti numele lor pentru a le pronunța pe buze”, dar, schimbați ce vor fi prin minte, vor uita ceea ce au fost, și, mulțumită darului păcii Mele, nu îi voi mai chema cu nume de păcătoși, nici de vrăjmași, nici de oameni, ci de drepti, de frați ai Mântuitorului lor și de copii ai lui Dumnezeu.

5. „Domnul este partea moștenirii Mele și a paharului Meu” (v. 5) Sfinții vor avea, într-adevăr, cu Mine de moștenire pe Însuși Domnul. Alții să își aleagă părți pământești și vremelnice, pentru a se bucura; partea sfinților este Domnul cel veșnic. Alții să bea desfătări ceucid; partea turnată în paharul Meu este Domnul. Când zic „paharul Meu”, unesc cu Mine Biserica, fiindcă acolo unde este Capul, acolo este și trupul. Îi voi uni în aceste adunări, pentru a împărți moștenirea; îmbătați din băutura paharului Meu, voi uita numele lor cel vechi. „Tu ești cel ce Îmi dai moștenirea Mea” (Ibidem), adică cei pe care îi izbăvesc vor cunoaște astfel slava în care eram cu Tine înainte de a fi lumea¹. Căci voi nu Îmi veți da ceea ce nu am pierdut; ci veți da celor ce au pierdut cunoștința Slavei Mele, și pentru că sunt ca unul dintre ei, zic: „Îmi veți întoarce”.

6. „Sorții mi-au căzut într-un fel minunat” (v. 6). Moștenirea care Mi-a căzut prin sorți este cu totul în mijlocul Slavei Tale, precum partea preoților și a leviților este Însuși Dumnezeu. „Și moștenirea Mea este puternică”. Puternică pentru Mine, nu în ochii tuturor, ci a celor ce o apreciază, și, fiindcă sunt ca unul dintre ei, zic: „Pentru Mine”.

7. „Voi binecuvânta pe Domnul Cel ce mi-a dat înțelepciunea” (v. 7). El îmi dă puterea de a aprecia și a avea

această moștenire. „Și, pe deasupra, răunchii mei mă îndeamnă până și noaptea?”. Deși deja luminat de această înțelepciune, am mai fost învățat până la moarte de partea Mea inferioară, de trupul pe care l-am luat, astfel că am cunoscut întunecimile morții care nu putea atinge această înțelepciune.

8. „Privirile Mele M-au dus mereu spre Domnul” (v. 8). Coborât în mijlocul acestei lumi care trece, nu Mi-am abătut ochii de la Cel ce rămâne în veac, neavând în vedere decât să mă întorc lângă El, după săvârșirea a ceea ce aveam de făcut în timp. „El este de-a dreapta Mea de teamă să nu fiu clătinat” (Ibidem), fiindcă mă protejează pentru ca, sprijinit pe El, să rămân neclătinat.

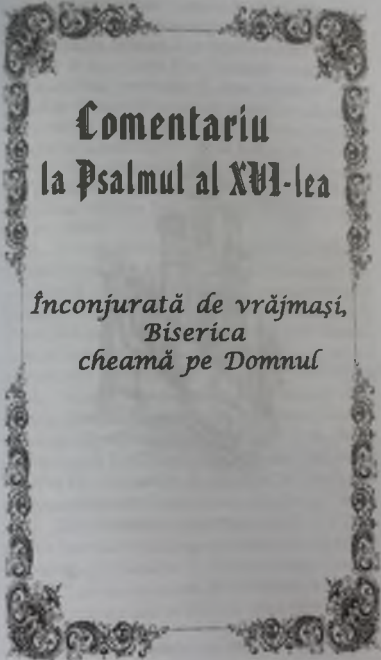
9. „Pentru aceasta inima Mea s-a umplut de bucurie și limba Mea cântă de veselie” (v. 9); pentru aceasta bucuria îmi umple gândurile și veselia strălucește în cuvintele Mele. „Și, mai mult, chiar trupul Meu se va odihni întru nădejde” (Ibidem). Și, mai mult, chiar trupul Meu nu va muri spre nimicire, ci se va odihni întru nădejdea învierii sale.

10. „Că nu vei lăsa sufletul Meu în iad” (v. 10), nu vei lăsa iadul să ia sufletul Meu. „Și nu vei suferi pe Sfântul Tău lovit de stricăciune”, și nu vei suferi ca trupul sfințit, prin care ceilalți vor fi asemenea sfințiți, să fie lovit de stricăciunea mormântului.

„Tu M-ai făcut să cunosc căile vieții” (v. 11), Tu ai făcut să cunoască prin Mine căile umilinței, pentru ca oamenii să poată face din nou drum spre viața de unde au căzut prin mândrie, și fiindcă Eu sunt ca unul dintre ei, zic: „Tu M-ai făcut cunoscut”. „Mă vei umple de bucurie la vederea feței Tale”, îi vei umple de bucurie, pentru a nu căuta nimic mai mult decât acestea, când Te vor fi văzut față către față; și

fiindcă sunt ca unul dintre ei, spun: „Mă vei coplesii”
„Fericirea este de-a dreapta Ta pentru veșnicie”. Această
fericire constă în bunăvoința și îngăduința Ta în timpul acestei
vieți și se desăvârșește veșnic în slava prezenței Tale.

**Comentariu
la Psalmul al XVI-lea**

*Înconjurată de vrăjmași,
Biserica
cheamă pe Domnul*

1. Această rugăciune trebuie să fie atribuită Domnului, întru unire cu Biserica, ce este trupul Său.

2. „Auzi-mă, Doamne, după dreptatea ce este întru Mine; ia aminte la rugăciunea Mea! Deschide urechea Ta la rugăciunea Mea, care nu este din buze înșelătoare” (v. 1), care nu iese din buze viclene să meargă spre Tine. „Judecățile Mele să iasă din lumina feței Tale!” (v. 2), lumina științei Tale să lumineze judecățile Mele și să le facă drepte. Sau încă: judecățile Mele să iasă nu din buze viclene, ci dintru lumina feței Tale, pentru ca întru judecățile Mele să nu spun altceva decât ceea ce văd întru Tine. „Ochii Mei să vadă dreptatea”, ochii inimii Mele.

3. „Ai încercat inima Mea și ai cercetat-o noaptea” (v. 3), fiindcă însăși inima Mea a fost încercată de necazurile care au cercetat-o. „M-ai încercat în foc și nu s-a găsit nedreptate întru Mine”. Nu doar cu numele de *noapte* trebuie numită frământarea din cauza tulburării pe care în mod obișnuit o aduce, ci și cu numele de *foc*, deoarece arde¹; supus acestei încercări, am fost găsit drept.

4. „Ca gura Mea să nu grăiască lucruri omenești” (v. 4), ca nimic să nu iasă din gura Mea decât spre slava și lauda Ta și nu despre faptele oamenilor care încalcă voia Ta. „Pentru cuvintele gurii Tale”, pentru cuvintele păcii Tale sau ale profeților Tai. „Am mers pe căi dureroase”, am mers în căile dureroase ale umanității, care este supusă suferinței și morții.

5. „Ca să desăvârșești pașii Mei în cărările Tale” (v. 5), pentru a face desăvârșită dragostea Bisericii în căile înguste prin care ajungem la odihna Ta. „Ca urmele pașilor Mei să nu fie șterse”, ca semnele ce arată drumul Meu să nu fie șterse, cele pe care le-am lăsat întipărite ca atâtea urme în tainele

¹ Este vorba de focul încercărilor care întărește.

Mele și în scrierile Apostoilor Mei, pentru ca cei ce vor să mă urmeze să le observe și să le respecte. Sau încă: pentru ca Eu să rămân ferm în veșnicie, după ce am parcurs căile dureroase și am mers în defileele înguste ale cărărilor Tale.

6. „Către Tine, Doamne, am strigat, că M-ai auzit” (v. 6); Ți-am adresat fără constrângere o rugăciune plină de nădejde și putere, pentru că ai auzit deja o rugăciune mai slabă pentru a-mi da să ajung la această nouă treaptă. „Apleacă urechea Ta către Mine și ascultă cuvintele Mele”, nu disprețui umila Mea slăbiciune!

7. „Fă să strălucească milele Tale!” (v. 7), nu lăsa să scadă mila Ta, de teamă să nu fie mai puțin iubită.

8. „Tu, Cel ce mântuiești pe cei ce nădăjduiesc întru Tine de loviturile celor ce stau împotriva dreptei Tale” (Ibidem), de cei ce stau împotriva bunăvoinței pe care Tu Mi-o dai. „Păzește-Mă, Doamne, ca pe lumina ochilor!” (v. 8). Pupila pare foarte mică și îngustă, prin ea totuși trece puterea vizuală, prin care discernem lumina de întuneric, la fel cum prin umanitatea lui Hristos trece divinitatea, întru care judecata discernе între cei dreπți și cei păcătoși. „Acoperă-Mă sub acoperământul aripilor Tale” (Ibidem), apără-Mă sub acoperământul dragostei și a milostivirii Tale „împotriva necredincioșilor care Mă necăjesc!” (v. 9).

9. „Vrăjmașii Mi-au cuprins sufletul, și-au încuiat inima lor cu grăsimea ce-i înfășoară” (Ibidem). După ce și-au potolit poftelile prin crime, își arată bucuria, cu care se acoperă precum trupul se acoperă de grăsime. „Gura lor a rostit cuvinte mândre” (v. 10). Din cauza bucuriei lor trupești, gura le-a grăit cuvinte mândre ca acestea: „Ave, regele iudeilor” și altele asemenea.

10. „După ce M-au izgonit, acum Mă înconjoară” (v. 11). După ce M-au izgonit din oraș acum Mă înconjoară atârnat pe cruce. „Au hotărât să țină ochii lor plecați spre pământ”, au hotărât să coboare spre lucrurile pământești dorințele inimii lor, imaginându-și că Cel pe care îl ucideau era marele nefericit iar ei înșiși nu erau în nici un fel.

11. „M-au apucat cum leul la vânătoare își apucă prada” (v. 12), M-au apucat asemenea vrăjmașului ce dă târcoale fără încetare, căutând pe cine să sfâșie². „Și ca puiul de leu ce locuiește în ascunzișuri”, sunt ca și fii acestui vrăjmaș, cei despre care se spune: „Tu ești fiul diavolului” (In 8, 44). Nu caută decât curse pentru a apuca pe cel drept și a-l pierde.

12. „Scoală-Te, Doamne, întâmpină-i pe ei și îi tulbură!” (v. 13). Scoală-Te Doamne Tu, pe care ei Te cred adormit și indiferent la nedreptățile oamenilor; dar mai înainte să fie orbiti de propria lor răutate, pentru ca răzbunarea Ta să întâmpine faptele lor rele și să îi tulbure astfel.

13. „Scoate sufletul Meu din mâinile necredincioșilor” (Ibidem). Scoate sufletul Meu, înviindu-Mă din moartea pe care cei necredincioși M-au făcut să o sufăr³. „Scoate-Ți sabia către vrăjmașii mâinii Tale!”. Într-adevăr, sufletul Meu este sabia pe care mâna Ta, adică puterea Ta cea veșnică, a apucat-o pentru a răsturna prin ea împărăția fărădelegii, și a separa cu ea pe cei drepti de cei necredincioși. Scoate-o deci „către vrăjmașii mâinii Tale”, sau ai puterii Tale, adică ai vrăjmașilor Mei. „Doamne, ia-le pământul și împrăstie-i în timpul vieții!”. Doamne, ia-le pământul pe care îl locuiesc, împrăstie-i în lumea întreagă în viața aceasta pe care ei o cred a fi singura lor viață, de vreme ce nu nădăjduiesc în viața cea veșnică.

² 1 Pt 5, 8.

„Păntecele lor este plin de lucrurile pe care le-ai ascuns ochilor lor” (v. 14). Pedepsa văzută despre care tocmai vorbit nu este singura care îi va lovi; ci mai mult, gândurile lor vor fi pline de păcatele lor, ale căror întunecimi le va ascunde lumina adevărului Tău, astfel încât nu își vor aminti de Dumnezeu. „S-au săturat de carne de porc”, s-au săturat de necurăție, călcând în picioare perlele cuvintelor dumnezeiești. „Și au lăsat resturile copiilor lor” când au strigat: „Păcatele acestea să cadă asupra noastră și asupra copiilor noștri” (Mt. 27, 25).

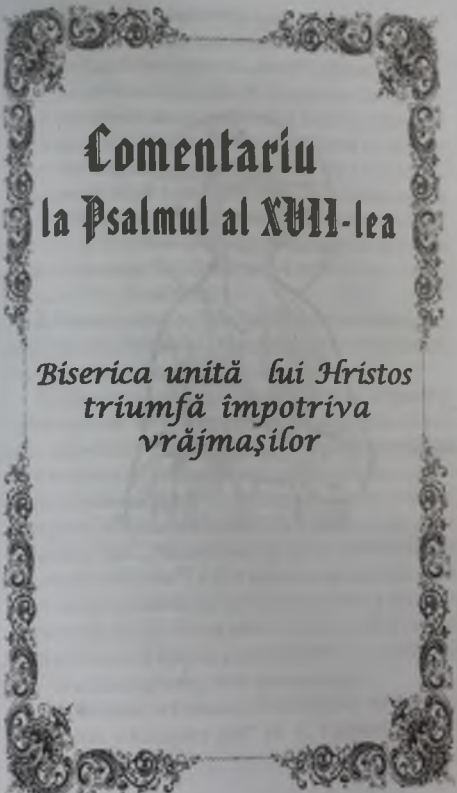
14. „Eu întru dreptate voi apărea înaintea ochilor Tăi” (v. 15). Eu, care nu am apărut celor care, din cauza murdăriei și întunecimii inimii lor, nu puteau vedea lumina înțelepciunii, voi apărea întru dreptatea Ta înaintea ochilor Tăi. „Voi fi îndestulat când Mi se va arăta slava Ta”. Și în timp ce unii vor fi sătui de necurății, până la a nu Mă putea înțelege, Eu voi fi îndestulat când slava Ta va străluci în cei ce Mă înțeleg.

Să băgăm de seamă că în versetul unde este spus: „S-au săturat de carne de porc” câteva exemplare aduc: „S-au săturat de copii”. Această a doua interpretare ține de ambiguitatea textului grecesc⁴. Prin cuvântul de *copil* înțelegem faptele; prin faptele bune copiii virtuoși, iar prin cele rele copiii vînovați.

---

³ Despre această parte a versetului 13 a se vedea primul comentariu la psalmul 34.

⁴ Într-adevăr, în câteva manuscrise citim *ὄων*-fiu, în altele *ὄων*-porci sau *ὄείων*-carne de porc. Augustin vorbește despre același verset 14 în scrisoarea 149 către Paulin de Nola, în jurul anului 414, și spune la paragraful 5: *Am revăzut o foarte scurtă explicație a acestui psalm pe care am dictat-o acum multă vreme. Aceasta lămurire ne face să credem că comentariul acestui psalm datează cu mult înainte de acest an.*

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Comentariu
la Psalmul al XVII-lea**

*Biserica unită lui Hristos
triumfă împotriva
vrăjmașilor*

1. „Întru sfârșit slujitorului lui Dumnezeu, lui David însuși” adică lui Hristos, care, considerat în umanitatea Sa, este numit *Cel cu braț puternic*. David a adresat lui Dumnezeu cuvintele acestui psalm în ziua în care Domnul l-a izbăvit din mâinile tuturor vrăjmașilor lui și din mâinile lui Saul și zice: „Ziua în care Domnul l-a eliberat din mâinile tuturor vrăjmașilor lui și ale lui Saul” (II Rg 22), adică ale regelui pe care chiar iudeii îl ceruseră. Căci precum numele lui David înseamnă „cel cu braț puternic”, tot așa numele lui Saul vrea să însemne „cel cerut”. Într-adevăr, știm cum poporul a cerut pe Saul de rege¹ și l-a primit nu după legea lui Dumnezeu, ci a sa însăși.

2. Deci aici, Hristos și Biserica, adică Hristos în întregime, cap și trup, zic: „Te voi iubi, Doamne, pe Tine, care ești puterea mea”, Te voi iubi, Doamne, prin Care sunt puternic.

3. „Doamne, sprijinul meu cel puternic, scăparea și izbăvitorul meu” (v. 1). Doamne, cel ce m-ai susținut fiindcă eu am scăpat întru Tine, și întru Care m-am adăpostit fiindcă Tu m-ai izbăvit. „Dumnezeul meu este ajutorul meu și întru El îmi voi pune nădejdea” (v. 2). Dumnezeuul meu, care m-ai întâmpinat cu ajutorul chemării Tale, pentru ca eu să pot nădăjdui în Tine. „Păzitorul meu și cornul mântuirii mele și răscumpărătorul meu” (v. 3). Păzitorul meu deoarece eu nu m-am socotit sculându-mi într-un fel împotriva Ta cornul mândriei; și, fiindcă Te-am găsit ca un corn, adică cea mai înaltă și puternică apărare a mântuirii mele și pentru ca să pot găsi această apărare, Tu m-ai răscumpărat.

4. „Voi lăuda pe Domnul și Îl voi chema și voi fi mântuit din mâinile vrăjmașilor mei” (v. 4). Căutând slava lui

¹ I Rg 8, 5.

Dumnezeu și nu a mea, Îl voi chema și greșelile necredinței nu vor putea să îmi facă rău.

5. „Durerile morții m-au înconjurat” (v. 5), adică durerile trupului. „Și râurile fărădelegii m-au tulburat”. Mulțime de necredincioși, ridicăți pentru o vreme, asemenea torentului trecător de ploaie, s-au ostenit să mă tulbure.

6. „Durerile iadului m-au cuprins” (v. 6). Cei ce m-au cuprins să mă piardă erau pradă durerilor poftei, care dau moarte și duc în iadul păcatului. „Cursele morții m-au întâmpinat”. Vrăjmașii m-au întâmpinat pentru că au vrut să mă chinuie primii prin durerile ce trebuia apoi să le fie întoarse. Ori, acești vicleni, pun stăpânire, pentru a-i pierde, pe cei pe care ajung să-i convingă de rău, lăudându-se cu prefăcuta lor dreptate; de aparențe, și nu de realitatea de care se laudă împotriva păgânilor.

7. „Și în nenorocirea mea am chemat pe Domnul și am strigat către Dumnezeul meu; și din Templul Său cel sfânt a ascultat glasul meu” (v. 7-8). Mi-a ascultat glasul, din inima mea unde sălășluiește. „Și strigătul pe care l-am scos înaintea Lui” (v. 8), strigăt care nu răsună urechilor oamenilor, ci îl rostesc în prezența Lui înăuntrul meu², „a pătruns până la urechile Lui”.

8. „Pământul a fost mișcat și s-a cutremurat” (v. 9). Astfel, la vederea Fiului Omului slăvit, păcătoșii au fost mișcați și s-au cutremurat. „Și temeliiile munților au fost clătinate”, și speranțele celor mândri, întemeiate pe acest veac, au fost cutremurate. „Și au fost scuturați pentru că Dumnezeu s-a mâniat împotriva lor”, și aceasta pentru ca speranțele bunurilor vremelnice să nu poată să se întărească în inimile oamenilor.

² Despre sălășluirea tainică a Domnului în inima rugătorului am văzut că mai vorbește dumnezeiescul Augustin în comentariul la Psalmul al treilea, paragraful 4.

9. „Mânia Sa a făcut să se ridice fumul” (v. 10). Rugăciunea amestecată cu lacrimi a celor ce s-au pocăit la vederea pedepselor pregătite celor necredincioși s-a ridicat spre Dumnezeu. „Foc arzător a ieșit de la fața Lui”. Focul dragostei se aprinde, după pocăință, prin cunoștința lui Dumnezeu. „Cărbuni au fost aprinși de El”. Oameni deja morți, care, lipsiți de focul dorințelor bune și al luminii dreptății, rămăseseră reci și cufundați în întunecimi; regăsind iarăși căldura și lumina, au fost readuși la viață.

10. „A plecat cerurile și S-a pogorât” (v. 11). A plecat pe Cel Drept ca să coboare până la slăbiciunea oamenilor. „Și nori întunecați sub picioarele Lui”. Necredincioșii, îndrăgostiți doar de lucrurile pământului, orbiți de norul răutăților lor, nu L-au cunoscut. Căci pământul este sub El precum scaunul la picioarele Sale.

11. „S-a suit pe heruvimi și a zburat” (v. 12). S-a ridicat deasupra a toată știința, astfel ca nimeni să nu poată ajunge la El, decât prin dragoste. Că dragostea este împlinirea Legii¹. Și, ca urmare, a dovedit celor care îl iubesc că nu poate fi cuprins de simțuri, de teamă ca ei să nu creadă că îl pot înțelege cu ajutorul imaginilor trupești. „A zburat acolo unde aripile vântului nu se pot înălța”. Această rapiditate a zborului prin care a dovedit că nu poate fi cuprins de simțuri este superioară tuturor puterilor sufletului, puteri cu ajutorul cărora, ca și cu ajutorul unor aripi, sufletul se înalță deasupra temerilor pământești în locurile cerești ale libertății.

12. „Și-a pus întunericul drept locaș” (v. 13). A așezat Tainele și a pus în inimile credincioșilor o nădejde ascunsă, pentru a Se ascunde vederii alor Săi, pe care nu îi lasă totuși. S-a retras în întuneric, în mijlocul căruia și noi mergem prin

¹Rom 13, 10.

necredință, și nu prin vedere⁴, „câtă vreme nădăjdăduim și așteptăm prin răbdare, ceea ce nu vedem” (Rom 8, 25). „Este înconjurat de cortul Lui”. Totuși cei ce s-au convertit și care cred în El sunt lângă El; El este în mijlocul lor, le dă tuturor darurile Sale și locuiește în ei, în această viață, ca într-un cort. „Cortul Lui ca o apă întunecoasă în norii văzduhului”. De aceea nimeni, chiar dintre cei ce înțeleg Scripturile, nu trebuie să se creadă deja ajunși la această lumină care nu va străluci pentru noi decât în ziua în care trecem de la credință la vedere. Într-adevăr, El rămâne în umbră în învățătura profeților și a tuturor celor care ne vestesc cuvântul lui Dumnezeu.

13. „În comparație cu strălucirea ce o răspândește prezența Sa” (v. 14), (trebuie să gândim mai ales la această umbră) prin comparație cu strălucirea ce o răspândește arătarea prezenței Sale. „Norii au trecut”, predicatorii cuvântului Său nu mai sunt închiși în granițele Iudeii, au trecut la păgâni. „A căzut grindină și ploaie de foc”. Este imaginea muștrătorilor care lovesc ca grindina inimile împietrite. Dar duritatea grindinii se preface în apă ce cade pe pământ cultivat și înmuiat, adică într-un suflet evlavios; atunci amenințările muștrătorilor pline de fulgere și întărite în formă de grindină se transformă într-o învățătură ce satură sufletul. Și, așa, inimile prind viață aprinse de focul dragostei. Toate aceste lucruri au trecut la păgâni cu norii lui Dumnezeu⁵.

14. „Și dintru înălțimea cerului Domnul a făcut auzit tunetul Său” (v. 15). Din inima celui drept, prin credința acestuia în Evanghelie, Domnul a făcut să se audă glasul Său. „Și Cel

⁴ II Cor 5, 7.

⁵ Despre vestitorii Cuvântului simbolizați ca nori a mai adus aminte Augustin în comentariul la Psalmul 10, 10.

Preaînalt a trimis cuvântul Său", să ne rămână nouă, și în abisul lucrurilor omenești înțelegem lucrurile cerești.

15. „A aruncat săgețile Sale și i-a risipit” (v. 16). A trimis pe Apostolii Săi, care în zborul lor, purtați pe aripile virtuților, și-au urmat drumul lor drept, nu prin propriile lor puteri, ci cu ajutorul Celui ce i-a trimis. El i-a împrăștiat pe cei spre care Apostolii Săi au fost trimiși, ca să fie pentru unii miros de viață care te face să trăiești, iar pentru alții miros de moarte care te face să mori⁶. „Și-a înmulțit trăsnetele și i-a tulburat”, și-a înmulțit minunile și i-a tulburat.

16. „Și izvoare de apă s-au arătat” (v. 17). Izvoarele de apă, ce s-au arătat în persoanele Apostolilor, au țâșnit spre viața cea veșnică⁷. „Temeliile lumii au fost puse în lumină”. Profeții au fost lămurii și dezvăluiți, ei, care fuseseră înțeleși și pe care trebuie să fie înălțat edificiul credinței universale. „Prin amenințările Tale, Doamne” (v. 18), prin amenințările celui ce striga: „Împărăția lui Dumnezeu este aproape de voi” (Lc 10, 9). „Și prin suflarea năvalnică a mâncii Sale”, prin suflarea Celui ce a zis: „De nu vă pocăiți, veți pieri toți la fel” (Lc 13, 5).

17. „A trimis din înălțimea cerului și m-a luat” (v. 19), chemând la moștenirea Sa din mijlocul păgânilor, slăvita Sa Biserică, ce nu are nici pată nici zbârcitură⁸. „M-a scos din adâncul apelor”. M-a scos din mulțimea popoarelor⁹.

18. „M-a smuls din mâinile temușilor mei vrăjmași” (v. 20). M-a scos din mâinile vrăjmașilor mei ce reușiseră să tulbure și

⁶ II Cor 2, 16.

⁷ Deut 4, 14; Ioan 4, 14.

⁸ Ef 5, 27.

⁹ În Apocalipsa 17, 15, apele simbolizează mulțimea de oameni, așa cum spune și comentariul la primul Psalm, paragraful al treilea.

să nimicească viața Mea trecătoare. „Și de cei ce mă urăsc pentru că ei au ajuns mai tari decât mine”, în timp ce sub stăpânirea lor am ignorat pe Dumnezeu.

19. „M-au întâmpinat în vremea necazului meu” (v. 21). M-au vătămat primii în vremea în care purtam un trup supus morții și suferinței „Și Domnul S-a făcut sprijinul meu.” Și fiindcă sub greutatea amarelor mele dureri, sprijinul bucuriilor pământești s-a clătinat și s-a răsturnat, Domnul a devenit sprijinul meu.

20. „Domnul m-a izbăvit și m-a pus întru lărgime” (v. 22) și, deoarece sufeream tulburările trupului, El m-a eliberat și mi-a dat libertatea sufletească. „M-a scos din mâinile lor, că a voit să mă ia” Înainte ca eu să vreau să-L am, El m-a smuls din mâinile prea puternicilor mei vrăjmași, care m-au invidiat imediat ce am vrut să-L am și care mă urăsc acum pentru că-L doresc.

21. „Și Domnul mă va răsplăti după dreptatea mea” (v. 23) și Domnul mă va răsplăti după meritul buneii mele voințe, El, Care mi-a făcut milostivire înainte ca eu să am bunăvoință. „Și mă va răsplăti după curăția mâinilor mele;” și El mă va răsplăti după nevinovăția faptelor mele, El, Care mi-a dat să fac binele, ducându-mă la lărgimea credinței.

22. „Fiindcă am păzit căile Domnului” (v. 24); pentru ca să dau faptelor mele toată lărgimea faptelor bune ce se fac prin credință și lungimea ce vine din stăruință.

23. „Și nu m-am îndepărtat de Dumnezeu prin fărădelegile mele. Că toate judecățile Lui sunt înaintea ochilor mei” (v. 25) „Toate judecățile Lui”, adică răsplătirile celor drepecți, pedepsele păcătoșilor, suferințele celor ce trebuie îndreptați și ispitele celor ce trebuie încercați, judecăți pe care eu le consider cu o stăruință atentă. „Și nu am îndepărtat legile Lui atât de drepte”, ceea ce fac cei care cad sub greutatea lor și se întorc la vărsăturile lor.

24. „Și mă voi păstra curat în ochii Săi și mă voi păzi de adâncul nedreptăților mele” (v. 26).

25. „Și Domnul mă va răsplăti după dreptatea mea” (v. 27). De aceea Domnul mă va răsplăti după dreptatea mea, nu doar fiindcă am urmat căile cele largi ale credinței, ce lucrează prin iubire¹⁰, ci și pentru lungimea acestei căi în care am stăruit. „Și după curăția mâinilor mele ce luminează înaintea ochilor Săi”, nu a ochilor oamenilor, ci ai lui Dumnezeu. „Căci lucrurile văzute sunt vremelnice, și cele nevăzute veșnice” (II Cor. 4, 18) și spre veșnicie se înalță nădejdea.

26. „Vei fi sfânt cu cel sfânt” (v.28). Este, de asemenea, în adâncul tainelor Tale o dovadă că Tu ești sfânt cu cel ce este sfânt, anume că toată sfințenia de la Tine vine. „Și vei fi nevinovat cu omul nevinovat”. Într-adevăr, nu vei face rău nimănui, și chiar cel păcătos nu este legat decât de lanțurile păcatelor sale¹¹.

27. „Ales vei fi cu cel ales” (v. 29), vei fi ales cu cel pe care L-ai ales. „Și pervers vei fi cu cel ce este pervers”. Vei părea a fi pervers cu cei ce sunt astfel, fiindcă sunt oameni ce zic: „Calea Domnului nu este dreaptă” (Ezec 18, 25), dar propria lor cale nu este dreaptă.

28. „Pentru că vei mântui poporul cel smerit” (v. 30). Or, pare pervers celor perverși ca Tu să mântuiești pe cei ce își mărturisesc păcatele. „Și vei smeri ochii celor mândri”, vei smeri pe cei ce nu cunosc dreptatea lui Dumnezeu și se bizuie pe a lor¹².

29. „Fiindcă Tu, Doamne, vei aprinde făclia mea” (v. 31). Pentru că lumina noastră nu vine de la noi, ci Tu Doamne vei

¹⁰ Gal 5, 6.

¹¹ Prov 5, 22.

¹² Rom 10, 3.

aprinde făclia. „Dumnezeul meu, vei lumina întunericul meu” noi nu suntem decât întuneric, din cauza păcatelor noastre dar Tu, Dumnezeu meu, vei lumina întunecimile mele.

30. „Că voi fi scos de Tine din ispită” (v. 32). Nu prin mine, ci prin Tine voi fi scos afară din ispită. „Și prin ajutorul Dumnezeului meu voi trece zidul”; și prin ajutorul Lui, nu prin propriile mele puteri, voi trece zidul pe care păcatul l-a ridicat între oameni și Ierusalimul cel ceresc.

31. „Fără de prihană este calea Dumnezeului meu” (v. 33). Dumnezeu meu vine să locuiască în oameni, numai când i s-a pregătit o cale fără de prihană a credinței, căci calea Lui este fără de pată. „Cuvintele Domnului au fost lămurite de foc”. Cuvintele Domnului au fost lămurite de focul necazurilor. „El este protectorul tuturor celor ce nădăjduiesc în El”. Și toți cei ce și-au pus nădejdea, nu în ei, ci în El, nu sunt nimiciți de aceste necazuri; căci nădejdea urmează credinței.

32. „Că cine este Dumnezeu, dacă nu Domnul” (v. 34) ai Cărui slujitori suntem? „Și cine este Dumnezeu, afară de Dumnezeul nostru?” Și cine este Dumnezeu, afară de Domnul pe Care noi Îl vom avea, în calitate de copii, ca o moștenire dorită, după ce Îl vom fi slujit bine?

33. „El este Dumnezeu ce m-a încins cu putere” (v. 35). A încins rărunchii mei pentru a-mi da putere; de teamă ca pofta, ca și un veșmânt moale și larg, să nu împiedice faptele și pașii mei. „Și mi-a arătat o cale fără prihană”. Mi-a arătat calea nepătată a dragostei, pentru a merge la El, cum mi-a arătat calea fără de pată a credinței, prin care El vine la mine.

34. „A făcut picioarele mele drepte ca ale cerbului” (v. 36). A desăvârșit dragostea mea pentru a putea trece peste mărăcinii acestei lumi. „Și mă va așeza în cele mai înalte locuri”.

Va duce gândurile mele spre locașurile cerești, pentru ca să
fiu umplut de desăvârșirea lui Dumnezeu¹³.

35. „Învățã mâinile mele la luptã” (v. 37). Mă învățã ce
trebuie să fac pentru a învinge pe vrăjmașii ce se silesc să ne
închidă Împărăția Cerurilor. „Și ai făcut brațele mele ca un arc
de aramă”. M-ai făcut neobosit în împlinirea faptelor bune.

36. „M-ai protejat spre mântuire, și dreapta Ta m-a
sprijinit” (v. 38), bunăvoința harului Tău m-a sprijinit. „Certarea
Ta m-a condus spre sfârșit”, muștrările Tale, împiedicându-mă
să renunț la calea Ta, m-au dus și m-au constrâns să potrivesc
toate faptele mele acestui sfârșit prin care suntem uniți cu Tine.
„Și cercetarea Ta însăși mă va învăța”. Aceleași muștrări m-
au învățat să ajung acolo unde mă duceau.

37. „Ai lărgit sub pașii mei căile în care mergeam” (v.
40). Piedicile trupului nu vor fi un obstacol pentru mine fiindcă
ai desăvârșit dragostea mea care de acum înainte va lucra
întru bucurie, înălțată deasupra lucrurilor muritoare și a slujirii
mădularilor (trupului). „Și urmele pașilor mei nu s-au șters”.
Adică locul unde trebuie să pășesc, sau urmele pașilor mei
pentru a deschide calea celor ce mă urmează.

38. „Îmi voi urmări vrăjmașii și îi voi prinde” (v. 41). Îmi
voi urmări patimile trupești și ele nu mă vor înlănțui; dimpotrivă,
le voi prinde și le voi nimici. „Și nu mă voi abate din urmărirea
lor până ce nu vor fi cu totul înfrânte”. Nu mă voi abate din
siliințele urmăririi lor, pentru a mă odihni, înainte ca toate patimile
ce-mi stau împotriva să fie nimicite.

39. „Îi voi zdrobi și nu vor putea să stea” (v. 42). Ele nu
vor sta împotriva mea. „Vor cădea sub picioarele mele”. După
ce le voi fi zdrobit, voi așeza deasupra lor dragostea ce duce la
veșnicie.

¹³ Ef 3, 19.

40. „Și M-ai încins cu putere spre război” (v. 43). Puterea Ta a strâns în jurul inimii mele cutele largi ale dorințelor trupesti de teamă ca în această luptă ele să nu vatăme faptele mele. „A făcut să cadă sub mine pe cei ce se ridicau împotriva mea”. Ai înșelat speranțele celor ce se îndârjeau în a mă urmări, încât cei ce voiau să mă stăpânească sunt supuși stăpânirii mele.

41. „Și ai pus pe vrăjmașii Mei în spatele meu” (v. 44). Ai făcut să întorc spatele vrăjmașilor Mei și i-ai pus înapoia Mea, obligându-i să mă urmeze. „Și ai risipit pe cei ce Mă urâsc”, dar pentru cei ce au continuat să Mă urască i-ai risipit.

42. „Au strigat și nu era nimeni să-i mântuiască” (v. 45). Cine ar putea, într-adevăr, să mântuiască pe cei pe care nu îi mântuiești Tu? „Au strigat către Domnul și nu i-a auzit”. Au strigat către Domnul și nu spre altcineva, și nu i-a considerat vrednici de a fi ascultați, fiindcă nu au renunțat la răutatea lor.

43. „Îi voi nimici ca praful în fața vântului” (v. 46). Îi voi preface în țărână, că s-au uscat, neprimind ploaia milostivirii cerești; pentru ca, înălțându-se și umflându-se de mândrie, să fie smulși din speranțele puternice și de neclătinat ca dintr-un pământ ferm și stabil. „Îi voi nimici ca pe noroiul ulițelor”. În timp ce ei se dăruiesc desfrâului și dezmățului, Eu îi voi nimici în căile largi în care merg atâția oameni.

44. „Mă vei scoate din răzvrătirile poporului” (v. 47). Mă vei scoate din răzvrătirile celor ce au zis: „Dacă Îl lăsăm să plece, toată lumea Îl va urma” (In 11, 48).

45. „Mă vei pune căpetenic neamurilor. Poporul pe care nu-L cunoșteam mi-a fost supus.” (v. 48). Poporul păgânilor pe care nu l-am cercetat trupește mi-a fost supus. „M-a ascultat imediat ce Mi-a auzit glasul.” Ochii lor nu M-au văzut, dar, primind pe Apostolii Mei, M-au ascultat de îndată ce cuvântul Meu a lovit urechile lor.

46. „Fiii străini M-au mințit” (v. 49). Fiii cărora nu le pot spune *ai Mei*, ci mai degrabă *fiii străini*, cărora se adresează cu chiar cuvintele: „Sunteți fiii diavolului” (In. 8, 44). Acești copii M-au mințit. „Fiii străini au îmbătrânit”. Fiii străini, cărora le-am adus, pentru a-i înnoi, Noul Legământ, au rămas în starea vechiului om.

„Au schiopătat în căile lor”, ca infirmi de un picior, fiindcă, având Vechiul Testament, au respins pe cel Nou; au ajuns schiopi, urmând chiar tradițiile lor întru Legea cea Veche, mai curând decât poruncile lui Dumnezeu. Într-adevăr, ei făceau o crimă din a se pune la masă fără să-și fi spălat mâinile¹⁴, fiindcă acestea erau căile pe care ei înșiși le trasaseră și le croiseră prin obiceiurile lor, depărtându-se din cărarea poruncilor lui Dumnezeu.

47. „Domnul este Dumnezeu cel viu; binecuvântat să fie Dumnezeu meu” (v. 50). Dragostea de cele ale trupului este moarte¹⁵, căci Domnul este viu și binecuvântat să fie! „Dumnezeul mântuirii mele să fie înălțat deasupra a toate”. Sentimentele mele pentru Dumnezeu Cel ce mă mântuiește să nu aibă nimic din obișnuințele pământești; și să nu nădăjduiesc deloc o mântuire ce vine de la pământ ci una care vine de la El și dintru înălțimea cerurilor.

48. „O, Dumnezeule care îmi dai răzbunarea și îmi supui popoarele!” (v. 51). Dumnezeu care mă răzbună, supunându-mi popoarele. „Tu, Cel ce mă izbăvești de vrăjmașii mei cei furioși”, de iudeii ce strigau: „Răstigneste-L! Răstigneste-L!” (In 19, 6).

49. „Tu mă vei înălța deasupra celor ce se ridică împotriva mea” (v. 52). Mă vei înălța, prin Învierea Mea,

¹⁴ Mt 15, 2.

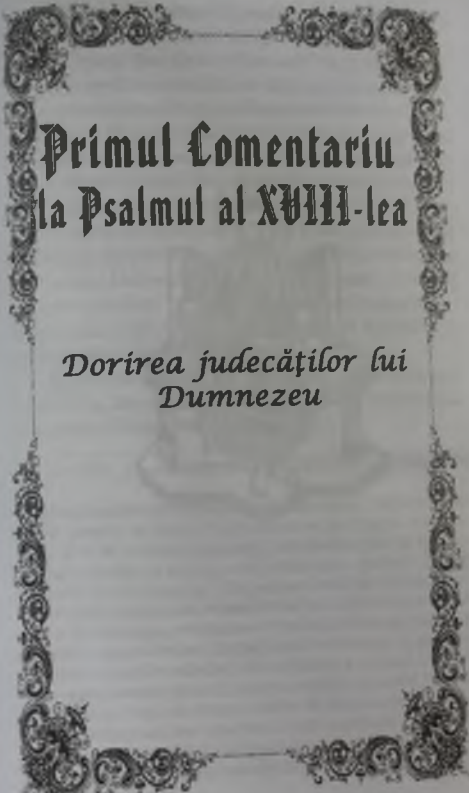
¹⁵ Rom 8, 6.

deasupra iudeilor ridicăți contra Mea întru Patima Mea. „Mă vei scoate din mâinile nedreptăți”, Mă vei scoate din împărăția lor de nedreptate.

50. „De aceea, Doamne, Te voi mărturisi între neamuri” (v. 53). De aceea, Doamne, neamurile se vor mărturisi Ție prin îngrijirile Mele. „Și voi cânta slavei Numelui Tău” și vei fi cunoscut până departe prin lucrările Mele cele bune .

51. „Slavei lui Dumnezeu ce lucrează cu atâta măreție mântuirea al cărui lucrător este Regele Său” (v. 54). Slavei lui Dumnezeu ce lucrează cu atâta măreție, Care face atât de minunată mântuirea pe care Fiul Său o dă celor ce cred în El. „Și Care face mila Hristosului Său”. Dumnezeu este Cel ce face milă Hristosului Său. „Lui David și urmașilor lui, întru toți vecii”. Însuși eliberatorului a cărei mână puternică a biruit lumea și celor ce cred în Evanghelie și pe care I-a născut pentru veșnicie.

Toate cuvintele acestui Psalm, pe care nu le putem raporta mai ales Domnului Însuși, trebuie să fie raportate Bisericii, căci Cel ce vorbește aici este Hristos, în întregime, întru Care toți sunt mădularele Sale.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Primul Comentariu
la Psalmul al XVIII-lea**

*Dorirea judecăților lui
Dumnezeu*

1. Titlul acesta este cunoscut¹. Nu Domnul nostru Iisus Hristos este Cel ce vorbește, ci aceste cuvinte sunt spuse despre El.

2. „Cerurile spun slava lui Dumnezeu” (v. 1). Sfinții Evangheliști, în care Dumnezeu locuiește ca în ceruri, povestesc Slava Domnului nostru Iisus Hristos, sau Slava pe care Fiul a dat-o Tatălui, în timpul cât era pe pământ. „Și bolta cerească vestește lucrul mâinilor Sale.” Bolta cerească, adică inima transformată în cer prin încrederea în Duhul Sfânt, din pământ ce era mai înainte prin frica, bolta cerească vestește faptele puterii dumnezeiești.

3. „Ziua zilei spune cuvânt” (v. 2). Duhul arată oamenilor duhovnicești deplinătatea imuabilei Înțelepciunii a lui Dumnezeu, care este Cuvântul, Dumnezeu dintru început cu Dumnezeu². „Și noaptea vestește nopții știința”; și firea muritoare a trupului, vorbind într-un fel oamenilor trupești ce stau departe, le vestește, strecurându-le credința, știința care trebuie să vină apoi pentru ei³.

4. „Nu este limbă, nu este grai întru care glasul lor să nu se audă” (v. 3), întru care să nu fi fost auzit glasul Evangheliștilor; Evanghelia fiind propovăduită în orice limbă.

¹ Acelasi titlu: „Pentru sfârșit, Psalmul lui David, pentru el însuși”.

² In I, 1.

³ Raportul credință-rațiune (respectiv filozofie-teologie) este într-adevăr foarte complex și gingaș. Fericitul episcop de Hippona știe acest lucru și îi dă convenita importanță, rezumându-și poziția în două formule: *intellige ut credas, crede ut intelligas*, spunând: „Înțeleg ca să cred, cred ca să înțeleg”. Deși progresul credinței și al cunoașterii este reciproc, totuși există momente când uneia dintre ele i se acordă primatul: cronologic, credința precedă rațiunii, ultima făcându-ne să înțelegem ceea ce credem. Credința nu demonstrează; ea propune, nu impune, rațiunii revenindu-i rolul de întăritor al credinței. Și aici se observă întâietatea credinței în actul cunoașterii Creatorului. Drumul spiritual al lui Augustin merge crescător de la rațiune spre credință, primei restrângându-i-se activitatea o dată cu creșterea în credință. Referitor la această temă se recomandă lucrările: *Contra Academicos* (III, 20, 43); *De vera religione* (8); *De Trinitate* (XIII, 9, 12); *De Magistro* (XI, 37) etc.

5. „Sunetul glasului a lui S-a răspândit pe întreg pământul și
cuvântul lui a pătruns în marginile lumii” (v. 4).

6. „În noapte Și-a pus coralul Lui” (v. 5). Domnul, pentru a
combate împărăția greșelilor vremelicioase, trebuind să aducă pe
pământ un păcat și sabur⁴, a așezat în vremea arătării Sale ca
un cort militar în care locuiește, care este taina întrupării Sale.
„Și este începutul unui mare ce iese din camera nunții.” Și El
începe iese din sânul fecioreac, în care Dumnezeu S-a unit tuturor
omninoștii precum mirele se unește miresei. „S-a avântat ca un
urag, ca să alerge drumul lui” (v. 6); s-a avântat ca Cel puternic
prin excelență. Care întrece pe toți oamenii printr-o nemăsurată
putere, și aceasta pentru a alerga în calea Sa, nu pentru a se
statornici; căci nu S-a oprit în calea păcătoșilor⁵.

7. „A ieșit dintru înălțimea cerului” (v. 7). A ieșit din sânul
Tatălui Său, din care, s-a născut nu în timp, ci în veșnicie. „Și
drumul Său se înalță până la cele mai înalte ale cerului.” Se
înalță prin deplămintea dumnezeirii la desăvârșita egalitate cu
Tatăl. „Și nimeni nu se poate ascunde căldurii Sale.” Când
Cuvântul S-a făcut trup și a locuit printre noi⁶, îmbrăcând firea
noastră muritoare, nu a permis nici unui muritor să se poată
scuza de umbrele morții, căci chiar aceste umbre au fost pătrunse
de căldura Cuvântului.

⁴ Mt 10, 34.

⁵ Ps 1, 1.

⁶ Pe lângă donatism, pelagianism sau manicheism, Fericitul episcop
african a luptat și împotriva aricilor care puneau pe Fiul în rândul
creaturilor, neacordându-i consubstanțialitatea cu Tatăl. Arie (256-
336) învăța că a fost un timp când Fiul nu era, prin El Tatăl creând
toate celelalte ale lumii. În 417, goșii nu ajunși la Hippona împreună cu
episcopul lor arian. Deși are câteva confruntări cu acesta, Augustin
tonajii nu reușește să-i stărpească pe arieni. Scrie *Despre Trinitate*,
Despre erezii, în care rămâne mărturisitorul egalității desăvârșite a
Fiului cu Tatăl. Aceștia le este adresată această replică.

⁷ In 1, 14.

8. „Legea Domnului este fără prihană, întorcând sufletele” (v. 8). Chiar El este Legea Domnului, El care vine să împlinescă legea, nu să o distrugă⁹. El este Legea fără de prihană, fiindcă nu a săvârșit păcatul, și mîncîna nu s-a găsit în gura Sa¹⁰. El nu suprapune sufletele sub jugul sclaviei, ci le întoarce la libertate pentru a-L putea imita. „Mărturia Domnului e credincioasă, dă înțelepciune pruncilor.” „Mărturia Domnului este credincioasă”, pentru că nimeni nu cunoaște pe Tatăl, decât numai Fiul, și cel cărui Fiul vrea să i se descopere¹¹. Aceste lucruri au fost ascunse celor înțelepți și descoperite copiilor, fiindcă „Dumnezeu stă împotriva celor mândri și celor smerți, din contra, le dă harul Său” (Iac 4, 6).

9. „Judecățile Domnului sunt drepte și veselesc inima” (v. 9). Toate judecățile Domnului sunt drepte în cel ce nu a învățat nimic pe care să nu-l fi făcut El Însuși¹²; pentru ca cei care Îl imită să se bucure în inima lor de lucrările pe care le face liber din dragoste, și nu slugarnic, prin frică. „Poruncile Domnului sunt strălucitoare, luminează ochii”. Poruncile Domnului sunt strălucitoare, nu sunt învăluite de nici o prescripție trupească, luminează vederea omului lăuntric.

10. „Frica de Dumnezeu este curată, rămîne în vecii vecilor” (v. 10). Nu este frica Legii Vechi, aceea ce polepăște, care are groază de pierderea bunurilor vremelnice prin a căror dragoste trage sufletul într-un fel de stricăciune; ci o frică pură,

⁹ Mt 5, 17.

¹⁰ II Pt 2, 22.

¹¹ Mt 11, 27.

¹² Faptele Mântuitorului sunt exemplul desăvârșit, pentru că El este Învățătorul Suprem al sufletului omenesc, așa cum spune Augustin în dialogul *De Magistro*, scris în 389. Nici un adevăr nu își ia autoritatea și întregimea decât din iluminarea divină a lui Hristos.

¹³ I In 4, 8.

ce face cu atât mai mult ca Biserica să încerce o arzătoare dragoste pentru Mirele său. Mai mult ea duce grijă să se păzească de a-L supăra. De aceea dragostea desăvârșită nu alungă această frică¹² ce rămâne, dimpotrivă, în vecii vecilor.

11. „Judecățile Domnului sunt adevărate și îndreptățite prin îndeplinirea lor” (v. 10). Judecățile Celui ce nu judecă pe nimeni, ci a încredințat toată judecata Fiului¹³, sunt cu adevărat îndreptățite prin imuabila lor certitudine. Dumnezeu, într-adevăr, nu înșeală pe nimeni, nici întru amenințările Sale, nici întru promisiunile Sale; și nimeni nu poate să sustragă pe cel necredincios de la pedeapsa Sa, nici să lipsească pe cel drept de răsplata pe care Dumnezeu i-o dă.

Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum.
„Sunt mult mai de dorit decât aurul și pietrele prețioase” (v. 11). Cât privește cuvântul *multum*, „mult”, se poate referi la aur sau la pietrele prețioase, la care să schimbăm fie cuvântul „de dorit” fie cuvântul „prețioase”; dar, oricare ar fi sensul, judecățile lui Dumnezeu sunt mai de dorit decât toate strălucirile acestei lumi, a căror dorire vinovată face să nu le dorim, ci să ne temem de judecățile lui Dumnezeu, sau să le disprețuim, sau să nu credem în ele.

Dar dacă un om devine el însuși aur sau piatră prețioasă, pentru a nu fi nimicită prin foc, ci așezată în visteria lui Dumnezeu, pentru el, judecățile dumnezeiești sunt mai de dorit decât el însuși, fiindcă el preferă voința lui Dumnezeu sieși. „Și mai dulce decât mierea și decât fagurele.” Și dacă un om ajunge el însuși miere, eliberat cum ar fi de legaturile acestei vieți și așteptând ziua intrării sale la oaspățul lui Dumnezeu; sau un fagure, învăluit cum ar fi de această viață ca de ceară, fără să fie amestecat totuși, ci întregind-o, și având nevoie, pentru a trece

¹³ In 5, 22.

dintru această viață vremelnică la viața cea veșnică, nu să fie apăsător, ci să fie scos din acoperământul său printr-o apăsare a ~~inimii~~ lui Dumnezeu; judecățile dumnezeiești îi sunt mai dulci decât el însuși, fiindcă sunt mai dulci decât mierea și fagurele.

12. „Asemenea, robul Tău le păzește pe ele” (v. 12), căci zua Domnului va fi amară celor ce nu le vor fi păzit. „Și, păzindu-le, găsește mare răsplătire.” Această mare răsplată nu constă în vreun bun venind din afară, ci chiar din respectarea judecăților lui Dumnezeu; și este mare pentru bucuria pe care o avem¹⁴.

13. „Unde este înțelegerea celui ce face păcatul?” (v. 13), Ce bucurie poate fi în păcatul ce lipsește pe om de înțelegerea sa? Unde este înțelegerea celui ce păcătuiește, devreme ce păcatul închide ochiul sufletului căruia adevărul îi este plăcut, pentru care judecățile lui Dumnezeu sunt de dorit și dulci? Ori, precum întunecimile închid ochii, așa păcatele închid sufletul și îl împiedică să vadă lumina și pe sine însuși.

14. „Curățește-mă, Doamne, de greșelile mele cele ascunse!” (v. 13). Curățește-mă, Doamne, de poftele ascunse în inima mea. „Și ferește pe slujitorul Tău¹⁵ de greșelile altuia!” (v. 14), pentru ca să nu fie atras de celălalt; căci cel ce este curățit de propriile sale păcate nu este ținut de cele ale celui alt. Ferește deci de poftele străine, nu pe cel mândru și care vrea să fie propriul său stăpân, ci pe slujitorul Tău. „Dacă ele nu mă stăpânesc, voi fi fără prihană.” De nu sunt stăpânit nici de greșelile mele cele ascunse, nici de cele străine, atunci voi fi fără prihană. Căci nu este o a treia origine a păcatului, nu este decât păcatul ascuns și personal în care a căzut demonul, și păcatul străin ce a atras pe om și pe care omul și l-a împrumutat, dându-si consimțământul. „Și voi fi curățit de păcat mare”; de care păcat,

¹⁴ Bucuria mare a credinciosului este Însuși Domnul, iar nu vreo răsplată exterioară.

¹⁵ A se vedea versetul 14, în comentariul la Psalmul 39.

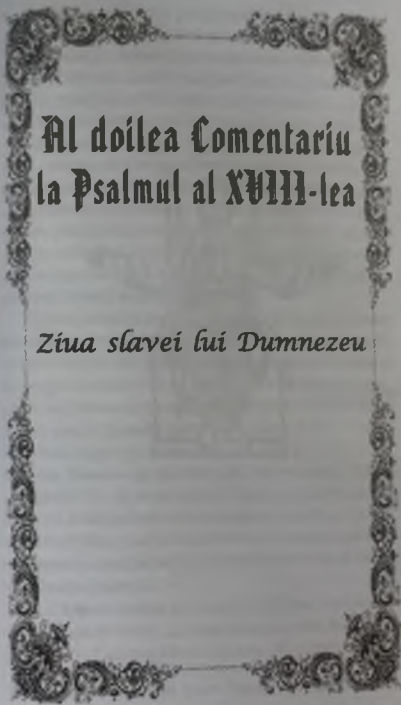
dacă nu de acela al mândriei? Căci nu există păcat mai mare ca apostazia ce face să abandonezi pe Dumnezeu: cel ce este începutul mândriei omului¹⁶. Acela este fără de prihană care nu este pătat de această greșeală; căci ea este ultima greșeală a celor ce se întorc la Dumnezeu, după cum este prima a celor ce se îndepărtează de El.

15. „Și îți vor plăcea cuvintele gurii mele; și vei primi gândurile inimii mele, ce mă vor ține în prezența Ta pururea” (v. 16). Gândurile inimii mele nu vor tinde spre lauda deșartă de a plăcea oamenilor, de vreme ce mândria va fi nimicită în mine; ci mă vor ține înaintea Ta mereu, a Cărui privire coboară în conștiințele curate. „O Doamne păzitorul meu și Mântuitorul meu”. O Doamne, păzitorul meu, spre Tine tind; că Tu ești izbăvitorul meu, pentru ca să pot tinde spre Tine; de teamă ca nimeni să nu se bizuie pe propria sa înțelepciune, dacă se întoarce la Tine, sau pe propriile sale puteri, dacă ajunge până la Tine; și să nu fie anunț respinsă de Tine, care stai împotriva celor mândri¹⁷. Nu ar fi fost curățit de marele păcat al mândriei și n-ar fi fost plăcut înaintea Ta, care ne răscumperi, pentru ca noi să ne întoarcem la Tine, și care ne ajuți să ajungem până la Tine.

---

¹⁶ Eccl 10, 14.

¹⁷ Iacov 4, 6.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

Al doilea Comentariu
la Psalmul al XVIII-lea

Ziua slavei lui Dumnezeu

1. După ce am rugat pe Domnul să ne curățească de păcatele noastre ascunse¹ și să păzească pe slujitorii Săi de păcatele altora, să căutăm să pătrundem sensul acestor cuvinte: pentru a le cânta ca oameni înțelegători și nu ca și păsările, căci mierlele, papagalii, corbii, coșofenele și alte păsări de acest fel sunt adesea învățate de oameni să pronunțe sunete cărora nu le pot înțelege sensul. Dimpotrivă, Dumnezeu a binevoit să dea omului puterea de a înțelege ceea ce cântă. Câți răutăcioși și nerușinați sunt pe care îi vedem, cu o vie durere, cântând lucruri vrednice de urechile și inimile lor! Sunt cu atât mai vinovați cu cât ei nu pot ignora natura cântecelor lor. Știu, într-adevăr, că ei cântă lucruri infame și totuși le cântă cu atât mai bucuroși cu cât sunt mai necurate; fiindcă se cred cu atât mai plăcuți cu cât cântecele lor sunt mai rușinoase.

Dar noi, care am învățat în Biserică să cântăm cuvintele cele dumnezeiești, noi trebuie, toți împreună, să ne silim să fim dintre cei despre care a fost scris: „Fericit poporul care știe să înțeleagă cântecele Sale de bucurie” (Ps 88, 15). De aceea, iubiții mei, trebuie să cunoaștem și să vedem întru curăția inimii noastre ceea ce glasurile noastre unite ajung să cânte. Fiecare dintre noi a rugat pe Domnul în acest cântec și I-a zis: „Curățește-mă, Doamne, de păcatele mele cele ascunse și păzește pe slujitorul Tău de păcatele altuia! De nu sunt stăpânit de ele, atunci voi fi fără prihană și voi fi curățit de păcat mare” (v. 14). Pentru a ști bine care este acest păcat și de ce gravitate este, vom parcurge pe scurt, atâta cât Dumnezeu ne va da să facem, textul însuși al psalmului.

2. Cântarea aceasta are legătură cu Hristos, ceea ce pare evident după cuvintele: „El este ca mirele ieșind din patul de nuntă” (v. 5). Care este Mirele, dacă nu Cel cu care este unită

¹ Predică adresată poporului, în care Augustin respinge pe donatiști

Fecioara, despre care vorbește Apostolul, această Fecioară, țintă a curatelor temeri a castului prieten al Mirelui?² Acesta se teme, într-adevăr, că așa cum șarpele prin șiretlicurile sale a înșelat pe Eva, în același fel simțurile acestei Fecioare, mireasă a lui Hristos, să nu fie întoarse, prin corupere de la curăția ce este în Hristos. Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos are întru El deplinătatea a tot harul, după aceste cuvinte ale Sfântului Ioan: „Am văzut slava Lui, slavă cum Fiul Unic trebuia să primească de la Tatăl: și era plin de har și de adevăr” (In 1, 14).

„Cerurile spun această slavă” (v. 1). Cerurile sunt Sfinții; s-au ridicat deasupra pământului și poartă pe Domnul. Totuși cerul, asemenea, a povestit într-un oarecare fel Slava lui Hristos. Când a povestit-o? Când, la nașterea Domnului, o stea necunoscută până atunci a apărut deodată³. Dar există alte ceruri mai adevărate și mai înalte, despre care psalmistul spune apoi: „Nu este cuvânt, nu este limbă întru care glasul lor să nu fie auzit. Sunetul glasului lor s-a răspândit pe întreg pământul, și cuvântul lor a pătruns până la marginile lumii” (v. 3-4). Glasul cui, de nu al cerurilor? Al căror ceruri, dacă nu acelea ale Apostolilor? Ei ne povestesc slava lui Dumnezeu, pusă în Iisus Hristos, prin harul ce Îi este dat spre iertarea păcatelor. „Căci toți au păcătuit și toți au nevoie de slava lui Dumnezeu și de îndreptarea Lui în dar prin sângele lui Iisus” (Rom 3, 23).

Cum este în dar este har; căci nu este har dacă nu este în dar. Cum noi nu făcuserăm nimic bun, primii, pentru a merita un astfel de dar, cum, mai ales, nu degeaba primiserăm o pedeapsă, este vădit că binefacerea pe care am primit-o este numai în dar. În ceea ce meritasem înainte, nu erau decât motive de condamnare. Deci nu pentru dreptatea noastră, ci pentru mila Sa

² I Cor 11, 3.

³ Mt 2, 2.

Iisus ne-a salvat prin apa renașterii⁴. Iată, spun, slava lui Dumnezeu pe care cerurile au povestit-o. Iată, repet, slava lui Dumnezeu, și nu a voastră. Că nu ați făcut nimic bun și totuși ați primit un bine așa de minunat. Dacă, deci, aparțineți acestei slave pe care cerurile au povestit-o, spuneți Domnului Dumnezeului vostru: „Dumnezeul meu, mila Ta mă va întâmpina” (Ps 58, 11). Ea v-a întâmpinat, într-adevăr; cu siguranță ea v-a întâmpinat, de vreme ce nu a găsit nimic bun în voi. Voi ați meritat pedepsele sale, mândrindu-vă; El a întâmpinat aceste pedepse, ștergându-vă păcatele.

Fiindcă din păcătos ai fost făcut drept; din necredincios, evlavios; din osândit, ales pentru ceruri. Spuneți Domnului Dumnezeului vostru: „Nu ne da nouă, Doamne, nu ne da nouă slava, ci numelui Tău”⁵. Să spunem: nu nouă; căci cui ar da El slava Sa dacă o dădea ca pentru noi? Să spunem, repet, nu nouă; căci, de ne trata ca pentru noi, nu ar face decât să ne pedepsească. Să nu ne dea slava nouă, ci Numelui Său, fiindcă nu ne-a tratat după nedreptățile noastre⁶. Nu ne da deci Doamne, nu ne da slava. Această repetare a aceluiași cuvânt este confirmarea acestui lucru. Doamne, nu ne da slava, ci dă-o Numelui Tău. Aceasta știau cerurile care ne-au spus slava lui Dumnezeu.

3. „Și bolta cerească vestește lucrul mâinilor Sale” (v. 1). Cuvintele „faptele mâinilor Sale” sunt o repetare inutilă a acestora: „slava lui Dumnezeu”. Care sunt lucrurile mâinilor Sale? Nu trebuie să ne gândim, ca unii, că Dumnezeu, creând toate lucrurile prin cuvântul Său, a alcătuit omul cu mâinile Sale, ca superior celorlalte lucrări ale Sale. Nu trebuie să admitem această

⁴ Tit 3, 5.

⁵ A se vedea și al doilea comentariu la Psalmul 113, 1.

⁶ Ps 102, 10.

interpretare, este slabă și prea puțin aprofundată; căci Dumnezeu a făcut totul prin cuvântul Său. Căci deși în spusa diverselor lucruri ale lui Dumnezeu se spune că a făcut pe om după asemănarea Sa⁷, totuși, „toate lucrurile au fost făcute prin Cuvântul și nimic nu a fost făcut fără El” (In 1, 3). În ceea ce privește mâinile lui Dumnezeu, s-a zis asemenea despre ceruri: „Și cerurile sunt lucrul mâinilor Tale” (Ps 101, 26); și pentru ca să nu gândim că în acest loc Profetul, vorbind despre ceruri, vrea să arate pe sfinți, adaugă: „Vor pieri; Tu, dimpotrivă, vei rămâne”. (Ib. 27) Prin urmare, nu doar oamenii, ci și cerurile care trebuie să piară au fost făcute de mâinile lui Dumnezeu, căruia Profetul îi adresează cuvintele: „Și cerurile sunt lucrul mâinilor Tale”.

De altfel, s-a spus la fel despre pământ, în acești termeni: „Căci marea este a Lui, și El a făcut-o și mâinile Sale au pus temeliiile pământului” (Ps 94, 5). Dacă deci Dumnezeu a făcut cu mâinile Sale cerurile și pământul, omul nu este singura faptură a mâinilor Sale; dimpotrivă, dacă El a creat cerurile prin cuvântul Său și pământul, asemenea a creat omul prin cuvântul Său. Ceea ce a creat prin cuvântul Său, a făcut cu mâinile Sale; și ceea ce a făcut cu mâinile Sale, a creat prin cuvânt. Deoarece Dumnezeu nu are o statură și membre distincte în modul în care are omul, El care este totul în întregime peste tot, și nu este conținut în nici un loc. De aceea, ceea ce a făcut prin cuvântul Său, a făcut prin înțelepciunea Sa; și ce a făcut cu mâinile Sale a făcut prin puterea Sa.

Or: „Hristos este Puterea și Înțelepciunea lui Dumnezeu” (I Cor 1, 24); „toate lucrurile au fost făcute prin El și nimic nu a fost făcut fără El” (In 1, 3). Cerurile au spus, spun, vor spune slava lui Dumnezeu. Da, zic, slava lui Dumnezeu va fi spusă de

⁷ Geneza captolul 1.

ceruri, adică de sfinți, ce sunt înălțați deasupra pământului, care poartă pe Dumnezeu, care fac să se audă tunetul poruncilor Sale, care aruncă luminile înțelepciunii Sale. Și care slavă? Aceea care ne-a mântuit în ciuda nevredniciei noastre. Această nevrednicie care este a noastră este recunoscută prin tânărul risipitor cuprins de mizerie; această nevrednicie, spun eu, este recunoscută prin fiul cel mai tânăr, chiar dacă este rătăcit departe de tatăl său, când slujește demonii, și când duce porcii la păscut; el recunoaște slava lui Dumnezeu, chiar când este târât în mizerie. Și cum această slavă ne-a făcut ceea ce nu eram prin meritul nostru, zice tatălui său: „Nu sunt vrednic să fiu numit fiul tău” (Lc 15, 21). Nefericitul obține fericirea prin umilința sa și se arată vrednic chiar prin aceea că se mărturisește nevrednic.

„Cerurile spun slava lui Dumnezeu și bolta cerească vestește lucrul mâinilor Sale” (v. 2). Bolta cerească este inima tare și nu inima sfioasă. Faptele lui Dumnezeu au fost vestite, într-adevăr, în mijlocul necredincioșilor, a vrăjmașilor lui Dumnezeu, a prietenilor acestei lumi și a prigonitorilor celor drepi. Da, aceste fapte au fost vestite în mijlocul lumii infuriate. Dar ce putea mânia lumii, când tăria vestei aceste fapte? „Bolta cerească vestește”. Ce vestește? „Faptele mâinilor Sale”. Care sunt faptele mâinilor Sale? Această slavă a lui Dumnezeu prin care am fost salvați și zidiți întru faptele cele bune⁸. Într-adevăr, noi suntem lucrul mâinilor lui Dumnezeu, creați în Iisus Hristos întru faptele cele bune. Căci El ne-a făcut nu doar oameni, ci drepi (dacă noi suntem totuși) și nu suntem noi cei care ne-am făcut pe noi oameni și drepi⁹.

4. „Ziua zilei spune cuvânt și noaptea nopții vestește știință” (v. 2). Care este semnificația acestui cuvânt? Poate este clar și evident. Cuvintele: „Ziua zilei rostește cuvânt” indică o descoperire

⁸ Ef 2, 10.

⁹ Ps 99, 3.

evidentă și arată ca ceea ce se face în plină zi; dimpotrivă, cuvintele: „Noaptea nopții vestește știință” arată ceva neclar ca ceea ce se face noaptea. Ziua vorbește zilei, adică: sfinții sfinților, Hristos Însuși Apostolilor Săi, cărora le-a zis: „Voi sunteți lumina lumii!” (Mt 5, 14). Aceasta pare evident și ușor de înțeles. Dar cum „noaptea vestește nopții știință?” Unii au înțeles aceste cuvinte foarte simplu și poate au dreptate: au crezut că ele însemnau că Apostolii, în vremea Domnului Nostru Iisus Hristos, au primit de la Dânsul învățătura, pe când trăia pe pământ și că această învățătură s-a transmis la urmași ca din veac în veac. Or această învățătură, fiind predicată ziua și noaptea, „Ziua vestește zilei și noaptea nopții” adică: ziua dinaintea zilei ce urmează și noaptea dinaintea nopții ce urmează. Această interpretare foarte simplă ajunge cui o găsește suficientă. Dar adesea chiar obscuritatea Sfintei Scripturi a servit la a face să se nască diverse interpretări. Într-adevăr, dacă sensul acestui text ar fi evident, voi n-ați auzi decât o singură explicație; dar cum este cu adevărat neclar, veți primi mai multe.

Iată deci o altă interpretare: „Ziua vestește zilei și noaptea nopții”, adică sufletul sufletului și trupul trupului. Mai este un alt înțeles: „Ziua zilei” adică oamenii duhovnicești oamenilor duhovnicești; „și noaptea nopții”, adică oamenii trupești oamenilor trupești. Și unii și ceilalți înțeleg adevărul, dar nu-l gustă la fel. Căci unii îl înțeleg ca pe un cuvânt spus înaintea lor; alții ca pe o știință ce le este vestită. Ceea ce este spus nu este decât înaintea ascultătorilor; ceea ce este vestit poate să le fie la distanțe îndepărtate. Putem găsi cuvântului *ceruri* mai multe alte înțelesuri, dar trebuie să ne luăm după timpul ce ne presează. Să facem totuși cunoscută încă o părere, pe care unii au înaintat-o doar ca o presupunere. Când, zic ei, Hristos vorbea Apostolilor Săi, ziua rostea cuvânt zilei; când Iuda dădea pe Hristos iudeilor, noaptea vestea știință nopții.

5. „Nu este cuvânt, nu este limbă în care glasul lor să nu fie auzit” (v. 3). Glasul cui, de nu al celor ce spun slava lui Dumnezeu? „Nu este cuvânt, nu este limbă întru care glasul lor să nu fie auzit”. Citiți Faptele Apostolilor¹⁰, vedeți cum au fost umpluți toți de Duhul Sfânt, când a coborât asupra lor, și cum vorbeau limbile tuturor neamurilor, după cum Duhul Sfânt le pune cuvintele în gură. Iată că, într-adevăr, „nu este limbă, nu este cuvânt întru care glasul lor să nu fie auzit”; dar sunetul glasului lor nu a răsunat doar acolo unde au fost umpluți de Duhul Sfânt. „Sunetul glasului lor s-a răspândit pe întreg pământul și cuvântul lor a pătruns până la marginile lumii” (v. 4). De aceea și noi vorbim în acest loc. Căci glasul lor a venit până la noi, glasul lor ce s-a răspândit pe tot pământul, în timp ce glasul ereticilor nu intră în Biserică. Glasul acesta s-a răspândit pe tot pământul, pentru ca voi să intrați în cer.

O, tu, care răspândești molima, contrazicător îndârjit, om viclean, încăpățânat în greșeală, o fiu orgolios, ascultă testamentul tatălui tău: „Sunetul glasului lor s-a răspândit pe întreg pământul, și cuvântul lor a pătruns până la marginile lumii”. Este nevoie să îți explic aceste cuvinte? Pentru ce lupți împotriva ta însuși? Pentru ce, prin cârtire, să nu păstrezi decât o parte din ceea ce poți păstra întreg prin înțelegere.

6. „Și-a pus cortul în soare” (v. 5), a așezat Biserica Sa în plină lumină, și nu în umbră; ea nu trebuie să fie nici ascunsă, nici acoperită, să zicem așa; de teamă să nu apară ca învăluită în mijlocul turmei deeretici¹¹. S-a spus cui va în Sfânta Scriptură: ceea ce ați făcut în taină veți ispăși în fața soarelui¹², adică ați făcut răul în taină, veți suferi chinul în ochii tuturor. „Și-a pus

¹⁰ Fapte 2, 24.

¹¹ C. Cânt 1, 6, după Septuagintă.

¹² I Rg 12, 12.

deci cortul Său în soare”. Și tu, ereticule, de ce fugi întru cele întunecoase? Ești creștin? Ascultă-L pe Hristos! Ești sclav? Ascultă-ți stăpânul! Ești fiu? Ascultă-ți tatăl, îndreaptă-te, revino la viață! Să putem spune despre tine: „Mort era și a înviat: pierise și iată-l regăsit” (Lc 15, 32).

Nu îmi zice: „Pentru ce mă căutați dacă am pierit?” Te caut chiar pentru că ai pierit. „Nu, – zice el – , nu mă căuta.” Este ceea ce ai face la vederea nedreptății lui ce-l separă de noi; dar este ce nu vrea dragostea care ne face frați. Aș fi fără reproș de mi-aș căuta sclavul; și aș merita reproșurile de-mi caut fratele? Să lăsăm asemenea sentimente cui nu are dragoste frățescă; eu îmi caut fratele. Chiar el să se supere, numai să fie căutat; căci se va liniști când îl voi fi găsit. Îmi caut fratele, spun, și mă adresez lui Dumnezeu, nu împotriva lui, ci pentru el. Și, adresându-mă lui Dumnezeu, nu Îi voi spune: „Doamne, spune fratelui meu să împartă cu mine moștenirea” (Lc 12, 13), ci îi voi zice: Spune fratelui meu să ia cu mine moștenirea. Pentru ce deci, o fratele meu, te rătăcești de la calea cea dreaptă? Pentru ce să fugi în colțurile întunecate? Pentru ce încerci să te ascunzi?¹³

„Și-a pus cortul în soare, și chiar El este asemenea unui mire ce iese din camera Sa de nuntă” (v. 5). Cred că Îl recunoașteți. Or, Cel care este asemenea unui mire ieșind din camera de nuntă, și „s-a avântat ca un uriaș pentru a alerga drumul Lui” este același cu Cel Care „și-a pus cortul în soare”. Aname, Cuvântul, când s-a făcut trup, asemenea unui mire, a găsit patul său de nuntă în sânul unei Fecioare; unit prin această taină cu natura omenească și ieșind din acest curat și cast pântece, smerit prin milostivire mai prejos de toți, puternic în vrednicie deasupra tuturor, „s-a avântat ca un uriaș pentru a alerga drumul lui” (v. 6),

¹³ Ca un părinte iubitor, Augustin nu dorește pierderea ereticilor, ci revenirea lor la Adevăr.

S-a născut, a crescut, a învățat, a suferit, a înviat, S-a ridicat la ceruri; a alergat drumul vieții Sale, nu S-a oprit. Or, același Mire, care a făcut toate acestea, „Și-a pus cortul Său”, Sfânta Biserică, „în soare”, adică în plină lumină.

7. Vreți să știți care este drumul pe care l-a alergat cu atâtă repeziciune? „A plecat dintru înălțimea cerului și drumul Său s-a întors întru înălțimea cerului” (v. 7). Dar, după ce a ieșit din ceruri și s-a întors în ceruri, El a trimis pe Duhul Său. Cei asupra cărora a venit acest Duh au văzut ca niște limbi de foc distincte unele cu altele¹⁴. Duhul a venit ca un foc, pentru a nimici trupul care nu este decât iarbă uscată și pentru a arde și curăți aurul. A venit ca un foc; iată de ce „nu este nimeni care să se ascundă de căldura Lui”.

8. „Legea Domnului este fără de pată, întoarce sufletele” (v. 8). Această lege este Duhul Sfânt. „Mărturia Domnului este credincioasă, dă înțelepciune pruncilor”, și nu celor mândri. Iarăși Duhul Sfânt.

9. „Judecățile Domnului sunt drepte” (v. 9), nu înspăimântă, ci „veselesc inima”. Este Duhul Sfânt. „Poruncile Domnului sunt strălucitoare”, nu slăbesc, ci „luminează ochii”, nu ochii trupului, ci cei ai sufletului, nu ochii omului exterior, ci aceia ai omului launtric. Este Duhul Sfânt.

10. „Frica de Domnul” nu este înrobitoare, ci „curată” (v. 10), iubește pe Dumnezeu pentru El Însuși; nu se teme să fie pedepsită de Cel în fața Căruia ar tremura, ci să fie despărțită de Cel pe care Îl iubește. Aceasta este frica cea curată, care nu izgonește dragostea desăvârșită¹⁵, ci „care trăiește în vecii vecilor”. Este iarăși Duhul Sfânt sau, în alți termeni, este Duhul Sfânt care dăruiește această frică, care o pune în noi, care o

¹⁴ Fapte 2, 3.

¹⁵ I In 4, 18.

întipărește în inimile noastre. „Judecățile Domnului sunt adevărate și tind într-unire”, nu înspre certurile care despart, ci spre unitatea care apropie; căci aceasta este puterea acestui cuvânt: *In idipsum*, „în același punct”. Este Duhul Sfânt. Așa a făcut ca cei în care a coborât mai întâi să vorbească toate limbile, pentru a vesti că va reuni într-una singură diversele limbi ale tuturor neamurilor. Ceea ce făcea atunci un singur om care, după ce a primit Duhul Sfânt, vorbea limba tuturor popoarelor¹⁶, unitatea Bisericii o face astăzi, vorbind ea însăși limba tuturor. Astăzi, un singur om vorbește în mijlocul tuturor popoarelor limba tuturor; un singur om, anume Capul și trupul; un singur om, Hristos și Biserica, omul desăvârșit; Unul fiind Mirele, cealaltă fiind mireasa; dar, zice Scriptura, „vor fi doi într-un singur trup” (Gen 2, 24). „Judecățile Domnului sunt adevărate și dreptatea lor tinde spre unitate”, ținta lor este unitatea.

11. *Desirabilia super aurum et lapidem pretiosum multum*, „Sunt mai de dorit decât aurul și pietrele prețioase” (v. 11). Alăturăți după placul vostru cuvântul „multum”, *mult* fie cuvântului *aur*, fie cuvântului *de dorit*, fie cuvântului *prețioase*; orice ar fi mult nu este decât puțin pentru eretici. Ei nu iubesc precum noi unitatea, deși mărturisesc pe Hristos cu noi. Dar acest Hristos pe Care voi Îl mărturișiți cu mine, iubiți-L deci cu mine. Căci acela care nu vrea unitatea, care o refuză, care îi stă împotriva, care o respinge cu dispreț, acela nu o privește ca mai dorită decât aurul și pietrele prețioase. Ascultați încă alte cuvinte: „și mai dulci decât mierea și fagurele”. Dar cel ce se află în greșală combate unitatea; că mierea este amară celui ce are febră, dar devine dulce și plăcută celui convalescent, pentru că place celui ce e sănătos. „Sunt mult mai dorite decât aurul și pietrele prețioase și mai dulci decât mierea și fagurele.”

¹⁶ Fapte 2, 4.

12. „Și robul Tău le păzește pe ele” (v. 12). Robul Tău arată cât îi sunt de dulci nu doar lăudându-le prin cuvintele sale, ci, mai ales, respectându-le. Slujitorul Tău le păzește, și pentru că îi sunt dulci acum și pentru că îi sunt folositoare pentru viitor. Căci, „păzindu-le, nădăjduiește o mare răsplată.” Dar ereticul, complăcându-se în ura lui, nu vede frumusețea acestor porunci și nu le simte dulceața.

13. Într-adevăr, „cine cunoaște păcatele sale?” (v. 13), „O, Tată, iartă-le lor, căci nu știu ce fac!” (Lc 23, 34). Acela, zice profetul, este slujitorul Tău, care păstrează această dulceață, această plăcere a iubirii, această dragoste de unitate. Eu, prin urmare, zice el, eu, care păstrez aceste sentimente, Îți adresez rugăciunea mea, (căci „cine își cunoaște păcatele?”) de teamă ca vreo greșală să nu se strecoare în mine, fiindcă sunt om, și fiindcă sunt om, să mă las năpădit de vreo greșală. „Curățește-mă, Doamne, de greșelile mele cele ascunse!” Am cântat deci aceste cuvinte și iată-ne ajunși aici în discursul nostru. Să le spunem, să le căutăm cu înțelegere, să ne rugăm cântând și să obținem rugându-ne; să spunem: „Curățește-mă, Doamne, de greșelile mele cele ascunse”. Cine cunoaște, într-adevăr, păcatele sale? Cine poate să vadă întunecimile va putea să-și cunoască păcatele. Dar când ne căim de greșelile noastre suntem întru lumină. Căci atâta vreme cât un om este înfășurat de păcatele sale, nu le vede, pentru că ochii săi, să zicem așa, sunt acoperiți și înconjurați de întuneric; dacă, într-adevăr, acoperim ochii trupului vostru, imediat nu mai vedeți nimic, nici chiar obiectul care vă acoperă ochii.

Să zicem deci lui Dumnezeu, Care știe să vadă ceea ce are de curățat și care știe să privească ceea ce are de vindecat, să spunem lui Dumnezeu: „Doamne, curățește-mă de greșelile mele cele ascunse și păzește pe slujitorul Tău de greșelile altuia”. Păcatele mele mă pătează, ale celorlalți mă fac să sufăr;

curățește-mă de primele, păzește-mă de celelalte. Gonește din inima mea toate gândurile cele rele, alungă de la mine tot sfatul rău; în alți termeni: „Curățește-mă de greșelile mele cele ascunse și păzește pe slujitorul Tău de greșelile altuia”. Că aceste două feluri de păcate, proprii și străine, au avut prima lor izbucnire de la originea lumii. Demonul a căzut prin propriul său păcat¹⁷; Adam a căzut prin păcatul altuia¹⁸. Același rob al lui Dumnezeu, care păzește judecățile lui Dumnezeu, întru care găsește o minunată răsplată, se mai roagă astfel într-un alt psalm: „Piciorul mândriei să nu ajungă până la mine și mâinile păcătoșilor să nu mă clatine” (Ps 35, 12). Piciorul mândriei să nu ajungă la mine, adică: „Curățește-mă, Doamne, de greșelile mele cele ascunse”, și mâinile păcătoșilor să nu mă clatine, adică: „Păzește pe robul Tău de greșelile altuia”.

14. „Dacă păcatele mele cele ascunse și păcatele altuia nu mă stăpânesc, voi fi fără prihană” (v. 14). Nu îndrăznește să nădăjduiască din propriile sale puteri; ci roagă pe Dumnezeu să îi dăruiască să izbândească; Dumnezeu, căruia, îi zice într-un alt psalm: „Îndreptează calea mea după cuvântul Tău și nici o nedreptate nu mă va stăpâni” (Ps 118, 133). Păzește-te, dacă ești creștin, de teama stăpânirii exterioare a omului; teme-te mereu de Domnul Dumnezeu Tău. Teme-te de răul ce este în tine, adică poftele tale; nu de un rău pe care Dumnezeu să-l fi făcut în tine, ci de un rău pe care ți l-ai făcut sieși. Domnul te-a creat un bun slujitor, și tu însuși ți-ai creat în inima un stăpân rău. Ai meritat să fii supus nedreptății; ai meritat să fii supus stăpânului pe care ți l-ai creat, pentru că nu ai vrut să rămâi supus Celui care te-a creat!

¹⁷ Isaia 14, 12.

¹⁸ Facere capitolul 3.

15. Dar, zice profetul, „dacă aceste greșeli nu mă săpânesc, voi fi fără prihană și curățit de păcat mare” (v. 14). De care păcat, ne gândim? Care este marele păcat? Poate este altul decât cel pe care eu îl voi spune, totuși nu îmi voi ascunde sentimentul. Acest mare păcat, după mine, este orgoliul! Poate aceasta a exprimat profetul în mod diferit în acești termeni: „Și voi fi curățit de păcat mare”. Întrebați-vă care este mărimea păcatului care a făcut pe înger să cadă, îndeajuns să facă din înger un demon și să-i închidă pentru totdeauna Împărăția cerurilor? Este o crimă enormă, care este originea și cauza tuturor păcatelor; căci este scris: „începutul tuturor păcatelor este mândria” (Eccl 10, 15).

Și de teamă să nu tratăm acest păcat cu oarecare indiferență, ca ceva lejer, Scriptura adaugă: „Începutul mândriei omului este o lepădare ce ne face să abandonăm pe Dumnezeu” (Eccl 10, 14). Nu este deci, frații mei, un rău ușor acest viciu. Acest viciu, așa cum îl vedeți în multe persoane considerabile, este vrăjmașul smereniei creștine. Din cauza acestui viciu ele disprețuiesc să-și aplece capul sub jugul lui Hristos și chiar prin acestea ele se înlănțuiesc mai strâns sub jugul păcatului. Căci nu vor putea niciodată să se sustragă la toată slujirea: refuză slujirea și slujirea le este benefică. Refuzând supunerea ele nu fac altceva decât să se sustragă slujirii Bunului Stăpân, dar nu scapă de o altă slujire: căci cel ce refuză să fie supus dragostei, este inevitabil supus nedreptății. Din acest viciu, izvorul tuturor celorlalte vicii ce se nasc din el, vine lepădarea sau abandonarea lui Dumnezeu, pe când sufletul se îndepărtează în întunecimi prin reaua folosire a liberului său arbitru, și curând toate celelalte păcate merg în urma primului.

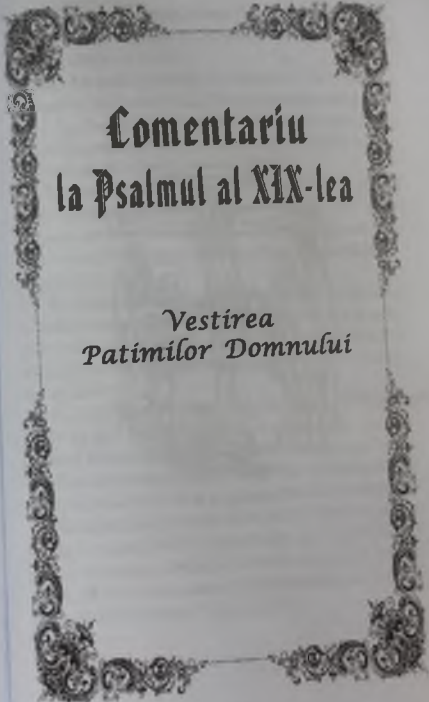
Astfel, fiul risipitor a ajuns să risipească toate bunătățile sale trăind cu femei desfrânate și să se facă întru disperare păzitor

al porcilor, el, care era tovarășul îngerilor¹⁹. Din cauza acestui viciu, din cauza acestui mare păcat al mândriei, Dumnezeu S-a făcut umil pe pământ. Cauza aceasta, acest mare păcat, cruda boală a sufletelor, a atras din cer pe Doctorul Atotputernic, L-a forțat să Se coboare până la chipul cel de rob, L-a acoperit de necinste și L-a atârnat pe cruce; pentru ca, prin puterea cea mântuitoare a unui astfel de remediu, această tumoare să fie vindecată. Ca omul să roșească deci, în sfârșit, de a fi un orgolios, el, pentru care Dumnezeu S-a făcut umil. Așa zice profetul „voi fi curățit de păcat mare”, că „Dumnezeu stă împotriva celor mândri și dă harul Său celor smeriți” (Iac 4, 6; I Pt 5, 5).

16. „Pentru ca, prin aceasta, cuvintele gurii mele să-ți placă și cugetele inimii mele să fie mereu plăcute înaintea Ta” (v. 15). Căci, dacă nu sunt curățit de acest mare păcat, cuvintele mele vor fi plăcute înaintea oamenilor, și nu a Ta. Sufletul mândru vrea să placă exterior oamenilor, sufletul smerit vrea să placă în taina privirilor lui Dumnezeu; de aceea, dacă ajunge să placă oamenilor pentru oarecare fapte bune, să se bucure să vadă că faptele bune le plac, dar să nu se bucure pentru el însuși, fiindcă trebuie să-i ajungă că a făcut binele. „Slava noastră, zice Apostolul, este întru mărturia conștiinței noastre” (II Cor 1, 12).

Să spunem deci și ultimele cuvinte ale psalmului: „Doamne, fii ajutorul și izbăvitorul meu!”; ajutorul meu întru bine, izbăvitorul meu întru rău; ajutorul meu pentru ca să trăiesc în iubirea Ta, izbăvitorul meu, pentru ca prin Tine să fiu slobozit de nedreptățile mele.

¹⁹Le 15, 13.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

**Comentariu
la Psalmul al XIX-lea**

*Vestirea
Patimilor Domnului*

1. Titlul este cunoscut, nu este Hristos Cel care vorbește, ci profetul care vorbește lui Hristos și cântă, sub formă de dorință, cele ce vor veni.

2. „Să te audă Domnul în ziua necazului!” (v. 1). Domnul să te audă în ziua în care zici: „Tată, preaslăvește pe Fiul Tău!” (In 17, 1). „Numele Dumnezeului lui Iacob să te apere!”. Ție îți aparține poporul născut a doua oară, pentru că cel mai mare trebuie să slujească celui mai tânăr¹.

3. „Să-ți trimită ție ajutor din locașul Său cel sfânt și dintru înălțimea Sionului să te apere” (v. 2), sfințind Trupul Tău, care este Biserica, și punând-o în siguranță pe înălțimile în care contemplă toate lucrurile, în timp ce așteaptă întoarcerea Ta de la nuntă.

4. „Să pomenească toate jertfele Tale” (v. 3). Să facă să ne amintim toate insultele și nedreptățile pe care Le-ai suferit pentru noi. „Jertfa Ta să fie prețuită în ochii Săi”. Să facă să urmeze crucii pe care ai fost dat în întregime lui Dumnezeu, bucuria Învierii.

5. „Diapsalma. Pauză! Să-ți dea Domnul după inima Ta” (v. 4). Să-ți dea Domnul nu după inima celor ce au crezut că pot să Te nimicească prigonindu-Te, ci după inima Ta care Te-a făcut să cunoști tot folosul Patimii Tale. „Și să îplinească toate planurile Tale”. Și să îplinească nu doar intenția care Te-a făcut să-ți dai viața pentru prietenii Tăi² pentru ca grăunța să afle în moarte izvorul unei noi vieți, mai bogate³, încă și planul ca urmare a căruia „o parte din Israel a fost lovit de orbire, pentru ca toate neamurile să intre în Biserică și, astfel, tot Israelul să fie mântuit” (Rom 11, 25).

¹ Gen 25, 23.

² In 15, 13.

³ In 12, 2.

6. „Ne vom bucura de mântuirea care îți va fi dată” (v. 5). Ne vom bucura că moartea nu va putea să Te vatăme cu nimic; căci ne vei dovedi, astfel, că nu ne va vătăma mai mult. „Și vom fi măriți întru Numele Dumnezeului nostru”. Mărturisind Numele Tău, nu doar vom evita pierderea noastră, ci vom fi și măriți întru El.

7. „Domnul să-Ți împlinească toată cererea!” (v. 5). Domnul să împlinească nu doar cererile pe care I le-ai adresat pe pământ, ci și toate cele pe care I le adresezi în cer pentru noi. „De acum știi că Domnul a mântuit pe Hristosul Său” (v. 6). De acum mi-a arătat în profeție că Domnul va învia pe Hristosul Său. „Îl va auzi în cer, Templul Său cel Sfânt” (v. 7). Îl va auzi nu doar pe pământ, unde a cerut să fie slăvit⁴, ci și în cer, unde, fiind deja de-a dreapta Tatălui, mijlocește pentru noi⁵ și de unde a revărsat Duhul Sfânt peste cei ce cred în El⁶. „Mântuirea care o lucrează dreapta Sa este o putere de neînving.” Puterea noastră este în mântuirea ce ne vine din mila Sa, în timp ce ne ajută în mijlocul necazurilor noastre: astfel, însăși slăbiciunea noastră devine cauza puterii noastre⁷. Dar mântuirea pe care o primește omul, nu din dreapta lui Dumnezeu, ci din stânga Sa, este deșartă⁸. Nu servește decât să umfle de un nebun orgoliu pe păcătoșii care o primesc într-un mod trecător.

8. „Unii sunt mândri de carele lor, alții de caii lor” (v. 8). Unii sunt atrași de rapida mișcare a bunurilor vremelnice; alții sunt plini de mândrie de onoruri și în ele își pun bucuria. „Noi dimpotrivă, ne vom bucura întru Numele Domnului

⁴ In 17, 1.

⁵ Rom 8, 34.

⁶ Fapte II.

⁷ I Cor 12, 10.

⁸ Ps 59, 13.

Dumnezeului nostru." Noi din contră, fixându-ne speranța în bunurile veșnice și uitând de toată slava, ne vom pune bucuria în Numele Domnului.

9. „S-au legat și au căzut” (v. 9). De aceea s-au legat chiar ei în pofta de bunuri, temându-se că, dacă cruță pe Domnul, romanii pun stăpânire pe țara lor⁹; au lovit piatra de poticnire și de scandal¹⁰ și au căzut din nădejdea cea cerească. Peste ei a căzut orbirea ce a lovit o parte din Israel¹¹, pentru că ignorau dreptatea lui Dumnezeu și voiau să-și stabilească propria dreptate¹². „Dar noi ne-am ridicat și ne-am îndreptat.” Dar pentru ca popoarele neamurilor să intre în Biserică, noi, din pietre ce eram, deveniți fiii lui Avraam¹³, noi, care nu căutam dreptatea, am îmbrățișat-o¹⁴ și ne-am ridicat și ne-am îndreptat, nu prin puterile noastre, ci prin credința care ne-a îndreptat.

10. „Doamne, mântuiește pe Împăratul” (v. 10), pentru că, după ce ne-a dat prin patima Sa exemplul luptei, El oferă și jertfele noastre, ca preot înviat din morți¹⁵ și deja așezat în ceruri. „Și ne auzi pe noi în ziua în care Te vom chema.” Și în timp ce El oferă deja jertfa pentru noi, auzi-ne pe noi în ziua în care Te vom chema.

---

⁹ In 11, 48.

¹⁰ Rom 9, 32.

¹¹ Rom 11, 25.

¹² Rom 10, 3.

¹³ Mt 3, 9.

¹⁴ Rom 19, 30.

¹⁵ Imaginea lui Hristos ca Jertfă și Jertfitor.

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. The text also mentions the need for regular audits to ensure the integrity of the financial data. Furthermore, it highlights the role of the accounting department in providing timely and accurate information to management for decision-making purposes. The document concludes by stating that adherence to these principles is essential for the long-term success and stability of the organization.

Approved by: _____
Date: _____
Signature: _____
Title: _____

**Comentariu
la Psalmul al XX-lea**

Prigonitorii lui Hristos

1. Titlul este cunoscut. Psalmul se aplică lui Hristos.

2. „Doamne, Împăratul se va bucura întru puterea Ta” (v. 1). Doamne, Iisus Hristos, Dumnezeu-Om, se va bucura întru puterea prin care Cuvântul s-a făcut trup. „Și va face să izbucnească bucuria cea mare pentru mântuirea pe care i-o dai”, va face să strălucească bucuria din cauza mântuirii prin care faci toate să trăiască.

3. „I-ai dat după dorința sufletului său” (v. 2). A dorit să mănânce Paștile¹; a dorit să-și pună și să-și reia viața în clipa când ar vrea² și Tu i-ai dat-o. „Și nu L-ai lipsit de ceea ce i-au cerut buzele.” Vă las pacea Mea, a zis El³, și așa a fost.

4. „Pentru că L-ai întâmpinat pe El cu dulceața binecuvântării Tale” (v. 3). Fiindcă, mai întâi, gustase dulceața binecuvântării Tale, fierea păcatului nu a putut să-I facă rău. „Pauză-*Diapsalma*. Ai pus pe capul Lui coroană de pietre scumpe”. Dintru începutul predicării Sale a fost înconjurat de coroană de pietre scumpe, adică de uceniciei Săi, care au început să Îl facă cunoscut.

5. „A cerut viață și i-ai dat-o Lui” (v. 4). A cerut Învierea Sa, zicând: „Tată, preaslăvește pe Fiul Tău!” (In 17, 1) și i-ai dat-o. „Și viață îndelungată în vecii vecilor”, anii cei lungi ai vieții pentru Biserica Sa și apoi veșnicia în vecii vecilor.

6. „Mare este slava Lui întru mântuirea pe care i-ai dat-o” (v. 5). Într-adevăr, slava Sa este mare pentru mântuirea pe care i-ai dăruit-o, înviindu-L. „Îl vei umple de slavă și îl vei înconjura de strălucire”, dar această slavă va fi mai mare încă și această strălucire mai sclipitoare, când Îl vei așeza de-a dreapta Ta, în cer.

¹ Lc 22, 15.

² In 10, 18.

³ In 14, 27.

7. „Pentru că Îl vei binecuvânta în vecii vecilor” (v. 6).
Iată binecuvântarea pe care i-o vei da în vecii vecilor: „Îl vei umple de bucurie întru vederea feței Tale”. Prin vederea feței Tale îl vei umple de bucurie întru omenitatea Sa, pe El, Care a înălțat pe om spre Tine.

8. „Pentru că Împăratul Își va pune nădejdea în Domnul” (v. 7), fiindcă Împăratul nu se mândrește, ci, întru umilința inimii Lui, nădăjduiește în Dumnezeu. „Întărit prin mila Celui Preaînalt, nu va fi clintit.” Întărit întru mila Celui Preaînalt, nu va fi clintit întru umilința Sa printr-o ascultare dusă până la moarte pe cruce.

9. „Mâna Ta să apese peste toți vrăjmașii Tăi” (v. 8). O, Împărate, când vei veni să judeci oamenii, puterea Ta să apese peste toți vrăjmașii Tăi care nu Te-au recunoscut în mijlocul umilințelor Tale. „Dreapta Ta să găsească pe toți cei care Te urăsc.” Lumina pe care o strălucești, așezat de-a dreapta Tatălui, să Te facă să vezi, în Ziua Judecării, spre pedepsirea lor, pe toți cei care Te urăsc, deoarece chiar ei nu au știut acum să o vadă.

10. „Îi vei face să ardă ca un foc aprins” (v. 9). Îi vei face să ardă de un foc lăuntric prin conștiința necredinței lor. „În ziua în care se va descoperi fața Ta”, în ziua arătării Tale. „Domnul îi va tulbura întru mânia Sa și focul îi va ucide” (v. 10). Apoi, tulburați de răzbunarea Domnului, după învinovățirea propriilor lor conștiințe, vor fi dați focului veșnic, pentru a fi sfâșiati.

11. „Vei nimici rodul lor de pe pământ” (v. 11). Vei nimici rodul lor de pe pământ, fiindcă este pământesc. „Vei nimici neamul lor dintre fiii oamenilor.” Nu vei așeza printre fii oamenilor pe cei pe care i-ai chemat la moștenirea cea veșnică, nici faptele lor, nici pe vreunul dintre cei pe care ei îi vor fi atras.

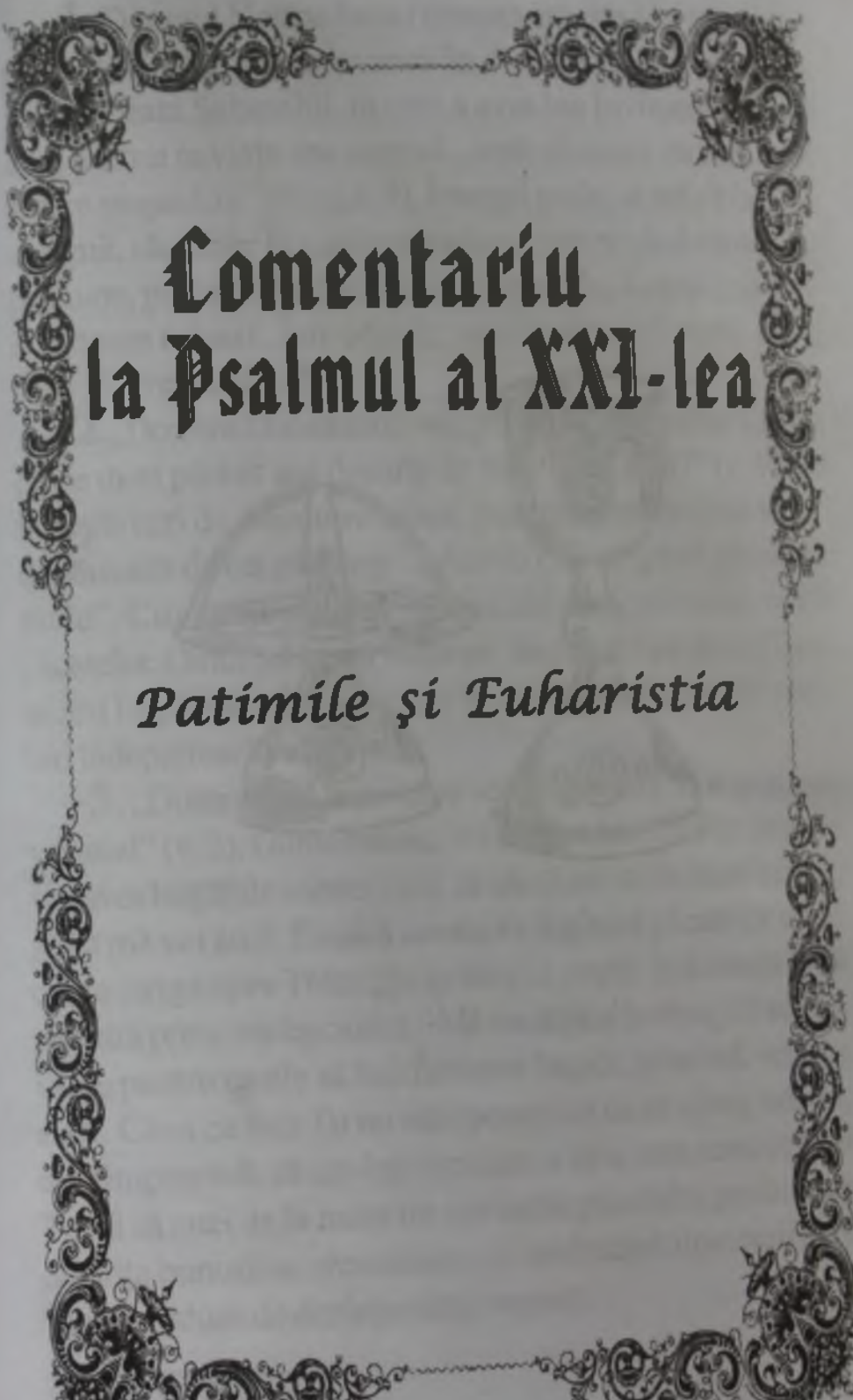
12. „Pentru că au făcut să cadă rele asupra Ta” (v. 12). Chinul acesta le va fi aplicat pentru că au făcut să cadă asupra Ta, dându-Te la moarte, relele de care ei se credeau amenințați prin domnia Ta. „Au făcut un plan pe care nu l-au putut împlini.” Au făcut un plan criminal, zicând: „Mai bine Unul singur să moară pentru toți” (In 11, 50), și nu au putut reuși, pentru că nu știau ce ziceau.

13. „Îi vei pune în spatele Tău” (v. 13). Îi vei pune în numărul de la care Îți vei întoarce fața cu dispreț. „Și vei pregăti fața lor prin lucrurile pe care le lași lor.” Prin lucrurile pe care le lași lor, adică prin poftele împărăției pământești, pe care o disprețuiești; vei pregăti nerușinarea lor și vei face să slujească Patimilor Tale.

14. „Scoală-Te, Doamne, întru puterea Ta!” (v. 14). Tu, pe care ei nu Te-au cunoscut întru umilința Ta, o, Doamne, scoală-Te întru puterea Ta, pe care au luat-o drept slăbiciune. „Vom cânta și vom sărbători prin cântece puterea Ta.” Prin inima și faptele noastre vom sărbători și face cunoscute minunile Tale.

Comentariu la Psalmul al XXI-lea

Patimile și Euharistia

1. Domnul nostru Iisus Hristos vorbește aici în ceea ce privește sfârșitul, pentru Învierea Sa. Aceasta a fost, într-adevăr, în dimineața Sabatului, în care a avut loc Învierea Sa, prin care a intrat în viața cea veșnică „unde moartea nu mai avea putere asupra Lui” (Rom 6, 9). Întregul psalm se referă la Iisus răstignit; căci chiar El a spus primele cuvinte pe când era atârnat pe cruce, păstrând încă forma omului vechi, a cărui condiție muritoare o luase. Într-adevăr, omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El¹.

2. „Doamne Dumnezeu meu, privește-mă, ia aminte la mine, de ce m-ai părăsit așa departe de mântuirea mea?” (v. 1). Te îndepărtezi de mântuirea mea, pentru că mântuirea se îndepărtează de cei păcătoși². „Acesta este strigătul păcatelor mele”. Cuvintele acestea nu sunt ale dreptății mele, ci ale păcatelor. Omul cel vechi vorbește, neștiind chiar de ce Dumnezeu l-a părăsit. Sau cel puțin spune: Glasul păcatelor mele îmi îndepărtează mântuirea.

3. „Dumnezeu meu, ziua voi striga către Tine și nu mă vei auzi” (v. 2). Dumnezeule, voi striga către Tine în timp ce voi avea bogățiile acestei vieți, ca ele să nu-mi fie luate înapoi; și nu mă vei auzi, fiindcă acesta va fi glasul păcatelor mele ce va striga spre Tine. „Și în timpul nopții și aceasta va fi pentru a primi înțelepciunea.” Mă voi ruga și în vitregiile acestei vieți, pentru ca ele să îmi fie luate înapoi, și nu mă vei mai auzi. Ceea ce faci Tu nu este pentru ca eu să ajung nebun, ci, dimpotrivă, să am înțelepciunea de a cere ceea ce vrei Tu; și să auzi de la mine nu cuvintele păcatului produse de dorința bunurilor vremelnice, ci cuvintele întoarcerii spre Tine, produse de dorința vieții veșnice.

¹ Rom 6, 6.

² Ps 118, 155

4. „Iar Tu, care ești lauda lui Israel, locuiești într-un loc sfânt” (v. 3). Locuiești într-un locaș sfânt. și pentru aceea nu împlinești cuvintele cele necurate ale păcatelor. Ești slava celui ce Te contemplă. și nu a celui ce a căutat slava gustând fructul oprit și care, de îndată ce ochii trupului său au fost deschiși, s-a silit să se ascundă departe de ochii Tăi³.

5. „Părinții noștri au nădăjduit întru Tine” (v. 4). Anume, toți dreptii ce au căutat nu lauda lor, ci a Ta. „Au nădăjduit întru Tine și i-ai scos din prăpastie.”

6. „Au strigat către Tine și au fost izbăviți” (v. 5). Au strigat către Tine, dar nu cu glasul păcatelor care îndepărtează de mântuire; așa au fost izbăviți. „Au nădăjduit în Tine și nu au fost rușinați”. Au nădăjduit întru Tine și nădejdea lor nu i-a înșelat; căci nu și-o puseseră în ei înșiși.

7. „Iar eu sunt vierme și nu om” (v. 6). Nu mai vorbesc acum ca un fiu al lui Adam, sunt Însuși Iisus Hristos, născut în trup fără lucrarea omului, pentru ca în natura Mea omenească să fiu mai mult decât un om; și aceasta pentru ca mândria omenească să binevoiască să imite umilința Mea. „Necinstea, ocară oamenilor și lepădătura poporului.” Această umilință Mi-a adus ocară oamenilor într-atât încât, drept culme a insultei, i se zicea unui om: „Iar tu ești ucenicul Lui” (In 9, 28) și Eu eram expus disprețului poporului.

8. „Toți cei ce Mă vedeau mă luau în râs” (v. 7). Toți cei ce Mă vedeau râdeau de Mine. „Au grăit cu buzele și au clătinat capul.” Nu au vorbit din inimă, ci din buze.

9. Într-adevăr, au clătinat capul în semn de derâdere și au zis: „A nădăjduit în Dumnezeu ca Dumnezeu să-L scape;

³ Geneza capitolul 3.

să-L izbăvească acum dacă Îl iubește” (v. 8). Acestea erau cuvintele lor, dar nu vorbeau decât din buze.

10. „Tu M-ai scos din sânul Maicii Mele” (v. 9); Tu M-ai scos nu doar din sânul unei Fecioare (căci aceasta este legea comună a nașterii oamenilor, de a ieși din pântecul femeii), ci și din inima neamului iudeu, în întinericul căruia este încă închis și nu este născut la lumina lui Hristos oricine își pune mântuirea în respectarea literală a Sabatului, a tăierii împrejur și a altor puncte asemănătoare. „Tu ești nădejdea Mea din timpul din care eram la sân.” O, Dumnezeule, Tu ești nădejdea Mea, nu de când o Fecioară a început să Mă alăpteze, căci erai mai dinainte; ci M-ai smuls de la sânul Sinagogii, cum am spus despre inima sa, de teamă să nu Mă hrănesc cu deprinderile trupești.

11. „Am fost sprijinit de Tine de la sânul Maicii Mele” (v. 10). Sânul este acela al Sinagogii, care nu M-a purtat, ci M-a respins. Dacă nu am căzut, este pentru că Tu M-ai sprijinit. „Tu ești Dumnezeul Meu de la sânul Maicii Mele.” „De la sânul Maicii Mele.” Sânul Maicii Mele nu a fost motiv ca, asemenea unui copil, să Te fi uitat.

12. „Dumnezeul Meu ești Tu, să nu Te depărtezi de Mine, că necazul este aproape” (v. 11). Tu ești deci Dumnezeul Meu, să nu Te depărtezi de la Mine căci durerea îmi este aproape, este chiar în trupul Meu. „Si nu este nimeni să Mă ajute.” Și cine mă va ajuta, dacă nu o vei face Tu?

13. „Mulțime de viței furioși M-au înconjurat” (v. 12). Am fost înconjurat de mulțime de popoare care se dedau celor mai josnice violențe. „Tauri puternici M-au împresurat.” Căpeteniile popoarelor, bucuroși să Mă vadă asuprit, M-au împresurat.

14. „Și-au deschis gura împotriva Mea” (v. 13). Și-au deschis gura pentru a-Mi pune în față, nu Sfintele Tale Scripturi, ci strigătele pornurilor lor. „Ca un leu ce își răpește prada și răcnește.” Ca un leu a cărui pradă am fost, că Eu am fost înhățat și dus, și a cărui răcnet a fost: „Răstignește-L, răstignește-L” (In 19, 6).

15. „M-am vărsat ca apa, toate oasele Mele au fost risipite” (v. 14). M-am vărsat ca o apă în care au căzut prigonitorii Mei. Teama a risipit departe de Mine pe sprijinatorii trupului Meu, adică ai Bisericii, ai ucenicilor Mei. „Inima Mea a ajuns, în mijlocul pântecelui Meu, asemenea cu ceara ce se topește” (v. 15). Înțelepciunea Mea arătată în Sfintele Cărți era grea, să zicem așa, era litera închisă, și oamenii nu au înțeles-o; dar, expusă focului Patimii Mele, ea s-a topit, a fost dezvăluită și adunată în amintirea Bisericii Mele.

16. „S-a uscat ca lutul tăria Mea” (v. 16). În focul Patimii Mele, s-a uscat tăria Mea nu ca iarba, ci ca lutul pe care flacăra îl întărește. „Și limba Mea s-a lipit de cerul gurii Mele”, și cei prin care trebuia să vorbesc au păstrat poruncile Mele în inima lor. „Și M-ai dus în țărâna morții” și M-ai făcut să cad în mâinile necredincioșilor sortiți morții, pe care vântul îi spulberă ca țărâna de pe fața pământului⁴.

17. „Că am fost înconjurat de câini mulți” (v. 17). Că am fost înconjurat de mulțime de oameni care lătrau după Mine, să apere nu dreptatea, ci obiceiurile lor. „Adunarea celor vicleni M-a împresurat, au străpuns mâinile și picioarele Mele” (v. 17-18). Au străpuns cu cuie mâinile și picioarele Mele.

⁴ A se vedea comentariul primului Psalm, paragraful 4.

18. „Au numărat toate oasele Mele” (v. 19). Au numărat toate oasele Mele întinse sub pomul crucii. „Iar ei M-au privit și cercetat.” Iar ei, adică: nefiind schimbați de acest spectacol, M-au privit și cercetat.

19. „Și-au împărțit hainele Mele și au tras la sorți cămașa Mea” (v. 20).

20. „Ci Tu, Doamne, nu întârzia să Mă ajuți” (v. 21). Ci Tu, Doamne, înviază-Mă de pe acum, și nu ca pe ceilalți. la sfârșitul lumii. „Veghează spre apărarea Mea”; veghează ca ei să nu-mi poată face rău.

21. „Izbăvește sufletul Meu de sabia cu două tăișuri” (v. 22), izbăvește sufletul Meu de limba ce răspândește vrajba. „Și din puterea câinelui pe cea singură a Mea.” Izbăvește Biserica Mea de puterea acestui neam ce o hăituiește, pentru obișnuințele sale.

22. „Mântuiește-Mă de gura leului!” (v. 23). Mântuiește-Mă de porțile împărăției acestei lumi. „Izbăvește smerenia Mea de cornul taurilor!”⁵. Izbăvește smerenia Mea de măreția celor mândri care vor singuri să se înalțe și care nu suferă să-Mi fie întocmai⁶.

23. „Voi răspândi numele Tău printre frații Mei” (v. 24). Voi răspândi numele Tău printre frații Mei care sunt smeriți și se iubesc unii pe alții, așa cum sunt iubiți de Mine. „Voi cânta măririle Tale în mijlocul Bisericii” (v. 24). Voi propovădui măririle Tale cu bucurie în mijlocul Bisericii.

24. „Voi, care vă temeți de Domnul, lăudați-L pe El!” (v. 25). Cei ce vă temeți de Domnul păziți-vă să căutați

⁵ literal: licorn, animal fantastic.

⁶ literal: să se egaleze, să se asemene.

mărirea voastră, și să nu-L lăudați decât pe El! „Voi toți cei ce sunteți din neamul lui Iacov, slăviți-L pe El”. Toți care sunteți din neamul celui cărui fratele sau întâiul născut îi va fi supus; „Slăviți-L pe Domnul!”

25. „Tot neamul lui Israel să se teamă de Domnul” (v. 26). Să aibă teamă de toți cei care sunt născuți la o viață nouă și înnoiți pentru a ajunge la vederea lui Dumnezeu. „Că nu a înfruntat nici nu a disprețuit rugăciunea săracului.” Rugăciunea pe care nu a înfruntat-o nu este a celor mândri, care, făcând să audă Dumnezeu strigătele păcatelor lor, refuzau să renunțe la viața lor de orgoliu, ci rugăciunea celui sărac care nu se umflă de vanitate în plăceri deșarte, trecătoare. „Nu și-a întors fața Lui de la Mine” (v. 28), cum a făcut celui ce zicea: Voi striga către Tine și nu mă vei auzi. „Și, când am strigat către El, M-a auzit.”

26. „Întru Tine este lauda Mea” (v. 29). Că nu caut propria Mea laudă, fiindcă Tu ești lauda Mea, Tu, Cel ce locuiești Templul; Tu ești lauda lui Israel și ascuți mai înainte pe sfinții care-ți aduc rugăciunea lor. „Te voi lăuda în adunare mare” (v. 29). Te voi lăuda în Biserica Universală⁷. „Îmi voi îndeplini jurămintele⁸ înaintea celor ce se tem de Domnul.” Voi da Taina Trupului și Sângelui Meu celor ce se tem de Domnul.

27. „Vor mânca săracii și se vor sătura” (v. 30)⁹. Cei smeriți și disprețuitorii veacului vor mânca și Mă vor imita¹⁰. Astfel, ei nu vor dori bogățiile acestei lumi și nu se vor teme de lipsă. „Și cei ce caută pe Domnul Îl vor lăuda” (v. 30). A lăuda

⁷ Tot pământul este o Biserică.

⁸ literal: mă voi achita de legământ.

⁹ O altă explicație asupra aceluiași verset se află în primul comentariu al Psalmului 48.

¹⁰ Vor mânca pe Domnul și îi vor fi asemenea, se vor îndumnezei.

pe Domnul înseamnă a dovedi că El ne-a săturat. „Inimile lor vor fi vii în vecii vecilor”, căci El este hrana inimii.

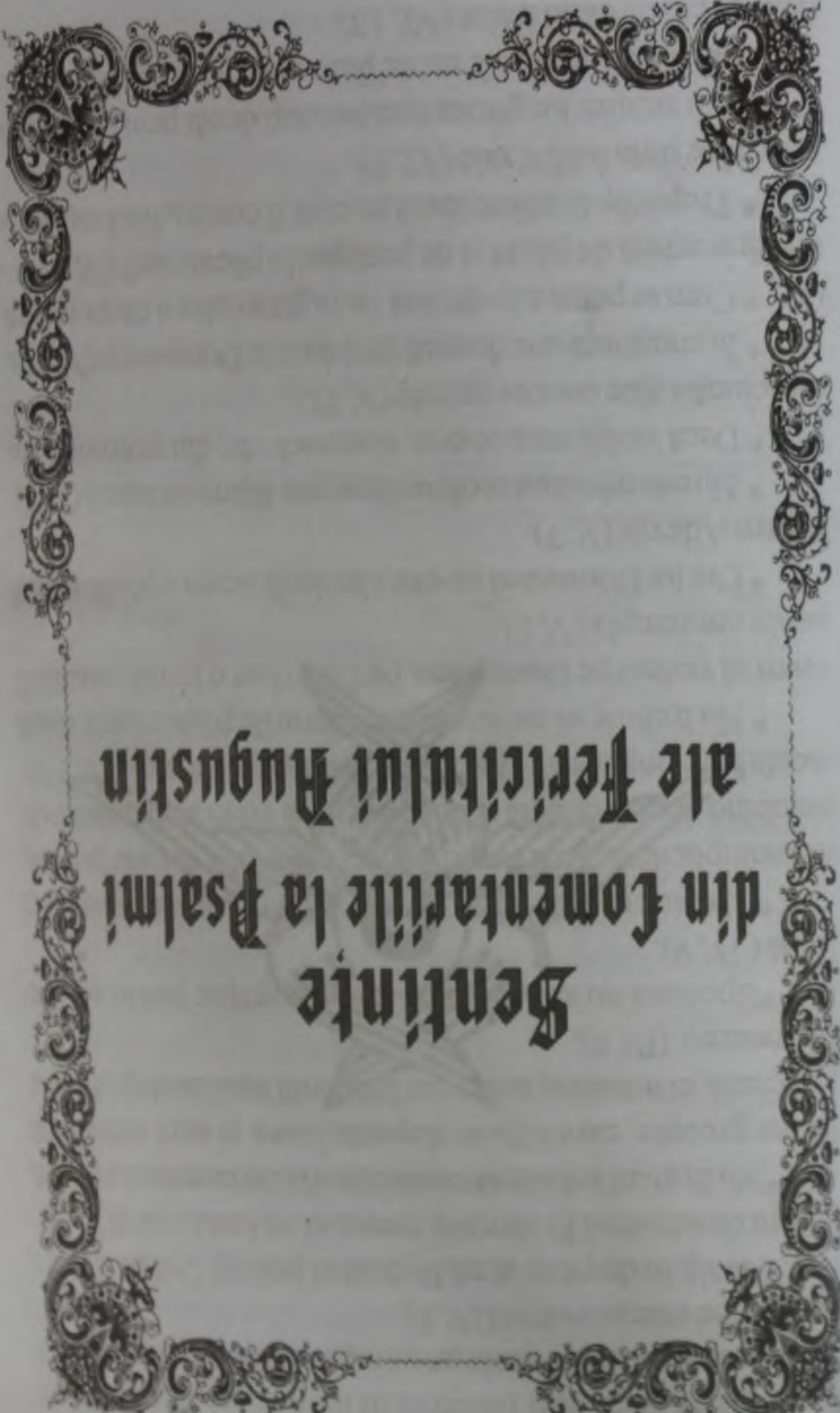
28. „Popoarele tuturor marginilor pământului își vor aduce aminte de Domnul și se vor întoarce la El” (v. 31). Își vor aduce aminte; într-adevăr, Dumnezeu a ieșit din amintirea păgânilor, născuți în moarte și înclinați spre lucrurile exterioare; dar acum toate popoarele, până la marginile pământului, se vor întoarce la Dumnezeu. „Și toate neamurile pământului se vor închina înaintea Lui” (v. 32). Toate neamurile pământului Îl vor cinsti din adâncul inimii lor.

29. „Că stăpânirea este a lui Dumnezeu, El va împărăți peste neamuri” (v. 33). Stăpânirea este a Domnului, și nu a celor mândri; Dumnezeu va împărăți peste neamuri.

30. „Bogații pământului au luat parte la masa Lui și l s-au închinat” (v. 34). Bogații pământului au mâncat trupul umilinței Domnului lor și, deși nu au fost săturați precum săracii, totuși s-au închinat Lui. „Toți cei care se coboară în pământ vor cădea dinaintea Sa.” Într-adevăr, El Singur vede cum se coboară toți cei care, lăsând viața cerească, vor să pară fericiți pe pământ oamenilor care nu văd căderea lor.

31. „Și sufletul meu va trăi pentru El” (v. 35). Și sufletul meu care, prin disprețuirea acestui veac, parc într-un fel să moară ochilor oamenilor, va trăi, nu sieși, ci pentru El. „Urmașii mei Îl vor sluji”, și faptele mele, sau cei care prin mine vor crede în El, Îl vor sluji.

32. „Un neam ce va să vină va fi vestit ca fiind al Domnului” (v. 36). Neamul Noului Legământ va fi vestit ca dăruit slavei Domnului. „Și cerurile vor vesti dreptatea Sa”, și Evangheliștii vor vesti dreptatea Sa. „Poporului ce va urma, lucrul mâinilor lui Dumnezeu”, poporului ce se va naște din credința în Domnul.

Sentinte
din fomentariile la Psalmi
ale Fericitului Augustin

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by proper documentation, such as receipts and invoices. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

In the second section, the author details the various methods used to collect and analyze the data. This includes both primary and secondary data collection techniques. The primary data was gathered through direct observation and interviews, while secondary data was obtained from existing reports and databases.

The third part of the document focuses on the statistical analysis of the collected data. It describes the use of descriptive statistics to summarize the data and inferential statistics to draw conclusions about the population. The results of the analysis are presented in a clear and concise manner, highlighting the key findings of the study.

Finally, the document concludes with a discussion of the implications of the findings and offers recommendations for future research. It suggests that further studies should be conducted to explore the underlying causes of the observed trends and to develop effective strategies to address them.

* De ce să căutați fericirea în lucruri așa mizerabile? Fericirea nu este dată decât prin singur Adevărul, de la Care tot ce vine este adevărat (IV, 3).

* Trăiți în dreptate și nădăjduiți să primiți Duhul Sfânt; pentru ca adevărul în care a-ți crezut să vă lumineze (IV, 7).

* Nu în afară trebuie să caute bucuria cei care mai au încă inima greoaie, care iubesc deșertăciunea și care urmează minciuna, ci înăuntru, unde este întipărită lumina chipului lui Dumnezeu (IV, 8).

* Sporirea nu aduce întotdeauna bogăția; poate aduce lipsă (IV, 9).

* Trebuie deci să trăim singuri și simpli, adică deosebiți de multiplicitatea și de vacarmul lucrurilor care se nasc și mor, neiubind decât veșnicia și unitatea, dacă vrem să fim uniți cu Acela care singur este Domnul și Dumnezeuul nostru (IV, 10).

* Nu trebuie să ne atașăm de lucrurile pământești dacă vrem să vedem pe Dumnezeu, pe Care doar o inimă curată Îl poate contempla (V, 5).

* Ura lui Dumnezeu nu este alta decât aceea a păcătosului pentru Adevăr (V, 7).

* Nu este minciună acolo unde nu este fățămicia inimii (V, 7).

* Dacă zicem ceea ce este, zicem adevăr; dimpotrivă, este minciună a zice ceea ce nu este (V, 7).

* În conștiință este drumul care duce la Dumnezeu (V, 11).

* Cum ar putea adevărul să fie în gura celor a căror inimă rămâne orbită de păcat și de pedepsele păcatelor? (V, 11).

* Trupurile locuiesc locul pe care îl conțin, însă sufletul are ca loc ținta iubirii sale (VI, 9).

* Nu simțim lungimea acestei vieți decât prin nădejdea de a mai trăi; căci nimic nu ne pare mai rapid decât timpul deja trecut de când trăim (VI, 13).

* Acela se agită în zadar care, fiind el însuși om, vrea să se răzbune împotriva unui om. În timp ce căuta pe față să-l domine, este dominat el însuși în taina de demon (VII, 3).

* Temeinicia laudei este prefăcută în pământ în omul care prin mândrie disprețuiește tainele conștiinței unde Dumnezeu este singurul aprobator al omului și vrea să se slăvească înaintea celorlalți (VII, 4).

* Căci sufletul nu învinge decât în ultimul rând păcatul care i-a cauzat prima cădere (VII, 4).

* În lămurirea oricărei alegorii trebuie să urmăm această regulă: să examinăm fiecare termen folosit în mod alegoric potrivit sensului pasajului de care ne ocupăm (VIII, 13).

* Judecata tainică este deci o durere pe care o încearcă un om pentru a-l curăți, sau care îl înștiințează în scopul de a se întoarce (IX, 1).

* Acela nu mărturisește pe Dumnezeu din toată inima, care are îndoieli de ceva în providența Sa (IX, 2).

* Oamenii pământești, prizonieri ai simțurilor lor, admiră mai mult învierea trupului la Lazăr decât învierea sufletului la Pavel persecutorul (IX, 2).

* Acela povestește toate minunile lui Dumnezeu, care de la credința în lucrurile văzute trece la înțelegerea lucrurilor nevăzute (IX, 2).

* Ce e mai fericit decât să lași acolo tot orgoliul; să nu pretinzi să mergi înaintea lui Hristos, ca și cum ai fi un om sănătos căruia doctorul nu îi este de folos; și să vrei, dimpotrivă, să mergi în urma lui Hristos, Care, chemându-și ucenicii la desăvârșire, le-a zis: „Urmați-Mă!” (IX, 4).

* Nu ajungem la o mare pace, unde împărățește o adâncă tăcere, fără a fi combătut mai întâi patimile (IX, 8).

* Prin răbdarea Sa, El ne-a dat dreptul la cer, și Dumnezeu făcut om a fost de folos celor credincioși (IX, 9).

* Sufletul nu se întoarce la Dumnezeu decât în măsura în care se rupe de lume și, prin urmare, în măsura în care chinurile și durerile sunt amestecate cu inutilitățile sale și cu vătămătoarele și primejdioasele sale plăceri (IX, 10).

* Căci sufletul ce caută în ce să-și pună nădejdea, din momentul în care se smulge lumii, găsește la timp înaintea sa cunoașterea Numelui lui Dumnezeu (IX, 11).

* În Dumnezeu, dimpotrivă, nu există viitor care să nu fie încă; nu există trecut care deja nu mai e; nu este decât ceea ce este, și aceasta este veșnicia (IX, 11).

* Ne este deci poruncit să cântăm Domnului care locuiește în Sion, adică să Îl laudăm în armonie obștească pe Domnul care locuiește în Biserică (IX, 12).

* Moartea constă în bucuria de a avea o plăcere pe care nu putem să o dorim fără păcat (IX, 14).

* Dar când laudele lui Dumnezeu sunt vestite cu o râvnă sfântă de cei care cer primesc, cine caută, zărește și poarta este deschisă celor ce bat (IX, 14).

* A ucide un nevinovat înseamnă a face din nevinovat un vinovat (IX, 26).

* Acela strică Templul lui Dumnezeu care strică unitatea (X, 7).

* Templul (Biserica) este stricat de oricine se separă de adunarea drept-credincioșilor în scopul de a se înălța pe sine (X, 7).

* Există în lucrurile vremelnice o multiplicitate care îndepărtează de unitatea lui Dumnezeu (XI, 9).

* Este deci puțin să zici un lucru adevărat, dacă adevărul nu este în inimă (XIV, 3).

* Limba face înșelăciune când gura rostește un lucru și inima tănuiește un altul (XIV, 3).

* Focul dragostei se aprinde, după pocăință, prin cunoștința lui Dumnezeu (XVII, 9).

* El nu asuprește sufletele sub jugul sclaviei, ci le întoarce la libertate, pentru a-L putea imita (XVIII, 1, 8).

* Precum întunecimile închid ochii, așa păcatele închid sufletul și îl împiedică să vadă lumina și pe sine însuși (XVIII, 1, 13).

* Nefericitul obține fericirea prin umilința sa, și se arata vrednic chiar prin aceea că se mărturisește nevrednic (XVIII, 2, 3).

* Ești creștin? Ascultă-L pe Hristos! Ești sclav? Ascultă-ți stăpânul! Ești fiu? Ascultă-ți tatăl, îndreaptă-te, revino la viață! (XVIII, 2, 6).

* Duhul a venit ca un foc, pentru a nimici trupul care nu este decât iarbă uscată și pentru a arde și curăți aurul (XVIII, 2, 7).

* Atâta vreme cât un om este înfășurat de păcatele sale, nu le vede, pentru că ochii săi sunt acoperiți și înconjurați de întuneric (XVIII, 2, 13).

**Index
al citatelor biblice**